

Liporfo

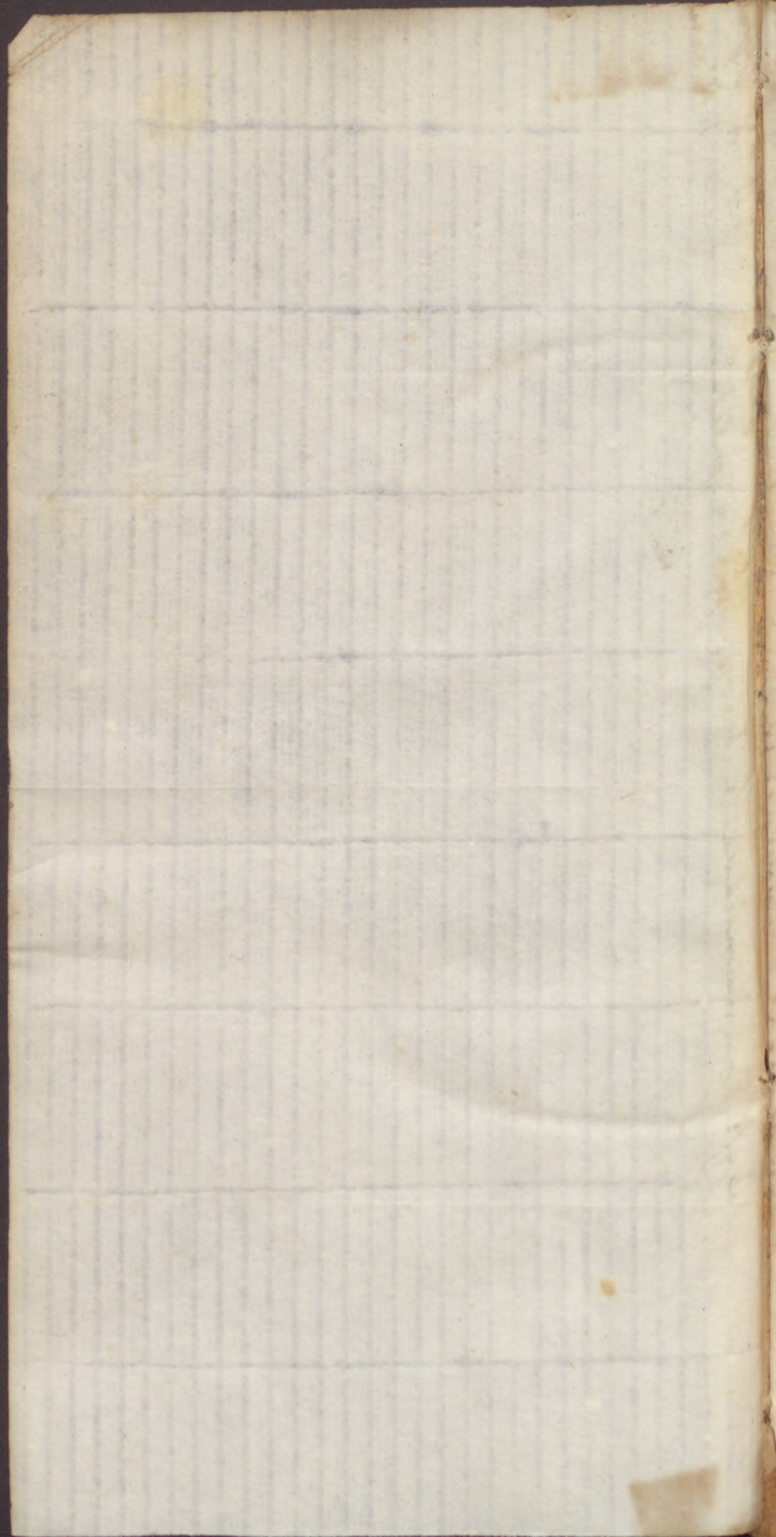
Letto dal Sig. Maestro Finotti nelle m. Camera la sera
Lunedì dices del mese di Dicembre 1778 sette

Viente più utile formati. mi. Egli mentre più giocondo, e più necessario al pu
e pubblico bene. Forman poterasi qnto offe privatamente unione d
nicas e pelta gioventù che con belle e rialay nel nuovo poro
cercando solo tendes ad arricchirsi delle più nobili cognizioni.

Da q. inst. si na devio dogli che tipo il pensiero d applicarsi allo stu
della fisica e geografica studio in vero apai necessario che pr
sa la maniera. Impensabile l'ingor d qto non potendosi
noi veder sensibile i marim. degli altri in cielo rispetto a qual
effetto che più ordinari ma ne produciamo qui in terra non p
che sear l'umero Oceano non possendo esse qual p
di d. Abbia provi non si inconverrebbe nuovo cogli non
con q. il tanto vantaggio cambio delle Mores non si p
nome la ptezion la distanz d vari Mole stretti
monti man foreste ed altri luoghi della terra che p
nascondo in seno i più ricchi tesori. int
ta d. Abbia provi non si inconverrebbe nuovo cogli non
con q. il tanto vantaggio cambio delle Mores non si p
nome la ptezion la distanz d vari Mole stretti
monti man foreste ed altri luoghi della terra che p
nascondo in seno i più ricchi tesori. int

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 54.

Or Amim

est communicare & idem proprie, a palefari & concetti. Selt' anu

בית יעקב לכו ונלכה באור יי

א' 11

זה ספר אור עמים

חברו הגולה האלף הרופא המובהק ספר הדוד
והדרו מרכא נרבנא הגאון כמיהרה
עובדיה ייט מסטרנו נדפס על
ידי הבעירים הסותפים ייט
גם יחד עושים מלאכת
המסי פה

בולוניא

in regno dei amen

13

in regno dei amen

in regno dei amen

in regno dei amen

in regno dei amen

in regno dei amen

in regno dei amen

in regno dei amen

in regno dei amen

זה אור עמים	בו יתפארה
חי עורלמים	לנו יאהר
כיבו נשכיל	עת מן ובאר
מהרב הואיל	משה באר

הנעיר עובדיה י"בו בכמאל יעקב ספורנו ז"לה מתושבי בולוניא *
 ונאם הגבר ראה עני סרידי עם קדש עומד מרעיד בעדת מורדי אור
 ועליו מענה המעטם עקלקלות כי ברבים היו חכמי הגוים הבאים לחקור
 במה ינכה את ארחו ההוגה באותיות מקרא ומשנה ותלמוד. והמה
 מרו ועבבו באמרם מה יבין דרכו ומה ידע איש אשר כזה אם איש
 להימין ולהשמיל הלא אין אצלו מופת מודיע הנאל יסכון ויפיק רבון
 מאתו אם אין ותהי יראתו וזריותו לתורה ולתעודה מצות אנשים
 מלמדה אשר יסודה כספור אב לבנים ומכתבי ראשונים מספרים כבוד
 אל. והנה המונים המונים מונים את נפשם בספורים פורים רוט ושנו
 כזב ומכתבים עמל כתבו.

וכמה יודע איפוא מי ומי ההולכים במעגלי בדיק. מי משלנו
 יתן אמר מורה ומשכיל אל דל ואל בעל דין חולק במופת
 מבדיל בין קדש לחול וכל עולה תקפון פיה. הן רבים עתה אמרת
 שמיכה עלינו להאמין כל שרטי תורתנו ומהם הרמבם ז"ל בספר המורה
 מאמ'ג פרק כ"ג סנהאה שכרה מזה בתחלת ספרו ספר המדע עם
 היות בכמו חלה לב דוסק עם ספק על ימין שהיא סמאל ותהי האמת

א ב ג ד

אגרת

והספה בספק ספקא חבל המון בני עמנו וזבל קצת תופסי התורה מן
הספה ולחון מבלי איז חבלם רחיה מסכקת להעביר כל ספק משרטי
תורתנו . עד היות אמנה כואת בלתי בחוריית ובלתי גופלת תחת
מנוה כלל כי אמנם לא יוכל האד' להאמין ברצונו בהחלט כל טען כאשר
יבונה גם כי אלוי יפכה פיהו ברצון ההמון ויבטח בספתיו .

אמנם

כל אמרת אלנה ברופה ברחיה מופתית באה על כל
חלק עיינוי ממנה כמשפטו לכל חכם מגיד מראשית כל
בעלם כי לו יאות להכין ולהורות כוונתו בראיות ברורות הלא יותר
יאות זה לחל דעות יתעלה המורה לבדקה די חממתא וגבורתא די ליה
היא . הן הווא משום דרכו וחממת סדרו במציאות חפץ למעץ בדקו
היות בתורת קדשו ולא חשך ממנה מאומה . כי אמנ' אחרי הודיע לקום
מציאותו וכבוד מלכותו במופתים סכליים נכחים למצין עד אכס מקום
ספק בס' בזה לבעלם בריתו ומצותיו כמו שאמרו רז"ל קבלו מלכותי אח"כ
קבלו גזרותי משל למלך וכו' וכוה יבין כל ממטיל שכאשר בזה לחובה
וליראה בזה אמנם להתבונן ולדעת גדלו וטובו כפי האפשר כי
בידיעתם תהיה אהבה ויראה אמנית בלי ספק ובלעדי הודיעה הנ'
ואו קבלתה מהיודעים כאשר סדר האל יתברך בעמנו היתה האהבה
והיראה בלתי אפסרית וכן הורה באמרו שמע ישראל ואהבת . וכך בן
הכות הרשע אשר ימנא חן להכיר את רבו אם יתבונן למרוד בו
כי אמנם יראהו בטוב . אחר שידעו באמרו מן לא ייראך מלך הגוים כי
לך יאתה וכו' מאיז כמורך . ובחנו מנה תהא עלינו אם גמר אמר מורה
בדק מוכיח במישור מוסדי תורתנו . הן היום הקריבו ראשי אנשי השם
בלהו תנויי בכזיקים ובהי בעינינו כיודעים חן נהמה כדובים למצוא
דברי חפץ די הטיב לשואלנו מה דודנו מרוד כי עליו הרגנו כל היום
ואיז אתנו יודע עד מה .

ירמיהו

אכן

חליבו הוא מבלי ממים לב לדעת ועינים לראות בשלמות
מתורת אלהינו אשר בה הודיע בח מעשיו לעמו
במופתים סכליים באמרו וידעת היום והשבות אל לבבך וכו' כי אמנם
בתב להורות ולחממת חבלם שיש לבעלם ממציא מחדש מחולל כל . בלי
ספק נכוח כאשר גשא בו . ושהווא אחד בלתי גוף . משביח בכל . בותן
בארס כלם אהיס נכח בו יחי לבבו לעד ונכל ממנו רב המן במכודה
סגבת תלמוד העולה זדין .

דברים ד'

על

כן אמרתי הנה באתי כמגלת ספר קראתיו אור עמים
כדיות תכליתו העלות בר תמיד נגד בני אדם ולגלות

הקדמה

עבר מבין עיני עניי עם אהי אברהם • האמה יסאן קולס לכחוק עיני
 כל באי עולם לרכון לפני סוכני סנה כי מעשה ידיו כלס • זו אוכיר
 מן הבא בידי קבת טוב נעם ודעת תורת חסד מאירת עיניס בכמו
 אלה וזולתס איס על מקומו ובה בדע מה הנטיב לאסיקורוס נתן
 הוראה על חלקנו נגיד במלכנו באורו נראה אור הוא יכוננו עליו
 ותחו בביון עינינו נכלאות מתורתו •

ובכן אקדים ואומר

כי אמנם

מורעת זאת בנסיון ומדברי הפילוסוף בהצעתו בספר מה
 שאחר היות כל אדם בטבעו מתאנה לרעות ונחמד
 להטכיל מכל מדע הוא אמנם הטכיל הטוב עם ידיעת האופן להשיגו •
 ובהיות התכלית המכוון בכל דבר הוא הטוב המקווה ממנו כאשר
 התבאר סריוות ברורות בספר מה שאמר מאמר ב' פר' ה' וזולתו הנה
 בהביט כל מטכיל אל מועל יוכרו כי גורא הוא עבד היות כדור הארץ
 בערך אל בלבג הכוכבים הראשון כנקדה בתוך עגולה ויושביה בחגבים
 בליס כלים ונפסדים בהיותם רחוקים במדרגה מן הראשון הנכבד
 והנורא הרבה מאד יותר מאשר רחקו ממנו שאר הנמצאות ואף גם זאת
 עצמו מספר כל מלאכות התבניות וחכמת האל יתברך בפרטיהם עם
 הראותו היות המין האנושי מכוון מאתו בכלי חכץ בו ויקר בעיניו הוא
 נפלאות בעיני המשורר באמרו מה אנוס כי תזכרנו הלוא ראוי לנו
 לחקור בלב נכסף בטבע ושום סכל לרעות התכלית המכוון מאת האל
 יתברך במציאות האדם וזה אמנם לא יושב כי אס אחר אשר יעשה
 האדם הנו את האופשר אכלו להכיר בוראו הנו באורו נראה אור •

תהילים ח'

על אלה עלו ובאו אל גרם מעלת המחקר היסודי מחכמי הדורות
 אשר מעולם אנשי העם מהם קודם המבול חנוך ונח ואחר
 המבול צבר ואברהם אבי בחכמה מכל הכשרים אשר למד מפי עבד
 והאויב בדעתו ולכן נקרא עברי כמו שאמר ויגד לאברהם העברי
 ובאשר בחקרים גודע להם שיש במבא ראשון הוא ראשית לכל הנמצאות
 לא כלבד צורה ותכלית להם כאשר גזר אסן רשד בשם ארסנוטוטלו
 בבואור ספר מה שאמר מאמר עשירי פרק ז' אבל התבאר היותו גם כן
 מועל רבני לתכלית מכוון מאתו עם זה התבאר אצלס היות

בראשית יד

הקדמה

התכלית המכוון במציאות המין האנושי הוא שדומה האדם לבוראו כפי
 האיפשר במדות ובמוסכמות כאשר העיד באמרו נעשה אדם בכלמנו
 בדמותנו בחרו לבנות בעקבותיו וללכת בדרכי הנהגתו וטוב סדרו
 בעולם כפי האיפשר וכלם כאשר העיד עליהם הכתוב באמרו ויתהלך
 חנוך את האלהים . את האלהים התהלך נח . ה' אשר התהלכתם
 לפניו . האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו .

בראשית ח

וגם

כי ארכו ימי חכמי הכסדים הנקראים אבות וכל הפילוסוף
 בספר מה שאחר מאמר "ב פרח כ"א אשר הרבו לחקור לאור
 באור החיים ואמנם נסרחה חכמתם אכדיה ונפסדה במשך הזמן על
 דרך ההיפסד הקורה לשאר ההווים ונפסדים כמו שהעיד הפילוסוף
 הנזכר במאמר הנזכר פרח כ' ועלה באוש דעות הפסודים לבזא השמים
 וזולתם וכת אנשי הבזא זולתם אשר חכמים הגידו ויהי האמת נעדרת
 זולתי וכל זרע אברהם הדכאים ומחזיקים בכריתו כי אמנם נשארה
 וכלם ידיעת מציאות הבורא יתעלה אשר נעלם מעיני חכמי הגוים
 חדשי גם יטני ויאמרו לא הוא . ובכן בחר בעמו יודעי שמו כמשפט
 כאשר באר משה רבינו עליו השלום באמרו ה' אלהי העברים כלומר
 המחזיקים בדעות עבר אשר היו אז מפורסמות ונתן למנו את תורתו
 אשר כתב להורות ועל כל אזכרתם והנדעם וכלם מאבותיהם
 במציאות הבורא יתעלה הודיעם באיותות ובמופתים סכליים שהוא
 אחד . קדמון . בלתי גוף . יודע כל . בוחר בטוב בכונה ורצון . ממקום
 שבתו משגיח אל כל . וכי יש אחרית ותקוה נכחית לנפש האנושית
 השכלית עם אופן השגת כחיותה . זו יכול האדם ברנה בהדמותו
 כפי האיפשר וכלו לבוראו ואומן שעשאו בבואו בכל עת אל הקדש ללכת
 בדרכיו ולרצקה בו ודרך נתיבו אל מות .

שמות ח

ובהיות

כל זאת נעלמה מעיני חכמי הגוים המתאווים בטוב
 לדיעת האמת הבאים לחקור מדור לדור מחקרי
 ארץ למבוא דברי חפץ שמו פניהם עיניהם ולבם להתבונן בכמו אלה
 זולתם הלא הם אנשי השם כפי אשר העיד הפילוסוף בספר מה שאחר
 מאמר ב' פרח ה' היושבים ראשונה בתלכות ו"טוליא מהם פיטואג'רס
 ותלמידיו ואנבסאגורס ואימע' דוקלים ודימוקרי'עוס ואחריהם כת
 האריקולואי אשר אמרו היות כל ידיעה נמנעת ואחריהם סוקראטיס
 אשר לכי דברי הפילוסוף שם לא עשה מאמר זולתי להורות מדות
 והנהגות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם .

השנה

השנה

ולקין

ימים בפרוח ראשי עם ויטיבו מעברי יון גדולים חקרי לב

הקדמה

בתוכה אפלטון אשר נמשך אחר דעות פ"טאגוראס ויתר חכמי א"טליאה
 ואין וחקר תקן דעותיו על ספר מספר ומורה מה שרם דבר נמנא בו .
ובקום עלימו אדם אחרון מכלם הוא אריסטוטל' לים בן נ"קומאקן
 היוני המפורסם גסם ולת הלה בכל עמי הארץ . וככלכל
 דבריו במשפטו יותר מכל הקודמים כראוי לכל אחרון כי לו יאות להשיב
 אמרים נכוחים וישרי' יותר מן הקודמים בזמן כמו שביאר אריסטוטל' לים
 הנזכר בספר השמים והעולם מאת רביעי סרן י"ח . אבד וסבר מוסדי
 דבריו הקדמונים אשר ימנא רחוקים מן האמת בהביאו ראיות על הפסס
 מן החום והמופת כאשר העיד אבן רסד כביאר ספר אותות השמים
 מאתמ' ג' פרק ב' עד שאמר היות דברי הקודמים לאריסטוטל' בלתי
 ראויי' להיות מכלל הספקות כל סכן להיות התחלות לודיעת כל חכמה
 והנחזק לאר בחכמות טבעיות טהויות מופתים וראיות על דעות
 אמתיות או קרובות אל האמת מכל אשר לפניו .

אמנם

בהיות שאריסטוטל' הגו' לפי מה שהביעו ממנו מפרטיו
 ולפי הנמשך מדעותיו מבחשים דברי רבים ונכבדים אשר
 בהעדר אחד מהם תעקר התורה בכללה ורבים ממשפטי כל יודעי דת
 ודין כי הוא אמר מבחשים הבריאה ואיפשרות המנאה וידיעת ה' יתברך
 בפרטיו הנמנא' ויותר בפרטיו ההויים ונפסדי' כל סכן שיביחש השגחתו
 בהם ולפי המובן מדעתו אצל רבי' מתלמידיו הוא מבחשים גם מביאות
 בפס' אנש' שכלית אישיית' כל סכן השארות' . וככל תקף מביא על כל
 דעותיו אלה ראיות במופת לרבים הנה אין ספק כי שלמים וכן רבים
 מבעלי הדתות אשר ידעו ראיות הפילוסופים הנו' על דעותיו הנזכר
 ואין לאל ידם למנא שתירתם אף כי להביא ראוייה על הפסס ואף גם
 זאת לסונס תהנה דברים הרבה מרבים הבל לדחות בקס כל הדבר
 האספה לרצון להם לפני ההמוץ הם אמר' כלסונס יכוננו לו בלכל ולב ידברו .

ובה

כנטרן אכננו למורי ה' אחרונים בזמן בהתעלס מהביע
 נפלאות מתורתו המורות שגאיות דברי מעייני ראשונים
 תועים מדרך השכל בראיות שכליות על הפך דעותם הנו' ובהוכיח
 במשור דעית אמתיות במופתים שכליים להשיב בפס ממשככי רפס
 וטוע אל האלהים אשר נתנה . הנה קול שועת נביאי הדורות רב מאד
 על זאת באומרו ואת פעל ה' ה' הביעו מעשי ודיו לא רא' לכן גלה עמי
 מבלי דעת ובאומרו נדמו עמי מבלי הדעת כי אתה הדע' מאסת וגו'
 ותסכה תורת אהך וגו' . ובאומרו כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל
 וידוע אותי עד כי רבים מתכמי הדורות רואים את הקלות אשר יגעו

משעיה ה
 האסע ד'
 ומניהו ט'

הקדמה

למכוא ליסודות התור' ראיות שכליות מלבס הוכיאו מלין בלתי מספיקי
 במאמרי בעלי הדתות. ובכן כונו זר חטבו היות עקרי תורתנו בפרט
 בדבר מיכואות בורא מחולל כל משגיה בכל וזולתם בלתי נודעי' בבירור
 רק שמצויה להאמינם לרכו' לפני אלהינו אשר לא בזה איתנו כלל בפרט
 בחלק העיוני הנזכר אבל כונו לדעת בהביענו אל כל אמרת דרקו
 הצרופה כנזכ' לעיל' ומי כמוהו מורה יודע אל נכון כי אין בכמורתנו
 להאמין מה שצרכה כל שכן מה שצויה המצויה להאמינו ולא תבא כואת
 מלפניו באמרו לא אמרתי לנרע יעקב תהו בקטוני אני ה' דובר בדין
 וכן העיד המשורר באמרו כי כל מכותיך בדין.

הלא

כגולד

גוב לנו טוב לתורה ולתעודה וחקר בתורה בהסך בה
 והסך בה עד יבא כנגה אמת לאמתו באורה נראה איה
 הלא כה מבטנו יתן חן השכל וידוע האל הקדוש ולדבק' בו ולעבדו שכם
 אחד ונקדש בכבודו. יגל לבנו לראות בטובות נפשנו כי תחי עוד לנכח
 לא תראה השמת יוסף אמן לפקוח עיני בני אל חי שגאחזים במגודת
 חבלי הבלי טוא כי נוח מראות עיניהם והס בעלי ברית אכרס

וברבות

דברי ריבות רובי קשת קטיות וספקות בטענות
 מספיקין להבהיל המתבונן ומן הראוי לכל חולק החסך
 לברר האמת שיערוך דברי אים ריבו וראיותיו באר הטוב ולהשיב בלא
 איבה אך בענוה בדין עם אהבת ותאות בחינת האמת יסתור ראוי'
 דעותיו עם הראות הפכס במופת מכלי באשר הורה הפילוסוף בספר
 השמים והעולם מאמר ח' פר' ק"א ומאמר ב' פר' ל"ד הנה ראוי לנו
 ברכותנו עם אלוהי' להודיע קטנו אמרי תורתנו שנערוך ממטעני המטוס
 עקלקלותם ודעותם הנפסדות מיוסדות על אדני סכרות וטענות
 בותנות טעם לבגס והנמצא עליה מטבוט הסברא וזה בהראות הפכס
 במופתים שכליים נמצאים בספרי קדם והמה בכתובי' נפרדים נכוחים
 למבין נתנו מרובה אחד הנה מקום כל אחד מהם רשום בכתב מנגד
 למען ירנן קורא למכוא מן מוצא דבר אמת לאמתו והאיר א עבר כנו
 ובהיות כי יקרו מאד דברי ארסנו ותלמודיו בעיני רבי' ונבדדי' עד
 היות אכלם מי שיחלוק על ארסנו ותלמודיו הנזכ' בחולק על החוש או
 על מופת חותך באוכף כי הרמס זל כתב בספר המורה מאמר ב' ב' כרך
 כ"ב ז"ל והכלל הוא שכל מה שאמר ארסנו' בכל הנמצא מנגבל הירח
 ולמטה הוא אמת ולא יעה ממנו אלא מי שלא יבינהו או שקדמו לו דעות
 ירדה לחציין מהם כל סותר ולסמס או שיתטכוהו הדעות ההם
 להכחיס ענין נראה עד כאן לשונו על כן אמרתי להביא ראיה בהתר

ספק

ישעיה מ"ה
 תלי ק"ע
 אות ת"ז

ל' ר"מ

הקדמה

ה

ספק כל חקירה מקצת יסודות ארסנו' הנז' ודבריו ומנפשו ונתפשו פיהו
 ובאלה לא נזכר חקירות הפילוסופים הנזכרים ודעותיו והמין ראיותיו
 במלך לא יעיל בה לחיי עולם מבלי אין בהשגת אמתתם וחסרוכה
 תועלת או היוזק רב גם לחיי שעה עד אפס מקום לדבר בה בכתפי
 הקדש. הלא המה מאמריו בידיעת מהות החמר והתנועה והמקום
 והזמן והיסודות ומהות הגרמים השמימיים ואיכותם ותנועתם המבט'
 בספר שמע טבעי ובס' אותות השמים וספר השמים והעולם וספר
 ההווה וההפסד ומאמריו במיני הנפש הנפסדת וכחותיה והחוסים
 והתחלות ההווים ונפסדי' וסופי השמות ודעות הקדמונים וטענותם
 עם ראיות הפילוסוף הנז' כגד דעותם אשר בהם הרחיב פה האריך
 לצון בספר הנפש. ובס' שמע טבעי. וספ' החוש והמחש. וספר מה
 שאחר ואמנם במדות ובהנהגות אשר הפליא לדבר בה הפילוסוף הנז'
 בספר המדות וספר הנהגת המדיניות וזולתם הן רבים אמרי ספר
 נמצאים בספרי קדש מורים מדות והנהגות נורא' בדרך לתקן ולסדר
 מנפש ועד במר להנאותם הדרך אך טוב לברו לבב לערוך ספקות'
 מאזרי זיקות מביקות ומדיבות נפש בתחלת העיון ולהכריע את כלם
 באמרות גהורות עם ראיות ברורות על כל בעלם אלה לחיי עולם
 לאמת יובא ומשפט יספר לה' לדור

ראוי אסכן

ראשונה	שנערוך החקירות העקריות וכלנו בידיעת מציאות בורא ומחולל כל מה שזולתו משגיח בכל כלתיו גוף. ובענין הנפש האנושית השכלית האשית וכחיותה ובחירתה וגמולה ועבשה
שנית	נערוך הנחות שהודה בהם הפילוסוף הנזכר והביא ראיה עליהם או על רובם במקומות מספריו אשר נזכרים ובהנחות הנזכ' נשתמש להביא ראיה ומופת על המכוון בהתרת ספקות החקירות הנזכ' ותכל מעלנו תלנת רבים בפרט בזמננו החושבים היות החולק על דברי ארסנוט' כחולק על החוש או על המופת
שלישית	נביא בבא' כל חקיר וחקירה את דעות הפילוסוף' והנמשכים אחריו וראיותיהם התבאר' במקומות מספריהם אשר נזכרים
רביעית	נביא בכל חקירה וחקירה מופת על סותר דעות

סדר

הפילוסוף הנ"ל בחקירה ההיא	
נביא בכל חקירה מופת על דעת הפכי לדעות	חמטית
הפילוסוף הנ"ל	
נסתור בכל חקירה את ראיות הפילוסופים אשר	פסית
הביא על דעתו בחקירה ההיא	
נגיד בכל חקירה מקומות כתבי קדם מורים	פסיעית
במופת הדעת האמתית בחקירה ההיא ומקצתם	
מגידי דעות החולקים וטענות ומתירתם	

זאחר ואמר נשלים באור כל החקירות הנזכ' נעשה כלל העולה
 אשר בו נגיד בקצרה את דרך הפילוסופים ואת דרך
 תורת אלהינו בבואור כל החקירות הנזכ' למען יחדו למטפט יקראו
 לעין הקורא ובכן יעשנו על נקלה אי זה יכשר הזה או זה כאשר
 ראוי טיקרה בכל ההפכים הנגשים זה אל זה כאשר העיד הפילוסוף בס'
 השמים והעולם מאמר ב' פרק מ'

ובאלה

יתבאר אצל כל מעיון טעות החושבי שאין בכתבי
 הקדם דבר מקנה ידיעה אצל דברים ואמינם
 האמתים לא מודעם אשר על זה כל פילוסוף ימחק וכל חלק ילעג למן
 עד שהחכם ר' שמואל אבן טובין בבאור המלות טעמה אשר שהעתיק
 מסר מורה הנבוכים כתב באות החית וזה לשונו חכמת הטובע אשר
 והרב ז"ל שהיא תה עקראויה רבותינו ז"ל מעשה בראשית והוסף ואמר
 זה לשונו ואמתיות ספרי החכמה הזאת הם הספרים הנמצאים לארסנו
 בה והוסף ואמר ואני איני רגוא בפרש' בראש' כי אם האטי פראי מעט
 מוצר ממה שבאו הספרים אינו חלק ממאה ולא חלק ממאתים עד כ"ל
 ולפי זה לשון בנו המורה לבדקה באמרנו וידעת כי ה' אלוהיך הוא
 האלוהים וידעת היום והסכות אל לבבך ואלה רבות בתורה
 שבביאים לבנות ולרו על ידיעה וההסכל ואין גם אחת מבוה להאמין
 עה באר האל יתברך באמרנו לא אמרתי לזרע יעקב תהו בקסוני
 אני ה' דובר בך מגיד מעשים עה בי לא בזה להאמין מציאותו
 ויכלתו והסגרתו כי אעגס ההאמנה לא תפול תחת הרצון כנזכר
 לעילא כמבואר בנסיון ובארו הפילוסוף בספר הנפס מאמר ב'
 פרק קנ"ג ואם בן לא תפול תחת בווי והיתה האמנה עליה תהו
 אכל דבר בך בהגדת דעות אמתיות מגיד מישראל בהוראת
 המוכת עליהם

דברים ז'
 דברים ר'
 יסעיה מ"ה

חקירות

אמנם החקירות העקריות

כנזכר לעילא הן הנה

אם סדר ההווה וההפסד קדמון	ראשונה
אם היסודות קדמונים	שנית
אם החמר הראשון קדמון	שלישית
אם השמים קדמונים	רביעית
אם התנועה קדמונית	חמשת
אם יש נמצא קדמון בורא וממציא יש אחר	ששית
האפיסות המוחלט והוא עשה אינו יסגנו	
אם הוא גוף או כח בגוף אם אין	שביעית
אם הוא אחד בלבד אם אין	שמינית
אם הוא יודע כל	תשיעית
אם יש לו יכולת בשוה על שני ההפכים וכוחה	עשירית
באחד מהם בכונה ובכחון	
אם הוא משגיה באישי ההווים וכפסדים	אחת עשרה
אם הנפש האנושי השכלי האישי היו בלתי נפסד	שתיים עשרה
אם המעשים הטובים הם מועילים או הברחיים	שלוש עשרה
בהכלחת הנפש השכלית הנזכר	
אם שלמות הנפש יושג בכח אנושי בלבד ולא	ארבע עשרה
יושג בכח אלהי או טבעי	
אם תכלית המכוון מן השמים נשגב ומתעלם	חמש עשרה
המוחש בכללו הוא המין האנושי ושלמותו	

אמנם ההנחות אשר

נערוך
 לבאר את החקירות הנזכר הם הנחות אשר
 התאמתו לכל הפילוסופים ובא לכלם מופת
 עליהם או על רבם ובכך יתבאר איך לארסנו
 נלגמטכיס אשר לא ראו אור תורת אלהינו קרה שבקצת דעותיו נפל
 במה שיחם הוא לאסלגנון בספר השמש ומאמר ״ טר ק סח״ סלג סמר
 יסודות דעותיו וכמו כן נפל במה שהיא מיחם לאמפידוקלים בספר

חקירות

השמים מאמר ג' פרק נו' שאינו גדר הדבר ובהיותו הכלל הנחה אשר
 חשבו לה בלבד אמתית אבל כמבוארת בעצמה והיא שהתנוע' הכלל
 היא קדמונית בלי ספק וממנה הביאו ראיה על קדמות המניע
 והמתנועע ונולתם אשר חשבו היותם קדמונים נפלו במה שהם
 מייחסים לבעלי הדעות בספר מה שאמר מאמר ב' פרק י"ד ובמאמר
 י"ב פרק י"ח היינו להכחיש קצת ההכרחי ולקיים קצת הנמנע וזה קרה
 להם לסבת טעות נבל בהתחלות כי אמנם מעט מהטעות בהתחלת
 כל שבמה הוא סבת טעות רב מאד באחרית כאשר בארו ארסטו' ואבן
 רושד בספר השמים והעולם מאמר ח' פרק לא'

ובכן ראוי להניח

- א' שהתכלית הוא הטוב האחרון המכוון מהפועל בפעולתו
 וזה באר הפילוסוף בספר מה שאמר מאמר ב' פרק ט'
 ב' שהפח קודם בזמן לאותו הפועל אשר הוא כל לו וזה באר ארסטו'
 בספר מה שאמר מאמר ט' פרק ה' במופתיו נגד
 באריקו'
 ג' שהפועל קודם בזמן לפעלו וזה באר אבן רושד
 בבאורו לספר מה שאמר מאמר ט' פרק י"ג ובבאור
 ספר המופת מאמר ב' פרק י"א
 ד' שהתכלית קודם בזמן במחשבת הפועל לפעלה אשר הוא
 תכליתו וזה יבואר מדברי ארסטו' ומופתיו
 בספר השמע מאמר ב' פרק פ"ט ובספר מה שאמר
 מאמר כ' פרק ח' ומאמר ז' פרק נב'
 ה' מציאות התכלית מורה על מציאות הפועל הודאה עצמית
 כמו שהתנועה מורה על מציאות המניע
 וזה יתבאר מגדר התכלית אשר באר ארסטו' בספר
 מה שאמר מאמר ב' פרק ט' ובמאמר רחב הורה זה
 אבן רושד בספר עצם הגלגל פרק ב'
 ו' שכל מה שנעשה בלתי כוונה ורצון יאמר עליו שנעשה במקרה
 וזה באר ארסטו' בספר השמע מאמר ב' פרק לא'
 ז' שהקדמון אין לו סבה פועלת באמת

הנחות

- זוה באר אבן רטוד בספר השמים מאמר ד' פרק א'
 מכל מה שיהיה בדבר רבים לא יפול בהם במקרה . וזה יתבאר
 מדברי אריסטו בספר השמים והעולם מאמר ב' פרק
 מ' ה' ובספר השמע מאמר ב' פרק מ"ח
 מאין חוץ לשמים זמן ולא מקום לא מלא ולא ריק
 וזה באר אריסטו בספר השמים מאמר א' פרק ק'
 בלא ימנא גוף שני היינו גם מלבד הד' יסודי והגרמי השמימי
 וזה באר אריסטו ואבן רטוד במופת בספ' השמי מאמר
 א' פרק כ"ב
 מהחמר הראשון לא היה במס זמן מופטט מכל צורה . וזה
 באר הפילוסוף בספר ההויה וההפסד מאמר ב' פרק ג'
 והתב' במופת אבן רטוד בספ' השמים מאמר ג' פרק כ"ט
 מאין טוס דבר נפסד קדמון . וזה התבאר במופת
 אריסטוטלו בספר השמים והעולם מאמר א' פרק
 קכ"ד
 מכל אחד מחלקי היסוד מסכים עם הכל שלו במס ובגדר
 וזה בארו אריסטולוס ואבן רטוד בספר השמים מאמר
 א' פרק י"ט
 מאין טוס חלק יסוד שיהיה בלתי נפסד . וזה בארו
 אריסטוטלו בספר השמים מאמר ג' פרק כ"ב
 מועולם לא נפסד אחד מהיסודות בכללו . וזה באר
 אבן רטוד בביאור ספר ההויה וההפסד מאמר שני
 פרק ל"ג
 מכל נמצא שומכא דבר קודם לו בזמן כל סכן שיכנס בגדר
 הוא מן הנמנע שיהיה קדמון . וזה מבואר
 בעצמו כי בהנכא דבר קודם לו בזמן התחייב
 בהכרח שבאזו זמן לא היה נמצא ואם כן אינו
 קדמון כמו שהוא מבואר בעצמו מגדר הקדמון ובאר
 זה אריסטו בספר השמים והעולם מאמר א' פרק
 קכ"א ופרק קכ"ד
 שאם המ' ב' נמצאים קדמונים הוא מן השקר טקדס אחד
 לחברו בזמן . וזה מבואר מן ההנחה
 הקודמת שאם היה זה אחת טקדס אחד לחברו בזמן
 פנה אין השני קדמון

הנחות

- ח** שהוא מן הנמנע שיהיה נמצא אחד בעצמו בכח וכפעל בזמן אחד כפי יחס אחד בעצמו
- ט** וזה התבאר במופת אכן רעד בספר המזים והעולם מאמר ג' פרק י"ט והתחייב מההנחה המנית הנז' לעיל
- י** שכל נמצא סיפעל בלתי כלי חמרי הוא בהכרח נסרד בלתי מעורב עם חומר
- יא** וזה באר הפילוסוף בספר הנפס מאמר ג' פרק ו' שלא יפול מספר אישי על נבדלים דומים לגמרי
- יב** וזה יתבאר במופת אריסנו' בספר מה שאחר מאמר ח' פרק מ' וכמופת אכן רעד ואלגול בספר הפלת ההפלה מאמר ה' חקירת ב'
- יג** שסס הידיעה יאמר על ידיעת ה' יתברך. ועל ידיעה האנושי באתוף הטס כלבד
- יד** וזה ביאר אכן רעד בספר מה שאחר מאמר י"ב פרק כ"א ובספר הפלת ההפלה מאמר י"ב חקירת ב'
- יז** שהרצון הוא כאשר יהיה הפועל ברשות עצמו ויבחר דבר עם סודע טיוכל להמנע ממנו
- יח** וזה באר הפילוסוף בספר המדות מאמר ה' פרק י"ב שהתנועה המקומית היא קודמת בזמן לכל מיני התנועות
- יט** וזה ביאר הפילוסוף בספר השמע מאמר ח' פרק כ"א
- כ** שכוין כל שני רגעים בלתי מתחלקים יפול בהכרח זמן
- כא** וזה ביאר הפילוסוף בספר השמע מאמר ו' פרק כ"ו
- כב** שהרגע הכלתי מתחלק הוא ראשי לזמן עתיד ואינו חלק זמן
- כג** וזה ביאר הפילוסוף בספר השמע מאמר ו' פרק כ"ד
- כד** שמן הנמנע הוא סימנאו סבות לאיזה נמצא על מספר בלתי בעל תכלית ומזה יתחייב להגיע אל סבה ראשונה בלתי מסובבת
- כה** וזה באר הפילוסוף בספר מה שאמר ב' פרק ה' וחכך רעד ובסס אכן סיני בספר הפלת ההפלה מאמר ד' חקירת ו'
- כו** שלא תמצא כורה חמרית זולתי בחמר מיוחד אליה . וזה התבאר במופת אכן רעד בביאור ספר השמע מאמר ח' פרק מ'
- ואחר** הקדמת ההנחות הנזכר ראוי שנחקר בחקירות העקריות אלכלנו כנזכר לעיל

תנועת ההוויה

ראשונה אסתנועת ההוויה וההפסד קדמונית

נראה שהיא אמצע קדמונית וזה כי באמרנו שהיסודות קדמונים כמו שגזר אבן רשד כמובאר לפנינו ובהתבאר היסודות תמצא בהכרח תנועת ההוויה וההפסד אס כן יתחייב שתנועת ההוויה וההפסד היא קדמונית. הגה חייוב התולדה הנז' הוא מבואר בעצמו. וההקדמה הראשונה תתבאר מדברי אבן רשד בבואור דברי הפילוסוף בספר מה שאחר מאמר ח' פרק י"ב באמרו אס וראוי לומר שיש נמצאות בלתי חומר. ודבריו אלה בואר אבן רשד ואמר שכוונת הפילוסוף היא שהיסודות קדמונים כפי הכל עם היותם הווים ונפסדים בפי החלק והוסף ואמר כי אמנם החומר לא ימצא זולתי בגרמים ההווים ונפסדים אבל הגרמים שהם קדמונים מאחר שאין בהם כוחיות על ההפסד אס כן אין להם חומר אבל הגושא שלהם הוא דבר נמצא לעולם בפעל. אמנם ההקדמה השנייה שהקדמנו באמרנו שבהתבאר היסודות ימצא בהברח תנועת ההוויה וההפסד הגה התבאר במופת ארסנו' בספר ההוויה וההפסד מאמר ב' פרק כ"ד באמרו אמנם ההוויה תמצא בהפכים מהפכים להם ובכל היסודות נמצא הפכויות קצתם לקצתם כי ההבדלים שלהם הם הפכיים ודבריו אלה באר אבן רשד ואמר כי אמנם כל אחד מהיסודות הפכי לכל אחד מהם ומזה יתחייב שכל אחד מהם יתהוה מכל אחד מהם.

שנית

יתבאר שתנועת ההוויה וההפסד קדמונית בראית' אבן רשד בבואורו לספר ההוויה וההפסד מאמר ב' פרק ג' באמרו שבהיות שכבר התבאר בספר השמע שהתנועה המקומית היא מתמדת וקדמונית יתבאר א"כ שתנועת ההוויה וההפסד היא מתמדת וקדמונית. כי אמנם התנועה המקומית תהיה בהקריבה הפועל אל המתפעל וזה נכון מצד מנה שהתנועה המקומית קודמת לכל השתנות באשר התבאר ועם זה הגה כבר התבאר שהעצם המתנועע בזאת התנועה המקומית הוא אמנם נמצא בפעל והמתהוה מכחה הוא בלתי נמצא בפעל והדבר שהוא נמצא בפעל האוי שיהיה סבה לבלתי נמצא ושהדבר שהוא נמצא תמיד יהיה סבה לדבר שאינו נמצא תמיד.

שלישית

יתבאר שתנועת ההוויה וההפסד קדמונית בראית' ארסנו' אשר באר אבן רשד בספר ההוויה וההפסד מאמר ב' פרק כ"ט באמרו וזה שאמרנו שתנועת ההוויה וההפסד היא

תנועת ההויה

תמידית לו יתחייב כלבד מצד הסבה התמידית והפעלת אכל
יתחייב גם מצד הסבה התכליתית וזה כי כבר התבאר אצלנו שהטבע
יתנובע תמיד אל היותר נכבד כפי מה שיוכל בכל אחד וכפי מה
שיקבל כל אחד ואחד ובהיות שהנמצא הוא נכבד מהבלתי נמצא
והאמתי הוא נכבד מהבלתי אמתי והנמצא באיש הוא נכבד מהנמצא
כפי המין אע"פ שהוא נמוע שיהיה טוס נמצא מאלו הנמצאים נכבד
בהחלט להיותם רחוקים מן הסבה הראשונה אשר לה המציאות והמעלה
והוא האל יתברך הנה מלא את האחרון הקורה לאלו הנמצאות באופן
זה שתהיה תנועת ההויה וההפסד מתמדת ובוהאפטר שיהיה מציאות
נכחי באלו הנמצאות.

אמנם

יתבאר הפך זה רבני לומר שתנועת ההויה וההפסד
היא בהכרח בלתי קדמונית. ראשונה כי כל נמצא אשר
קדם לו איזה דבר בזמן הוא בהכרח בלתי קדמון. וזה אמנם יקרה
ליציאת ההויה לפועל א"כ יציאת ההויה לפעל היא בלתי קדמונית
ומזה יתחייב שתנועת ההויה וההפסד היא בלתי קדמונית גם כן וזה
כי בהיות מן ההכרח שההויה תצא לפעל בזמן בעל תכלית הנה
כאשר עש זה יתבאר שיציאת ההויה לפעל היא בלתי קדמונית ומזה
יתחייב שהיתה איזו יציאת הויה לפעל ראשונה לכלן. יתחייב גם כן
שהיתה איזו תנועת הויה ראשונה לכלן והיא אותה שקדמה לפעל אותה
ההויה הראשונה ובתנועת ההויה היא היתה יציאת ההויה הראשונה
לפעל וזה בהכרח בזמן בעל תכלית ומזה יתחייב שתנועת ההויה
היא בלתי קדמונית כל טכן תנועת ההפסד אשר בהכרח תקדם לה
תנועת ההויה אשר בה נתהוה הנפסד אמנם חייב תולדת ההיקש
הנזכר באמרנו שהתחייב ממנו שיציאת ההויה לפעל היא בלתי
קדמונית הוא מבוחר בעצמו. וכך ההקדמה הראשונה ממנו וזה כי גדר
הדבר אשר יתחייב היות נמצא אחד קודם לו בזמן הוא הפכי לגדר
הקדמון אשר יתחייב שלא יהיה דבר קודם לו בזמן. אמנם ההקדמה
השנית אשר בה אמרנו שהוא מן ההכרח שיהיה איזה דבר קודם בזמן
ליציאת ההויה לפעל הנה יתבאר באופן זה כי אמנם למציאות יציאת
הויה לפעל קדמה בהכרח תנועת הויה קדימה זמנית אשר זולתה לא
תצא הויה לפעל. כי אמנם יציאת הויה לפעל אינה אלא פעולה הבאה
מתנועת הויה קדמת. וכך התחייב שיציאת ההויה לפעל היא בלתי
קדמונית. ואם יאמר החולק שתנועת ההויה ויציאתה לפעל כל אחת
מהן קדמונית הנה יתחייב מזה טכומן אחד בעצמו היה מציאות
תעונת

תנועת ההויה

תנועת ההויה ומציאות יציאתה לפעל בחומר הראשון הכללי למתהדי' באופן שבחומר הכללי הוא לא היתה לעולם תנוע' הויה קודמת בזמן ליציאת ההויה לפעל בהיות שתייהן קדמוניות ומזה יתחייב שהחומר ההוא הכללי היה בזמן אחד בעצמו שלם ובלתי שלם נמצא בכח ונמצא בפעל . וזה נמצע בלתי נוסל אפילו תחת דמיון ויבוא' הסבו במופתו הפילוסו' אשר עשה כזה בספר מה שאחר מאמר ט' פרק ה' כאשר הזכרנו למעלה בהנחה השנית .

שנית

יתבאר שאין תנועת ההויה קדמונית כי אמנם לכל פעולה הנעשית לתכלית יתחייב בהכרח שיקדמו בזמן מציאות הפועל וההכנה הפועלת והמתפעלת ומציאות כוננת התכלית אל הפועל המכוין . והנה תנועה ההויה היא פעלה נעשית לתכלית א"כ יתחייב שלתנועת ההויה קדמו כל אה בזמן א"כ יתחייב שתנועת ההויה היא בלתי קדמונית . הנה חייב התולדה הוא מבואר . אמנם ההקדמה הראשונה שאמרנו בה שהכחות יקדם לפעלה בזמן בהכרח . הנה התבאר במופתו אריסטו' בספר השמע מאמר א' פרק ד' . וזה לשונו כאשר אם כן שהתנועה היא פעל הדבר המוכן להתנועע מצד מה שהוא מוכן להתנועע אם כן יתחייב שתהיה נמצאת בדברים אשר בהם כוחיות להתנועע . וזה בכל אחד ומיני התנועה ובלעדיו הגדר הזה הכל מודי' שלא יתחייב שיתנועע אל הדבר שיוכל להתנועע וזה הוא הכרחי בכל אחד ומיני התנועה . המשל כזה שלא ישתנה אל הדבר המוכן להשתנות ולא יתנועע ממקום למקום אלא הדבר המוכן להתנועע תנועה מקומית אם כן יתחייב שיהיה הדבר מוכן להסרוף קודם שיסרוף . ולסרוף קודם שיסרוף עד כאן לשונו . וזה בעצמו יתבאר במופתו אריסטו' עשה כגד באריק' החולק בס' מה שאחר מאמר ט' פרק ה' אשר בס' באר שההכנה אל הפעל תקדם בזמן לפעל ההוא בהכרח ומזה יתחייב שההכנה אל ההתהוות תקדם בזמן בהכרח אל תנועת ההויה אשר היא פעל אותה ההכנ' הכוחית . וכן מה שאמרנו שהפועל והתכלית קודמים בזמן בהכרח לפעולה הנה יתבא' באופן זה כי אמנם התכלי' הוא הדבר אשר בגללו יוצי' הפועל את הדבר מן הכח אל הפעל א"כ בהתהווה מוכיח הדב' המוכן להתהוו' מן הכח אל הפעל לתכלית מה אשר בלעדיו לא היה מתחיל אותה הפעולה כמו שהו' מבוא' בעצמו . ומדברי הפילוסו' בספר מה שאחר מאמר ב' פרק ח' יתחייב בהכרח שיהיה איתו התכלית מוכן בעת מה אלל המהווה הפועל באמצעי או בלתי אמצעי הנותן מציאות לראשית זמן הפעלה . ולזה אמר אכן אשר

תנועת ההויה

בביאור ספר השמע מאמר ב' פרק כ"ט שתכלית המחשבה הוא ראשית הפעלה ומזה יתחייב שהמהווה ותכלית ההויה יקדמו בזמן לפחות למסך תנועת ההויה הנעשית בהכרח בזמן אשר בו יושערו עתות רבות כמו שבאר הפילוסוף בספר השמע מאמר ו' פרק כ"ז אמנם מה שאמרנו שהתכלית הוא הדבר המכוון אשר בגללו התחיל הפועל את הפעלה מבואר מעצמו ומדברי ארסטו בספר מה שאחר מאמר ב' פרק ח' באמרנו לא יתחיל שום פועל לפעול אילו פעולה אם לא יוכיין אל איזה תכלית וזה בעצמו באר גם פרק ט' באמרנו התכלית הוא האחרון המכוון ובאר גם אכן רשד ואמר אמנם התכלית הוא האחרית המכוון מהפעולות אשר בלעדיו היתה הפעלה לריק . ובלעדי אלה התבאר שהפועל קודם בזמן לפעלתו מדברי אכן רשד בביאור ספר מה שאחר מאמר ט' פרק י"ג באמרנו הפועל את הדבר הוא קודם בזמן לפעלתו כי אמנם הפעלה לא תהיה קודמת בזמן לחומר ולא לפועל אבל הפועל הוא קודם לפעלה בזמן והוסוף אכן רשד אחרי כן ואמר גם כי כל מתהווה מתנובע ע"י מניע קודם לו . וזה בעצמו באר בספר עצם הגלגל אשר הוא חברו בלי ספק כאשר העיד בעצמו בביאור ספר השמים והעולם ומאמר ב' פרק כ"ג וזה לשונו בספר עצם הגלגל הנז' פרק ב' אמנם מהפעולות ימצאו שני מיגים המין האחד הוא שהפועל קודם לפעלתו בזמן ומזה המין הוא כל פועל ופעלה אשר תחת גלגל העולם הזה והמין השני הוא פועל קודם לפעלה בטבע ובזמן ומזה המין הוא הגלגל עכ"ל . הנה שאכן רשד באר שני דברים אשר מהם יתחייב שתנועת ההויה היא בלתי קדמונית ראשונה באמרנו שכל פועל תחת הגלגל יקדם בזמן לפעלתו ומזה המין הוא המהווה הפועל את ההויה ונפסד ופועל את התנועה אל הויתו אם כן הוא קודם בזמן לתנועת ההויות ומזה יתחייב שתנועת ההויה היא בלתי קדמונית . שנית באמרנו שהגלגל קודם לפעולותיו קדימה ומני' וטבעית והנה תנועת ההויה היא כמספר פעולותיו כי לא תהיה בלתי תנועת הגלגל כמו שיעיד החוש והתבאר מדברי הפילוסוף בספר השמע מאמר ב' פרק כ"ו באמרנו שהאדם מתהווה מן האדם ומן השמע ומאלה אם כן התבאר שהגלגל קודם בזמן לתנועת ההויות . ומזה יתחייב שתנועת ההויה היא בלתי קדמונית . אמנם מה שאמרנו בהקדמה שתנועת ההויה היא לתכלית הנה הוא מבואר כי אמנם בכל חי או צומח נמצאו כלים הכרחיים לפעולותיהם אשר בהיותם בלתי מקריים יתחייב בהכרח שהם נמצאים לתכלית כבוננת מכיין הפועל

תנועת ההוייה

באמצעי או בלתי אמצעי כי הדברים הנעשים בלתי כוונה נאמר
טענשו במקרה כמו טבאר הפילוס' בספר השמע מאמר ב' כרך נ"א
וזה לזכרו יש מהסבות שהם הוות בלי כוונה ואז נאמר שהיו במקרה
עכ"ל. אמנם מה שאמרנו שהכלים הנמצאים במתהיים הם בלתי
מקריים הוא מבוואר כי הם נמצאים בכל המתהיים או לפחות ברובם
ובזה לא יהיה במקרה כמו טבאר הפילוס' בספר השמע מאמר ב' כרך
פ"ח באמרו המקרה הוא הדבר אשר אינו תמיד גם לא על הרוב וזה
בעצמו מבוואר במופתי ארסנו' עם כרך ע"ז וזולתו אשר גם באר
שההיות הטבעיות הם בהכרח לתכלית מכוון אם כן כאשר אמר
הפילוס' הנז' עם כרך פ"ו שאינו נמנע שיתהיה איזה דבר לתכלית
בלתי כוונת פועל יוכן בהכרח על פועל בלתי אמצעי כי אמנם אינו
נמנע טכניות או בסדר פועל ראשון הפועל באמצעי יתהיה דבר
בלתי מכוון מהפועל הקרוב הפועל בהכרח במנות או בסדר הפועל
הראשון המכוון וזה באר אכן רשד בביאורו לספר מה שאמר מאמר
י"ב כרך י"ח באמרו וז"ל במיני החוס המתחדשים מחוס הכוכבים
המהיים מיני הבעלי חיי נמצא קצבות מיוחדות מאותו החוס תשעורי
תנועות הכוכבים ותכונותיהם זה עם זה מקורבה וריחוק וזה השעור
נמצא במלאכת אלהית סכליית דומה לבורת מלאכה ראשיית אשר
תחתיה מלאכות רבות ובה האופן ראוי להביץ באמרנו שהטבע
בשלמות ובסדר עם היות הטבע בלתי משכיל וזה מצד היותו מסודר
מכחות פועלות נכבדות ממנו הנקראות טכלים נבדלים.

שלישית

יתבאר זה שאמרנו שתנועת ההוייה וההפסד היא
בלתי קדמונית כי אמנם למציאותה יתחייב
בהכרח מציאות נוסף מוכן להתפעל בתנועת ההוייה קודם אליה בזמן
אם כן תנועת ההוייה היא בלתי קדמונית. הגה חייוב התולדה הוא
מבוואר בעצמו וההקדמה תתבאר באופן זה כי לא תהיה תנועת
ההוייה המציאה בכעל הצורה בנושא גורם שיפלט בו מין ההכנה המיוחד
לאותה הצורה כמו שהתבאר במופת אכן רשד בביאורו לספר השמע
מאמר ח' כרך מ"ו ואם כן יתחייב בהכרח שתהיה קודמת בזמן הכנת
חומר איזה יסוד דרך משל מיוחדת לקבלת צורת יסוד אחר בחומר ההוא
בעצמו ובהיות שאותה ההכנה לא תהיה כי אם בתנועה והתנועה לא
תהיה כי אם במשך זמן מה אשר בו כמה עתות קודמות לסוף משך
הזמן הנז' התחייב א"כ שתחלת זמן הכנת הנושא כל סכן הנושא בעצמו

תנועת ההויה

אמר בו תהיה תנועת ההכנה הויה קדמו בזמן תנועת ההויה ואם כן תנועת ההויה הויה בלתי קדמונית

רביעית

יתבאר זה שאמרנו שתנועת ההויה הויה בלתי קדמונית באופן זה כי אמנם תנועת ההויה הויה ומבואר בעצמו אמנם ההקדמה תתבאר בראשית ארסנו' בספר ההויה וההפסד מאמר ב' פרק ט"ו באמרנו התנועה תעשה ההויה בפעל כי הויה מוליכה ומביאה את המהויה ודבריו אלה באר אכן רשד באמרנו התנועה אמנ' תהויה הויות בהקריבו הפועל אל המתפעל וזה נכון מאד מה שזאת התנועה קודמת לכל השתנות עב"ל ובהיות שהקרכת הפועל אל המתפעל תהיה קודמת בזמן בהכרח לתנועת ההויה וזה כי אמנם ההקדמה לא תהיה כי אם במשך זמן אשר עבר שישלם לא תתחיל תנועת הויה . ואם כן הויה מבואר שהרבה עתות אשר בזמן ההקדמה הנזכר קדמו בזמן להתחלת תנועת ההויה הנזכר מזה יתחייב שתנועת ההויה הויה בלתי קדמונית וזה בעצמו באר הפיל' בספר השמיע מאמר ח' פרק כ"ז באמרנו בפרוט שהתנועה המקומית הויה קודמת בזמן לתנועת ההויה ולשאר כל מיני התנועות

המשית

יתבאר זה שאמרנו שתנועת ההויה וההפסד הויה בלתי קדמונית באופן זה כי לתנועת ההויה יבטורח חומר מיוחד לבורת המין המתהויה ובלעדיו החומר המיוח' באופן זה לא תתהויה בו הצורה המיוחד' למתהויה ובהיות מן הנמנע שתלככה הסבו' החמרי' בקו ישר אל לא תכלית הגה יתחייב מזה שילך הדבר אל חומר ראשון מיוחד לבורת מין האיש המתהויה כי האדם דרך משל לא יתהויה דק מורע אדם וזה לא ילך אל לא תכלית אב' יתחייב בהגרח שילך הדבר אל אדם ראשון וזה בעצמו יתחייב בכל אחד ממיני הנמכאות המתהוות מחומר מיוחד אם כן יתחייב שתנועת ההויה אשר בה התהויה הויה בלתי קדמונית . הגה חייב התולדה הויה מבואר בעצמו . אמנם מה שאמרנו בהקדמה שלתנועת ההויה יבטורח חומר מיוחד לבורת מין האיש המתהויה יתבאר צמוסת אכן רשד בבואו' לספר השמיע מאמר ח' פרק מ"ג באמרנו אם היה אפשר שיתהויה אדם מלא אדם יתחייב שיאמר עליה' שם אדם בשתוף השם בלבד כי בהתחלק החומר תתחלק הצורה . ואם לא היה זה אמת לא היו נמכאים חומרים ולא צורות מיוחדות והיה מתהויה כל דבר מכל דבר והיו החומרים המיוחדים

תנועת ההויה

דבר בטל ומותרו . אומנם מה שאמרנו שהוא מן הנמנע שילך זה אל
 לא תכלית יתבאר במופת אריסטו בספר מה שאחר מאמר ב' פ' ר' ה'
 באמרנו ומן המבואר שיש לכל דבר התחלת מה . והוסיף ואמר כי אומנם
 נמנע שהיו דבר מרוב' אל לא תכלי . והוסיף גם פר' ו' ואמר אם לא היה
 איזה דבר ראשון יתחייב שלא תמצא סבה כלל עכ"ל . ובהיות מן הנמנע
 שיתהווה דבר מיוחד מרוב' מיוחד אל לא תכלית וכי אם לא ימצא ראשון
 לא ימצאו באי כמו יתחיי' שלא התהווה אדם דרך משל מאד' על מספר
 בלתי בעל תכלית . ומזה יתחייב שיעלה הדבר אל איזה ראשון באדם
 ובאישי כל תין ומין . ומזה יתחייב שתנועת ההויה אשר בה התהוו
 המינים היא בלתי קדמונית וזה הוא מה שרצינו לבאר .

נשיב

א"כ להתיר ספק החקירה הנז' שתנועת ההויה היא בלתי
 קדמונית וכי אומנם קדמו אליה בזמן הפועל והנושא וכוונת
 התכלית וההכנה הפועלת והמתפעלת כנז' לעיל .
 לטענות החולק נשיב על הטענה הראשונה והשנית
 שגם לדברי האומר שהגבל והיסודות קדמונים לא

אמנם

יתחייב מזה שתהיה תנועת ההויה קדמונית כל טכן מציאות ההויות
 כי לא היתה התחלת תנועת הויה כמצאת לולא במצא רגע קודם ליה
 בזמן אשר בו היו נמצאי' בפועל והמתפעל מוכן להכנה מיוחדת
 אשר לא תחול בלתי משך ומן וכו' גם כן נמצאת כוונת התכלית אל
 הפועל והכנת הפועל אל הפעלה כנז' לעיל . ועל הטענה השלישית
 נשיב כי אומנם באותה הטענה בעצמה יתבאר שתנועת ההויה היא
 בלתי קדמונית . וזה כי בהיות מציאותה לתכלי' מכוון להשלים החסרון
 הקורה בתנועת ההפסד . וזה בחזור תנועת ההויה חלילה יתחייב
 מזה שקדמו אליה בזמן הפועל המכוון וכוונת התכלית המכוון אלנו .
 ובה יתבאר שתנועת ההויות החזרות חלילה היא בלתי קדמונית .

ובל

זה התבאר בחכמה אלהית במופתים שכליים בתחלת ספר
 בראשית . ראשונה בהגיד שמציאות היסודות קדם בזמן
 למציאות תנועת ההויות המתהוו' מהם . וזה מבואר שהי' כן בהכרח כי
 לא תהיה תנועת הויה זולתי בנושא מתנובע קודם בזמן כנז' לעיל .
 שנית כי במציאו' כל מחדש אחר וירא' ליה כי טוב להבין ולהורות שכל
 דבר התחדש מאתו לתכלי' שהוא טוב מכוון אשר הוא מפורס' ונרא' ככל
 אחד מהם . והנה כוונת תכלית הטוב הנז' היה בהכרח קודם בזמן אל
 התחדש לתנועת ההויה הנז' . ומזה התבאר שתנועת ההויה היא

בראשית ח'

יסודות

בלתי קדמונית אבל קדמוני לה בזמן בהכרח הפועל וכוונת התכלית
אבלו וכושף תנועת ההוייה . ובאמרו וירא אלהים אשר לא יתכן שיוכן
על ראיה חסיית אבל על ראיה שכלית הורה שעם היות שה' יתברך
ידע הסך מציאות המחדש ויכול עליו . הנה בחר להמציא מה שהמציא
כי ידע והכיר שזה הוא הטוב וזה יבחן מצד תכליתו כי אמנם הטוב בכל
נמצא הוא תכליתו כמו שבאר ארסטו בספר מה שאחר מאמר ב' סרך ח'
וכרק ט' . ולכן אמר אבן רשד בספר הפלת הפלה מאמר ט' הקירט ב'
כי אמנם אבל הפילוסוף ח'זן טוס כמות ולא טוס איכות בשום נמצא זולתי
בחכמה אלהית . ומזה לא ימלט מאחת משתים אם שיהיה אותו הדבר
הכרחי לטובע מציאות אותו הנמצא . ואם שיהיה על צד היותר טב .

שנית נחקור

אם הגרמים הנקראים יסודות ראשונות לכל המוחשים הם קדמונים

והנה נראה קצת מהם קדמונים כי אם היו מחדשים היה
התחדשות . מאיזה דבר נמצא בכח או בפועל או מלא
דבר ואין ראוי לומר שהיה התחדשות מלא דבר כי אמנם מלא דבר
לא יתהווה דבר וזה מבוואר בעצמו ובאר אותו הפילוסוף בספר השמיע
מאמר א' סרך ע"ן באמרו בהמציא איזה נמצא לא ימציא ממנה שהוא בלתי
נמצא עכ"ל . ובלעדי זאת הנה אם היו היסודות מחדשים אחר העדר
גמור היה מתחייב אותו הנמצע שבאר הפילוסוף בספר השמיים והעולם
מאמר ג' סרך כ"ט באמרו מן הנמצע שיתחדש גסם אם לא ימציא ריקות
כי המקי אשר נמצא בו הגסם המחדש הריק בהכרח טרם היותו עכ"ל
גם כן לא נוכל לומר שהתחדשו מדבר אחר נמצא בפועל קודם להם שאם
כן לא היו הם יסודות ראשונות אבל היה ראשון אותו הנמצא אשר ממנו
נתהוו ויפול זה הספק בעצמו על אותו הנמצע וילך הדב' א' בלתי תכלית
אמנם אם נאמר שהתחדשו מאיזה נמצא בכח לא בפועל . וזה היה החומר
הראשון ח"כ לא ימלט מאחת משתי' אם שיהיה החומר הראשון קודם להם
בזמן או שלא קודם להם כלל אמנם נמצע הוא שהיה קודם להם בזמן שאם
כן יתחייב שיהיה החומר או מופשט מכל כורה . ומזה יתחייבו שתי
נמצעות כאשר באר אבן רשד בבואור סבר השמיים והעולם מאמר ג'
סרך כ"ט . ראשונה שאם היה החומר הראשון מופשט מכל כורה

תנועת ההויה

היה אם כן דבר חוץ מהעשרה מאמרות נמצא בפעל ובכן היה בזמן
 אחד נמצא בכח ונמצא בפעל וזה נמצע . סגית שגם אם היה זה
 איפשר שהיה נמצא בכח לבד לא היינו נמלגים מהתחייב הריקות
 אשר הוא נמצע כי קודם שהתחדש מורכב נמצא בפעל מאותו החומר
 המפסע התחייב שאותו המק' אשר נמצא בו המחדש אחר התחדשותו
 היה קודם לכן ריק בהכרח כי לא ימלא את המק' זולתי הכמות הנמצא'
 בפעל וזה הכמות אצנע לא היה לחומר הראשון בהיותו נמצא בכח
 בלבד ובכן לא היה ממלא מקום . ומזה יתחייב שהיסודות היו מחומר
 ראשון בלתי קודם להם בזמן ובהיות החומר הראשון בלתי מחדש כפי
 מה שאר ארסנו' בספר השמע מאמר ח' פרק פ"ב ובספר ההויה
 והפסד מאמר ב' פרק ו' ובספר מה שאחר מאמר י"ב פרק י"ב יתחייב
 אם כן שהיסודות הנזכ' גם כן הם בלתי מחדשים . ובכן התחייב שהם
 קדמונים . וזה באר אבן רשד בספר מה שאחר מאמר ח' פרק י"ב
 בפרוש לדברי הפילוסוף שאמר עם וז' נכון הוא שקצת גמכות הם
 בלתי חומר ואמר אבן רשד בביאורו על זה שלא היתה כונת הפילוסוף
 בזה על הגרמי' השמימיים כי הם כלם בלתי חומר אבל אמר זה על
 היסודות אשר הם קדמונים כפי הכל ונפסדים כפי החלק כמו מהתבא'
 בעכשיו כי החומר באמת אשר מביאותו כוחי לא ימצא כי אם בגממי'
 ההווים ונפסדים עב"ל ומזה יתחייב שגושא היסודות לא נמצא מעולם
 בכח קודם בזמן למביאותם בפעל אבל היה לעולם חלק מהם בפעל
 ומזה יתחייב שהיסודות גמבאו לעולם בפעל ואם בן הם קדמונים

אמנם יתבאר הפך זה רצוני לומר שהיסודות הם בלתי
 קדמוני' ראשונה כי כל הווה נפסד הוא בלתי קדמון
 והנה כל חלק מהיסוד' הוא הווה נפסד אם כן כל אחד מחלקי היסודות
 הוא בלתי קדמון . ומזה יתחייב שגם הכל שלהם הוא בלתי קדמון כי
 אצנע הכל שלהם אינו אלא המקובץ מכל חלקיהם וכאשר היה כל חלק
 מהם בלתי קדמון אבל מחדש בהיותו שהוא הווה נפסד לא יאשר שום כל
 שיכרך עליו שהו' קדמון . הנה התולדה היא מבוחרת בעצמה וההקדמ'
 תתבאר . ראשונה באמרנו שלא ימצא דבר נפסד שיהיה קדמון וזה
 במופת הפילוסוף' בספר הסמי' והעולם מאמר ח' פרק קכ"ד וז' באמר
 אצנעו שכל מה שהוא נכחי אינו הווה נפס' ובהיותו אמת התבאר שהדב'
 ההווה ונפסד אינו נכחי ולא קדמון . כי אם היה זה היה לו כוחיות על
 היותו נמצא לעולם והיותו לעולם בלתי נמצא וזה נמצע עכ"ל אצנע

מה שאמרנו בהקדמה שכל אחד מחלקי כל יסוד הוא הווה נפסד מבואר
 בנסיגן ובארו הפילוסוף בספר השמים מאמר ג' פרק כ"ב באמרו וזל .
 באמר שהוא מן הנמנע שיהיו היסודות קדמונים כי רואים אנחנו האם
 והמים וכל גסה פשוט נתך ומשתנה והוסיף ואמר הנה התבאר
 שישודות הגשמיים הם הווים ונפסדים לבמרי עכ"ל . וגם מדבריו אלה
 אולי יובנו על חלקי היסודות בלבד לא על הכל שלהם ר"ל באמרו שהוא
 מן הנמנע שיהיו היסודות קדמונים מכל מקום התבאר מזה שגם הכל
 שלהם הוא בלתי קדמון כי מאמר שאין שום חלק מהם שיצדק עליו
 שהוא קדמון אבל יצדק עליו שהוא מחדש לא ישאר שום כל שיצדק עליו
 שהוא קדמון כנז' לעי' וזה בעצמו יתבאר בראייות ארסטו בספר
 השמים מאמר א' פרק י"ט באמרו מקום כל יסוד הארץ הוא בעצמו
 מקום תנועת חלקיו והוסיף גם ואמר כי מה שיצדק על הכל יצדק על
 החלק עכ"ל . ודבריו אלה באר אכן רשד באמרו גם כי טובע חלקי
 הגשמיים הפשוטים הוא מקום עם טובע הכל בגדר ובהיותם מסכימי'
 בגדר הנה הם מסכימים בצורה ובהיותם מסכימים בצורה הנה הם
 מסכימים בפעולה הנמשכת מאותה הצורה עכ"ל . וזה בעצמו
 יתבאר בתוספת ארסטו בספר הנז' מאמר ב' פרק י"ט באמרו מן הנמנע
 הוא שיהיה איזה יסוד מהיסודות נצחי כי ההפכים פועלים ומתפעלים
 עכ"ל . ובהיות שהפכייות היסוד הוא בכל כמו בחלק יתחייב בזה
 המופת בעצמו שגם הכל שלהם הוא בלתי נצחי ומזה יתחייב שהוא
 בלתי קדמון כנז' לעי' . ואם יטעון החולק ויאמר שהכל שלהם לא
 ישתנה מהפכו מפני שווי יחס איכויותיהם אשר בו ימלט הכל שלהם
 מהיות נפסד בפעולת הפכו כמו שגראה מדברי אכן רשד בספר ההויה
 וההפסד מאמר ב' פרק ל"ג הנה יתחייב מזה שגם הכל שלהם יהיה
 נפסד בעצם . אמנם ימלט מההפסד אשר הוא מוכן לנו . וזה במקרה
 מצד ההתנגדות הקורה מצד שווי כמות איכויותיהם וזה הוא נמנע
 לפי מה שבאר הפילוסוף בספר השמים והעולם מאמר א' פרק ל"ג וזל
 יהיה אם כן לפי דבריהם דבר מוכן להפסד בלתי נפסד בפעול ואם כן
 יהיה אפשר מדבר אחד בעצמו יהיה לעולם נמנע ולעולם בלתי נמנע
 עכ"ל ובאר גם אכן רשד ואמר כי אמנם מן הנמנע הוא שהדבר אשר
 היה לעולם יהיה נפסד בכח . ובלעדי אלה הנה אם היו היסודות
 קדמונים היה מתחייב מזה שלא היה להם פועל ואם כן היה אותם שווי
 הנמנע בכמות איכויות היסודות נוסף בכל אחד מהם בלתי כוננת
 מכוין ואם כן היה במקרה כמו שבאר ארסטו בספר השמע מאמר ב'
 פרק

ברוך כ"א. באמרו הסבות אשר הם בלתי כוונה ורצון ואמר עליהם שהיו
 במקרה עכ"ל. וזה לא יתכן כי הדבר השומר שעור במצואים רבים
 לא יאמר עליו שנכל במקרה וזה מצואר בעצמו. ולכן אמר אריסטו
 בספר השמים מחמת ב' פרוק מ"ה ו"ל. באמר שאם הכוכבים והגלגלים
 היו בלתי מתוכבים ובלתי סבה פועלת לא היה עם הכרח שיהיה הגלגל
 שומר גודל בכל הכוכבים וסתנוע' הכוכב תהיה מהירה כפי גודל הגלגל
 ואם כוכב אחד או שני כוכבים בלבד היו על זה האופן לא היה כל כך
 מונע אמנם להיות הכוכבים כלם בזה האופן הנה זה מאת' בטל עכ"ל.
 אמנם מה שאמרנו שאם היו היסודות קדמונים יתחייב שלא היה
 להם פועל. הוא מצואר כי הפועל הוא בהכר' קודם בזמן לפעולתו. כמו
 שהתבאר במופת בחקירה אשר קודם זאת והנה אם היו היסודות
 קדמונים לא היה איפשר שמוס' דבר קדם להם בזמן. ולזה אמר אפן
 רעד בביאור ספר השמים מאמר ד' פרוק א' הדברים הקדמונים אין להם
 פועל זולתי כפי דמיון מה עכ"ל. ובלעדי זאת אם היו היסודות
 קדמונים כפי הכל הנה יתחייב מזה שאיזה חלק מחלקי היסודות הוא
 גם כן קדמון והוא חלק הארץ אשר קרוב למרכז וחלק האש אשר במקוער
 הגלגל כי לחלו שני החלקים לא קרה הכסד מעולם. וזה אמנם יהיה
 בהם אם בעצם ואם במקרה. ואם היה זה בהם בעצם יתחייב שאמר
 עליהם ועל שאר חלקי יסודם עם הכל צטותו השם בלבד. ואם היה זה
 בהם במקרה יתחייב שיהיה איזה דבר קדמון מוכן להכסד ונפסד בכח
 והוא בלתי נפסד בפועל באופן שיט' לו כוחיות על שיהיה לעולם ולא
 יהיה לעולם וזה לא יתכן כנזכר לעיל. אמנם מה שאמרנו שאם היו
 היסודות קדמונים כפי הכל היה מתחייב שחלקי הארץ סמוך למרכז
 וחלק האש אשר במקוער הגלגל לא קרה להם הפסד הנה יתבאר באופן
 זה. כי אמנם היה נמנע השתנותם באיכות היסוד הפכו להם
 אם לא על אחד משני פנים האחד הוא שקרה לו שכל שארית היסוד
 השתנה לצורת הפכו. ולפי זה קרה לו שצורת כלו נפסד. ומזה
 יתחייב שהיסודות בלתי קדמונים וזה הוא המבוקש. ובלעדי זאת
 אם נאמר שקרה זה לא נדע סבה איך איותו היסוד שב לאיתנו. והשני
 הוא שנאמר אם כן שאותן חלקי האש והארץ הנזכ' היו בהשתנותם חוץ
 ממקומ' ושגשגנו. הפסד בכלל בלתי מגיע הפכו שיטתו ועם זה נשאר
 שארית היסוד על צורתו הקודמת. וכל זה לא יתכן ולא יעלה על לב

שנית יתבאר שהיסודות הם בלתי קדמונים באופן זה כי בהיות

יסודות

שהיסודות משתנים קצתם לקצתם יתחייב שיהיה איזה חומר משותף לכל צורותיהם כמבואר במופת ארסנו' ואכן חסד בספ' ההויה וההפסד מאמר ח' סרך ל"ד ופ"ז ובספר מה שאחר מאמר ח' סרך ל"ד ובהיות הדבר בן הנה לא ימלט מאחת משתי האחת היא שיהיה אותו החומר מוכן לקבל צורת כל אחת מהיסודות בשנה או שנית שהוא בלתי מוכן להן בשנה ואזנס לא יתכן שיהיה מוכן לכל אחת מהן בשנה כי התחלפות הצורות יתחייב מהתחלפות החומרים כמבואר במופת אבן חסד בביאור ספר השמע מאמר ח' סרך מ"ו ועוד כי אם היה זה אמת לא נתן סבה איך קרא זה שאיזה חלק מהחומר עם אותו מוכן לכל אחת מצורות היסודות בשנה במצאת בו מקדש צורה אחת מהן יותר מהפכה או זולתה . ומה מאד נפלא דברי הרמבם ז"ל שכתב בספר מורה הנבוכים מאמר ב' סרך י"ח בהיתר זה הספק והשיב במליץ בעד ארסנו' ואמר כי התחלפות היסודות נמשך להתחלפות המקו' בקרבנו ומרחקו מן הגלגל כאלו המקום היה סבת מציאות הצורה והנה על הפך זה יעיד החסו כי בהסתנות חלק יסוד לצורת הפכו הגובר הוא אזנס במקומו ויטנה מקומו כבוא אליו צורת הפכו . עה כי הצורה סבת היות המורכב במקום לא הפך זה והנה האויר אשר אצלנו על טעם הארץ הוא במקום המים ולא יטנה המקו' עכס המים . ובלעדי זאת מבואר הוא שהחומר הראשון בהיות מציאותו כוסיי בלבד לא יהיה מנד עכמו בשום מקום בפעל ואך יהיה מקומו סבה לצורתו אם כן ישאר שאותו החומר המשותף לצורות היסודות לא היה מוכן לכלם בשנה ומזה יתחייב שכל אחת מצורותיהם המתחלפות במצאת בחומר הראשון לא בסבת היותו משותף לכלן אבל בסבת התחלפות הסתנותו אל הכנות מתחלפות ובהיות שכל תנועת הסתנות תהיה בלי סכך במשך זמן קודם לאותה הצורה אשר תבוא בסוף ההכנה הקנויה באותה התנועה יתחייב בהברח טעלם מהיסודות לפחות הם בלתי קדמונים .

נשיב

אם כן להתיר ספק החקירה הנזכרת שאין שום אחד מהיסודות קדמון לא לפי הכל ולא לפי החלק .

אמנם

לטענות החולק ראשונה על אמרו שלא יתהוה דבר מלא דבר זככן יתחייב שנתהוו מציאה נמצא בפעל ופסול זה הספק עכמו על אותו הנמצא . נשיב ונאמר שהיסודות אמנם נתהוו מנושא נמצא בפועל שהיה מציאותו בבריאה אשר בה נברא אותו הנמצא תורכב מחומר ראשון ומצורה ראשונה מיוחדת לחומר הראשון

הנוכ' ובחומר אותו המורכב. היו בכח כל צורות היסודות בהשתכנות
 בפנים טובים ובהיות מכוונות אותו הנמצא על ידי בריאה לא יפול
 עליו ספק תאזנה נמצא קודם לו נתיחה כי בבריאה לא יפול נושא כלל
 כמבואר מגדר הבריאה שהיא המבאת דבר אחר אפיכות מוחלט. כמו
 שכתב אכן רשד בספר. מה שאחר מאמר י"ב פרק י"ח. אמנם על
 הנשנה השנית נשים שלא יתחייב מהתחשבות גשם היסודות או הנושא
 הקודם להם אחר העדר מוחלט שאותו המקום אשר הוא נמצא בו עתה
 היה ריק קודם לכן. כי אמנם קודם בריאת אותו הגשם לא
 היה שום מקום כלל לא מלא ולא ריקן כמו שעתה לא יבדק חוץ לשמים
 שם מקום לא מלא ולא ריקן כאשר שאל ארסטו בספר השמים מאמר ח'
 פרק י' ובכך נשים ונאמר ששם היסודות או נושאם נברא יחדיו אותו
 המקום אשר הם בו עתה. אם כן כאשר נענן החולק ואמר שלא יתהווה
 דבר מלא דבר הנה אם יובן מזה שלא יתהווה דבר זולתי מדבר אחר
 נשים עזה לא יבדק זולתי על פעולת ההיות הנשנות מצורה לבורה
 כי בכלל יצטרך המהווה אל נושא אשר בו יפעל ובכך לא יתהווה דבר
 בכמו אלה זולתי מדבר אחר נושא לשתי הצורות זו אחר זו. אבל לא
 יבדק על הבריאה כי אמנם לא יפול בה נושא כזכ' לעי' וזה כי
 הבורא ממציא את הנושא ואת צורתו ולכן אמר אכן רשד בספר מה
 שאמר מאמר י"ב פרק י"ח וז"ל. אמנם האומרים הבריאה אומרים
 שהכובעל ממציא את כל הנמצא מחדש ואינו צריך בזה לחומר אשר
 בו יפעל אבל בורא את הכל עכ"ל. וזה באר שלמה בחכמתו
 בספר קהלת באמרו ככה לא תדע את מעשה האלהים אשר יעשה

הנכונות
 ח"ט

קהלת י"א

את הכל
 וזה
 באר במופת בתחלת ספר בראשית באמרו והארץ
 היתה תהו ובהו כלומר שהארץ הנבראת ראשונה
 היה בהכרח מורכב מחומר ראשון וצורה ראשונה מיוחדת לו בעצם
 ובראשונה ובהשתכנות אותו המורכב בפנים מתחלפים התהו ויסודות
 מתחלפי הצורות אשר באר באמרו וחסך על פני תהום רוח אלהים
 מרחפת על פני המים וזה כי אמנם בחומר הראשון לא יתכן שהיתה
 ראשונה זולתי צורה אחת מיוחדת לו כזכ' לעי' וזאת היתה צורת המורכב
 הראשון הנקראת תהו אשר נמצאת בחומר הראשון הנק' בהו כמו שהעיד
 הנביא באמרו קו תהו ואבני בהו ובאר שאחר כך היה חסך על פני
 תהום והוא האויר נעדר האור על פני שכי היסודות השפלי הנקראי

ישעיה ל"ד

יסודות

בראשית ח'
תהלים ק"ד

תהום והסוף ואמר רוח אלהים מרחפת והוא מניע הגלגל במצות
בוראו באמרו עשמה תלאכו רוחות כלומר שאותו המניע ריחף והניע
האוויר בעדר האור על פני המים ובתנועה היחיד בתדקדוק חלקיק
האוויר הגזל הסמוכים לגלגל ובכן בתהוה יסוד האם כמו שביאר
ארסטו בספר השמים מאמר ב' פרק י"ב ובאמר על פני המים נתן
סבה ללחות האוויר אשר לא נתיבס בחום התנועה הגבוהה בהיותו חלק
על פני המים ואולי זה רצה אנאכסימאנדרוס ועלתו אשר אמרו שנמצא
האסונה איזה מורכב מעורבב ושחק עליהם ארסטו בספר השמש מאמר
ח' פרק ל"ב ולדעת אנאכסימאנדרוס הסכים אימפידוקליס במאמר בספר
האוויר וההווה וההפסד מאמר ח' פרק ב' וזהו שכתב

שלישית נחקור אם החומר הראשון קדמון

ונראה אמנם שהוא בהכרח קדמון וזה כי לא ימצא נושא קודם
לנו שממנו יתהוה ובהיותו שלא יתהוה דבר מלא
דבר יתחייב שיהיה החומר הראשון בלתי מחודש ובכן יתחייב שהוא
קדמון כמו שביאר ארסטו בספר השמש מאמר ח' פרק כ"ב באמרו מן
ההכרח הוא שהחומר הראשון הוא דבר בלתי נפסד ובלתי מתהוה כי
אם היה דבר מחודש היה ברצף לגושא אשר ממנו יתהוה עכ"ל וזה
בעצמו בספר מה שאחר מאמר י"ב פרק י"ב באמרו כל דבר משתנה
הנה הוא משתנה מדבר לדבר ויעלה זה אל לא תכלית

אמנם

יתבאר הפך זה רצוני לומר שהחומר הראשון הוא בלתי
קדמון באופן זה כי אמנ' יביאת החומר הראשון לפעל
הוא בהכרח בלתי קדמון אם כן יתחייב שהחומר הראשון הוא בלתי
קדמון אמנם התולדה היא מחוייבת ע"כ כי אם היה החומר הראשון
קדמון ויביאתו לפעל בלתי קדמון הנה מתחייב מזה שהיה החומר
הראשון באיזה זמן מופשט מכל צורה וזה נמצע בתבואר במופת אכן
רעד בספר השמים מאמר ג' פרק כ"ט באמרו זה הנושא המוכח איננו
נמצא בכח אלא מכד מה שאינו נמצא בפעל ומכד מה שהוא בלתי
נמצא בפעל הוא חלק דבר נמצא בפעל כי אמנם הדבר הנמצא
בפעל לא ימלט אם שיהיה חלק דבר נמצא בפעל או הוא אחר
מה מאמרות אמנם מזה הנושא נעדרנו שתי אלה ואם כן אינו דבר
נמצא בפעל כלל ומזה יתחייב שיהי' מביאותו בנמצא בפעל מכד וזה
שהוא חלק ממנו בכח ואם היה נמצא לבדו לא כמו חלק אי זה נמצ' לא היה

הוא

הוא

חומר הראשון

ועל תנועה תהיה בזמן יתחייב א"כ שהפעל אשר הוא בהכרח נמצא
בפעל בתחלת אותה התנועה אשר בה יוציא המתפעל ל הפעל יקדם
בזמן לאותו הפעל כי אמנם הפעל לא ימצא זולתי באחרית אותה
התנועה או ההסתנות וזה בעצמו באר אכן רשד בספר המופת מאמר
ב' ס' ק"א באמרו הדברים אשר הם על דרך סבה פעלת הם דברים
קודמים למסובכים בזמן.

שנית יתבאר זה שהחומר הראשון בלתי קדמון באופן זה כי אמנם
החומר הראשון היה בהכרח תמיד נושא להפכים כאשר באר
ארסנו' בספר ההווה מאמר ב' פרק ג' א"ס כן אינו קדמון והנה חייב זאת
התולדה יתבאר באופן זה כי אמנם אם היה החומר הראשון קדמון עם
היותו בו הפכים קדמונים בקדמותו לא ימצא מאחת משתיים א"ס
סנאמר שבחומר הראשון היו חלקים מתחלפי' בהכנות מתחלפות באופן
שהיה כל אחד מהם מוכן לכור' מיוחדת להכנתו וא"כ היה לעולם בחומר
הראשון מצד עצמו איזה מציאות בפעל עם איזה כמות ואיכות בפעל
אשר בהן נבדלו והתחלפו חלקיו זה מזה והנה לזה יתחייבו שתי
צמצונות האחת שיהיה לחומר הראשון מצד עצמו מציאות מה בפעל זה
נמצא כי מדבר נמצא בפעל בעודו בפעל לא יתהווה דבר אחר כמו
שבאר ארסנו' בספר השמע מאמר א' פרק ע"א וע"ה ובספר מה שאחר
מאמר א' פרק ה' ובמאמר ב' פרק ז' וא"ס היה זה עם איזה הסתנות היה
מתחייב שיהיה עם חומר אחר ראשון וממנו ילך הדבר אל בלתי תכלית
סנית יתחייב מזה שלא יתהוו היסודות זה מזה כי זה לא יקרה זולתי
משנתוף החומר להם כמו שבאר ארסנו' בספר ההווה מאמר א' פרק פ"ג
באמרו הדברים המסתנים זה לזה הם הדברים אשר חומרם אחד עכ"ל
ועל הפך זה יעיד החוט כי אמנם כמו שבאר ארסנו' בספר הנזכ'
מאמר ב' פרק כ"ח העטף יתהפך לאש עם היותו מורכב מארציות
ואווריות או יתחייב שבאמר הפך זה רצוני לומר שאין בחומר הראשון
חלקים מתחלפי' זה מזה כלל ולזה יתחייב שכל אחת מצורות היסודות
היה באי זה חלק מהחומר הראשון בלתי סבה מחייבת אותה הבורה
לאותו החלק יותר מהפכה אלא שהיה כן במקרה וזה נמצא כמו שבאר
אכן רשד בספר השמע מאמר ח' פרק מ"ו באמרו בהתחלף החומר
תתחלף הבורה וא"ס לא היה זה אמת לא היו במציאו' חומרים מיוחדים
ולא צורות מיוחדו' ויתהוו כל דבר מכל דבר ובכל דבר עכ"ל יסא"ר א"כ
שנתהוו היסודות מנמצא קודם להם מורכב מחומר ראשון ובורה ראשונה
וזה היה בהפסד אותו הנמצא והסתנותו באופנים מתחלפים

חומר ראשון

כל אחד מהם מיוחד לבורתו כנו' ובהיות שאותו המורכב כפסד ומזה
 יתחייב שלא היה קדמון כנו' לעי' והוא מבוחר שהחומר הראשון לא קדם
 בזמן לבחירת אותו הנושא הראשון כי אם כן היה אז מופסד מכל צורה
 וזה נמצע כנו' לעיל יתחייב בהכרח שהחומר הראשון הוא גם כן בלתי
 קדמון כנו' וזה הוא מה שרצינו לבאר.

נשיב

אם כן להתיר ספק החקירה הנו' שהחומר הראשון הוא
 בלתי קדמון אבל נבחרו יחדיו עם המורכב הראשון אשר
 נקרא תהו ובהו אשר צורתו היתה ראשונה ומיוחדת לחומר הראשון.

אמנם

לנוענות החולק נשיב גם שידבק במחלט. שלא יתהיה
 דבר מלא דבר מכל מקום לא יבדק אמרנו שלא יתהיה
 דבר כי אם מדבר אחר זולתי בהיות המתחדשות על ידי תנועת
 ההשתנות כי בהן יצטרך הפועל אל נושא אשר בו יפעל וינחילו מן
 הכח אל אותו הפעל אשר לו בוחייות עליו וזה יפעל בסנותו את
 החומר אל הבנה מיוחדת לצורה הנקנית כמו שבאר אכן רעד בספ' מה
 שאחר מאמ' י"ב פרק י"ח. אבל על הבריאה לא יבדק זה כלל אבל יבדק
 הפכו כי אמנם הכרח יפעל בריאתו ויחדש לא הצורה כלבד אבל יחדש
 גם הנושא כמו שבאר אכן רעד בס' מה שאחר מאמר י"ב פרק י"ח באמרנו
 האומרי שכבר התחדש דבר עי' בריאה אומרי שהפעל בורא כל הנמצא
 מחדש מאין. ולזה לא יצטרך לחומר אשר בו יפעל כי הוא בורא את הכל.

ואת

כל אלה הודיעה תורת אלהינו בתחלתה באמרה בראשית
 ברא אלהים כי אמנם הראשית המוחלט אשר הוא ראשית
 הזמן הוא רגע בלתי מתחלק אשר אינו חלק מחלקי הזמן כנוכ' לעי'
 עזה הודיעה שהיתה הבריאה בלתי זמן. ועל זה הביא מופת באמרה
 והארץ היתה תהו ובהו כלומר כי בהכרח היתה הצורה הראשונה בחומה
 הראשון צורה מיוחדת לו נקרא המורכב מהם תהו ובהו וממנו נתהוה
 בהשתנותו בפנים מתחלפים ובחלקי' מתחלפים ממנו חלק שהוא אויר
 בעדר האור על פני תהום שהם הב' יסודות הכבדים אשר אל המרכב
 והסוף ואמר רוח אלהים מרחפת על פני המים להביא ולהורות הויית
 האם היסודי שהיה בהנעת עבס נבדל מניע ומרחף את החלק על
 פני המים כי אמנם העצמי הנבדלים יקראו רוח אלהי באמרנו בספר
 מנשה בראשית עושה מלאכיו רוחות. הודיע אם כן מרחף והניע
 האויר על המים ובכן היה קצתו לח' מבר' קרבתו אל המים וקצתו חס
 ויבט לובט צורה אסיית מבר' קרבתו אל הגלגל ותנועתו כמו שבאר
 ארסטו בסכת האם היסודי בספר המים והעולם מאמר ב' פר' מ' ב'

תהלים ק"ד

חומר ראשון

ישעיה מ"ה

וזה בעצמו רצוני לומר בריאת החומר הראשון נראה שהדיע
 ולמד הנבוא ישעיהו במופת באמרו יובר אור ובורא חשך
 עושה שלום ובורא רע אני ה' עושה כל אלה רצה באמרו בורא רע
 החומר הראשון אשר הוא מעבד עצמו נעדר כל צורה מעבד היות כחיי
 פשוט כי הצורה מעבד היותה תכלית ההווה בפעל תקרא טוב ולכן
 בקרא החומר הראשון רע אבל רבים מהקדמונים כאשר באר הפילוסוף
 בספר מה שאמר מאמר י"ב ברוק מ"ד באמרו הרע בעצמו הוא אחד
 מהיסודות ודבריו אלה באר חכך רשד באמרו כי רבים אמרו ששתי
 התחלות הם לכל הנמצאות והם הרע והטוב היינו החומר והצורה
 עכ"ל והנה באר הנבוא את נוכח החומר הראשון שהוא אמנם משותף
 לכל הווה נפסד וזה מצד השלום הנמצא ביניהם במורכבים אשר בהם
 מתהפך כל אחד מההפכים בצד מה אל טבע הפכו כי זה לא יתכן
 זולתי מטבע חומר משותף לכלם כמו שבאר הפילוסוף בספר הווייה מאמר
 ח' ברוק פ"ז באמרו אלה אמנם יתהפכו זה לטבע זה בהיות החומר
 שלהם אחד והוסף ואמר בי הנמצאות אשר אין חומרים אחד בעצמו לא
 ותערבו עכ"ל ובהיות כי לא יתכן שיהיה חומר אחד בעצמו נושא
 לצורות הפכיות זולתי באמצעות השתנותו בפנים מתחלפים מבינים
 לצורות מתחלפות הנה אם כן קבל החומר צורות הפכיות בהשתנותו
 בפנים רבים וזה גם כן לא יתכן זולתי בהיותו בפעל במורכב ראשון
 אשר נשתנה בלו כנו לעי' ובהיות שאותו המורכב היה בלתי קדמון
 בהיותו נפסד והתבאר שהחומר הראשון לא קדם בזמן כי אם כן היה
 מופשט אזי מכל צורה יתחייב אם כן שהחומר הראשון הוא בלתי קדמון
 ומכלי אין נושא קודם לו אשר ממנו יתהוה יתחייב בהכרח שהי' מציאותו
 על ידו בריאה באמרו ובורא רע והוסף ואמר אני ה' עושה כל אלה
 כלות כל חלקי המורכב לא הצורה בלבד כשאר הפועלי אבל גם החומר

רביעית נחקור

אם השמים הם קדמונים

ז"ף ס"ח

ונראה בתחלת העיון שהם אמנם קדמונים כי כל בלתי
 נפסד הוא קדמון והנה השמים הם בלתי נפסדים
 אם כן הם קדמונים הנה חיונב התולדה הוא מכוון בעצמו וההקדמה
 אמנם תתבאר בראיית ארסטו אשר באר בספר השמים והעולם מאמר
 ח' ברוק קל"ז באמרו נאמר ב"כ מאמר אחד בו ובאר טענות ראיות שאינם
 שיהיה

שהיה איה דבר מחדש ויהיה עם זה נספד ושהיה דבר בלתי נספד
 ויהיה עם זה מחדש . והוסף ואמר כי אם לא יספד הנה יהיה מוכן
 אל הפסד ובלתי מוכן אל הפסד בפעל . ומזה יתחייב שהיה דבר
 נכחי ובלתי נכחי עכ"ל . הנה התבאר מדבריו לה שכל דבר שהוא בלתי
 נספד הוא נמצא לעולם ומזה יתחייב שהוא קדמון . אמנם מה שאמרנו
 שהשמים הם בלתי נספדים הנה התבאר בראיית ארסטו בספר השמים
 מאמר א' פרק כ' באמרנו כבר שאמרנו שתנועת ההפכים הם הפכיות
 ובהיות הדבר כן איך לבטא הראשון שום הפכי כי איך שום הפכי לתנועה
 הסבובית ח"כ היטוב לראות הטבע כאשר עשה זה הגשם מפואר בלתי
 מחדש והרחיק אותו מן ההפכיות וההפסד הם בהכרח בהפכי .
שנית יתבאר שהשמים קדמוני בראיית ארסטו אשר באר בספר
 השמי והעולם מאמר ב' פרק א' באמרנו כבר באמרנו במאמר

מספיקים ובמנפטים חוקים שהשמים אינם מורכבים מיסודות ושהוא
 נמנע שיפלו תחת הפסד אבל יהיו לעולם נכחים והיו בלתי התחלה
 ובלתי סוף לעולמי עד . והם סבת הזמן הבלתי בעל תכלית ומחזיקים
 אותו עד כאן לשוננו . ודבריו אלה באר אכן רשד באמרנו בהיות הגלגל
 סבת הזמן הנה הוא כמו מגביל הזמן . ומזה יתחייב שהיה זמן מציאותו
 בלתי בעל תכלית ואם כן הוא קדמון .

שלישית

יתבאר שהשמים קדמוני בראיית ארסטו בספר
 השמים מאמר ג' פרק כ"ט באמרנו מן הנמנע הוא
 שיתחדש איזה גוף אם לא ימצא ריקות . כי אמנם המקום אשר בו נמצא
 הגשם המחדש היה בהכרח ריק קודם התחדש אותו הגוף בו עכ"ל .
 ובהיות מן הנמנע שימצא ריקות כמבואר בראיות ארסטו בספר השמים
 מאמר ו' פרק פו' ופז' נראה שיתחייב מזה שהשמים שהם גוף הם בלתי
 מחדשים ובכך התבאר שהם קדמונים .

אמנם

הסך זה רצוני לומר שהשמים בלתי קדמונים הנה יתבאר
 באופן זה כי לכל דבר אשר הוא לתכלית מכוון יתחייב בהכרח
 שיקדם בזמן איזה פועל מכוון אותו התכלית וזהה שעורו כמות כל גלגל
 וגלגל הם אמנם לתכלית מכוון ח"כ קדם להם בהכרח קדימ' ומזאת איזה
 פועל מכוון . ומזה יתחייב שהשעורו הנז' והגלגלים המושערי בהם הם
 כלם בלתי קדמוני הנה חייב התולדה הוא מבואר בעצמו . וכך ההקדמ'
 במה שאמרנו שלדברי אשר הם לתכלית מכוון יקדם בהכרח איזה פועל
 מכוון . וזה כאשר התבאר גדר התכלית שהוא אמנם הדבר אשר בלעדיו
 לא היה הפועל מתחיל את הפעלה אשר בה יהיה התכלית . וזה מבואר

שמים

בעצמו והתבאר בראיית ארסטוטל עליו . ולזה אמר הרב בספר המורה
מאמר ג' פרק י' וזל הגדולה שבראייתו על חדושים העולם הוא מה שישיעמוד
עליו המופת בזמנאות הטבעיות כי לכל דבר מהם תכלית . והוסוף
ואמר ולא יבוייר כוונה רק עם התחדשות מחדש עכל . ומזה יתחייב
שמציאול הסועל ומציאולטונית התכלי אכלו קודמי בזמן בהכרח לפע לתש
אמנם מה שאמרנו בהקדמ' ששיעורי הכמות בגלגלי הם מכוונים לתכלי
הנה יתבאר באופן זה כי אמנם בכמות כל גלגל ובתימוניותיהם יתחייב
סמנאול שיעורים מוגבלים בתכלית האופשר באופן שאם היה נוסל חטוף
בזה כחוט הסערה היו הגלגלים מונעים את זה מהתנועע או היה נוסל
בויניהם ריקות . ומן הנמנע הוא שתהיה הגבלה כזאת נוסלת בכל אחד
מהם במקרה בלתי כונת מכון כי במקריים לא תקרה הגבלה כזאת
נוסלת ברבים במספר כזה . וזה עם היותו מבואר בעצמו בארו ארסטו'
בספר השמים והעולם מאמר ב' פרק מה' באמרנו ששוני מהירות תנועת
הכוכב לכמות גלגלו הוא בהכרח בהיות הכוכב מתנוע' בתנועת גלגלו
לא שתהיה לכוכב תנועה בעצמו ושקרה שתהיה תנועת כל אחד
מהכוכבים מהירה או מאוחרת . כפי גדל גלגלו וקטנו ואמ' זה לשונו מאמר
ג' כ שאם הגלגלים והכוכבים היו בלתי ממוכבים והיו בלתי פועל לא היה
מן ההכרח שיחיה הגלגל גדול בכל הכוכבים ושתהיה תנועת הכוכב בו
מהירה פפי גדול הגלגל . ואמנם אם כוכב אחד או שנים היו בזה האופן
לא היה כל כך רחוק מן הממשכ' . אכל בהיות כל הכוכבי' כן הנה דבור
בזה הוא כשיחה בטלה .

זוה בעצמו נראה היות סברת אגזיל ואכן רשד בספר הפלת הפלטה
מאמר ט' מקירת ג' בפרט בעענת אכן רשד נגד אלגזיל וזל .
באמר ואננו מדברי האדם הזה בזה המקום הם נפלאים מאד כי
הוא אמנם מקשה על הפילוסופים באמרנו שלא יוכלו להגיד שום פועל
זולת הגסס השמימי כי היו צריכים להשיב על יסוד אחד אשר הם
מכחיסו והוא שיש לגלגלים גבול מיוחד במדות מיוחדו' מצד סבה מיוחדת
אף על פי שהיה אפשר להיות בהם שיעורי כמות אחרים והסבה היא
המיוחדת בריך שתהיה קדמונית והנה טעה אלגזיל בזה המקום בכונת
שם הייחוד כי אמנם הייחוד אשר הזכירו הפילוסופים הוא מתחלק ליחוד אשר
הזכירו המדברים . כי המדברי' יבינו בזה שיפדיל בין דבר לדבר דומה לו
או להפכו לא לפכת חכמה נטעה לאחד מהדומים או מהכוכבים יותר
מנטוטה לחברו . אכל הפילוסופי' הבינו בזה המקום באמרם הייחוד הזכ'
שפחכמת נותנת בזמנא אולו הדבר אשר בו בטבעו וזאת היא הסבה

התכליתיות כי אמנם חבל הפילוסופים אין כמות ולא איכות בשום אחד מהנמצאות שלא יהיה בחמתו . והסוף ואמר כי אם היה בנבחרים איזה כמות או איכות בלתי הווה מן החכמה היה מחוייב שניחם לבזר' הראשון מה שאינו ראוי ליחס לפחות טבעלי המלאכות . והוסוף ואמר התבאר אם כן שהוא מן המחוייב שיש למציאות פועל אומן כבדן וחכם אשר ממנו נמצא סדר לכל הנמצאות .

וזה

בעצמו הורה אכן רעד בספר עצם הגלגל פרק ב' באמרו במיני הפועל' יש פועל קדם בזמן לפעולתו ומזה המין הוא כל פועל אשר כבודו זה העולם יש פועל קודם בטבע ובזמן ומזה המין הוא הגלגל אשר ממנו ימסך הזמן ויקרה לו . וכן פועל הגלגל רבוני לומר אשר המציאו על תכונות הכרחיות לבוא ל התכלית אשר בעבורו נמצא וכאשר נעלם מעיני רבים שזה הוא דעת אריסטו אמרו שאריסטו לא אמר שבה פועלת חבל אמר הסבה המניעה בלבד . וזה היה מנוגה מאד ואין ספק בזה כי הפועל שלו הוא המניע אותו כי המניע אותו בתנועה המיוחדת לו הוא בעצמו הנמצא שנתן לו קודם תכונות אשר בהן קנה התנועה המיוחדת לו ואותו הכח הוא אותו הנמצא אשר טבח אריסטו במקומות רבים בחבורו בספ' השמים וגוד שהוא יותר נכבד מן השמים ומעולה מהם ע"ל . וזה בעצמו באר בספר הפלת ההפלה מאמר ג' חקירת י' .

שנית

יתבאר זה רבוני לומר שהשמים הם בלתי קדמונים באופן זה . כי אמנם הסדר הנמצא בכוכבים הוא בהכרח מכונן מפועל רבוני . ומזה יתחייב שאינו קדמון . כי אמנם הפועל הרבוני כאשר באר אכן רעד בספר השמע מאמר ח' פרק טו" הגיע אותו קודם לבן אותו הדבר אשר רצה או תמונתו . ומזה יתחייב שהכוכבים הם בלתי קדמונים . הנה חייב זאת התולדה הוא מבואר בעצמו כי אם היו הכוכבים קדמונים עם היות סדרם בלתי קדמון היה מתחייב שהיו הכוכבים בלתי אותו הסדר במשך זמן בלתי בעל תכלית ויפול ספק מה היה סבת הסדר או ולא קודם לבן . אמנם מה שאמרנו בסדר הכוכבים בלי ספק היה ממסדר רבוני מכונן יתבאר באופן זה . כי אמנם כל סדר לא ימלט מאחת משתיים אם שיהיה שומר מעלות טבעיות או שיהיה מכה מסדר רבוני מכונן לתכלית מה אם כן כאשר יתבאר מסדר הכוכבים הוא בלתי שומר מעלות טבעיות יתחייב היותו מכה ממסדר רבוני מכונן לתכלית כנו' . אמנם זה שאמרנו מסדר הכוכבים אינו שומר מעלות טבעיות הנה יתבאר באופן זה כי להיות

שמים

זה שמעם הוא היותר נכבד שבכוכבים וזה באור וגודל וכח הויה ותת
 החיים יותר מכל שאר הכוכבים כמו שיעיד עליו החוש היה ראוי לו
 בטבע שיהיה בגלגל היותר נכבד שבגלגלים והוא גלגל הכוכבים
 הקיימים והנה יעיד החוש בגלגל השמש הוא שכל במקום ובמעלה
 מגלגל הכוכבים הקיימים הגבוה ואם כן יתחייב שלא היה זה מצד טבעו
 אבל ברצון מסדר מכוין לתכלית ואולי לזה כונו מסדרי התפלגות
 בסדרם בכרבת מעריב ערבים מסדר את הכוכבים בתשמיהויהם
 ברקיע כרצונו . אמנם זה שאמרנו בגלגל הכוכבים הקיימים הוא יותר
 נכבד מכל שאר תחתיו הנה יעיד עליו מקומו ובחו להניע שאר
 הגלגלים בתנועתו ומספר הכוכב' בו כמו שיעיד עליו החוש והתבאר
 מדברי הפילוסוף בספר השמים מאמר ב' פרק ס"ח באמרנו ראוי לרעת
 שהגלגל הראשון הוא התחתית היכח וסבת החיים לכל חי יותר משאר
 הגלגלים ולכן הוא מניע בשמים רבים וכל אחד משאר הגלגלים מניע
 כוכב אחד בלבד עכ"ל . ואם בדין האומר שהוא הגלגל היומי הוא אם כן
 נכבד מכל השאר גם במהירות תנועתו וזה בעצמו באר ארסטו' בספ'
 זה שאמר מאמר י"ב פרק מ"ד באמרנו אמנם היות העצמים וסוה ראשון
 מהם וזה שני סדר תנועות הכוכבים הוא מבואר עכ"ל . ודבריו
 אלה באר אכן השד באמרנו כי אמנם שאותו העצם המניע את כלם הוא
 נכבד מכלם הוא מבואר מאד כי אמנם כלם מכוונים לתנועה הזאת
 הגדולה ואם כן הוא קודם בטבע וקודם גם כן במקום גשאר העצמים
 וקודם גם כן בגודל רצוני לומר שזה העצם הוא קודם מפני קדימת
 המתנועע מכחו במקום וגודל ומספר כוכבים ומהירות התנועה וכל
 אלה עושים אותו קודם במעלה ובעצם כי מבואר הוא מסדר אלנו
 המניעים המתחיל מן המניע הראשון צריך שיהיה כפי סדר הגלגלים
 והכוכבים במקום כי אמנם קדימתם במקום ובגודל עושה אותם קודמי
 במעלה עכ"ל . וזה בעצמו באר אכן רשד בספ' הפלת ההפלה מאמר
 ג' מקורת י"ח . ובאשר התבאר מכל אלה מסדר הכוכבים וכך הכוכבים
 הם בלתי קדמונים ויתחייב מזה שגם הגלגלים הם בלתי קדמונים כי
 הכוכבים הם בהכרח חלקי הגלגלים כי אם לא היה זה לא ילמנו מאחת
 משתיים וזה אם שהכוכבים הם בשמים עומדים בן גלגל לגלגל . ואם כן
 היה ריקות נמצא בהכרח בין שאר הגלגל ושכנו או שהם קבועים בדרם
 הגלגל לזה יתחייב אחת משתיים אם שיהיו בשמי הגלגל חסרי באותם
 המקומות אשר הם הכוכבים ממוקעים או שייכנסו בשם בשם וסתי אלה
 במצעות . וזה בעצמו באר ארסטו' בס' השמים מאמר ב' פרק מ"א באמרנו

מעריב טל
 חול

באמר ממלכד הכו' לעי' כריך שטאמר מכל כוכב הוא מנרס אותו הגלגל
 אשר בו יתנובע עכ"ל וזה בעצמו באר מס ארסנו' במס הקדמונים
 באמרו אוחס טאמרו מהבוכים הם אשיים לה אמרו זה לא מפני שחטבו
 מהגס העליון הוא אשיי' ודבריו אלה באר אכן רשד באמרו הנה זה
 מטפט מתהפך עם ההנחה האוכרת טראוי' הוא שיהיה הכל מעבע
 החלק ומי טיסכים בוה יסכים גם כן במטפט המתהפך עמו' .

שלושית

יתבאר שהגלגלים הם בלתי קדמונים באופן זה כי
 אמנם מניע הגלגל הראשון הוא מניע רבני' . אם כן
 יתחייב שהנעתו היא בלתי קדמונית ומזה יתחייב שגם הגלגלים
 המתנובעים מכחו הם בלתי קדמונים . התולדה אמנם היא מבוחרת
 כי הרבר הקדמון איך לו פועל באמת כל שכן פועל רבני' באשר הוא
 מבוחר בעצמו ובארו אכן רשד בספר השמים והעגלס מאמר ד' סרך א'
 אמנם ההקדמה אשר אמרנו בה שהמניע הראשון הוא מניע רבני'
 יתבאר באופן זה . כי כל תנועה תהיה או נבעי' או רבנית או בהכרח
 מכריח והנה התנועה אשר בה יתנובעו כל הגלגלים שתחתיו אינה
 נבעית להם . כי אמנם לכל אחד מהם יש תנועה נבעית . מיוחדת
 אליו נבדלת מתנועת היומי בזמן נכבד אשר אליו יתנובע . ומן הנמנע
 הוא שיקרה להם שיתנובעו בתנועה היומית . בסבת דמיות הגלגל
 העליון סידרה את הגלגלי' שתחתיו מצד היותם נוגעים זה בזה . כי אם
 היה זה אמת היה אם כן מחוייב שכל אחד מהגלגלים התחתונים
 יתנובע בכל תנועות הגלגלים הגבוהים ממנו . והנה החוש יעיד על
 היות הפך זה . ישאר אם כן שתהיה התנועה היומית לכל הגלגלים
 אשר תחת היומי הכרחית או רבנית . ובהיות שכל תנועה הכרחית
 תהיה אמנם בתנועת מניע רבני' המניע באמצעי' או בלתי אמצעי'
 כאשר הוא מבוחר בעצמו . ובארו אלגזיל' כפי מה שהביא אכן רשד
 בשמו בספר הפלת הפלה מאמר י"ג חקירה ח' יתחייב אם כן
 שהתנועה היומית הנז' תהיה בגלגלי' אשר תחת היומי הנז' בכח מניע
 רבני' וזה הוא מה שרכינו לבאר . ובהיות שהתנועה הנז' היא מכח
 מניע רבני' ומזה יתחייב שאינה קדמונית כנז' לעיל' . יתחייב אם כן
 שהגלגלים המתנובעים באותה התנועה הם גם כן בלתי קדמונים . כי
 אם היו הגלגלים קדמונים עם היות תנועתם היומית בלתי קדמונית
 היה מתחייב מזה שהיו בזמן בלתי פעל תכלית בזולת אותה התנועה
 ואחר כך בלי סבה היתה בהם התנועה הנז' וזה לא יתכן' .

נשיב

אש כן להתייר ספק החקירה הנז' ונאמר שהשמים הם בלתי קדמונים אבל היה להם מציאות אחר אפיסות והעדר מוחלט בכח בורא מכויז לתכלית .

אמנם

לנוענות החולק ראשונה באמרו שהנמצא אשר אין לו הפכי לא יקרה לו העדר ובהיו שאין שום נמצא הפכי

לשמים מכלי אין שום תנועה הפכית לסבוכית יתחייב שלא יקרה להם

העדר . נסיב שיש שני מיני העדר האחד הוא ההעדר הקורה מצורה

לצורה וזה יהיה כאשר יקרה שיסתנה הנושא השתנות עצמי אשר בו

תבא לפעל צורת מה שהיתה בו בכח ובה המין מההעדר בדקו

עונות ארסנו' ולכן רשד בספר השמים מאמר ח' פרק קכ"ד וקל"ג כי

אמנם בזה המין מן ההעדר ראוי שיהיה במתפעל הכנה אל ההעדר

אשר לא תהיה בנמצאי' אשר אין להם הפכי' כי הנושא שלהם הוא בלתי

מתפעל ובלתי משתנה ובהיות שהשמים אין להם הפכויות ובכן לא

יקרה להם השתנות ולא העדר צורה שיהיה בה בכח הנה יתחייב שלא

קרה להם מעולם ולא יקרה בהם לעולם זה המין מן ההעדר . אמנם

המין השני מן ההעדר והוא מן המציאות' אבל בלתי מציאות' מוחלט הנה זה

המין כבר קרה לשמי' קוד' בריאותם ואינו נמנע שיקר' להם ברצון בוראם

כי כמו שמציאותם לא היה באמצעות כח נמצא בנושא אבל מכח בורא

חכם ורבוני' בלתי מציאות' שום נושא שיהיה מוכן לאינו צורה אבל המציא

הנושא והנושא כן אינו נמנע שיפסדו ג"כ אל אפיסות מוחלט באותה

החכמה אשר המציאה אותם אחר האפיסות המוחלט והנותנת קיום

מציאותם באמרו ונחתה מחיה את כלם וכמו שבאר אבן רשד בספר

השמים מאמר ד' פרק ח' ונולתו וזה אולי רצה אבן רשד אשר תפס עלינו

אבן רשד בספר השמי' מאמר ח' פרק קכ"ד באמרו שאינו נמנע שיהיה

איזה נמצא איפשרי ההעדר אשר לא יעדר לעולם וזה יבדק כאשר יוכן

על העדר קורה לא בסבת כחיו' שום נושא אבל בכח בורא או מחדש .

וזה

הורה המשורר מזמור ק"ב באמרו יסד ארץ על מכוניה כל

תמוט עולם ועד . וזה יוכן במין הראשון מן ההעדר אמנם

כאשר אמר בזמור ק' לפנים הארץ יסדת ומעשי ידיך שמי' הנה יאבדו

ונחתה תעמוד יוכן על המי' השני מן ההעדר האיפשר בהם כנז' לעי' .

אמנם על הנוענה אשר נועץ החולק באמרו שאם היו השמים נבראי' היה

מתחייב שיהיה במקומם ריקות קודם הבריאה . נסיב שיחדיו עם בריאת

השמי' נברא מקומם עם תנועתם והזמן הנמשך להם ובכן לא יתחייב

ריקות כלל וג"כ לא יתחייב שיהיו השמי' מגבלי' זמן בלתי בעל תכלית' .

תהלים ק"ב

תהלים ק'

ואת

כל אלה בארה תורת אלהינו בהגיד כח מעשיו ואמרה סברה
 השמי ומרכוס והוא האר אשר יקיפו עליה . אמנם על המאור
 ושאר כוכבי האר יועש כי היו בכלל חלקי הגלגלי או השמי אשר כבר ספ'
 בראותם ולזה לא הזכיר להם בריאה רק עשיה וזה שהמציא אותם
 ממקבת חלקי הגלגלי על תמונ' כדורית וצורה מאירה והודיע זה במוס'
 באמרה ויתן אותם להי' ברקיע השמים להאיר וגו' ולמשול וגו' ולהבדיל וגו'
 וירא אלהי' כי טוב כלומר כי אמנם מקום המאור' ברקיע אשר לא יאות
 לטובע מעלת' כנ"ל לעילא וירה על היותם במקום ההוא לא בטובע אבל
 בכונת מכוין להאיר ולמשו' ולהבדיל וזה כי ראה להי' כי טוב כלומר סכינ
 בזה אל הטוב והוא התכלית הנאות לטובעו הכ' אשר גורה חכמתו ומזה
 יתחייב סאיך המאור' קדימוני ומזה התבאר שהשמים גב' בלתי קדמונים
 אבל מחדשי בכח בורא לא מדב' קודם מבלי איך נטאף קוד' להם כנ"ל לעי' .

בראשית ח'

וזה

ישעיה ת'

בעצמו באר ישעיהו באמרו שאו מרום גבינכם וראו מי ברא
 לה המוציא במספר צבאם לכלם במס יקרא מרוב אוני ואמיץ
 מה איש לא נעדר . כלומר כי אמנם יתבאר שהאל יתברך ברא הגלגלי
 ראשונה בהיות צבאם והם הכוכבים נמצאים בהם על מספר בלתי
 שומר יחס הגלגלים ומספרם אבל שומר ענין הכוכבים ופעולתם .
 וזה כי בגלגל הראשון להם נמצאו כוכבים רבים מאד ובלגל אשר מיד
 תחתיו לא נמצא כי אם כוכב אחד . וכך נמצא בכל אחד מן הגלגלים אשר
 תחתיו . ובה יבאן שלא היה ההבדל אשר בעיהם בזה מפני הבדל
 טבעיהם ומעלתם ומיקומם . כי בהיות הכוכבים חלקים נכבדים בהם
 פתו טביאר אופן רעד בביאור ספר השמים והעולם מאמר ב' פרק מא'
 הנה כפי יחס מעלת הגלגלים זה על זה כפי מקומם וגדלם וקרבתם
 לראשון כמו טביאר ארסנו ואין רעד בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק
 מד" כנ"ל לעילא היה מתחיי' שבכל יותר גבוה מהם אשר הוא יותר נכבד
 מאשר תחתיו ימצא מספר כוכבים יותר מן הנמצא בגלגל אשר תחתיו
 והנה החוס יעיד על היות הפך זה במציאות . ומזה יתחייב שאותו
 ההבדל הנראה בין הגלגלים אינו נמצא בהם בסבת חלקו טבעם אבל
 בפעולת מוציאו רבוכי מכוון המציא הכוכבים על מספר מוגבל כפי
 הצורך או על כד היותר טוב וזה בצד מה נראה שהרגיש הפילוסו' בספ'
 השמים מאמר ב' סהק ס"ו באמרו נרצה עתה שנתיר הספק השני למה
 בגלגל השמיני הקרוב אל הראשון נמצאו כוכבי' רבים במספר ובכל אחד
 משאר הגלגלים אשר להם תנועה אחת נמצא כוכב אחד בלבד נאמר אם
 כן עזה אמנם נכון . כי האין לדעת שהגלגל הראשון ראשיתו כח וסבה

שמים

למחי כל בעל חי יותר משאר הגלגלים ולזה הוא מניע גשמים רבים וכל אחד מהאחרים מניע כוכב אחד בלבד עכ"ל . הנה מדבריו אלה נראה שבהיותו מסופק בהתחלפות מספר הכוכבים הבלתי טומר יחס טובעי הגלגלי התחייב אצלו שיהיה זה נמצא לתכלי וזה לא יתכן זולתי בכוונת פועל רצוני מכוי לתכלי אשר לא יושג בטמירת יחס טובעיהם . ובלעדי זאת הביא הנבי מופת שני באמרו לכלם בשם יקרא רצה בזה שהוכבי אשר בגלגל אחד בעצמו הם נבדלי זה מזה בשם מורה על בורה ופעל מיוחד לכוכב הנק באותו השם המיוחד לו . כי אמנם בהיותם חלקים נכבדים שלגלגל אחד בעצמו מסכימים בתמונת כדוריות ובאורה היה מן הראוי שיסכימו בטבע ובמין הפעולה והנה על הסך זה יעיד נסיון הבורי שמים החזים בכוכבים באורך זמן דור . ודור וזה בעצמו התבאר בס' הפלת הפעלה בשם אלגויל מאמר ג' חקירת כ"ו באמרו מאתו נמצא בגלגל הכוכבים הקיימים הנמצאים כמו אלף כ"ב במספר והם נבדלים זה מזה בגודל ובתמונה ובמצב ובטבע ובפעלות הבאות בזה העולם כמו טוב השפע ורוע השפע הנראה בתולדות וזולתם עכ"ל . ובהיותם נבדלים זה מזה בפעולות יתחייב מזה שיהיו נבדלים בצורות אשר בהתחלפותם יתחלפו הפעולות הנמשכות מהם כמבואר לעיל . ובהיות סוה ההתחלפות ביניהם לא יקרה בסבת התחלפות נושאם כי הם אמנם חלקי גלגל אחד בעצמו יתחייב שיהיה זה בכוונת פועל שהמציאם בכוונה עם זה ההתחלפות לבורך או על כד היותר טוב ומכלי אין נושא קודם להם שנוכל לחשוב שהתחדשו ממנו . הנה התחייב שהיה ממציאם הכו' מחדש אותם לא מנשא קודם אבל כבריאה וזה הוא מה שרצה הנביא לבאר . ובלעדי זאת הביא הנביא מופת שלישי באמרו מרוב אונים ואמין כח כי אמנם באמרו רב אונים רצה הגלגל השמיני אשר בו כוכבים רבים מתחלפי הכחות ובאמרו אמין כח רצה בזה השמש אשר הוא רב כח מכל אחד משאר הכוכבים כלומר כי בהיעוטו אל מעלת הגלגל השמיני הנכבד מכל שאר הגלגלים ומעלת השמש אשר הוא נכבד מכל שאר הכוכבים ועם זה הם בלתי מסכימי במקום . התבאר עזה הסדר לא נמצא בהם בסבת טבעם אבל ברצון ממציא מכוי בזה הסדר אל תכלי בחכמה כפי הבורך או על כד היותר טוב . ומזה יתחייב גם כן שיהיה ממציאתם ברצון ממציא מכוי בזה הסדר המציאם בהכרח על ידי בריאה . ובאמרו אינם לא נעדר כלומר שהם בטבעם בלתי נפסדי הביא ראיה שהיה ממציאתם כבריאה כי אמנם החדוש הנמצא בתנועת האוהה לא יהיה בלתי נושא חומרי אשר הוא בהכרח נפסד . וזה בעצמו

באר

ישעיה ת'

ישעיה ת'

ישעיה מה

באר הנביא במופת רביעי באמרו אני הוא אני ראשון אף אני אחרון אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו כלות הנה התבאר שאני ראשון ואחרון בהיות כי שמתי הארץ יסוד בשפל המציאות באופן שהיא במרכז המציאו' רחוקה מן המקורף בטוה' מכל בד וזה לא יהיה זולתי בהיו' כדוריות הגלגל טוה' מאד מכל כד' באופן שלא יעשה כמוהו אדם בידים כמו שבאר הפילוסוף בספר השמים מאמר ב' פרק לב' ויתבאר גם כן שאני ראשון ואחרון בהיות כי ימיני טפחה שמים שהמציאתי הגלגלים וטפחתי אותם על כמות מוגבל באופן שיעמדו יחדו ולא יתנעו זה את זה מן התנועה ועם זה לא ימלא ביניהם ריקנות ובהיות שזאת ההגבלה המשושבת עד כחוט השערה לא יתכן שתפול בכל אחד מהגלגלי במקרה אבל תהיה בהכרח כבוננת מכיון שהמציאו אותה יתחייב אם כן שאני ראשון ממציאו וקודם בזמן כאשר הוא מחוייב לכל פועל רצוני כמבואר לעי' אמנם באמרו אף אני אחרון נראה שרצה בזה שכל מה שזולתו יתברך אפשר שיפסד וזה בזמן שהסני מהפסד כמבואר לעי' וזה ברצון חכמתו אשר בו נמצאו כלם אחר ההעדר המוחלט וזה בבואור יותר רחב באר הנביא באמרו טאו אל השמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת כי שמים כענן נמלחו והארץ כבד תבלה ויושביה כמו כן ימותו וישועתי לעולם תהיה

ישעיה כ"א

חמשיית ראוי שנחקור

אם התנועה היא קדמונית

ונראה בתחלת העיון שהיו אמנם קדמונית ולא עוד אלא שנראה שמי שיאמר הפך זה הוא מטבע או מבחן כמו שבאר הפילוסוף בספר השמש מאמר ח' פרק י"ד וזה כי כמו שבאר טס אבן טהר פרק ט' באמרנו שהתנועה היא בלתי קדמונית נראה שיתחייבו שתי נמנעות והפכויות לטבע' ראשונה שאם כן יתחייב שהיתה התנועה אויפטרית בנושא במשך זמן בלתי בעל תכלית ואחר כך יבאה לפעל' כי אמנם כל עוד טלח היתה תנועה נמצאת לא ימלגו אם שהיתה אזו במתנועע' מנוחה בהכרח מכרח במשך זמן בלתי בעל תכלית' או שעתה נמצאת התנועה במתנועע' בהכרח מכרח במשך זמן בלתי בעל תכלית' ושתי אלה לא יתכנו בשום אופן כי הדבר אשר בכח באיזה נמצא יבא לפעל' פעמים רבות על מספר בלתי בעל תכלית במשך זמן בלתי בעל תכלית בהכרח' שנית שאם

תנועה

היה זה אמת היה מתחייב מזה שכבר נמצא המניע והמתנועע במשך
 זמן בלתי בעל תכלית בלתי תנועה . ולאחר כך התחיל אותו המניע
 להניע בלי סבה מחייבת שיהיה זה או ולא היה קודם לכן . ולא תספיק
 תשובת אימפידוקלים והנמסכים . אמרנו האומרים שעל ההתחלות אין
 ראוי לשאול למה כי כמו שבא אבן רשד במקו' הגו' זאת ההכנה לא תצטרך
 כי אם על נמצא קדמון . אבל לא על המחודש ולא תספיק גם כן תשובת
 המדברים באמנם שמכא הרצון הקדמון יתהיה המחודש . כי כמו שבאר
 אבן רשד גם לא יתכן שיהי' דבר מחודש ברכון קדמון אם לא באמצעות
 איויה דבר שנתחדש . כי אמנם הרצון לא יאחר לגשנות את הדבר אשר
 הוא רוכה אם לא שיתחדש איויה דבר בנרצה אשר לא היה בו בעת הרצון
 . וזה אמנם בדרוש הלו היה מתחייב שיהיה איויה זמן מיוחד אל הפעל .
 והנה או יפול הספק על חרוש אותו הזמן המיוחד . כי אמנם המניע
 הרצוני יתנועע תחלה מן הדבר הנרצה או מתמונתו אשר בדמיון
 הפועל או המניע .

אמנם

הסך זה רצוני לומר שהתנועה היא בהכרח בלתי
 קדמונית יתבאר באופן זה . כי אמנם לכל אחד
 ממיני התנוע' יתחייב בהכרח שיקד' קדימה זמנית המניע והמתנועע
 וההכנה ל התנוע' . אם כן יתחייב בהכרח שאין שום מין ממיני התנועה
 קדמון . הנה חייב התולדה הוא מבואר כי בהיות מן ההכרח שיהיה
 איויה דבר קודם לו בזמן וזה הפך לגדר הקדמון אם כן מן הנמנע שיהיה
 הוא קדמון . אמנם ההקדמה הנה תתבאר באופן זה " ראשונה מה
 שאמרנו שהמתנועע וההכנה אל התנועה הם בהכרח קודמים בזמן
 לתנועה יתבאר במופת ארסנו' בספר השמע מאמר ח' פרק ד' באמר
 נאמר אם כן שהתנועה היא פעל הנמצא המוכן אל התנועה עכ"ל .
 ודבריו לא באר אבן רשד כי כבר התב' בשלישי מספ' השמע שאחד מגדרי
 התנועה הוא שהיא פעל המתנועע כאשר הוא מתנועע בכח ופעל
 הנמצא המוכן להתנועע אם כן יתחייב שהדברים המתנועעים יהיו
 נמצאים קודם לתנועה בכל אחד ממיני התנועה ובהיות המתנועע
 קודם לתנועה הנה ההכנה אל התנועה היא קודמת לתנועה . וראוי
 להבין מזה שהמתנועע קודם בזמן לתנועה על שני פנים כנז' עכ"ל .
 והוסף הפילוסוף לבאר כל זה עם במופת שני באמרו . ובלעדי זה הגדר
 הנה כל אדם יסכים בזה שלא יתחייב שיתנועע זולתי הנמצא שיכול

להתנועע וזה הוא הכרחי בכל מיני התנוע' כי לא יסתנה זולתי הדבר
 סיוכל להסתנות ולא יתנועע תנועה מקומית זולתי הדבר המוכן
 להתנועע תנועה מקומית . אם כן יתחייב שיהיה הדבר מוכן להסרוף
 קודם שיסרוף ולסרוף קודם שיסרוף עכ"ל . אמנם מה שאמרנו שהמניע
 קודם בזמן לתנועה בהכרח . יתבאר באופן זה כי אמנם כל פועל קודם
 בזמן לפעלתו . והנה המניע הוא פועל את התנועה אם כן המניע
 קודם בזמן לתנועה . הנה זאת התולדה היא מכוארת בעצמה .

וההקדמה תתבאר באופן זה . כי לולא שנמצא איזה רגע אשר בו היה
 הפועל נמצא בפעל היה נמצע שימצ' רגע ראשון אשר בו יהיה ראשית
 זמן הפעולה . וכך שני הרגעים הבלתי מתחלקים יסול זמן בלי ספק
 כמבולעיל . ובלעדיו זאת הנה מכואר בעצמו שאם לא היה הפועל
 נמצא בראשית זמן הפעלה לא ימצא מטך זמן אותה הפעולה אשר לא
 תהיה כי אם בזמן אם כן התבאר מכל זה שהפועל קודם בזמן לראשית
 פעלתו כל שכן שהוא קודם בזמן לפעלה הבאה בסוף מטך זמן . וזה
 באר הפילוסוף בספר מה שאחר מאמר י"ב פרק ל"ב באמרנו כי הנמצא
 בפועל הוא קודם עד כאן לשונו . ודבריו אלה באר אכן רשד באמרנו
 הנה התבאר במקומו אחרים שההכנה קודמת בזמן לאיסוס המתחדשים
 והדבר אשר בפעל קודם במוחלט אל הכח כי לא יבא דבר מן הכח אל
 הפעל זולתי מצד דבר שנמצא בפעל עד כאן לשונו . וזה בעצמו
 באר אכן רשד בספר מה שאחר מאמר ג' פרק י"ג באמרנו ובכלל בהיות
 מהכח הוא בלתי נמצא והפעל הוא דבר נמצא יתחייב שהמציאות יהיה
 קודם להעדר ושהפועל יקדם בזמן לפעולה עד כאן לשונו .

וזה בעצמו באר ארסטו בספר הנזכר מאמר י"ב פרק י"ב באמרנו
 והסיבות המנועות הם הדברים הקודמים . ודבריו אלה באר אכן
 רשד באמרנו כי אמנם הפועל והמניע קודם לדבר המתפעל והמתנועע
 וממנו והסבה הזרויית והחמריית הם תמונאנה יחדו עם הדבר המחדש .
 וזה בעצמו באר אכן רשד בספר המופת מאמר ב' פרק י"א
 באמרנו כי הסבות אשר הם עלי דרך סבה פועלת הם הדברים הקודמים
 למסובבים בתנועה ובזמן . אמנם מה שאמרנו שהמניע הוא פועל את
 התנועה הנה הוא מכואר בעצמו . ובאר אותו הפילוסוף
 בספר השמע מאמר ג' פרק י"ח באמרנו כי המניע הוא מניע את הדבר
 המוכן לתנועה ומניע מצד מה שהוא פועל . ודבריו
 אלה באר אכן רשד באמרנו כי פעלת המניע היא לעשות תנועה
 בזולתו . ולזה אמר אכן רשד בספר מה שאחר מאמר

תנועה

ב'ספר ק"ג כל מתנועע הוא מתנועע בכח מניע נמצא בפעל קוד'לו -
לאומר שיאמר שראוי לחלק בין ענין התנועה בכללה
ואין המקובצת מתנועות סרטיי לעבר ולעתיד לבלתי
תכלית וענין כל תנוע' פרטית שלאותו הקבוץ ולומר שאעפ"י שכל חלק
מאותו הקבוץ הוא מיוחד מכל מקום הדבר המקובץ מחלקים מתחדשים
זה בסור זה הוא קדמון . כי אמנם זה לא יתכן . וזה כי אותו הקבוץ
המנייה האלכו אינו כי אם כל החלקים המקובצים בציורנו אשר כל אחד
מהם מיוחד ובהעד' כל חלק מהם או כאשר נצייר העדר כלם לא יבוייר
שום קבוץ מהם כל שכן שלא נצייר שהוא קדמון . ובכן התבאר שהתנועה
המקובצת מתנועות רבות היא בלתי קדמונית . וזה הוא מה שרצינו
לבאר . ובלעדי זאת הנה אם היה זה אמת שהמקובץ מתנועות באותו ז'
אחר זו הוא קדמון אף על פי שאי' שום מחלקיו קדמון יתחייב שלא יאות
למקובץ ההוא אותו הגדר המיוחד לכל אחד מחלקיו ובפרט הגדר אשר
באר הפלוס' אשר ממנו יתחייב היות אותו נמצא קודם בזמן לתנועה .
ומזה יתחייב שתי נמנעות ראשונה שצריך שנמצא גדר חדש נאות
למקובץ בלתי מסכי' עם גדר כל אחד מחלקיו . ובכן יאמר על הכל ועל
החלק עם תנועה בשותף השם בלבד " שנית שעם היות שהמקובץ אינו
זולת חלקים מחדשים זה בסור זה באופן שבסור אותם החלקים לא
ישאר ממנו דבר מכל מקום יהיה המקובץ מהם קדמון כי זה דבור מקבץ
שני חלקי הסותר בלי ספק היינו . שיהיה דבר אחד בעצמו כפי כל חלק
ממנו מחדש . וכפי הכל שלו אשר אינו דבר זולת כל חלקיו יהיה קדמון
בלתי מחדש . וכבר באר הפלוס' הסך זה בספר השמי' מאת' א' ספר ק"ט
באמרו כי אמנם מה שיאמ' על החלק ועל הכל הוא דבר אחד בעצמו .
שנית יתבאר מה שאמרנו שהתנועה בלתי קדמונית באופן זה
כי אם היתה התנועה קדמונית לא ימלטו מאחת משתי
אם שנאמ' שמביאות פעל נקנה בסוף התנוע' הוא ג"כ קדמון או שנאמר
שהוא בלתי קדמון . ואם נאמר שהוא ג"כ קדמון יתחייב מזה שתנועת
הגלגל לא קדמה בזמן לפעל הבא בו בסוף התנוע' בהיות שניה קדמונית
 . ומזה יתחייב שבנושא אחד בעצמו היו יחדו משך התנועה אשר בה
היה נמצא השלמות המכוון בכח בלבד וסוף התנועה אשר בו יבא המכוון
הנוכח אל הפעל . וזה מאמר מקבץ שני חלקי הסותר יחדו .
כי אמנם הכח הוא דרך לשלמות בלתי נמצא עדין והפעל הוא שלמות
בא בסור התנועה אשר אז היא בלתי נמצאת . וזה באר אבן רטור בספר
השמים מאמר ג' ספר כ"ט באמרו כי אמנם לא יבדק היות הנושא בכח

לדבר מה זולתי כאשר איננו בו בפעל * אם כן אם נאמר שמציאות
 שלמות נקנה בסוף תנועה הוא קדמון בגלגל יתחייב שנאמר אחת
 משתי נמשכות וזה אם שנאמר שמציאות שלמות נקנה בסוף תנועה
 היה בין בגלגל בלתי שום תנועה קודמת אליו בהיותו קדמון וזה המאמר
 מקבץ שני חלקי הסותר יחדיו כי אמנם לשלמות נקנה בסוף תנועה
 תקדם בהכרח תנועה קודמת אליו בזמן * או שנאמר שבזמן אחד
 בעצמו נמשכת בגלגל התנועה והשלמות הנקנה בסופה כי בהיות
 שניהם קדמונים לא קדם אחד מהם לחברו בגלגל קדימה זמנית * וזה גם
 כן מאמר מחייב שני חלקי הסותר יחדיו כמו באר לעיל * ויתבאר הפכו
 במופת ארסנו' בספר מה שאמר מאמר טו פ"ק ה' * ובלעדי זאת אם
 היה זה אמת שהיו שניהם קדמונים היינו התנועה והשלמות הנזכ' הנה
 יתחייב שנאמר אחת משתיים אם שנאמר שהתמיד הענין על זה האופן
 שהיו שניהם בגלגל בזמן אחד בכל זמן לא קדם אחד מהם לחברו בנשוא
 אחר במשפט קדמותם ומזה יתחייב שיהיה כן עוד היום וזה שפרק מבואר
 יעיד החוש על הפכו * או שנאמר שלא התמיד זה הענין ושהתחדש טבע
 התנועה אחר כך אל מה שהוא עתה שהתנועה אמנם קודמת בזמן
 לשלמות הנקנה בסופה * ואם כן יפול ספק מתי התחדש זה ולמה
 התחדש או ולא קודם לכן *

הנה

אם כן מכל מה שאמרנו יתחייב שנאמר שמציאות שלמות
 נקנה בסוף תנועה הוא בלתי קדמון בגלגל ומזה יתחייב
 שגם התנועה בו היא בלתי קדמונית כי אם היתה התנועה קדמונית
 עם היות מציאות שלמות נקנה בה בלתי קדמון היה מתחייב שהיתה
 תנועה בגלגל במשך זמן בלתי תכלית קודם שימצא שלמות נקנה בה
 ויפול ספק איך הושג השלמות הנז' או ולא קודם * יתחייב אם כן
 שהתנועה היא בלתי קדמונית כמו שהשלמות הנקנה בה הוא בלתי
 קדמון וזה הוא מה שרצינו לבאר *

נשיב

אם כן להתיר ספק החקירה הנז' שהתנועה היא בלתי
 קדמונית כי אמנם קדמונית בזמן המניע והמתנועע
 והכנת הפועל אל הפעל והכנת המתפעל אל ההתפעלות * וזה
 כקדימה משוערת אלל ההבדל אשר בין שני עתות אשר בו יבדלו בזמן
 ואין צורך לומר באינם * והם הרגע אשר בו נמצאו כל הקודמים הנז'
 אשר כלעברם היה מציאות ראשית הפעולה נמשע * יבא רגע
 אשר היה ראשית ומספר התנועה *

תנועה

אמנם

לעצמות החולק נטיב בכלל שהם צודקות על הזמן
 האמתית אשר בהיותו מדרת תנועה ולכן ידועות
 כמות בעל תכלית או בלתי בעל תכלית וכו' יסוער ראשון ואחרון
 שהם אמנם יסוערו תחלה בכמות כמו שביאר הפילוסוף בספר שמע
 טבעי מאמר ד' פרק מ"ג באמרו כי ראשון ואחרון הם בכמות מן ההכרח
 הוא שימצאו גם בתנועה כמו שהם בכמות עכ"ל - אבל לא יבדקו
 אותם הראיות על אותו העת המצוייר בעוד שלא היתה תנועה
 נמצאת וזה קודם בריאת עולם כי אז לא היה שום נושא הכמות וכך
 לא היה שום כמות ושום זמן כמו שעתה נאמר שחזק לשמים איך שום דבר
 מכל אלה כמו שביאר הפילוסוף בספר השמים מאמר ח' פרק כ"ט - באמרו
 איך מקום חזק לשמים לא מלא ולא ריק ואיך שם זמן והוסוף ואמר אמנם
 הזמן הוא מספר התנועה והתנועה אינה בלתי גסה טבעי עד כ"ל
 ובהיות שבעוד שלא היתה שום תנועה נמצאת לא היה גם כן
 שום כמות ולא שום זמן נמצא אם כן לא היה גם כן מציאות שום גבול לא
 בעל תכלית ולא בלתי בעל תכלית כי גבול כזה הוא במאמר הכמות
 ולכן כאשר הקשה החולק ואמר כי אם לא היתה התנועה קדמונית היה
 מתחייב מזה שהיתה ההכנה אל התנועה במתנועע מתוך זמן בלתי
 בעל תכלית - נטיב ונאמר שלא יתחייב זה כלל כי בעוד שלא היתה
 תנועה נמצאת הנה אז המתנועע גם כן לא היה נמצא ולא גם כן הזמן
 אשר עליו יסול שיעור היותו בעל תכלית או בלתי בעל תכלית כי
 אמנם התנועה והזמן נתחדשו יחדיו עם המתנועע - וזה בעצמו נראה
 שהרגיש אפלטון אשר התאמץ ארסטו לסתור דבריו בספר השמים מאמר
 ח' פרק ג' באמרו אמנם הזמן אינו מחדש אפס כי אפלטון מחדש אותו
 באמרו שנתחד עם השמי ושהשמי ג' כ מחדשי' - וכן כאשר הקשה החולק
 באמרו שאם אמרנו שהתנועה מחדשת יתחייב מזה שהפועל הרבוני
 איחר את הדבר הנרצה ממנו בלתי שבה הגה נטיב ונאמר שלא יתחייב
 זה כלל וזה כי בעוד שלא היתה תנועה נמצאת לא היה נמצא גם כן זמן
 שיסוער בו קרימה ואיחר וכזה יתבאר מהבדל ית' חדש בלתי איחר ומניי
 את המתנועע עם הכנה ל התנועה וזה ברגע אשר בו נמצאו בהכרח
 קודמי' להתחלת התנועה אשר לא תהיה זולתי במציאותם בפעל -

וכן

סמנות כ"ד

הורה הוא ית' בתורת קדשו כאשר יעד באמרו אשר כתבת
 להורות' והודיע ראשונה איך הגלב' ומרכו נבראו בלתי זמן
 וזה באמרו בראשי' ברא' ככ' כי אמנם הרגע הראשון אשר היה ראשי' הזמן
 הוא היה ראשי' במחלגו ואחכ' אמר טאותו המרכו אשר נקראו איך כבריאה

כראשית ח'

תהלים קב

היה דבר מורכב מחומר ראשון ובורה ראשונה קראו תהו ובהו כי כן
היו בכח קרוב כל הגשמים הנקראי' אלכלנו יסודות . ואמר שאמר כך
היתה התנועה באמרו ורוח אלהים מרחפת . רצה באמרו רוח אלהים
אמרו העצם הנכבד המרחף ומניע את הגלגל סביב המרכז אשר הניע
אז את האוויר החשך סביב המים אשר היו אז מכסים הארץ כמבואר
לעי' . וזה המניע הוא שכל הגלגל אז נפשו סהם עצמים בלתי
מעורבים עם גשם ונקראים רוח אלהים באמרו עושה מלאכיו רוחות
ועל העצם הזה נראה שהיו דברי הפילוסוף בספר מה שאמר מאמר י"ב
פרק ל"ו באמרו והוא מניע על הדרך שיניע הדבר הנחמד . ודבריו
אלה באר אכן רעד באמרו מזה יתבאר שאלה הגשמים הם בעלי נפש
ושאין להם מכוונות הנפש זולתי הבח המתאווה המניע תנועה מקומית
. וזה יתבאר באופן זה כבר התבאר בספר השמע מאמ' ח' טעם מניע
לאלה הגשמים והוסף ואמר נאמר אם כן שאינם מתנועעים אלא
מפני שהם מבינים מעצמם ששלמות עצמיהם הוא בתנועה עכ"ל
ועל זה האין מהנפס דבר אכן רעד בספר הנפש מאמר ג' פרק ה' ובספ'
עצם הגלגל פרק ד' באמרו שהיא כורה בלתי מעורבת בנושא וכן
בספר הפלת ההפלה מאמר י"ג חקירת ח' דבר על הנפש הנזכ' בסם
אלגזיל באמרו ואמר אלגזיל בסם הפילוסוף שהגלגל הוא בעל חי וסוחם
נפשו א הגשם שלו הוא יחס נפשותינו א גופותינו כי כמו שנפסנו תניע
ברכזן אל הכד אשר נתאווה כן הגרמים השמימיים מתנועעים לשמוע
בקול האל יתברך ולכבודו עכ"ל . ואננם אמר ורוח אלהים מרחפת על
פני המים כלומר שהמניע הניע את החשך תנועה סבובית על פני
המים שהיו אז מקיפים את כדור הארץ לבאר טני ענינים . האחד הוא
שזאת התנועה אינה טובעית אבל היא מכוונת מבעל רצוני . וזה כי
התנועה הסבובית היא בלתי נאותה לטובע . כי איננו הטובע כאשר
באר אלגזיל לזי יניע תנועה מקומית כי אם אל מקום נאות למתנועע
וזה לזי ונשג בתנועה הסבובית כי בתנועה ההיא לזי ישיג המתנועע
שום מקום ולא שום מצב אשר בו ועמוד זמן מה . והטני הוא כי בהיות
שלתנועה הרצוני יקד' בהכרח קדימה זמני המניע הרבה והמתנועע
זולתם כמבואר לעיל יתחייב שתנועת הגלגל שהיא הראשונה היא
בלתי קדמונית ומזה יתחייב שהתנועה במחלגו היא בלתי קדמונית
. וזה הוא טרבתה התורה לבאר .

ששית נחקור אסראוי שנאמר שהיה חרוש

בריאה

אז בריאה אשר בה התחדש הנושא ובורתו ובהנמצ' המורכב כלו
אחר ואפיסות מוחלגו ואס אין . ובריאה בתחלת היצויין שמן
הנמנע הוא שיהיה דבר זה כמו שבאר אכן רעד בטס אזניל בספר הפלת
ההפלה מאמר א' חקירת א' באמרו ואל אמר אלגזיל ההנחה הרביעית
לפילוסופי' היא שיתחייב בהכרח שהחומר קודם לכל מתחדש כי כל
מחדש יתחדש בלי ספק מחומר ומזה יתחייב שהחומר בטוס פנים לא
יתחדש . ודבריו אלה באר אכן רעד באמרו נאמר שהכוונה בדבריו
אלה היא שכל מחדש הוא איפשרי קודם שיתחדש ושלזה האיפשרות
יצטרך בהכרח דבר אשר בו ינשא רכוני לומר נושא מקבל . והוסיק
נאמר כי אמנם חרוט הנמצא האחד הוא הכסד האחר . וכן הפסד האחד
הוא חרוט האחר כי לא יתהוה דבר מלא דבר .

שנית

יתבאר זה כי אמנם מן הנמנע הוא שיהיה גוף נכרא
ומזה יתחייב שהעצם הנבדל גם כן לא נכרא ואס כן
יתחייב שאין טוס דבר נכרא . אמנם התולדה היא מחוויבת כי בהיות
העצם הגשמי בלתי נכרא . ומזה יתחייב שהגלגל בלתי נכרא וגם כן
לא נתהוה מעטס אחר באופן שימלא מקום הגסס הראשון בהיות מן
הנמנע מציאות בטס שטי . כמו שבאר ארסנו' בספר השמים מאמר א'
פרק כ"ג התחייב אס כן שהיו השמים בלתי מחודשים בטוס אופן ומזה
יתחייב טס מניעיו הנקראים אלכלנו עצמים נבדלים הם גם כן בלתי
מחודשים . ובלעדי אלה אס היו הנבדלים נכראים והגשמים בלתי
נבדלים היה מתחייב מזה שהיו הגשמים הראשונים יותר נכבדים מן
העצמים הנבדלי' בענין הקדמות והנצחיות וזה לא יתכן . כי אמנם
הנבדלים בהיותם יותר פשוטים הם יותר ראויים אל הנצחיות ואל
הקדמות כמו שבאר ארסנו' בספר השמים והעולם . מאמר א' פרק ק'
באמרו אין דבר חוץ למתנועע האחרון שיהיה איפשר בו השתנות ולא
התפעלות . אס כן יש להס חיים קיימים נכחיים עכ"ל . אמנם מה
שאמרו בהקדמה שהוא מן הנמנע שיהיה איה גוף נכרא יתבאר
בראית ארסנו' בספר השמים מאמר ג' פרק כ"ט . באמרו מן הנמנע
הוא שיהיה טוס גוף נכרא אס לא ימצא ריקות . והוסיק ואמר כי המקום
אשר בו נמצא הגוף עתה היה אס כן ריק קודם לכן עכ"ל . ובהיות
מן הנמנע שימצא ריקות אשר בו יהיה מקום מוכן לגוף כמו שמבאר
במופתי ארסנו' בספר השמע' מאמר ד' פרק ע"ו . וזולתו התחייב אס
כן שהוא מן הנמנע שיהיה טוס גוף נכרא .

אמנם

הפך זה רכוני לות' שמן המחוייב שיהיה איוו בריאה
אשר

המורכב
אין

אשר בה נמצא חיזה מחדש אחר אפיסות מוחלט. הנה יתבאר אחר
 שנגיח טבורות הד' יסודי' הן ראשונות בחומר הראשון בלתי אמצעי.
 וזה כי אמנם כל אחד מחלקי היסודות הוא בלתי קדמון ובכך כל אחד
 מנהם מחדש כמבואר לעי'. ובהיות שקצת חלקיהם לא קרה להם
 הפסד מעת שנמצאו ובכך לא נאמר שהנמצאי' עתה התחדשו מחלקים
 אחרי' בחזרת חלילה " וגם כן לא התחדשו מחומ' ראשון פשוט קודם להם
 קדימה ומנית כי אם כן היה החומר הראשון באיזה זמן מופטע מכל
 צורה וזה לא יתכן כמבואר לעי'. יתחייב אם כן שהיה חדושם לא
 מנושא אבל היה בבריאה " אמנם מה שאמרנו שקצת חלקי היסודות לא
 קרה להם הפסד מעת שנמצאו הנה זה התבאר מאותם חלקי האש
 אשר במקוער הגלגל ומאותם חלקי הארץ אשר סביב המרכז כמבואר
 לעי' בחקירת היסודות. ומזה יתבאר שאותם החלקים אשר הם
 מחדשים בהכרח להיותם נפסדים בעצב כמבואר לעי' היה חדושם עי'.

בריאה וזה הוא מה שרצינו לבאר "

אמנם

כאשר נאמר שהיסודות נתינו ממורכב ראשון קודם
 להם וזה בהפסד אותנו המורכב כאשר העיד הכתוב
 באמרנו והארץ היתה תהו ובוהו וכמו כמבואר לעי'. הנה אז יהיה זה יותר
 מבואר כי אמנם אותנו המורכב הראשון אשר נפסד היה בהכרח בלתי
 קדמון ובכך התחדש ולא התחדש מנמצאי קודם לו בזמן בהיות צורתו
 הראשונה בחומר הראשון אשר נמצע המכאף מופטע מכל צורה כמבואר
 לעי' ובכך התבאר שהיה מציאותו וחדושו על ידי בריאה וזה הוא מה
 שרצינו לבאר "

שנית

יתבאר זה טבהכרח היתה בריאת מה " אחר שנקד'י
 שלש הנחות נכוחות למדין כמו מפורסמות. ראשונה
 שמה שנמצא בדברי רבי' על אופן אחד לא יתכן שיהיה בכלם במקרה
 וזה כמבואר בעצמו והתבאר גם כן בראיות ארסעו' בספר השמע
 מאמר ב' פרק מ"ח ובספר השמים מאמר ב' פרק מ"ה " שנית שהתכלית
 הנראה בדבר יורה על פועל רצוני בדבר ההוא הוראה עבמית כאשר
 התנועה תורה על מניע. וזה מבואר בעצמו ובאר אותו אופן השד
 בספר עבס הגלגל פרק ב'. שלישית טבכל אחד מהגלגלים נמצא כמות
 מה מוגבל עד כמות השערה הכרחי לא פסרות תנועותיהם וכן
 ביסודות ים מיני איכות מוגבלים שומרים שוני יחסיי ובכלם נמצא
 תכלית מבואר בפעולותם והתחדתם אשר לא היה מושג בלתי שמירת
 יחסם והגבלה הנ' ובכך התבאר היותם פועל רצוניי מכויץ

בריאה

לתכלית הן מצד החכמה הנמצאה בהגבלה וביחס הנז' . והן מצד
 המכאס על אופן אחד . במצואים רבים אשר מהם התבאר שלא נפל
 במקרה אבל ככוונת פועל רצוני מכוין כנז' לעיל . ובהיות שהפועל
 בפרט רצוני יקדם בזמן לפעולתו בהכרח כמדו לעיל . והתבאר גם כן
 שאין נוסף קודם בזמן לגרמים השמימיים ולא גם כן ליסודות או למרכיב
 ראשון אשר ממנו נהיו בהפסדו כמבואר לעיל . יתחייב א"כ שהפועל
 אשר כיון התכלית בהם הוא המציא את השמים ואת היסודות או נוסף
 הראשון אשר אפיסו מוחלט והעדר גמור וזה בלתי אפשר זולתי בבריאה
 מנזה יתחייב שנמצאו בריאה ובורא וזה הוא מה שרצינו לבאר .

שלישית

יתבאר זה בעצמו אחד הקדמ' ארבע הנחות . ראשונה
 שלא יהיה שום עצם בפעל סבה למציאות עצם זולתו
 זולתי על דרך סבה פועלת וזה על אחד משני פני' האחד הוא בטעותו
 את הנושא ואינו בורה אל בורה אחרת אשר היתה בו בכח וזה בתנועת
 הויה והפס' . והשני הוא בהמציאו נמצא בלתי תנועה ובלתי נוסף קודם
 מלא בורה אל אינו בורה . וזו היא הבריא' המצוייה את הנמצא אחר
 ואיכות מוחלט . ומנזה יתחייב שכל עצם אשר אין לו כח בורא לא היה
 לו שום כח פועל לולא היה במציאות איזה נוסף מוכן להתפעל ממנו .
 ומנזה יתחייב שלא היתה לו אותה הכורה הפועלת אם לא שנייד
 שהיתה בו לריק . ובהעדר הכורה יתחייב שלא היה לו זה המציאות .
 ובכך בעצמו נאמר על המתפעלים של בורותם המתפעלות ובכך
 לעצמותם לא היה זה המציאות לולא שקרה שהיה במציאות איזה פועל
 מוכן ומיוחד לפעול בהם . סגית שכל מה שקרה לאיזה עצם נמצא
 לא יתלט אם שיבואהו מצד פועל רצוני מכוין . שיקר' אותו הדבר לעצם
 ההוא . אם שיבואהו בלתי כוונת שום מכוין . וזה יאמר שקרה לו במקרה
 באשר הוא מבואר בעצמו ובארו ארסטו בספר השמע מ'אמר ב'ר' כ"א .
 שלישית שהדברים ההווים במקרה אינם הברחיים ולא ימצאו רק על
 המעט . כמו שהוא מבואר בעצמו ובארו הפילוסוף בספר השמע מאמר
 ב'פרק מ"ח . רביעית שהנמצא אשר הוא בלתי משובב הוא קדמון
 ומחוייב המציאות . עד שהוא מן הנמנע שאותו הבלתי משובב לא יהיה
 במציאות . וזה גם כן מבואר בעצמו ובארו ארסטו בספר השמים מאמר
 א' פרק ק"ד . ואחר שהקדמנו את הד' הנחות הנז' נאמר כי חתנם זה
 יעיד החסם שנמצאו מיני נוספים מתפעלים רבים במספר וכל אחד
 מהם מוכן להתפעל לא מכל פועל אבל בפעולת פועל מיוחד אליו .

כי לא יתהווה כל דבר מכל דבר נושא ולא בכח כל סבה פועלת אלא
 יתהווה בהיות הפועל מיוחד למתפעל . ובכך לא ימלט אס שנאמר
 שהיה זה הסדר בכל אחד מהם מכונן מצינה פועל רבנוי מכונן .
 ומזה יתבאר שכל צורותיהם אשר בהם יפעלו הם מכוננות וממנאות
 מאותו המכונן ומבלי אץ נושא קודם לכלם יתחיי' שהמכונן הנז' אשר רצה
 מציאותם המציאם אחר אפיסות מוחלט וזה בכח בורא . ומזה התבאר
 שיש נמצא בורא שברא בהכרח . ואס שנאמר שמציאות אותם הפועלים
 והמתפעלים המיוחדים להם לא נמצאו הם ולא פעלתם והתפעלותם
 ולא ייחודם ויחסם בכוונת שום מכונן . ואס כן מקרה הוא שקרה
 שימצאו כל כך מתפעלים רבים במספר כל אחד מהם מוכן ומיוחד
 לפעלת פועל מיוחד לו . באופן כי לולא זה המקרה לא היו פעלות
 הפועלים אויטרייו' מבלי אץ נושאים מיוחדים להם אשר בהם יפעלו .
 ובכך היו צורותיהם נעדרות או נמצאות לריק . ומזה יתחייב שאין
 שום אחד מהפועלים הנז' הצריכים בפעלתם אל נושא שיהיה מחוייב
 המציאות ולא אחד בהם שיהיה בלתי מסובב . ובהיות מן ההכרח
 שסדר המציאות יעלה אל סבה ראשונה בלתי מסובבת כי באופן אחר
 ילך הדבר אל בלתי תכלית וזה לא יתכן כמבואר לעיל . יתחייב
 בהכרח שאותה הסבה המחוייב' תהיה איזה נמצא בלתי צריך בפעלתו
 אל נושא אשר בו יפעל . וזה לא יתכן כי אס בברואה הממציאה את
 הנושא עם צורתו אחר אפיסות מוחלט . ובכך התבאר מציאות
 בריאה ובורא בהכרח וזה הוא מה שרצינו לבאר .

רביעית

יתבאר שנמצאו נמצאות על צד הכריאה בכח בורא
 באופן זה . כי אמנם כל סדר המסובבים יתחייב
 בהכרח שיעלה אל סבה ראשונה כמבואר לעיל . והוא נמצא פועל
 וממניא בהסכילו את עצמו כאשר יתבאר . ובהיות אותו הנמצא
 עצם פשוט וכל פשוט או הוא נודע לגמרי או לא יודע כלל . יתחייב
 בהכר' שהסכלתו הנז' תהיה ברגע בלתי מתחלק . ובכך יתחיי' שהמציאות
 הנמצאות אשר נמצאו באותה ההסכלה היתה ברגע בלתי מתחלק .
 ואס כן היתה בלתי זמן ובלתי תנועה . ואס כן היתה בלתי התפעלות
 נושא אלא מבלתי צורה אל צורה . ומן האפיסות וההעדר הגמור אל
 המציאות אשר אין ביניה' אמצעי וזאת ההמצאה היא הכריאה אשר רצינו
 לבאר . כי אמנם הפעלה אשר תהיה בלתי זמן היא בריאה בלי מסק

בריאה

כמבואר לעי' אומנם מה שאמרנו שהסכה הראשונה פועלת בהשכלה
את עצמה הנה יתבאר במופת ארסנו בספר מה שאחר מאמר י"ב
פרק כ"א באמרו טבהיות שהסכה הראשונה והוא הנמצא המסדר
המציאות וקוטר אותו להיות אחד יודע בהכרח את כל הנמצאות כמו
סיונו הסדר והקטר הנז' ויתבאר לפנינו בביאור יותר רחב יתחייב אם
כן שידיעת זה המסדר בנמצאות תהיה על אחד משני פנים וזה אם
סתהיה מסובבת מהנמצאות הנז' המסובבות מאתו או שלא תהיה
מסובבת מהם . ואומנם אם נאמר שתהיה ידיעתו הנז' מסובבת מן
הנמצאות הנה לזה יתחייבו שתי נמצעות האחת שאם כן יהיה קונה
שלמות בדבר שהוא למטה ממנו במעלה וזה לא יתכן כי אומנם הסכה
המשלמת היא יותר נכבדת מן המושלם . סנית יתחייב שזה הנמצא
יסלים עצמו במציאותו לפחות על ידי אמצעי ומזה יתחייב שיהיה
הוא סכה למציאות עצמותו כי אומנם שלמות הנמצא ובפרט בעצמים
הנבדלים הוא עצמותו וממנו ומזה יתחייב שהסכה הראשונה הנז'
תהיה בכח ובפעל יחד לשלמותו ומציאותו עצמותו וזה נמצע לא יעלה
על לב ישאר אם כן שידיעתו אינה מסובבת מהנמצאות ומזה יתחייב
שהנמצאות הם מסובבות מידיעתו כי אחרי שאמרנו שידיעתו אינה
מסובבת מהנמצאות אם נאמר גם כן שהנמצאות הם בלתי מסובבות
מידיעתו לא תהיה לו אם כן ידיעה בנמצאות בטוס אופן והסך זה
התבאר מסדר הנמצאות וקטרם יתחייב אם כן שהנמצאות הם
מסובבות מידיעתו אשר בה הוא יודע את עצמו ושידיעתו הוא סכה
פועלת לכל הנמצאות כמו שיתבאר לפנינו במקומו בביאור יותר רחב
" ובהיות שהשכלתו אשר בה ידע את עצמו היא השכלת עצם פשוט
בתכלית הפשוטות וכל דבר פשוט יהיה בהכרח נודע מכל וכל או
בעל מכל וכל יתחייב אם כן שתהיה ברגע בלתי מתחלק ובכך
יתחייב שמציאות הנמצאות מאתו הוא ברגע בלתי מתחלק ובלתי
תנועה כי התנועה לא תהיה בלתי זמן והנה ההווה בלתי זמן ובלתי
תנועה לא יתהווה כי אם בבדיחה כמבואר לעי' . וזה הוא מה שרבינו
לבאר " ולזה כאשר הבין אכן רעד אופן זאת הידיעה המציאה את
הנמצאות בהשכלתה הסתומים מאד כמו שבאר בביאורו לספר הנפס
מאמר ג' פרק ל" באמרו הנמצאות אינן להם מציאו כי אם מציאות ידיעת
האל ית"ו כן סבות הנמצאות אינן להם מציאות כי אם מציאות ידיעתו
ומה מאד נפלא זה הסדר ומה מאד זר אופן זה המציאות עכ"ל ולזה
אמר בספר הפלת ההפלה מאמר י"ב חקירת כ' אינן ראוי לעשות שום

ערך בין הידיעה האתית והאנושית כי האתית מנדר מה שלא תבין זולת
עצמה היא בלתי מתפעלת ומנדר מה שהי' פועלת זולתה בהיותה סבה
ראשונה היא ידיעה פועלת עכ"ל . ועל זה נראה שמתמה המסודר
באמרו מה רבו מעשיך הכלם בחכמה עשית כלומ' שמציאות כלם היה
מידעת האל וחכמתו ולא היתה ידיעת האל בהם מנדרם ולזה היא
נפלאות בעיניו *

תהלים ק"ג

נשיב

אכ' להתיר החקירה הנז' שהוא מן המחוייב שיש בורא אשר
ברא והמציא נמצאות אחר אפיסות והעדר מוחלט *

וזה

בעצמו נראה שמתחייב מאותו הדעת אשר ספר אכן
רשר בשם ארסטו' בספר מה שאחר מאמר ז' פרק ל"א וז' .
אמנם הביא את ארסטו' לומר שיש מניע נבדל מחומר מה שראה ממציאות
הכחות השכליות כי אמנם הכחות השכליות הם אצלו נבדלות מחומר .

ולזה יתחייב שהדבר הבלתי מעורב עם חומר יתהוה באופן מה מדבר
בלתי מעורב עם חומר בהחלט כמו שהוא מחוייב שכל מעורב בחומר
יתהוה מדבר מעורב בחומר עכ"ל . וזה בעצמו אמר בספר הפלת
ההפלה מאמר ג' פרק י"ח . ובהיות מעצם הנבדל' אינו רק בורה שכלית
ובכן הוא עצם פשוט בתכלית לא יכנס בו נושא שיקנה בורה בתנועת
הוויה מבואר שמדוע אותו העצם לא יהיה כי אם בריאה . ובכן התבאר
היות במציאות בורא ובריאה . וזה הוא מה שרצינו לבאר *

אמנם

לטענות החולק ראשונה באמרו שלא יתהווה דבר מלא
דבר . ובכן התחייב שלא יהיה מציאות אחר העדר
גמור . נשיב ונאמר שלא יתחייב זה כלל כי גם שלא יתהווה דבר מן לא
דבר כי לא יהיה במציאות חלק דבר שאינו נמצא כלל באופן שיפול
עליו הוראת מן ושיוכל להתהפך אל דבר אחר לא יתחייב מזה שלא
יתחדש דבר לא מדבר ובלתי שום נושא קודם . וזה בכח בורא ממציא
הצורה ונושאה לא מדבר . כי אמנם למציא' הבריאה אשר היא המצאת
מחדש אחר העדר מוחלט כאשר באר אכן רשר בביאור ספר מה שאחר
מאמר י"ב פרק י"ח לא יאות נושא אשר ממנו יתהווה מחדש בבריאה
באופן שיתחייב הנמנע הנז' שתיבת מן שהיא מורה איזה נושא באמר
אותה על נעדר המציאות אבל יאות בה הפך זה רצוני לומר שהמחדש
בבריאה יתחדש בהכרח לא מדבר . ובלתי שום נושא כי אמנ' בה יתהוה
מציאות הנושא עם הצורה בו ובכן יתהווה בה מציאות כל המורכב *

ועל

אשר טען החולק באמרו שאם היה איזה גוף נברא היה
מתחייב מציאות ריקות נשיב שלא יתחייב זש

בריאה

כלל אם לא שנינו הנחה אחת כוונת ונאמר שקודם מציאות הגוף היה
 מציאות המקום אשר הוא בו עתה וזה שקר כי קודם בריאת הגוף לא
 היה מקומו במציאות לא ריק ולא מלא כמו שעתה חוץ לשמים איך מקום
 כלל כמו שביאר ארסנו' בספר השמים מאמר א' פרק ק' אבל נתחדש
 אותו המקום יחדו עם הגוף הנמצא בו עתה וזה בכח בורא שהמציא
 סנייה אחר העדר מוחלט *

וכאשר

לא יכלו חכמי האומ' לצייר אפשרות הבריאה בהיות
 נמצע אלכל שיתהוה דבר בלתי נושא קודם כאשר
 נראה שחשב ארסנו' בספר השמע מאמר א' פרק פ' ובספר מה שאחר
 מאמר יב' פרק ל' ואכן רשד בביאור הספר הנז' מאמר יב' פרק ח'
 בהתאמתו לכתור דברי המדברים ויחס להם דברים מגונים * על כן
 לעולמים אשר היו מלפנינו לא היה זכרון מציאות בריאה כי אם בישראל
 ולכן יקרא הבורא יתברך אלכלו בג' שמות הקדש בראשונה
 ובעצמות מורים על אמתות הבריאה ומייוב המבאה . האחד הוא להיס
 המורה שהוא מנהיג ומסדר המציאות ובאמצעות הסדר הנראה מכוון
 אל תכלית יתבאר שהוא המציאות בכונה ומזה יתחייב שברא אותו
 במבואר לעילא במופת השני מזאת החקירה . והסם השני לאל יתברך
 הוא ס"ן דלת יוד שמציאותו מספיק לפעולה המיוחדת לו בלתי מציא'
 זולתו כראוי למבואר ראשון ובה לא יתפאר שום נמצא זולתו ומזה
 יתחייב שהוא בורא במבואר לעילא במופת השלישי מזאת החקירה *

סס אלהים

סס שדי

סס ד' אותת'

הסם השלישי לא ית' הוא הסם המיוחד בן ד' אותיות המורה שהוא המציא'
 המציאות בכללו אחר העדר מוחלט ומקיים אותו כי גם אחרי שהמציא'
 אותו לא היה לו קיום מציא' אם לא היה שוכע עליו מציא' מאת המציא'
 מבלי איך שום יסוד מציא' זולתו הנמשך מאת הסבה הראשונה הפועלת
 אשר הוא הממצי' ובורא ונותן קיום למציאות בהשכילו את עצמו . ומזה
 יתחייב שהוא בורא במבואר לעילא במופת הרביעי מזאת החקירה ולכן
 נקרא זה הסם אלכלו סם המיוחד כי בכל הוראת זה הסם לא יסתתף עם
 הא' זולתו ולזה בספ' איוב שאמרו עליו שכתבו מרעה כאשר ספר דעות
 חכמי האומות אשר לא עלה על לבם אפשרות הבריא' לא נזכר זה הסם
 המיוחד אבל נזכר סם אלהי כי אמנ' היו חושבים שיש למציא' מניע ומסדר
 אבל לא ידעו ולא עלתה על לבם שיש למציא' פועל באמת כאשר הוא
 דעת אכן רשד וזולתו כמב' בבא' ספ' השמי' והעול' מאמר ד' פרק א' וכן בספ'
 הפל' ההפ' מאמר ג' חקיר ח' חקי' י' כדברו נגד הנמשכ' אחר דעו' אלכלנו'
 תורת אלהינו מלבד מה שהודיעה במופתים הנרמזי' **אמנם**

כב' שמות הקדש הנזכ' כמבואר לעילא . הוסיפה לבאר מופת
 מורה שיש למציאות ממטא בורא באמרו אלה תולדות השמים
 והארץ בהבראש כלומר שמתוך קשר השמים עם הארץ בהיותם
 מתחברים ומשכימים בפעולת התולדות אשר הזכירה בפרט בספור
 היום השלישי והחמישי והשישי יתבאר שזה היה בהבראש מכח בורא
 שהמציאם וסדר אותם על אופן שיתחברו בתולדות מסודרות מאת
 כמו שבאר במה שהוסף ואמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים שאם
 לא היתה בריאתם ועשייתם שהם מציאותם וסדרם בהמצאת ממציא
 מכוין היה זה מקרה בלבד וזה לא יתכן להיותו ברבים מתחלפים
 ומתמיד כמבואר לעיל . וזה המופת בעצמו באר משה רבי' עה' באמרו
 וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ומעל ועל
 הארץ מתחת ארץ עור כלומר שמתוך קשר העליונים עם התחתונים
 והנהגת סדרם אשר לא יתכן היותם בלתי כוננת ממציא שהמציאם
 יתבאר כי ה' שהוא מהוה ונותן המציאות הוא האלהים מנהיג ומסדר
 ומנה התבאר שאין עוד בי לא יתכן מציאות בורא יותר מאחד כאשר
 יתבאר במופת לפנינו * וכן בספ' משלי באמרו ה' בחכמה יסד ארץ
 הביא ראייה על מציאות הכריזיה במופת הרביעי המבואר למעלה
 בזאת החקירה . וזה בי אחרי שהתבאר מן הסדר המפורסם במציאות
 אשר לא יתכן שקרה לבד מקרה מציאות זה המסדר יתחייב שהיה הוא
 הממציא אשר בחכמה יסד וכונן בתבונה . ובהיות מן הנמצע שתהיה
 סמכותו ותבונתו בעמכאות באה אליו מן הנמצאות כמבואר למעלה
 אבל היא בהשגילו את עצמו בלבד הנה בהיות השכלתו זאת בלי זמן
 יתחייב אכ' שפעלתו באשר יסד וכונן בהשכלתו הנז' תהיה בריזיה שהי'
 לבדה פעלה בלתי זמן . וזה ביאר בהזכירו סס המיוחד המורה
 בורא וממציא באמרו ה' בחכמה יסד וכונן

כראשית כ'

דברים ד'

משלי ב'

שביעית נחקור

אם הבורא הוא גוף או כח בגוף אם אין

ונראה בתחלת העיון שאין לחשוב שתמצא התחלת בלתי
 גשמי כי כמו שביאר אבן רושד במס' אנשי הכבא בביאור
 ספר מה שאחר מאמר י"ב פרק מא' בהיות כמבואר אבל רבים שהשמים
 הם קדמונים ואיפשר להזמין שאין למציאות התחלה זולתם כי
 ואזנש מה שאמר הפילוסוף שאם היה אמת שהכוכבים יתנועעו

בלתי גשמי

באזוהי כח גשמי אשר הוא בהכרח בעל תכלית היתה אם כן תנועותם בעלת תכלית לא ידבק אל אס נאמר עם זה שהכוכבי מורכבים מחומר וכורה וזה הוא טקף וככך לא יתחייב שתהיה תנועותם בעלת תכלית כי אמנם איפשר שיהיה איוה כח בעל תכלית ועם זה תהיה פעולתו בלתי בעלת תכלית כי סבת היות תכלית וגבול למטף תנועה או פעלה היא הלחות הקורה לפועל או למניע בהיותו מתפעל מן התנועה אמנם הכח אשר לא יתפעל אינו נמנע שיפעל פעלה בלתי בעלת תכלית כאשר לא יקרה לו לאות *

אמנם הפך זה רצוני לומר שהבורא אינו גוף ולא כח בגוף הנה יתבאר באופן זה * כי כל גשמי לא יפעל כי אם בזמן בתנועה בנושא מתפעל אמנם הבורא פועל בלתי זמן ובלתי תנועה ובלתי נושא אכ' הבורא אינו גשמי * הנה חייב התולד הוא מבווא בעצמו וההקדמה תתבאר באופן זה * ראשונה מה שאמרנו שכל גשמי לא יפעל בלתי זמן תנועה בנושא מתפעל * הנה יתבאר באופן זה כי כל פועל גשמי אם שיפעל בחומר זה מנבד איכיוותיו עבהם ישתנה איוה נושא מחיכות לאיכות ואם שיפעל בצורתו וזה כשניע איוה נושא תנועה עצמיה או מקומית או בכמות וכל זה אחר תנועה מקומית מקרבת הפועל אל המתפעל קורבת מה ובכל אלה יתחייב היות מטף זמן אשר בו יפעל בנושא ויניעהו באיוה איכות או באיוה כלי גשמי באחת ממני התנועות כי אמנם כל בורה שהיא פועלת בלתי איכות או בלי גשמי היא בלתי גשמית אבל היא עצם נבדל בלי ספק כמו שביאר ארסנו בספר הנפש מאמר ג' פרק ו' באמרו אם היה השכל מעורב בחומר היה או באיוה תכונה בחו' או בקור או היה לו כלי גשמי כמו שיש לחושים עכ"ל * אמנם מה שאמרנו שהבורא הוא פועל בלתי זמן ובלתי תנועה הנה יתבאר באופן זה כי אמנם בין המציאות והעדרו לא יפול טום אמנעי להיותם שני חלקי הסותר כי על כל דבר ידבק בהכרח אחת משתים אם שימצא ואם שלא ימצא ובהיות שהבריוה היא חרום מציאות אחר העדר גמור יתחייב בהכרח שתהיה בלתי נושא קודם ובלתי זמן ומזה יתחייב גם כן שתהיה בלי תנועה כי לא תהיה טום תנועה זולת זמן אשר בו יתנועע הנושא מגבול מה שממנו לגבול מה שאליו וזה מבווא בעצמו * וכיאר אותו ארסנו בספר הסמע מאמר ד' פרק קכ"ד בארו דבר ברור הוא שכל השתנות וכל תנועה יהיו בזמן כי המהירות והאיחור נמצאים בכל השתנות עכ"ל ומזה יתבאר

בלתי גשמי

התבאר שהבורא לא תהיה פעולת שום כמבא גשמי ומה יתחייב
שהבורא הוא כמבא בלתי גשמי וזה הוא מה שרצינו לבאר

שנית

יתבאר זה שאמרנו שהבורא הוא בלתי גשמי באופן
זה כי אמנם מניע הגלגל הראשון הוא בהכרח בלתי
גשמי אם כן הבורא הוא בלתי גשמי הנה חייב זאת התולדה יתבאר
באופן זה כי בהיות מיני במזאים רבים מאד שיש להם סדר וקיום
בתנועת אותם המניע כאשר יעיד החוש יתחייב שאותו המניע יעשה
זה על אחד משני פנים אם יעשה בכונה ועיזן מאתו לקיים אותם
המינים וסדרם כמו פועל חפץ בקיום פעליו וסדרם ומה יתחייב
שאותו המניע הוא חדש אותם נאכ הוא עצמו הבורא או יעשה זה
בהיותו מחדש מהבורא ומסדר מאת הבורא הנז' לקיים הנז' המכוון
מאתו שהוא הבורא אותם החפץ בקיימם וקיים סדרם כי אם לא היה
ענין המניע הנז' אחד משני אלה היה מתחייב שבמקרה קרה לבורא
ולכל אחד ממיני נבראיו שבלתי השתדלות מכיון כמבא איזה מניע
סדרם וקיימם אשר בלעדיו היו בלתי מסודרים ובלתי קיימים וכן
היה מתחייב שמקרה הוא קרה למניע שיהיה במציאו איזה חומר כוחי
מוכן לתנועת ההויה החזרת חלילה אשר בלעדיו לא היה פעל אותה
התנועה אפשרי כי היה החומר כלה כמבאר לעיל וזה לא יתכן בשום
פנים ובפרט שאם נאמר שנמצאו בלי כונת פועל מכיון מציאות יתחייב
שהם קדמונים ואכ"ה היה מציאותם הכרחי בעצמו וזה הסך לזה החיוב
הנז' שהיה מתחייב שלולא קרה המקרה היה מציאות פעולתם נמנע
ובהנמנע פעולתם היו צורותם גב' נמנעות או לריק בלתי פעל

יתחייב אם כן כמו שאמרנו שיהיה ענין המניע הראשון אחד משנים
אם שהוא בעצמו הבורא אשר חדש הנמצאות המסודרות מאתו וזכה
כאשר נבאר לפנינו שהמני' הנז' הוא בלתי גשמי התבאר מה שרצינו לבאר
רצוני לומר שהבורא הוא בלתי גשמי ואם שנאמר שהמניע הוא מחדש
מהבורא ית' ומסדר מאתו ואז יתחייב כמו כן שהבורא בלתי גשמי כי
בהיות שהגדל הוא בלתי מתחלק ובכן לא יכול בחדושו זמן ולא תנועה
ולא נפוש משתנה מצורה לצורה אשר הם כלם מחוייבי לפעולת הפועל
הגשמי כמבא למעלה יתחייב שהבורא המחדש אותם המניע אשר הוא
בלתי גשמי יהיה גב' בלתי גשמי וזה שאמרנו שחדו' הנמצ' בלתי גשמי
לא יהיה זולתי ממחדש בלתי גשמי באר אותם גב' אכן רשד בשם ארסטו'
בספ' מה שאחר מאמ' כ' פר' לא' באמרו אמנם הביא את ארסטו' לומר שיש
מניע נבדל מחומר הוית' הכוח' המסכיל' כי הכחות המסכיל' הם אצלנו

בלתי גשם

נבדלות מחומר וככן יתחייב שמה שהוא בלתי מורכב עם חומר יתהווה
 מנמצא בלתי מורכב עם חומר כמו שהוא מחוייב שכל מורכב עם
 חומר יתהווה מנמצא מורכב עם חומר עכ"ל. אמנם ההקדמה שאמרנו
 בה שהאמניע הראשון הוא בלתי גשמי התבאר במופת ארסנו' בספר
 השמיע באמרנו שפרק פ"ה באמרנו מן ההכרח הוא שלעולם ידחה או
 ימסוך בו' ודבריו אלה באר אכן רשד באמרנו רצה ארסנו' לבאר שמכח
 התמדת התנועה השמימית על אופן אחד בעצמו יתבאר שהאמניע
 הוא בלתי גשמי והוסיף ואמר כי האמניע הגשמי בהיותו שלח יגיע
 כי אם בדחייה או במשיכה או בשתייהן וענין המוסך והדוחה לא יהיה
 על אופן אחד מקורבה וריחוק ביחס אל המתנועע בראשית התנועה
 ובסופה יתחייב אם כן שתנועתו לא תהיה על ענין אחד בתחלתה
 ובסופה ואם כן התנועה לא תהיה מתמדת עכ"ל יאמר אם כן שבהיו'
 תנועת הגלגל מתמדת על ענין אחד אשר כמוהו לא יהיה בכח שום
 גשמי גשמי יתחייב שמניע הגלגל הוא במצא בלתי גשמי עה הוא מה

מרכיבו לבאר *

גשיב

אם כן להתייר ספק החקירה הכ"ן שמן ההכרח הוא
 שיהיה הבורא נמצא בלתי גשמי *

אמנם

לטענו' החולק נשיב סבד התבאר מקד דעת אנשי
 הדבא במופת ארסנו' הכ"ן המורה שבהיות תנועת
 הגלגל מתמדת על ענין אחד כמוכאור בחום והיא בלתי איפשריות
 למניע גשמי כמוכאור למעלה יתחייב בהכרח שיהיה האמניע נמצא
 בלתי גשמי יכול על זה ואכ"ן הוא התחלה וסבה יותר נכבדת מן השמי'
 מקודמת להם ויותר מזה התבאר במופתים המכאור' למעלה המור'
 מיט' לשמים פועל בלתי גשמי הוא בוראם ומזה יתחייב שהוא קודם
 להם במעלה ובסבה באמרנו רוכב שמים *

וזה

הורה הכתוב באמרנו ונשמרתם מואד לנפשותיכם כי לא
 ראייתם כל תמונה כנ"ן פן תשחיתן ועשיתם לכם פסל
 תמונת כל שמה כנ"ן להתזיר שלח נעשה וכחשוב שהאל יתברך הוא גשמי
 ונעשה תמונה מורה עליו והוסיף ואמר ופן תשא עיניך השמימית
 וראית את השמים ואת הירח כנ"ן להתזיר שלח נעשה בנעושות אנשי
 הדבא החושבים בהגרמים השמימיים הם היותר נכבדים שבמציאות
 ושאיך למציאות התחלה זולתם ולזה נחשוב שראוי לעבדם ונתן מופת
 על טעום מחשבתם באמרנו אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים
 בלומר כי הסדר הגרואה בבבא השמים המשרתים לעמים רבי' באשפים

דברים ד'

דברים ד'

מתחלפי' כפי המצטרך להם ולא יעלה על לב שהיה זה בכלם במקרה
אבל בסדר פועל מכיון . ומזה יתבאר שהוא המציא את כלם אחר העבר
מוחלט . וזה בהכרח בכח בורא בלתי גשמי הוא בהכרח קודם להם
במעלה ובכח' כאשר בארנו למעלה . ראוי אם כן שלא נעבוד לנולתו ולא
נעשה תמונה להורות עליו ולהזכירו לנו בהיותו בלתי גשמי כנז' .
וזה הורה בהזכירו השם המיוחד המורה היות כל מציאות הווה מאתו . וזה
לא יתכן זולתי בכח בורא אשר הו'מן הנמנע היותו גשמי כמה שבארנו .

שמינית נחקור

אם נמצא במציאות בורא אחד בלבד
או ימצאו בוראים רבים במספר

ונראה בתחלת העיון שיהיו רבים . והראיה על זה היא
עצות רבים מהקדמוני אשר ספר אכן רשד בספר
מה שאחר מאמר י"ב פרק כ"ב באמרו טבהות שלהפכים ראוי שתהיינה
התחלות הפכיות והטוב והרע הנראים במציאות הם הפכיים הנה ראוי
לחשוב שתהיינה לפחות שתי התחלות וסבות פועלות במציאות אחת
מהן מחדשת הטובות והשניות מחדשת הרעות כי אמנם יעדי החוש על
זה שאף על פי שבדברים הטובעיים נמצאו רבים שהם טובים הנה
ימצאו גם כן קתם רעים בלי ספק . ומזה נראה שהם שני ממציאים
בוראים ושתי רשויות .

אמנם יתבאר הסך זה רבני לומר שבורא הוא אחד בלבד
ואין בורא זולתו שיה אליו . ראשונה בראיית אכסנו'
בספר מה שאחר מאמר י' פרק ז' באמרו בהתפעלויות ובאכיויות ובמיני
הכמות ובמיני התנועה נמצא אחד במספר עכ"ל . ודבריו אלה באר
אכן רשד באמרו כי אמנם במיני ההתפעלו' והאיכות והבמות והתנועה
נמצא בכל אחד מהם אחד שהוא התחלת מספר אותנו המין . והוא
ואמר וכסנחבר עם זה מה שהתבאר בטובעיות והוא שיש מיניע ראשון
קדמון נבדל בהחלט מכל חומר . והתבאר שזה הוא התחלה לא כמו
מיניע בלבד . אבל הוא גם כן צורה ותכלית התבאר גם כן שהוא הנמצא
אשר הוא התחלת העצם עכ"ל . הנה בדבריהם אלה בארו שאחרי
שהתבא' בחפוש טככל מין מהנמצאו יעלה הדבר אל נמצא אחד במספר
שהוא התחלה לאותו המין . ראוי שיהיה זה ג"כ במאמר העצם שיעלה

אחרות

הדבר אל אחד שהוא התחלת מאמר העצם וזה הוא המניע הראשון וזה
 בעצמו נראה היות עולה מדבריהם בספ' מה שאמר מאמ' י"ב פ"ק ל"ג
זכיות מכבר התבאר למעלה מהבורא הוא בעצמו המניע
 הראשון אשר הוא אחד בלבד או שהוא נמצא יותר
 בכבוד מהמניע הראשון והוא חדש את המניע הנו אשר בהיותו בלתי
 מתחלק לו היה איפשר התחדשו כי אם על ידי אחד בלבד בכח בורא
 כמכוח למעלה. הגה התבאר אמתת מאמר ארסנו' בזה שהוא מן
 ההכרח שיעלה הדבר אל התחלה אחת במספר והוא נמצא אשר הוא
 התחלת העצם והתבאר עם זה שהוא בורא ומזה יתחייב שהבורא הוא
 אחד בלבד וזה הוא מה שרצינו לבאר

שנית

יתבאר זה בעצמו בראיית ארסנו' בספר מה שאמר
 מאמר י"ב פ"ק ל"ב באמרנו אמנם בעיר נמצא איה
 טוב ונמצא גם כן טוב בסר הכח והוא היותר טוב. ודבריו אלה באר
 אכן רעד באמרנו כי אמנם הטוב נמצא בכח בסבת ער הכח ובסבת
 סדרו אמנם הטוב אשר בסר הוא יותר מן הטוב אשר בסדר והוסף
 ארסנו' עם ואמר כי כל הנמצאות הם מסודרות זו עם זו מכוונות אל
 איה נמצא אחד במספר ודבריו אלה באר אכן רעד באמרנו תבואר הוא
 שזה כולל לכל הנמצאות שכלם הם בסבת אחד ושפעולותם בלם מכוונות
 לאותו האחד והוא הסבה הראשונה במו שכל הדברים אשר בבית הם
 בסבת בעל הבית ע"ל. ובכן יאות שבספרי הקדש בקרא הבורא
 הממציא ומסדר מיני הנמצאות בסם ה' בבאות להורות עמן הסדר
 המפורסם בבאות מיניהם אשר היה המציאות מקושר ואחד יתבאר
 מציאות המסדר והיותו אחד בלבד אשר בין אחדות המציאות

שלישית

יתבאר מהבורא הוא אחד בלבד באופן זה כי אם
 היו בוראים רבים במספר לא ימלט אם שיהיו שוים
 במעלת היכולת על הבריאה ואם שהם בלתי שוים ואם באמר שהם
 שוים הגה לא ימלט מאחד משלם פני. האחד הוא שגוף שכל הכרחי
 גבראו מאחד מהם בלבד. והשני הוא שגוף שכל אחד מהם גברא מכל
 הבוראי יחד. והשלישי שגוף שגוף מאחד מהם ברא קנתם והאחד ברא קנתם
 אמנם החלק השני הוא במנע כי בהיות סבין המציאות והאקסיות
 מוחלט אין שום אמנעי במכוח למעלה הוא מכוח שהבריאה היא
 ברגע בלתי מתחלק ובלתי זמן ומזה יתבאר שכל בריאת נמצא
 אחד לא תהיה זולתי מכה אחד במספר כי בכל מה שיעשה ממנה
 האחד יעשה את כלה בלי ספק להיותה דבר בלתי מתחלק וברגע

סם נבאות

בלתי מתחלק באופן כי באמרנו שתי הבריות נמצא אחד מנח בוראי'
 רבים יתחייב שנמצא אחד בעצמו נתהווה שתי פעמים ברגע בלתי
 מתחלק אשר לא יעלה על לב ומזה התבאר שלא נברא שום נמצא
 זולתי מבורא אחד אמנם החלק השלישי הוא גם כן נמנע כי בהיות
 בלבריואה לא יבטור נוסף אשר ממנו יתהוה ולא זמן ולא מין ממיני
 התנועה שיתיחדו לאחד מהבוראים השונים יותר מלחברו איך שום שום
 שנאמר שבגללה היה מציאות איזה נמצא מיוחד לזה שיהיה נכרח מאחד
 מהם יותר מן האחר אם כן יתחייב שכל הנבראים נבראו מבורא אחד
 במספר ומזה התחייב שבורא הכל הוא אחד במספר בלבד וזה הוא
 מה שרצינו לבאר ובלעדי זאת אם היו בוראים רבים שונים ביכולת
 הבריואה הנה בהיו כעולת הבריואה היא היותר נכבדת מכל הפעולות
 להיותה כוללת המציאות ומזה יתחייב שיהיה מציאותה מוחלט היותר
 נכבדת שבבורות יתחייב אם כן שהשנים ביכולת הבריואה הם גם כן
 שונים בצורה בפרט בהיו שהצורה לא תבחין זולתי בפעולתה כמו שבאר
 אכן רשד בספר הפלת המאמר ו'חקירתו' ואחרי שכבר התבאר
 שמי שהוא בורא הוא בהכרח נבדל מחומר במבואר למעלה התבאר ח"ב
 שהוא נמנע שיהיה הבדל אישי בכמו זה השווי באופן שכול עס זה
 השווי לביור מספר כמו שבאר אכן רשד בכיאור ספר מה שאחר מאמר ח'
 פרק מ' באמרנו אמנם הסנים בדבר אחד יהיה בס בת החומר עכ"ל
 וזה בעצמו התבאר במופת בשם אלגזיל בספר הפלת המאמר ה'
 חקירה ב' באמרנו בשם הפילוסוף כי אמנם אם הנבראים היו שנים מכל וכל
 לא היה נופל עליהם שום מספר כי היה הכל אחד כי אכחנו באמרנו שיש
 שתי מראות שחורות שוות בהיותם בטני גושאים או בזמנים מתחלפי'
 ובאמר גם כן שהשחורות והתנועה הם שני דברים להיותם נבדלים זה
 מזה בעצמותם אבל בהיותם דבר אחד בעצמות כמו שתי מראות
 שחורות שוות הנה באשר נמצא בזמן אחד בעצמו ובמקו אחד בעצמו
 או לא יבול עליהם מספר בלי ספק ואם בהיו ענם בגושא אחד ובזמן אחד
 בעצמו היה איכסר לוח שהן שתי מראות שחורות היה ג' איסר לוח'
 על כל איס מאישי כל מין שהוא שנים גם עלוה בכיר שיהיה עם מספר
 נבדל ומזה התבאר שהוא מן הנמנע שיהיו במציאות שני בוראי שווי'
ואם באמר שנמצאו שני בוראי או יותר אבל הם בלתי שנים ביכולת
 הבריואה ומכד היותם בלתי שנים יבול עליהם מספר ולפי
 זה ניחם את הנמצאו הנכבדות לגדול והשפלות מהם למי שלמטה ממנו
 הנה או לא ימנע מאחת משתיים אם שנאמר שמי שהוא למטה תהגדול

אחדות

הוא מסובב מהגדול מחדש ומכוון מאתנו . או סגית שנאמר שהוא בלתי
 מחדש אבל קדמון בקדמות הגדול . אמנם שזה החלק הסגית נמצע הנה
 יתבאר באופן זה כי בהיות שבמפלים אשר הם כן היה ראוי ליחסם
 לכפולת הבורא הקטן נמצאת הנהגה וסדר וקיום מצד הנמצאים
 הנכבדי שהם כעלת הגדול בלי ספק היה מתחייב א"כ שפעולת הקטן
 היתה חסורה מאד מצד עצמה בלתי קיימת ובלתי מסודר' באופן שלא
 היה ראוי ליחסה לאומן הדינו שבהדיוטים כל טכן לעצם נבדל אשר
 היה נחשב שני לאל יתברך . יסאר אם כן החלק הראשון שאם אולי נאמר
 שיש בורא למטה מהראשון וקטן ממנו בפעולת הברואה אף על פי
 שאינו מחוייב שיהיה זה במציאות לא יהיה בשום פנים זולתי מסובב
 מהראשון מחדש ומסודר בכונה מאתו וכך התבאר שאינו שזה לראשון
 ולא קדמון בקדמותו וכך התבאר שהבורא הראשון אין נמצא שיה
 באמרנו ולא מי תדמינו ואסיה ושהוא אחד במציאות נבדל מכל מציאות
 זולתו באמרנו האחד וזה הוא מה שרצינו לבאר .

ישעיה ח'
 דברים ו'

ואולי זה רצה אפלטון במאמרנו אשר הביא אכן רשד בבואר ספ' מה
 שאחר מאמר י"ב פרק מ"ד באמרנו אמנם זה שאמר אפלטון
 במאמריו הסתומים שהבורא ברא את המלאכים בידינו ואחר כזה להם
 שיבראו ההווים ונפסדים ונשארו הוא במנוחה אין ראוי להבינו כפשוטו
 עכ"ל . ואולי הביא את אפלטון לחשוב זה סברת קצת אחרונים
 שאמרנו שראוי שהעצם הראשון יהיה פשוט בתכלית הפשוטות ושמן
 האחד הפשוט לא יתהוה כי אם אחד אמנם כי זאת הסברא עס הייתה
 בלתי מופתית אלא שהיא דעת אייבינא זולתה מהאחרונים כאשר באר
 אכן רשד בספר הפלת ההפלה מאמ' הקורת י"ב נראה שאין לה ענין
 בזה המקום כי אמנם הנמצאו המסובבות מאת הבורא לא יתהוה מאתו
 בדרך הדומה מן הדומה בעצם אבל יתהוה על דרך חדש מאת מחדש
 משכיל חפץ זה בחכמה מכוונת אל תכלית ולזה יתכן שיתהוה מאתו
 נמצאים מתחלפי כפי התחלפות התכליתיות המכוונות ממנו . ובהיות
 שזה העצם הראשון הפשוט והוא הבורא ית' חדש נמצאות נכבדות אחר
 העדר מוחלט כמבואר למעלה . התבאר אם כן שיכול לחדש מה שלמטה
 מהם . ובהיות שאכל גבורתו בענות נותו ועובו שומ' ומקוי' את הנמצאי'
 השפלי' וסדרם המוחש באמצעי או בלתי אמצעי כמבואר למעלה הנה
 יתכן שהוא חדש וברא אותם בלתי אמצעי לא בזה ולא סתן שפלותם .
ובהיות שמכל זה התבאר שאין במציאות שום נמצא בלתי
 מחדש מאתו באמצעי או בלתי אמצעי היטוב לראו'

תהילים כ"ד

החכם סינאידיוס במאמרו אשר הביא ארסטו בהקדמה ספר מה שאמר באמרו שלאל ית' לבדו נמצא זה הכבוד שהו' סבה ואינו בשום פני' מסובב ומוזה נראה שהמטיס המפורר באמרו ה' כבאות הוא מלך הכבוד

נשיב

אם כן להתיר ספק החקירה הנו' ונאמר שהבורא הוא בהכרח אחד בלבד ואין נמצא זולתו שיהיה לו מצד עבמו יכולת לחדש ולהמציא שום נמצא אחר אפיסות מוחלט

אמנם

למענות החולק נשיב ונאמר כי הרע ואמר על פני רבי' ראשונ' על מה שהוא רע בערך אל איזה נמצא פרטי אבל הוא טוב לזולתו ויה לא ואמר רע בהחלט כי אמנם הוא טוב כזו מה כמו טיקרה מהעונם הקורה לרשע רע לבריות שעם היות העונם אכזרין ורע בערך אל הנענש הוא אמנם טוב בערך אל זולתו וכוה ראוי שיבא מן בורא הטובות באמצעי או בלתי אמצעי מצד מה שהוא טוב והכרחי לקיוום זולתו באמנם מיתה לרשעים נאה להם ונאה לעולם ויאמר גם כן רע על הרעות שיעשו בני האדם בבחיר' קצתם לקצתם או איזה איש מהם לבעמו והמין הזה מן הרע לא ייוחס לבורא יתברך כלל כי אמנם הבחירה הבאה לאדם מאתו יתברך היא לתכלית טוב כי בה יהיה האר' בדמו' אהי' כאשר יתהלך לפננו ויהיה תמי' כמבואר למעלה ויתבאר לפנינו בביאור יותר רחב ויאמר גם כן רע על מה טיקרה לנמצא החמרי בהכרח החומר אשר לקח משם וזה בהיות חומר בטבע מוכן אל אותה ההתפעלות כמו טיקרה בהפסד ההוים וכפסדי וזה המין מן הרע אינו רק העדר טובת הקיום ובכן אינו ממספר הכמצאות שיתחייב אותנו לתת סבה מיוחדת לחדש הרע

וזה

האחרות המיוחד לבורא יתברך באר בתורתו במופת באמרו וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' האלים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כלומר שבהנהגתו וסדרו המוחם בעליונים ובתחתונים הגרמו בתלת האללים יודע שהוא הבורא ומהוה וכוה יודע שאין עוד בו מן הנמצע להיות בורא שני קדמון כקדמותו ואז סוה לו במבואר למעלה וזה כי בסדר המוחם אשר בו יתהוו הוים על הארץ מתחת באמצעות גרמים אשר בשמים ממעל גרע היות הנהגת כלם וסדרם ממנהיג אחד מכיון כל זה הסדר וכוה יתחייב שהוא בעבמו המציאם כי לא יתכן טיקרה מקרה למסדר שמצא כל כך נמצאות בלתי מכוונות מאתו שהיו בלתי

דברים ד

סדר עם היותם מוכנות אל סדר וקשר מכונן עתה מחלתו . ומזה
יתחייב סכרוא אותם אחר אפסיות מוחלט . כי לא יתכן מציאות חומר
אז נשאל קודם להם שיחשב שנתהוו ממנו כמבוא למעלה . אם כן התבאר
שהוא הבורא הנרמז בטם המיוחד ושהוא אחד יחיד במציאות בחוסן שאין
במציאותו מציאות שום נמצא זולתו . וזה בעצמו הורו הנביאים באמנם
ה' צבאות כלומר כי מן הקשר המפורסם בין צבאות מעלה ובצבאות מטה
עם סדר נפלא כמו הסדר הנמצא בכל צבא שיתאחדו אישיו לכוננת סר
הצבא יתבאר אחרות בורא ומיהוה הנרמז בטם המיוחד כמבואר למעלה .

סס קדש

אמנם

היות סם האהות בכתבי הקדש בלסון רבים על הרוכ
יורה שה' בכד מה כל הנמצאות באמרו מלא כל הארץ
כבודו . וזה כי אמנם ביריעתו הפועלת אשר הוא עצמו יתעלה היה
והוה מציאות כל הנמצאות הנהגתם וסדרם וקיומם כאשר התבאר
ויתבאר לפנינו בעה" . וזה בעצמו באר אכן רשד בטם הפילוסוף בספר
מה שאמר מאמר י"ב פרק כ"ד באמרו כל דבר טבעי הוא אמנם מתחש
מדבר דומה לו . והנורה המלאכותית אשר בכח המצייר של אומץ הוא
המחדשת את הצורה המלאכותית תוך לנפש . והוסף ואמר עם ובהיות
סתכונת המניע הראשון הוא בכד מה כמו תכונת המניע הקרוב .

יסעיה ז

הנה בהיות המניע הראשון מניע הנושאים להמציא בהן כל הצורות
התבאר שכורת המניע הראשון הוא בכד מה כל הצורות . וזה בעצמו
באר בבואור ספר הנפש מאמר ג' פרק לו באמרו אמנם הנמצאות אין
להם מציאות אחר זולתי הידיעה האלהית . ומה מאד נפלא זה הסדר
ומה מאד הוא זר זה האוסף של מציאות עכ"ל . וזה בעצמו באר בספר
הפלת ההפלה מאמר י"ב חקירה ב' באמרו זה הוא שאמרו רבי מהקדמונים
שהאל יתעלה הוא הכל עכ"ל . וכן אמרו רז"ל אם אני כאן הכל כאן .
ולזה הנה בספר איוב אשר בו כתב משה רבינו ע"ה דיעות חכמי הגויים
אשר לא השכילו זאת נכתב על הרוכ אלוה כלסון יחיד בלבד .

תשיעית נחקור

אם הבורא היחיד שאמרנו הוא יודע

את הכל אסאין

ונראה בתחלת העיון שאינו יודע את הכל . ראשונה
בראיות שהצוא הפילוסוף בטם הקדמונים בספר תח

מאמר

שאחר מאמר י"ב פרק נ"ח באמרם שאם הנמצא הראשון היה משכיל דבר
 חוץ מעצמו הנה לא ימלט אם שנאמר שאותו המושכל הוא יותר נכבד
 מן הראשון המשכיל ואז יכול הספק על אותו המושכל אם הוא משכיל
 מה ישכיל וידע וכן ילך הדבר אל בלי תכלית או נאמר שאותו המושכל
 הוא דבר למטה ממעלת המשכיל ואם כן בהיות שהמושכל הוא שלמות
 המשכיל יתחייב מזה שהבורא המשכיל יקנה שלמות מדבר שהוא למטה
 ממנו וזה לא יתכן כי אמנם השלמות ראוי שיהיה יותר נכבד מן
 הדבר המושלם ממנו . ובלעדי זאת בהיות הבורא ממצוי הנמצאות
 אם נאמר שהוא קונה שלמות שכלי מן המצודסים ממנו יתחייב שיהיה
 הוא סבה למציאות עצמו וזה בהיות המושכל מתעבס ונעשה דבר אחד
 עם עצם הסכל המושלם . ובכן יתחייב שיהיה כזה ומשובב בכח
 ובפעל בערך למציאות עצמו וזה לא יתכן ובלעדי זאת הגה אם נאמר
 שהבורא משכיל את זולתו יתחייב שיהיה בזה יוצא מן הכח אל הפעל
 ואם כן יבטורק אל פועל שיוציאו אל הפעל ועל אותו הפועל יכול גם
 כן הספק הנ"ל אם ידע זולתו וילך הדבר אל בלתי תכלית .

שנית

יתבאר זה בראיית לגייל אשר הביא אבן רסר בספר
 הפלת ההפלה מאמר י"ב חקירה א' באמרו שכל
 הפילוס' מסכימים בזה שהאל יתברך לא ידע הפרטים באופן שגם
 או"ב' אשר חשב שהאל ית' יודע נמצאות זולתו מכל מקום אמר בפרוט
 שהוא יודע אותם באופן כללי אשר לא יכנס בו זמן כי בהתחלק הגודע
 תתחלק הידיעה בו ובהתחלפו והשתנות הידיעה ישתנה היודע ומזה
 יתחייב שאינם המינים כמו ראובן ושמעון אשר הם נבדלים זה מזה אבל
 החוש בלבד לא אבל הסכל לא תפול עליהם ידיעת הא כלל וזה הדעת
 נראה טרצה חיוב באמרו העיני בסר לך אם כראות אנוש תראה הכימי
 אנוש ימירך אם טנתיך כימי גבר כי תבקש לעוני ולחטאתי תדרוש .
 כלומר שבהיות האיש מושגים מן החוש בלבד ונופלים תחת הזמן לא
 תפול עליהם ידיעת אלהית כלל . ואם כן לא ישיגו בהם ולא
 בעוכותיהם כמו שחשב אבן רסר לפי המבואר בפרושו לספר מה שאמר
 מאמר יב" פרק ל"ז

חיוב

שלישית

יתבאר שהבורא לא ידע כל מה שזולתו באופן זה כי
 אמנם העתידים האפשריים והנופלים תחת הבחירה
 נראה שהוא מן הנמנע שתפול עליהם ידיעה אלהית כלל וגם אמר
 היותם נראה שאי אפשר שידעם אם לא שתתחדש לו ידיעה א"כ יתחייב
 שאינו יודע זולתו הגה חיוב התולד' הוא מבוא' בעצמו וההקדמה תתבא'

ידיעה

באופן זה כי אם היה הכורא יודע את העתיד גורם היותו הנה בהיות שדיעבתו ראוי שתהיה בלתי מסוכנת יתחייב שיהיה הדבר העתיד על כל פנים כמו שהיה אבל ידיעת האל יתברך הקודמת ואם כן לא ימנע טבע איפשהו ולא בחייו ונה לא יתכן ואם נאמר שלא ידעם זולתי ואז היותם הגה מזה יתחייב שדיעבתו בהם תתהוה מצד אישיו הנמנעות אשר לא יושגו כי אם בחוס ונה נראה שלא יתכן כלל כאשר בארנו למעלה "

רביעית

יתבאר זה בעצמו בראיית אכן רשד אשר באר בספר מה שאחר מאמר י"ב פרק נ"א כי בהיות שהאישים הם על מסבר בלתי בעל תכלית לא תפול בהם שום ידיעה ומזה יתחייב שהכורא יתברך לא ידעם .

חמישית

יתבאר זה בעצמו בראיית אלגזיל אשר אמר בסם הפילוסוף נמבואר בספר הכלת ההפלה מאמר י"א חקירת א' באמרנו כי לפי דעת הפילוסופים המכחישים חדוש העולם יתחייב שהדברים המסובבים מאת הסבה הראשונה יהיו מסובבים ממנה בהכרח או בטבע לא ברצון . אבל על הדרך שהחוס מסובב מן האש והאור מן השמש שאין אחד משניהם יודע את עצמו כל שכן שלא ידע זולתו ואינו נמנע מן הנמנע אשר אינו יודע את עצמו ויסובבו לבמות ע"י אמצעי נמנעים רבים יודעים את עצמם ואת זולתם ולא יתחייב מזה שיהיה המסובב יותר נכבד מסבתו כי כמו שנראה מהכרת אלגזיל המבואר בספר הנ"ל מאמר י' חקירת ג' כמו שהטבע הפיזי עלינו גנתן לנו החושים למצב נשיב בהם את האישים ונשמור את עצמנו מן הנזקים הבאים מאתם ולא יחשב חסרון לאל יתברך על בלי היות לו החושים הנ"ל בהיותו בלתי בריך מהם . כמו כן אינו נמנע שאף על פי שיהיה לנו לשלמות ידיעת הכללים הנמנעות כי אמנם שדיעבתם בהיה בשמרים מן הנזקים ונקנה מי עולם אחד המות מכל מקום לא יחשב העדר ידיעתם חסרון בחק הכור ית' בהיותו בלתי בריך לכל זה "

אמנם

הכך זה הדעת וכי אמנם האל יתברך יודע גם כל מה שזולתו הגה יתבאר באופן זה . כי כל מסדר יודע בהכרח את הנמנעות המסודרות ממנו כדי שיסדרם על אופן שיושב התכלית המכוון בסדר ההוא והנה הכורא הוא מסדר הנמנעות ואם כן יתחייב שהוא יודע את הנמנעות הגה חייב התולדה הוא מבואר בעצמו וגם כן החקירה במה שאמרנו שהמסדר ידע בהכרח את

הנמצאות המסודרות מאתנו כי אין הסדר דבר אחר זולתי קטורת
 נמצאות ואחרותם באיזה אחרות עם שמירת מדרגותם וענינם זה
 עם זה להשיב איזה תכלית מכון ומזה יתחייב שהמסדר ידע את
 הדברים המסודרים לא בלבד מציאותם אבל גם מדרגותם וענינם
 ואמנם מה שאמרנו שהבורא הוא המסדר את הנמצאות יתבאר באופן זה
 כי אמנם בין חלקי המציאות העליונים וחלקיו התחתונים התבאר
 שיש איזה סדר התקשרות אשר בו היה אחרות המציאות כמו שיביע
 החוש ונאמר זה ארסנו' בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק נ"ב והנה על
 זה הסדר יתחייב שנחשוב אמת משתים אם שנאמר שהיה זה הסדר
 מאת הבורא יתברך המציא הנמצאות באמצעי או בלתי אמצעי
 או שנאמר שלא היה זה הסדר מאתו אבל היה ממסדר זולתו אמנם לא
 יתכן שהיה זה ממסדר זולתו כי אם כן יתחייב שמקרה הוא קרת
 למסדר בלתי כוונתו והשתדלותו שמצא כל כך נמצאות מוכנות לקבל
 סדרו עם היות מציאות קבתם הכרחי למציאות קבתם ושם לא היה
 זה המקרה לא היה זה המסדר נמצא אם לא היה אולי בעל בלתי שם
 פעולה וכמו כן יתחייב שמקרה הוא קרה לכל הנמצאות שנמצא איזה
 מסדר ושלא המקרה הנ"ל היו הנמצאות מאת הבורא המציאם בלי
 סדר עם היות שאנחנו רואים בכל אחת מהנמצאות קצבת מה מוכנות
 ואיכות מוכנת אל הסדר הנ"ל וזה לא יתכן שיקרו כל אלה במקרה בכל
 כך רבים במספר כי הדברים אשר במקרה לא יהיו כי אם על המעט
 כמו שהוא מבוואר בעצמו ונאמר אותו ארסנו' בספר השמע מאמר ב'
 פרק מ"ח ובספר ההויה וההפסד מאמר ב' פרק לע' ולזה אמר בספר
 השמים מאמר ב' פרק מ"ה שאם היה על תכונת מה כוכב אחד או שני
 בלבד לא היה כל כך נמנע סקרה זה במקרה אבל בהיות כל כוכבי
 לבת על תכונה אחת הנה זה מאמר בעל . ובלעדי זאת אם
 נאמר שהסדר המבוואר בנמצאות היה מכון ממסדר זולת הבורא
 המציאם יתחייב מזה שהוא המציא אותם בלי סדר ואופן קיוס לולי קרה
 מקרה בלתי מכון מאתו שנמצא איזה מסדר מסדר את ברוחיו וקיים
 אותם בסדרו וזה היה תגונה בחוק כל פועל גם שהיה פחות ונקלה
 כל שכן שזה נמנע בחק הבורא שהוא נכבד מכל הנמצאים . אם כן
 ישאר בהכרח שזה הסדר המבוואר בחלקי המציאות העליונים וחלקיו
 התחתונים וקטרם והמבוואר בחלקי כל מורכב בעל כלים הוא מכון
 מאת הבורא יתברך והוה מאתו באמצעי או בלתי אמצעי וזה הטעם
 מה שרצינו לבאר .

ידיעה

וזה נראה שבאר ארסנו' בספר זה שאמר מאמר יב פ'ק כ"ב באמרו כל הנמצאות הם מסודרות בהכונה אל נמצא אחד ודבריו אלה ביאר אבן רשד באמרו כי אמנם הוא מבוואר שזה דבר כולל לכל הנמצאות שכלם הם בשביל אחד ושפעלותם פונות אל אותו האחד והוא הסבה הראשונה כמו שכל הדברים שבבית הם בשביל בעל הבית עכ"ל.

שנית יתבאר זה בעצמו באופן זה כי אמנם כל פועל המכוון שיושב ואיזה תכלית בפעלתו יתחייב בהכרח שידע אותו הדבר אשר בו יושב אותו התכלית והנה הבורא יתברך הוא מכוון בנמצאות אשר חדש שיושב בהם איזה תכלית אם כן הוא בהכרח יודע את הנמצאות ובהיות שכל הנמצאות אשר זולתו הם מסוכבות מאתו באמצעי או בלתי אמצעי יתחייב שהבורא הנ' יודע את כל הנמצאות. הנה חייב התולדה הוא מבוואר. וההקדמה תתבאר ראשונה באמרנו שהפועל המכוון אל שיושב איזה תכלית בפעלתו הוא בהכרח יודע אותה הפעולה הנה יתבאר באופן זה כי אמנם התכלית הוא הדבר המכוון מפועל אשר יפעל באמצעי או בלתי אמצעי איזו פעולה להשיג אותו התכלית. וזה הוא כמבואר בעצמו ובארנו ארסנו' בספר השמע פ'ק מ"ט באמרו הנמצאות קצתם יש להם מציאות בשביל איזה תכלית וקצתם אינם לתכלית כי קצתם יש להם מציאות בכונה וברצון ובבחירה וקצתם אינם כן עכ"ל הנה בדבריו אלה ביאר שהדברים אשר מציאותם לתכלית הם נעשים בדיעה ובחירה אשר בה הפועל הקרוב או הרחוק מכוון אל התכלית אשר יושב באמצעות הפעולה ומה יתחייב שהוא יודע אותה הפעולה אמנם מה שאמרנו שהבורא יתברך כיון בנמצאות אשר חדש שיושב בהם איזה תכלית הנה יתבאר באופן זה כי בהיות בהרכבת הנמצאו' המורכבו' בסרט בעלות הכלים ובסדרם תכונות רבות עשויות בחכמה מכוונת לבורך איזה טוב הכרחי או תועלתו על כד היותר נאות אשר זולת אותם התכונות לא היה מושג אותו הטוב הוא מבוואר שלא היו כלם במקרה אבל היו בהכרח מכוונות מאיזה פועל קרוב או רחוק מכוון אל התכלית המושג. ולא יתכן שזה המכוון היה זולתו הראשון אשר המביאם באמצעי או בלתי אמצעי כנ' לעי'. וזה בעצמו יתבאר בראי' ארסנו' בספר שמע טובעי מאמר ב' פ'ק ע"ג וזולתו אשר בהם הביא ראייה על שמירת כונת התכלית במינים רבים וזה יורה על כונת פועל רחוק או קרוב המכוון אותו התכלית כאשר התבאר בערך התכלית אשר בא

ארסנו' בספר מה שאחר מאמר ב' פרק ט' וזהו כתב אכן רשד בספר
עכס הגלגל פרק ב' שהתכלית תורה על הפועל הוראה עכמיית כמו
שהתנועה היא תורה על המניע

ומה

התבאר שזה שאמר ארסנו' בספר השמע מאמר ב' פרק
פ"ו שהטבע אינו מכויך לתכלית יוכן בהכרח שהטבע
פועל במכות פועל רחוק יותר נכבד ממנו והוא המכויך אל זה התכלית
כמו שבאר אכן רשד בביאור ספר מה שאחר מאמר י"ב פרק י"ח באמרת
על זה האוכף ראוי שיוכן באמרנו שהטבע פועל איזה דבר בשלמות
וכסדר חף על פי שאינו מכין כאילו ינהיגוהו כחות פועלות נכבדות
ממנו הנקראים שכלים נכבדים וזה בעצמו באר בספר הפלת ההפלה
מאמר י' חקירת ב' באמרו וכאשר ראו הפילוס' שהפעולות הטבעיות
הולכות על דרך הפעולות המלאכותיות גזרו שמאותו הסכל בעצמו
נתהוו הכחות הטבעיות והוא הנותן סדר לכל הנמצאות עכ"ל הנה
מכל אלה התבאר שהראשון המסדר כל הנמצאות באמצעי או בלתי
אמצעי כעל ועשה על דרך מלאכותיי מכויך ומזה יתחייב שהוא
יודע את כלם וזה הוא מה שרצינו לבאר

שלישית

יתבאר זה בעצמו באופן זה כי מן הסבה הראשונה
נתהוו נמצאים רבים שיודעים עצמם ונולתם אם
כן הסבה הראשונה והוא הבורא יתברך יודע עצמו ונולתו ההקדמה
הנה היא מבוחרת בחוש וחייב התולדה אמנם יתבאר ברא ית אכן
רשד אשר באר בספר הפלת ההפלה מאמר י"א חקירה א' נז"ל אמנם זה
מאמר אלגזיל שהוא איפסר שהחיים יתהוו ממנמא בלתי חי ושיתיה
יודע מבלתי יודע ואם כן אין לראשון מעלה אחרת אלא שהוא התחלה
לנולתו באמר שהוא סקר מבוחר מאם היה איפסר ממנמא בלתי חי
יתהווה חיות היה מתחייב מזה שיהיה איפסר גם כן שיתיה מציאות
מבלתי נמא ושכל דבר יתהוו מכל דבר וזה סקר מבוחר

נשיב

אם כן להתיר ספק החקירת הג' שהנמא הראשון
אשר המציא את הנמצאות וברא אותם הוא יודע את
עצמו ואת שאר הנמצאות אמנם לא בידיעה קנייה מאל הנמצאות
אבל יודע אותם באותה הידיעה שיודע את עצמו אשר בה ידע
בהכרח שהוא ומציאם ובראם לתכלית מכויך וזה נראה שחשך אכן
רשד בספר הפלת ההפלה מאמר ג' חקירת י"ח באמרו מה שהאל מכין
מציאות עצמו הם נמצאות על אופן יותר נכבד שאיפסר שיתבאר
וזה בהכרח שהוא שכל סבה לכל הנמצאות עכ"ל

יריעה

וזה כעצמו באר עם מאמ' י'חקירה ב'באמרו והסמינו הפולסו' **וזה כי** השכל בהסכילו את עצמו יסביל שאר הנמצאות .
וזה כי השכילו את עצמו הוא אמנם השכל וידוע את כל הנמצאות .

אמנם לטענות החולק נטיב אחר שנקדים הקדמה אחת עם הנמשך ממנה . ההקדמה היא אמנם שדיענתנו היא מוסובת מן הנמצאות אשר הם בפעל חוץ לשכל . אבל ידיעת הבורא אשר לא קדם לה מוס נמצא היא בהכרח הפכית לדיענתנו כי לא תהיה מוסובת מהנמצאות . אבל יהיה ענינה בהפך זה שהנמצאות הם בהכרח מוסובות מידיעת הבורא . והנמשך ממנה הוא שמתל ידיעה תאמר על ידיעת הבורא ועל ידיענתנו בשתוף השם בלבד כאשר באר אבן רשד בביאור ספר מה שאמר מאמר י"ב שרק כ"א ולזה אמר בספר הפלת ההפלה מאמר י"ב חקירת ב'ו'ל . באמר אנחנו שכל אלה הדברים המרכיבם הכל נאמרו על יסוד מדמה הידיעה האלהית לדיעה האנושית (הן לפי האמת בלתי מוסכמות בגדר אבל בשתוף השם בלבד כי ההשגה האנושית היא אמנם מהחושים רבוני לומר השכל האנושי והשגת כוללי הנמצאות המקובלות בשכל . ולכן אין ספק שאותה ההשגה היא הולכת אחר השתנות המושגים עד כאן לטונו . וכך העיד הוא יתברך באמרו כי לא נחשבותי נחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי .

ואחר שהקדמנו את אלה הגה על מה שטענן החולק ואמר שאם הבורא יתברך ידע זולתנו יתחייב שישתנה ויטלם בדבר שהוא למטה ממנו " נטיב ובאמר שזה אמנם יתחייב אם היתה הידיעה האלהית מוסובת מהנמצאות כמו העניין בידיעה האנושית . אבל בהיות הידיעה האלהית על הפך זה . כי אמנם אינה מוסובת מהנמצאות אבל היא מוסובת אותם לא יתחייב זה כלל . כי היא אם כן לא תשתנה בהשתנות הנמצאות ולא תטלם במציאותם בהיותה בלתי מוסובת מהם . וכך כאשר טענן החולק ואמר שאישי הנמצאות לא יושגו כי אם בחושם וכך לא יכלו תחת ידיעה אלהית . נטיב ובאמר שזה אמנם יבדק על ההשגה האנושית בהיו מציאות' בשכל היולאני או כומי בלב כי בהיותו בלתי טלם כפי השלמו' השני אין לו דרך להשיג הנמצאות ונלתי כנסיון קנוי מן המושגים אשר יושגו בחוש פעם אחר פעם . אבל לא יבדק זה בידיעת העצמי הנכבד לים אשר בהיות מציאותה בשכל טלם בפועל לא תבטורך לכמו זה הנסיון כי אמנם יחס השכל הנכבד השלם

אל מושכלי הנמצאות הוא כמו יחס כח הראות אל המראות הנראות
 בפעל וכמו יחס השכל האנושי אל משכלות הראשונות המבוארות
 בעצמם אבל באופן שלא יבטורך בידועתם שיבא מן הכח אל הפעל
 כל שכן שלא תבדק ההגחה הנז' על ידיעה האלהית אשר היא לא די לה
 שאינה מתהווה מן הנמצאות כי גם מציאות הנמצאות וסדרם וקיומם
 הם מתהווים מן ידיעה האלהית הנז' ומזה יתחייב שבדיעה האלהית
 תהיה ידועת כל הנמצאות אמנם על אופן יותר נכבד מאשר ידעם
 זולתו כל שכן המין האנושי בשכלו הבלתי שלם כנ"כ וזה הורה הנביא
 באמרנו אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' הלא את הסמים
 ואת הארץ אני מלא כלומר שאין להם מציאות זולת הסופע מציאותי
 תמיד שהיא ידיעתי . וכן כאשר נעץ החולק ואמ' שאם היה האל יתברך
 יודע הענינים העתידיים והבחוריים היה נופל טבע האופטר וטבע
 הבחירה * נשיב שגם שזה היה יתחייב אל ידיעה האנושית כי
 בהיותה הווה מן הנמצאות אם לא היו הנמצאות הכרחיות אין לה דרך
 שתשיגם אבל לא יתחייב זה אל ידיעה האלהית כי בהיותה בלתי
 מתהווה מן הנמצאות אשר מציאותם הוא חוץ לשכל לא תבטורך אל
 הבראית הדבר הבודע למען תוכל להשיגו בי אמנם יחס אותה ידיעה
 אל כל הנמצאות הוא יחס גח הראות אל הדברים הנראים אשר לפניו כי
 הוא ישיגם בלי ספק בין שיהיו ממין ההכרח בין שיהיו ממין האפשרי
 ולזה תכול ידיעה האלהית על האופטרם כמו שתכול על ההכרחיים
 ועל ההווים בפעל אשר לפנינו עתה *

ירמיה כ"ב

סוף סוף

סוף סוף

וכן

כאשר נעץ החולק שבחיות האופטר על מספר בלתי
 בפעל תכלית לא תקוף בהם שום ידיעה ובכן לא
 ידעם שום יודע נשיב ובאמר שזה יבדק על כל יודע אשר יקנה
 השגתו מן הנמצאות כי אמנם בהיותם בלתי בעלי תכלית לא תשלם
 ידיעתו בהם לעולם אבל לא יבדק זה על ידיעה האלהית אשר היא
 בלתי מתהווה מן הנמצאות כי אמנם באותה ידיעה אשר ידע האל
 יתברך את עבדו אשר בה ידיע שהיותו מציאו וקיומו בכוונה וברצון
 לבל נמצא הוא בהכרח יודע את הנמצאות ההוות ומקוימות מאתו
 בכוונה וברצון גם שיהיו אופטרם ועל מספר בלתי בעל תכלית .
 ולזה אמר אכן רמז בספר השלם ההפלה מאמר י"ב חקירת ב' וזה
 לשונו ואמר שכל אלה הדברים הם מזוייפים כי מלת ידיעה הוא שם
 מסותף ובעבור זה הפילוסופים האמיתיים

ידיעה

לא ייחסו לאל יתברך ידיעה בפרטו ולא בכלליו כי הידיעה אשר לא
 אלו התנאים היא בני ספק ידיעת סכל מתפעל אשר הוא מוסב אמנם
 הסכל הראשון הוא פעל נקי וטהר . ולכן אין לעשות היחס בין הידיעה
 האלהית והאנושית . כי הידיעה האלהית מכבד מה שלא תוכל זולתה
 היא בלתי מתפעלת . ומכבד מה שהיא מוכיחה הנמצאות באשר היא
 סכל ראשון היא ידיעה פועלת . וסברת הפילוסוף היא זאת כי כבר
 בארו במופת שהאל יתברך לא יוכל זולתו וכו' ע"ל . והוסוף
 ואמר וזה יתחייב טבהיות הידיעה האלהית יותר נכבדת מידיעתנו
 תהיה בנמצאות על אופן יותר נכבד מידיעתנו בהם . וכך יתחייב
 שיהיה לנמצאות שני מיני מציאות האחד מהם נכבד והאחד פחות .
 וזה הוא מה שאמרו קצת הקדמונים שהאל יתברך הוא הכל .
 נראה שהתבאר בשם אלהים המיוחד לאל יתברך כי בהיותו
 מורה על מנהיג ומסדר בכוונת הסכל המפורסמת בנמצאות
בעדות החוש התבוא' שיש לו בהכרח ידיעה בהם כמו שהתבוא' למעלה
ואת כל אלה באר ישעיהו הנביא באמרו הוי המעמקים מה
 לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם וואמרו מי רואנו ומי
 יודענו הפכסם אם כחומר היותר יחשב כי ואח' מעשה לעושהו לא עשני
 ויבר אמר ליוצרו לא הבין . הגה בדבריו אלה מספר ראשונה דעת
 החושבים שהאל בלתי יודע האופים כל טען שלא ידע פעולותיהם .
 וזה ראשונה מכבד היות' אופים אשר לא נשיגם זולתי בחושים והנה החושים
 לא ייחסו לאל יתברך . וזה הורה הנביא באמרו ויאמרו מי רואנו . שנית
 כי מכבד אפסריוותם ומכבד היותם על מספר בלתי בעל תכלית לא
 תפול עליהם ידיעה וזה הורה באמרו ומי יודענו . ועל הפך דעותם
 וסברותם אלה הביא הנביא ראייה במופת ונסיון באמרו הפכסם אם
 כחומר היוצר יחשב כלומר הפך סברתכם ודעתכם יורה המופת גם
 אם לא היה יחס הכורא אליכם יותר נכבד מיחס היוצר אל החומר אשר
 הוא סקר כי אמנם היוצר יפעל בנושא לא ימצא הנושא והאל הבורא
 המציא גם הנושא מכל מקום התבאר הפך דעתכם . כי אמנם הוא
 שהאל יתברך הוא בלתי יודע את הנמצאות אשר אתם יודעים והנה
 יתחייב שיהיה הפך זה . כי בהיות הידיעה האלהית סבת ידיעתכם
 ונכבדת ממנה יתחייב שמה שאתם יודעים ידע הוא על אופן יותר
 נכבד . וזה בעצמו באר אחר כך בנסיון על דרך משל באמרו כי
 יאמר מעשהו לעושהו לא עשני כלומ' הנה ענינכם בזה כענין כלי חרס
 מעשה אותו היוצר בחכמה מלאכותית אם היה אומר לעושהו לא עשני
 על דרך

על ידיעה

פס קדש

יסעיה כפ

וזה

ואת

על דרך פועל באמת שפעולתנו בכוונה וברצון אבל נתהויתו מאתנו
 בלתי כוונתו וחכמתו כמו שיתהוה החוס והאור מן השמש או מן האש
 כיכלי שפך היה מאמר זה הכלי שקר מבואר כי על הפך מאמרנו
 תעיד חכמת המלאכה הנראית בכלי וזה הנמנע בעצמו יתחייב
 לדעת האומרים שהאל יתברך לא ידע האישים כי אמנם לפי דבריהם
 אלה לא ידע אישי הנלבלים ואישי בבאם להיותם אישיים כל שכן שלא
 ידע פרטיו ההווים ונפסדים ועל הפך זה יעידו הסדר וחכמת המלאכה
 אשר נמצאו בהם * סגית הביא ראה על הפך סברתם באמנם
 נמי יודענו כלומר שהיה נמנע ואלם שידע האל יתברך את מעשיהם
 בהיותם בחיריים ואם כן הם איפשריים ועם זה הם על מספר בלתי
 תכלית ובכן אמרו שלא תקוף עליהם ידיעה ועל הפך זה הביא ראה
 באמרנו יוצר אשר ליצרו לא הביא כלומר שאם היה זה שהיצר אשר הוא
 כלי חרש מעשה ידיו יוצר היה מבין איזה דבר בכח היוצר שנתן בו הכנת
 אותו הדבר הנה אז אם היה אותו הכלי חושב שיוצרו לא היה מבין אותו
 הדבר איך שפך שהיה חושב תועה כי אמנם לא יתהוה מבין מבלתי
 מבין כמו שלא יתהוה נמצא מכלי נמצא כמו שהתבאר למעלה *
 ובהיות שידעת האל פועלת לכל הנמצאות ומקיימת אותם מכלי איך
 להם בעצמם מציאות זולתי ההווה להם מאת הבורא יתברך אשר
 אפיסות מוחלט * ומכלל מיני הנמצאות הם מיני הידיעות יתחייב
 בהכרח שהאל יתברך ידע כל הנודע אבל ברוחיו גם האופשרי והבלתי
 בעלי תכלית במספר כי לא יתכן שיהיה מציאות אותה הידיעה
 בהם אם לא היה להם קיומם ומציאות מהבורא יתברך אמנם הוא יתברך
 ידעם על אופן יותר נכבד מאופן הידיעה אשר לברואיו הנז' ובכן על
 שתי ההשגות הנז' תפול מלת ידיעה בשתוף הסם בלבד כאשר התבאר
 למעלה *

עשירית נחקור

אם הבורא הוא פועל רצוני אם אין

ונראה בתחלת העיון שאינו פועל רצוני כי הפועל
 הרצוני יתנועע אל הפעלה מתמנות מציאות
 אותו הדבר אשר ירצה להשיג כמו שבאר איך רסד בספר השמע מאמר'
 ח' פרק ט"ו ובהיות שלבורא לא קרה זה כלל כי אמנם קודם הברואה

רצון

לא היה שום דבר נמצא באופן שנוכל לחשוב שאיזה דבר איז תמונתו
 העיר את הבורא לפעולת הכריזה אס כן יתחייב שהבורא לא המציא
 דבר בכונה וברצון*

שנית

יתבאר זה ממנה שאמר אלגזיל בטם הפילוסופים אשר
 הביא אכן רשד בספר הפלת ההפלה מאמר י' חקירת
 ג' באמרו ואין ספק שהפילוסופים יכחישו הרצון המבדיל בלומר
 שהפילוסופי ואמנם יכחישו שהאל יתברך יהיה לורצון בחוריו בו יבדיל
 אחד מההפכים מחבירו ויבחרהו וזה בעצמו ביאר עם מאמר י"א חקירת
 ח' באמרו שהפילוסופים יכחישו היות לבורא רצון*

אמנם

הסך זה יתבאר באופן זה כי אמנם כל פועל הוא
 אס טבעי ואס רצוני והנה הבורא אינו פועל טבעי
 אס כן הוא פועל רצוני הנה חייב התולדה הוא מבואר וכן ההקדמה
 כמה שאמרנו שכל פועל או הוא טבעי או הוא רצוני כי אמנם הפועל
 המוכרח יעלה בלי ספק אל פועל רצוני כאשר באר אכן רשד בטם
 אלגזיל בספר הפלת ההפלה מאמר י"ג חקירת ח' באמרו כי המניע
 בהכרח הוא אמנם איזה גסם מתנופע ברצון או מתנופע בהכרח
 באופן שיעלה היצר על כל פנים אל פועל רצוני אמנם מה שהבורא
 הוא פועל בלתי טבעי יתבאר באופן זה כי אין שום פועל טבעי
 שיפעל שני הפכים והנה הבורא יתברך פעל והמציא ההפכים אס
 כן אינו פועל טבעי הנה חייב התולדה הוא מבואר וההקדמה
 תתבאר כנסיון המוחס בפועלים טבעיים רבים שאין גס אחד מהם
 שיפעל זולתי על אופן אחד תמיד וכן באר ארסטו בספר השמע
 מאמר ב' פרק פ"ה באמרו הדברים הטבעיים הם הולכים תמיד על
 דרך אחד אס לא ימנעם מונע וזה בעצמו ביאר עם פרק פ' באמרו
 זה הוא מפורסם הרבה כבעלי חיים שהם פועלים לא במלאכה.

ודבריו אלה ביאר אכן רשד באמרו כי אס היו עושים זה בכונה היו
 משויאים עצמם מדבר לדבר עכ"ל. וזה בעצמו באר בספר הפלת
 ההפלה מאמר ג' חקירת ח' באמרו כי אכחנו נמצא שהפועלי הנותנים
 צורה הם נחלקים לשני חלקים האחד הוא הפועל פעולה אחת בלבד
 מנבד עצמו כמו החום שמוליד חום והקור שמוליד קור והפועלים באופן
 זה נקראים פועלים טבעיים והחלק השני הוא אשר יפעל לפעמים
 פעולה אחת ולפעמים יפעל הפכה והפועלים באופן זה הם נקראים

אכל הפילוסופים רצוניים ובחוריים וכאשר יהיה הפועל על זה האופן
יפעל בלי ספק בהסקמה ובמחשבה ע"כ * הנה מכל אלה יתבאר
שהבורא אשר המציא דברים מתחלפים הפכים זה לזה הוא בהכרח
ממציא רצוניי פועל בכוונה ורצון במבואר למעלה * אמנם על אופן
יותר נכבד ומאופן הרצון אשר באדם כאשר באר אבן רשד במקום הנ"ל *

שנית

יתבאר זה בעצמו באופן זה כי כל פועל לתכלית
הוא בלי ספק רצוני והנה הבורא הוא פועל לתכלית
אם כן הבורא הוא פועל רצוניי הנה חייב התולדה הוא מבואר * גם כן
ההקדמה כמה שאמרנו בה שהפועל לתכלית הוא בהכרח רצוני * כי
אמנם התכלית אינו דבר אחר זולתי עוב מכונן מציאות פועל מכונן * כמו
שהוא מבואר בעצמו ובאר אותו ארסטו בספר מה שאמר מאמר ב' פרק
ט' * אמנם מה שאמרנו בהקדמה שהבורא אמנם הוא פועל לתכלית
יתבאר באופן זה כי אמנם בכל הנמצאות בפרט כאשר להם חיות מה
במבואר תכלית מכונן בשיעוריהם ותמונותם וסדרם וכליהם * והנה
התכלית מורה על מציאות פועל מכונן לאותו התכלית כאשר התבאר
למעלה * אמנם שזה המכונן אל התכלית הנ"ל הוא האל יתברך יתבאר
באופן זה * כי אם זה המכונן היה במבואר אחר זולת הבורא היה מתחייב
מזה שמקרה הוא קרה לזה המכונן שנמצאו נמצאות אשר הוא לא
המציאם ולהם לא היתה זאת התמונה ואלו הכלים מצד מציאותם
ועם זה הוא סדר ומדרגת שיעורי כמותם ותמונותם וכליהם אל
תכלית * וכן קרה לו שנמצא חומר ראשון משותף לנמצאות הכרחי
לאיפשרות היות ההווים ונפסדים חוזרים חלילה * כי בלעדיו טבע זה
החומר לא היתה תנועת ההוויה מתמדת כי היה החומר כלה כמו
שבאר אבן רשד בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק לב' * ולפי זה אם לא
היה זה המקרה * הנה אותו הנמצא המכונן היה בעל בלי שום פועל *
גם כן היה מתחייב שמקרה הוא קרה לכל אותם הנמצאים המסודרים
שהיה במציאות נמצא אחד שממר מדת שיעוריהם וסדרם * ואם לא
היה אותו המקרה היו הנמצאות בלתי פעולה ישרה * ועצמות להם *
ומזה יתחייב שלא היו על הצורה אשר יבא ממנה אותה הפעולה הישרה
ובכן היה מתחייב שהממציא הנמצאות אחר האביסות המוחלט * אשר
יורה פעלו שהוא הנכבד שבכל המציאות * עשה פעולו כלם בלתי נובות
מכלי אף להם תכלית * ולא סדר מצד פעולתו * ואלה כלם נמצעות לא
יעלו על לב יתחייב אם כן שהבורא הוא אשר המציא הכלי * והתמונות

ושערי ממות אשר הם יושג התכלית המבואר בכל אחד מהם ובהיות
שמציאות התכלית הוא מורה על מציאות המכוין כאשר התבאר למעלה
ובאר אותו אכן רשד ג"כ בס' עצם הגלגל פ"ב וזה לא יכוין זולתי
פועל רבנועי יתחייב בהכרח שהמציאות המבוארת הוא פועל רבנועי וזה
הוא הבורא יתברך וזה הוא מה שרצינו לבאר

שלישית

יתבאר זה במופת אכן רשד אשר ביאר בספר הפלת
ההפלה מאמר י"א חקירת ח' באמרו מבואר הוא
שהפלוס'ום הם מסכומים עם אלה ביחסם לאל יתברך הרצון ולכן מה
שאמר אלגזיל בטס הפלוס'ום שהדברים ההווים מאתנו הם הווים ממנו על
כד נבשעי סקר הוא כי אמנם הנמשכים אחר דעות המדברים לפי
האמת אומרים שהנמצאו הוות מאתנו על אופן יותר בכבד מאוסף ההויה
בטבע ואוסף ההויה ברצון אנושי והוסוף ואמר והראויה על זה כי
מבואר שהוא יודע שני ההפכים ואם כן אם היה עושה כל מה שהוא
יודע היה עושה שני ההפכי יחדו וזה הוא סקר יתחייב א"כ שהוא עושה
אחד משני ההפכים בבחירה ורצון

נשיב

אם כן להתייר ספק החקירה הנז' שהבורא המציא הכל
בכוונה ורצון וזה הוא מוסר ומקיים הכל אמנם
ברצון יותר נכבד מן הרצון האנושי

אמנם

למענות החולק ראשונה באמרו שהפועל הרבנועי
יתחייב שקודם שיפעל פעולתו יביעהו ליה תמונת
הדבר אשר ירצה לפעול ולזה יתחייב שיהיה אציה נמצא קודם לפעולת
הפועל הרבנועי וזה לא יתכן בחדוש העולם ובריותו נשיב טעם
שזה יתאמת על הרצון האנושי לא יצדק על הרצון האלהי כי בהיות
שהתחלת הידיעה האנושית היא מהנמצאים אשר להם מציאות בזה אף
בפעל חוץ לנפש יתחייב שהרצון אשר לו התחלה מאותה הידיעה
יתהיה מהנמצאות הנז' והסך זה יקרה לרצון האלהי כי הוא אמנם
בהיותו נבדל מהרצון האנושי במעלה וכוין הוא מתהוה מן הידיעה
האלהית אשר היא האל יתברך בעצמו ולא יתהוה מנמצאות אשר להם
מציאות חוץ ממנו כמו שבאר אכן רשד בספר הפלת ההפלה מאמר ט'
חקירת ג' ובלעדי זאת נשיב כי אמנם יתכן שיהיה הרצון האלהי
מתמונת מציאות אשר הם רבב אחד בעצמו עם העצם האלהי
ולזה יתכן שיהיה ענין הרצון האלהי בנד מה כמו ענין רצון המציאות

מלאכה חדשה אשר בו יתנועע הכובעל אל פעולתה מתמונת הדבר
 אשר במחשבתו להמציא גם שלא היה לו מציאו חוץ לכפס מעולם.
 ועל מה שטענן החולק ממאמר הפילוסופים המכחישים טיהרה
 לאל יתברך רצון. נסיב כי זה יצדק על הרצון ההווה מסברה בלתי
 יסרה כאשר יקרה למין האנושי ברבים מענייניו כי רצון כזה לא יאות
 בטוב פנים לבורא יתברך ומאמר באמת שאין לבורא רצון מזה המין כלל
 ואמנם יש רצון הווה משכל ישר ומכוון בחכמה לתכלית נאות.
 וזה אמנם מוחם לבורא יתברך כמו שכתב אבן רושד בספ הפלת ההפלת
 ממאמר ט' חקירת ב' באמרו ולכן טעה אלגזיל בזה המקום בהבנת
 המכוון באמרו שהפועל מיוחד אינו תכונה לאיזה במבא. כי אמנם
 זה היחוד אשר אמרו הפילוסופים אינו דומה ליחוד אשר אמרו המדברים
 כי אמנם המדברים כיווני בזה שהפועל יבדיל דבר מדבר דומה לו אף
 מהכבו לא שהחכמה תטה את הפועל אל אחד ימהדומים או מההפכים
 יותר ממנה שיעורו לחברו. אבל הפילוסופים מכוונים בזה היחוד
 שהחכמה התן בפעולת התכונה אשר לה בעובדה וזו היא הסבה
 התכליתית כי אמנם אבל הפילוסופים אין טום כמות ולא איכות בטוב
 במבא שלא תהיה מעד חכמתו. ולזה לא ימלטו מאמת משתים אם
 שהתכונה היא הכרחית לטוב פעולת אונתו הנמצא או שהוא על בד
 היותר טוב שאם היה במבאים איה כמות או איכות בלתי הווה מאותה
 החכמה היה מתחייב שניחם לבורא או לפועל הראשון מה שאין ראוי
 שיוחם לפחות שבעלי המלאכות. כי אין ספק שכל פעולה שנעשתה
 על יד איזה אומן היא גאהבת מאותו האומן ונעשית מידי בהבחנה.
 ולזה בעתסיר החכמה מפעולות הטוב תסור גם כן הסבה מכל
 הפעולות וזה הוא נגד כל טרטי הפילוסופים והסכמותיהם אם כן מבואר
 הוא טיט לפעול פועל רצון וחכם אשר מאתו הוויס על סדר כל
 הנמצאים עד כאן לשונו. וזה בעצמו ביאר בספר הגז' ממאמר ה'
 חקירת א' באמרו טבהיות שהבורא יודע שני ההפכים. ועם זה הוסיף
 עושה אחד מהם בלבד יתחייב טבאר לעשותו בטובה וברצון.

וזהו המאמר המפורסם אשר נמצא בספר המוסר

וזה המופת בעצמו נראה שכאר התוב באמרו וירא אלהים
 את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האליבין החושך ויקרא
 אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. וזה כי אחר שכאר כח מעשה ה'
 כי נורא הוא שהמציא נמצאות אשר אפיסו תחלט באמרו בראשית ברא

בראשית ה'

השנחה

אלהים באר במופת שהוא פועל רבניו וברח בכונה וברצון . וזה בחיות
 שהמציא שני ההפכים והם האור והחושך וקבע לאחד מהם זמן מוגבל
 קראו יום ולאחד קבע זמן מוגבל קראו לילה בלתי תועה שמשית כי
 לא היתה אז תועת שמש עד היום הרביעי . ובה באר בקצור
 שהבורא הוא פועל רבניו ונתן ג ראייות ראסונ' בהיות שהמציא הפנים
 אשר לא ימציא' זולתי פועל רבניו לא פועל טבעי כמו שאר אבן רשד
 בספר הפלת ההפלה מאמר ג' חקירת ח' . שנית בהיות שקבע לכל
 אחד מטני ההפכים זמנים מתחלפים שלא יבלבל אחד מהם את פעולת
 הפכו . . . וכל זה בהכרח ברצון והסכמה בחיריית כי אמנם באמרו חשך
 לא רצה העדר האור בלבד כי ההבדל לא יפול זולתי בין שני נמצאים .
 ואין העדר מכללם אבל רצה האויר החשוך . שליטת בואר זה מנר
 התכלי הנראה כנמצא' אשר בו יתבאר היות פעולת הפועל רבניית
 . וזה הורה באמרו בזה המקום ובהיות שאר הנמצאות יורח אלהים כי
 טוב כלומר שכל הנמצאות המציאות לתכלית מכוון אשר מן הראוי לקרא
 טוב כמו שביאר הפילוסוף בספר מה שאמר ב' ספר ח' .

אחת עשרה נחקור

אם הבורא משגיח באישי ההווים ונפסדים

באשר הם אישיים ואם אין

ונראה בתחלת העיון שאינו מפגיש בהם ראסונה בראיית
 קנת ראסונים אשר באר אבן רשד בספר מה שאמר
 מאמר ר"ב סרך כ"ב באמרם כי בהיות במציאות דברים רבי' רעים ראוי
 הוא שהחכם יעזוב אותם ומכללם הוא ההפסד הקורה לאישי הנמצאות .

שנית

יתבאר זה בעצמו באופן זה . כי אמנם חסרון הוא
 בחק הנכבד מאד לשים הטגחתו על דברים פחותים
 מאד והנה אישי ההווים ונפסדים הם פחותים מכל הנמצאות אם כן היות
 חסרון בחק האל קבורח אשר הוא הנכבד מכל הנמצאות שיסגיח באישי
 הנפסדים . ולזה נראה שדרך מאמר אבן רשד בספר מה שאמר
 באמרו אמנם ההטגחה על האישים על אופן

השגחה

ת

פלג יסתתף וזולתו באותה השגחה זה לא יאות לטוביות האלפי •
אמנם הפך זה יתבאר אחר שנקדים הקדמות מה ראשונה
 שכל אדם בטבעו נכסף לרעות גם האלהיות בפרט
 כאשר יעור משנתו אל זה השלמות לפחות על יד מעורר ולא ימנעו
 תאוות התענוגים ושאר מונעים כמו שיעיד החוש ובאר אותו הפילוסוף
 בהקדמתו לספר מה שאחר וזה הכוסף נקרה אבל רצף יצר טוב •
 טנית טיה החפץ לרעות הוא כוסף אל שלמות הנפש השכלית כי אמנם
 הידיעה היא שלמו הנפש השכלית בלבד לא זולת זה • שליט
 טטבע זאת הנפש השכלית הוא היות שלמותה הראשון כח מה אל
 השלמות השני אשר בו תשלם כמו שהוא מבואר בכסיון • ובאר אותו
 הפילוסוף בספר הנפש מאמר ג' פרק ד' • רביעית טיה השלמות
 השני לא יסוגוהו כל בני האדם ולא רובם והמטיגים לא יסוגוהו על אופן
 אחד ולא יסוגוהו בפעולת הטבע כאשר יקרה בשלמות שאר הכחות
 אבל יסוגוהו בבחירה אישית כאשר יעיד הבסיון כי אם האיש האנושי
 לא יסכים בבחירתו לחקור ולעייין לא יעלה לעולם למדרגת שלמות
 זה הכח • חמשת טהטבע יפעל לתכלית כמבואר בראיות
 הפילוסוף בספר השמע מאמר ב' פרק ע"ז וזולתו • ששית טהפעולה
 הנפשית לתכלית תהיה בהכרח מסובבת מאיזה שכל מכוין אל
 התכלי כמבואר מדרך התכלית שהוא האחרית אשר היה מכוון בפעולת
 הקדמות כאשר הוא מבואר בעצמו • ובאר אותו ארסטו בספר השמע
 מאמר ב' פרק ל"א • וכספר מה שאחר מאמר ב' פרק ח"ג •
 ובריות טכוונת התכלית תהיה בהכרח מאיזה שכל • וזה כי אמנם
 הכוונה הנז' היא פעולה שכלית בלי ספק • ומזה יתחייב שבהיות
 טהטבע כועל לתכלית בלתי מחשבה ועייין כאשר ביאר ארסטו בספר
 השמע מאמר ב' פרק כ"ז תיוחס בהכרח כוונת התכלית אל איזה שכל
 מכוין כמו שטאר אכן רעד בספר מה שאחר מאמר י"ב פרק י"ח •
 באמר בו האופן יובן טהטבע עושה דבר בשלמות וכסדר גם שהוא
 לא יבין כי זה טיה טהבהגת כחות פועלות נכבדות ממנו הנקראות
 טכלים נבדלים עד כאן לטנו • ועם זה הנה קשר המציאות אשר
 בו הוא אחד יעיד על היות איזה נמצא מסדר כל המציאות והוא
 הראשון לכל הנמצאות כאשר התבאר במופת ארסטו בספר מה
 שאחר מאמר י"ב פרק כ"ב • הנה יתחייב ח"כ טניוחס כל סדר המציאות
 וכוונת התכלית כנמצאות אל אותו הראשון • שביעית טכל

השגחה

מכוון אל תכלית הוא בהכרח מטעם אל האמצעים אשר באמצעותם
 בלבד יושג התכלית ולכן זולתם ויתקומם נגד המתקוממים למנוע
 השגת התכלית כי באופן אחר היה אופן בקטן התכלית בלתי עיוון
 שלם וזה איך ראוי שייחוס אל ההכס הראשון ואחר שהנחנו ההקדמות
 הנכונות הנה נבאר המכוון באופן זה כי בהיות שמסדר המציאות חפץ
 בשלמות הנפש השכלית וזה לא יושג זולתי בבחירה אישית בהיותה
 באותה ויהיה זה השלמות נמנע כאשר תהיה הבחירה האישית בלתי
 באותה ויתחייב אם כן שזה המסדר הנ"ל יטעם על הבחורים בשלמות
 הנ"ל לעזור אותם ולהטעם גם כן על האישי הבחורים הפך זה להתקומם
 כנגדם וזה הורה האל יתברך במוס' באמרו פוקד עון למנאי ועושה
 חסד לאוהבי כי אמנם לא תפול אהבה ושנאה אנושית על האל יתברך
 זולתי באופן זה: שיקרא אוהבים את המשתדלים לעשות רצונו ולהביא
 חסדו אל תכלית בהשלים השכלית האנושית ויקרא שנאים את

המתנגדים ומתקוממים נגד רצונו זה *

ובלעדי

זאת הנה בהיות שהבחירה האנושית האישית תתקן
 ותקיים קצת מהנמצאות ההוות ונפסדות בהיותה
 ישרה ותסתור קצתם בהיותה הפך זה לא יאות לחכם הממציא שיתעלם
 מכל אלה ולכן יטעם לדבר מזה לעשות רצונו כרצונו. אם כן יתחייב
 שהראשון לכל הנמצאות החכם מכלם ואיב פעלו כראוי לכל פועל חכם
 יטעם על הבחירה האישית וישתדל להביא רצונו אל התכלית המכוון
 מאתו וזה הוא מה שרצנו לבאר *

נשיב

אם להתיר ספק החקירה הנ"ל שהראשון לכל הנמצאות
 אשר הוא הבורא הוא בהכרח מטעם על כל איש מאישי
 המין האנושי אמנם על שאר ההווים ונפסדים אשר המכוון מהם יושג
 במיניהם לא באים זולתי איש מהם ראוי שתהיה השגחת המסדר עליהם
 כפי המין בלבד *

אמנם

לטענות החולק ראשונה באמרו שאין ראוי שהדעות
 תהיינה בהנהגת מסדר חכם נשיב שראוי לחלק
 בזה ונאמר שהדעות קצתם הם דעות ביחס אל איזה נמצא בלבד כמו
 אכדן הרשעים אשר עם היותו רע בערך אל הנפטר הוא אמנם טוב
 בערך אל הנמלטים מנזקי רשעו וקצתם תהיינה רעות הוות בבחירה
 אנושית וזה המין מן הרעות איך ראוי ליחסו למסדר כי אמנם הוא סדר
 את הבחירה הנ"ל על דד הטוב כי בה תמלס הנפש האנושית השכלית
 כאשר התבאר לפנינו בע"ה והרעות הנמשכות ממנה הם בלתי

מכוונות

השגחה

מא

מכוונות ומזנו כלל . וקצתם הם רעות מחסרון יחומרו אשר לא
 השיג אל מדרגה טובה מזאת כמו מיני ההפסד הקורים לנפסדים וכמו
 חלה טוב להם שיסדרם המסדר כפי הטוב האיפשר בהם . אמנם על
 טענת החולק הסנית באמרו שאין ראוי לנכבד בתכלית שישיגו על
 הפחותים בתכלית והם אישי ההווים ונפסדים . נשיב ראשונה שגם
 עזה ידק על כל נכבד אשר כמו בעל תכלית . וזה כי אמנם בהשיגו
 על הפחות יתפעל וילאח בצד מה ותמעט בהכרח השגחתו על
 הנכבדים לא ידק זה על הנכבד הראשון . כי בהיות כמו כלתי בעל
 תכלית וכלתי מתפעל ובכן לא יקרה לו לאות היה צרות עין בחוקו אם
 היה מתעלם מהשיגו בכל מקרי ראמים ועד ביני כנים . וכן באר
 המסור באמרו טוב ה' לכל .

סנית נשיב כי אמנם לא ידק על
 ההשגחה אשר תהיה על אישי המין האנושי שתהיה השגחה על נמצאים
 פחותים . וזה כי בהיות לכל אחד מהם נפש טכלי אשר היא עצם נכבד
 בלתי נפסד בפרט כאשר ישלם בעיין ובמעשה כאשר יתבאר יחסנו
 נכבדים וראויים ל השגחה האהית בפרט בהיותם נכונים להסיק רצון
 בוראם . ובהיות ישראל יותר נכונים לזה והם בעלי בריתו נקרא
 הבורא יתברך אלהי ישראל רוצה לומר משגיח על אישיהם . וזה כי
 יותר תהיה ההשגחה על פרגי אישיהם גם בעולם היה ממנה שתהיה
 על פרגי אישי האומנו אשר לא ימצא בהם נכון לעבודתו זולתי מיעוטו
 דמיעוטו עד שיהפוך אל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה'
 ולעבדו שם אחד ואז בלי ספק אלהי כל הארץ יקרא . אמנם ההשגחה
 המפורסמת בשאר מיני הנפסדים כמבואר מחכמת מלאכת הרכבתם
 אף על פי שהם פחותים הנה תהיה במינויהם בלבד מצד מה שהם חלקי
 העולם כי גם שיהיה חלקם במציאות מעט מאד ראוי לפועל כולל
 המציאות להשיג עליהם למען יהיה תמים פעלו . ובלעדי אלה
 נשיב אחר שנקדים שתי הקדמות . ראשונה שמציאות כל שאר הנפסדים
 הוא לבורך המין האנושי ובעבורו כאשר יעיד הנסיון על קצתם ויתבאר
 בסברת ארסנו בספר הגהגת המדינה באמרו ראוי לחשוב זה על כל
 ההווים ונפסדים כי אמנם מציאות הנמחים הוא לבורך בעלי חיים
 ומציאות הבעלי חיים הוא לבורך המין האנושי עכ"ל . סנית שבמין האנושי
 נמצא דבר בלתי נפסד אשר יושלם באמצעו ועזר כחות נפסדות כאשר
 יתבאר לפנינו בע"ה . ובכן על טענת החולק באמרו שאם היה
 הבורא משגיח על ההווים ונפסדים יתחייב מזה שהנכבד שכןמבאות
 ישיגו על פחותי הנמצאות וזה מנונה .

תהלים קמ"ה

אלהי ישראל

השגחה

אשר תפול על נמצא פחות ונפסד תהיה על אחד משני פנים הראשון
 הוא שתהיה ההשגחה על הנמצא הפחות מצד עצמו ובה האופן נכל
 לנחוב שהיה מגונה שתפול ההשגחה הנכבד מאד על הנכבד הפחות
 מאד והשני הוא שתהיה ההשגחה על הנפסד מצד מה שהוא לנכרך
 עלמנו הנפש האנושי השכלית אשר הוא למצד דבר נכבד ובלתי נפסד כגו
 לעיל וזאת ההשגחה בזה האופן לא תפול על הפחות ילסבת מציאות
 עצמם אבל תפול עליהם לנכרך שלמות אותו הבלתי נפסד הנחשב
 דבר נכבד ראוי שתהיה עליו ההשגחה להיות ובגלגלו תהיה בנפסדים אשר
 מציאותם בעצמם ונכבדו

וזה

ביאר המשורר המספר דעות כופרי ההשגחה האלהית
 באישי המין האנושי באמרו ויאמרו לא יראה יה ולא יבין
 אלהי יעקב ועליהם הסיב באמרו הנוטע און הלא ישמע אס יוצר
 עין הלא יבטו כלומר שמלאכת התבנית הגראית בהרכבת העין
 ואוזן תורה על השמעת אומן שעשאס כי רבה היא על מיני הנפסדים
 הבאה בהכרח מן המציאות היסדר הראשון והוזה מאתו באמצעי או
 בלתי אמצעי והוסיף ואמר היוסר גוייס הלא יוכיח ובה הורה
 במופת שההשגחה האלהית תהיה בהכרח על אישי המין האנושי
 וזה לשתי סבות ראשונה לקיוס המציאות שלא יפסד קבתו בבחירת
 קבת אישי המין האנושי ולזה יתחייב שלפעמים ייסר את קבתם
 למען לא יפסד קבת המציאות בנזק הוא בבחירתם וזה הורה באמרו
 היוסר גויי הלא יוכיח כלומי שנתן בגוייס מוסר בחריי לקיוס המדינות
 ההכרחי למין האנושי הלא יוכיח את קבתם בסורס מאותו המוסר
 להפסיד המדינו הגו נגד רצונו וסדרו והוסיף ואמר המלמד
 אדם דעת כלומר שמהדעת שהם המושכלות הראשונות אשר סס
 בכל איש מאישי האדם בטבע ומזה יקחו כל המעיינים התחלה
 בבחירתם לודיעת חכמות מתחלפות לשלמות נפסס השכלית
 התבאר שהוא יתברך משגיח באיש האדם ובה יבחן טבוסי וסכלות
 דעת כופרי ההשגחה באמרו לא יראה יה כגו למעלה

תהלים כ"ב

וזה

בעצמו באר ישעיהו כאשר ספר דעות הכופרים ידיעת
 הכורא באישי המין האנושי כל טכן שלא ישגיח בהם והבין
 מופתים על סתירת דעותם וזה באמרו למה תאמר יעקב ותדבר

ישעיהו ח

השגחה

מב

ישראל בפתרה דרכי מה' ומלאהי משפטו ועבור כלומר שהכופרים ידיעת
 הכורח והשגחתו באישי המין האנושי נותנים טעם לדבריהם ראשונה
 כי אמנם אישי המין לא נטיגם במכל אכל נטיגם בחוס . ואם כן הכורח
 ואמר לא ייחסו אליו חושים אי איפשר שידע אותם . וזה בארו באמרם
 בפתרה דרכי מה' . טענת כי גם שידעם ראוי שהוא הנכבד מכל
 הנמצאות לא יפנה אליהם בהיותם בתכלית הפחיתות וההפסד . וזה
 בארו באמרם ומלאהי משפטו יעבור . והנה על שתי אלה הטענות
 השיב הנבוא באמרנו הלא ידעת אם לא שמעת אזי עולם הכורח קצות
 הארץ כלומר הלא ידעת מכל סופל פעולה מוגבלת באיכות וכמות
 עם היות הפועל נכבד מאד יבטור בהכרח שישיג על כל חלק ממנה
 עם היות אותו החלק מעט ופחות מאד . וזה כי אמנם זולת אותו החלק
 הפחות לא תהיה פעולת הפועל שלמה על הגבול אשר רצה בו .
 והוסף להשיב ואמר לא ייעף ולא יגע כלומר אעפ"י שלא יאות לבצע
 כח אשר לו תכלית אשר בהתפעלותו יקרה לו ליאות להשיג על
 הפחותים . וזה כי היה צורך למעט השגחתו על הנכבדים הנה הלא ית'
 שלא ייעף ולא יגע ובכן לא יגרע עינו מהנכבדים גם שישיג על
 הפחותים היה זה כרות עין בחיכוך כמונע טוב מעבדיו ואם היה מתעלם
 מהשיגים על הפחותים . והוסף ואמר אין חקר לתבונה וכזה השיב
 על הטענה אשר אמרו שהאישים לא יושגו זולתי בחושים אשר לא ייחסו
 לבורא יתברך . ואמר שאף על פי שהאדם לא ישיג את המושכלות
 זולתי בחוס אין זו ראיה שלא ישיגם הכורח יתברך בלתי חוס כי
 אמנם אין חקר ודרך חקויה לעשו' היקם לראייה מידיעתנו על ידיעתנו
 ומאוס השגתנו אל השגתו . וזה כי אמנם עם התבונה וההשגה תאמר
 על תבונתו ותבונתנו כמתוף השם כלבד . והוסף להשיב על
 הטענה אשר אמרו שאין ראוי לכבד שישיגים על הפחיתות ואמר נותן ליעף
 כח ולאין אונים עצמה ירבה כלומר שבהיותו באישי האדם כח אשר
 הוא עצם נבדל ויורה על זה היותו מרבה עצמה לאין אונים כלומר
 לבת זקנה . כמו שאמרנו תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים חכמה
 ניתוספת בהם . ומזה יתבאר שזה הכח הוא בלתי מזוקן .
 ומזה יתחייב שהוא בלתי נפסד . אם כן לא ידקד עליו שיהיה
 דבר פחות בלתי ראוי אל ההשגחה האלהית כאשר חשב החלק באמרנו
 ומלאהי משפטו יעבור . והוסף ראיה על מעלת זה הכח
 ואמר וייעשו נערים וייגעו ובחורים כשול יכסלו וקווי ה' חליפו כח וכו' .
 כלומר ויעיד גם כן על היות זה הכח בלתי חמרי ובלתי נפסד כן

אין חקר

אין חקר

הנפש

אמנם הכחות החמוריות גם בעת הכחות כאשר יפעלו יתפעלו ויקבלו לזאות ועיבות וזה הכח כל עוד יפעל יותר יוסף אומץ כמו שאמרו חס שמוע ביטן תמנע בחדש

ועל

נוענות החולק הנו באמרו היות ההטחה האלהית נמנעת באישי הנפסדים הן מחד היות ההטחה בהם נמנעת לנכבד אשר אין לו חושים הן לסבת פחיתות הנפסד אשר אין ראוי לנכבד להטחה עליו הטיב המשורר באמרו מי כה אלהינו המגביה לסבת המשפילי לראות כלומר טאלה ההיקשים לא ידקו על ידיעת הבורא והטחתו מבלי אין דמיון וערך בין ידיעתו ואופן הסגתו לידיעתו והטגת כל נמנא זולתו כמו טהתבאר למעלה

תהלים קי"ג

ולזה

היטיב אשר דבר אכן חמד בספר הפלת ההפלה מאמר ב' חקירת ב' באמרו באמר אנחנו כי אלה הרברים המרבים הכל נוסדו יחד על דמיון סידמו את הידיעה האלהית לדיעה האנושית אשר לפי האמת אינם מסכימים זולתו בסתוף השם בלבד עכ"ל וזה הורה הנביא באמרו למי תדמיוני ותטנו ותמטילוני וארמה

ביסעי' מו'

שתיים עשרה נחקור

אם הנפש האנושית הטכלית אשר

בה היה האדם מדבר בעצם

היא בלתי נפסדת אס אין

ונראה

בתחלת העיון שהיא אמנם נפסדת ראשונה שכל צורת נפסד היא אמנם נפסדת והנה הנפש האנושית הטכלית היא צורת נפסד חס כן היא נפסדת הנה חייב התולדה הוא מבואר וההקדמה אמנם תתבאר ראשונה כמה שאמרנו שכל בורה נפסדת היא נפסדת כי אמנם צורת הנפסד היא אשר בהתייחדה עם הנשוא המיוחד לה יתהווה בעצם איזה מורכב נמנא בפעל אמנם הטכלית נפסד אשר הוא בפני עצמו עכס נמנא בפעל בהיות לו מציאות אחר הפסד כל נפסד נראה טלח יתכן טיהיה צורה לדבר נפסד כי אמנם מהדבר הנמנא בפעל כל עוד היותו בפעל לן יתכן שיתלבט בעצם בורה אחרת כי אס היה איפסר שתבוא עליו צורה טנית עכמית

היה מתחייב שלמכתא אחד במספר תהיינה שתי צורות עצמיות יחדו
 בזמן אחד ומזה יתחייב שלפי הצורה הראשונה יהיה אותו הנמצא הווא
 בעצמו שהיה לפני כווא הצורה השנית ולפי הצורה השנית יתחייב
 מהיה הווא איזה נמצא זולת הראשון ואם כן היה מתחייב שדבר אחד
 בעצמו יהיה בזמן אחד אותו הנמצא בעצמו שהיה קודם ויהיה זולת
 אותו הנמצא שהיה קודם אשר לא יעלה על לב וכן ביאר ארסטו
 בספר מה שאחר מאמר ח' פרק י"ז ומאמר ב' פרק ז' ובספר השמע
 מאמר ח' פרק ע"א בשם הקדמונים. ואמנם מה שאמרנו בהקדמה
 מהנפש האנושית הסכלית היא צורה בנפסד מה הווא האדם הנה
 יתבאר מהפעולה המיוחדת לאדם אשר לא תיוחס זולתי לצורתו כי
 אמנם פעולות האדם הם סכליות וכזה יוכלו מפעולות כל בעלי חיים
 הבלתי מדברים והנה מיני צורות הנמצאים יבחנו בפעולותיהם
 באשר ביאר אכן רעד בספר הפלת ההפלה מאמר ו' חקירתו באמרו
 מתבאר הווא שהפילוסופים הביאו ראיה על הנשוא מן ההתפעלות כמו
 שהביאו ראיה על הצורה מן הפעולות וזה בעצמו התבאר מעבר
 האדם אשר בארנו פורפיריאנוס ואכן רעד בספר המכתא פרק ד'.

שנית

יתבאר שהנפש הסכלית הנז' נפסדת באופן זה
 שאם היתה בלתי נפסדת היתה בהכרח עבס נכדל
 באשר התבאר למעלה ואם כן לא ימלגו מאחד משני ענינים הראשון
 הווא שתהיה אותה הנפש אחת במספר משותפת לכל המין האנושי
 והשני שתהיינה רבות במספר אישי המין האנושי ואם נאמר שהן
 רבות במספר אישי האדם הנה בהיות כל אחת מהן עבס נכדל מחומר
 יתחייב שימכאו עצמים נכדלים רבים במספר אישי האדם ואז לא ימלגו
 מאחת משתיים וזה אם שגאמר שהם בלתי שוים במדרגה ומזה יתחיב
 שהם נכדלים זה מזה בצורה ומזה יתחייב שיהיו נכדלים בפעל הכמטיך
 מהצורה והנה החוש יעיד על הפך זה בגם מזה יתחייב שיהיו אישי
 האדם נכדלים זה מזה במין וכפעולותיהם הנמשכים לצורה המינית
 ומזה יתחייב שלא יכדק מס אדם על כלם זולתי בתנוף השם בלבד
 והנה על הפך כל זה יביד החוש כי אמנם כל אישי האדם משתתפים
 ומסכימים בכח הדברי וכמושכלות הראשונות אשר בכל איש מהם
 בטבע כמו צורה המשותפת לכל המין או שגאמר שהם עצמים
 נכדלים דומים לגמרי זה לזה ומזה יתחייב שיכדלו זה מזה במספר

הנפש

אישי בלבד כמפגע אישי כל שאר המינים וזה לא יתכן כי בהיותם
 עבמים נבדלים מחומר בכרע אחר מות הגוף האישי כי אז בהיותם
 בלתי נבדלים זה מזה תכד שום נוסף ולא תכד זמן והם עם זה דומים
 למרי במדרגת הכורה לא יסוף ביניהם שום הכרע אשר בו יכול
 עליהם מספר אישי וזה מכוון בעצמו וטור אתו אכן רסוד בספר
 מנה טאחר מאמר א' כרק מ' באמרו מספר השנים יכול על דבר אחד
 בסכת החומר עכ"ל וזה בעצמו התבאר בספר הפלת ההפלה
 מאמר ה' חקירת ב' בסם אלגזיל באמרו שכדברים הנבדלים מחומר
 הדומים לגמרי לא יכול עליהם מספר כי אמנם על מראות שחורות
 דרך מסל נאמר שהם שתיים בהיותם בשני נוספים או בשני ומנים
 מתחלפים וכן השחורות והתנועה נאמר שהם שתיים גם שיהיו
 בנוסף אחד וכומץ אחד להיותם נבדלים בעצם אמנם כאשר יהיו שני
 דברים בלתי נבדלים בעצם כמו שהם המראות השחורות ועם זה
 יהיו במקום אחד וכומץ אחד או בלי ספק אין שום מספר ואם היה
 איפסר סכומן אחד ובמקום אחד בעצמית היינה שתי מראות שחורות
 היה גם כן איפסר שנאמר על כל אחד מהאישים שהוא שנים גם טלח
 נכיר בו שום שנייות עכ"ל.

ואם נאמר שהנפש האנושית השכלית היא אחת בלבד
 ואכן רסוד בביאורו לספר הנפש מאמר ג' פרק ה' וזה בעצמו נראה
 שהוא דעת קבוצים בשני מה שסופר מדברי אלגזיל בסם אלגזיל
 וזולתו מהקדמונים בספר הפלת ההפלה מאמר ח' חקירת ח' ובמאמר
 ד' חקירת ו' והנה אז היה מתחייב שכל מה שיכין ויסוג איזה איש
 מאישי המין האנושי יבינה ויטיגהו כל אחד מאישי המין הנז' לפחות
 מאותם האישים אשר הם בענין העיון שנים לאותו המבין והם
 מעיינים יחדו עמו במוסכל אחד או במוסכלות מתחלפות ועל
 הפך זה יעור הנסיון אמנם שהיה זה מתחייב הוא מכוון
 כי הנה כיחם השכל אל המוסכלות יחם החוש אל המוסמות כמו שכתב
 ארסטו בספר הנפש מאמר ג' פרק ג' והנה אם היה איפסר שאישים
 רבים שנים בהבנה וביעו ויראו בכח טלחיה עין אחד ממותק לכלם
 ולאותו העין יראה דברים מתחלפים אין ספק שכל מה שיראה
 לאותו העין ויטיגהו בטוה כל אחד מאישי המין המביעים בכח

נפש

מד

אותה העין כי לא היתה טעם סבה מוכרעת שכללה ישיג אחד
 מהם יותר מחבריו אותם הדברים המושגים מהעין הנזכ' כמו כן אם
 אישים רבים שווים בשלמות העין יעיינו יחדו בדבר אחד או בדברים
 מתחלפים בכח שכל אחד בעצמו משותף לכלם היה מתחייב שכל
 המושכלות המושגות באותו השכל באיזה ענין שיהיה ישיגום בשזה כל
 אחד מהאישים הנזכ' כי אמנם הטבת האישים לפי זה לא היה דבר אחר
 זולתי קבלת המושכלות באותו השכל המשותף לכל אישי העין האנושי
 בהדבקו אל אישי העין הנזכ' כמו שביאר אבן רשד בביאורו לספר הנפש
 מאמר ג' פ' ב' בהיותו מסוכך בזה באמרו וז' אמנם לפי זה
 הדעת הנה דבקות השכל ההיולאני עם כל אחד מהאישים הנמצאים
 בפעל באיזה זמן בתכלי השלמו האפשר להם ראוי שיהיה אחד בעצמו
 כי אין סבה שתבדיל בין יחס הדבקות של אחד מהאישים ליחס דבקות
 האחר ולפי זה יתחייב שכשתשיג אתה איזה מושכל אשיג אני גם כן
 אותו המושכל בעצמו וזה הוא נמנע עכ"ל * ואם נאמר שאותו
 השכל המשותף יקנה רבוי בהתחלפות האישים בעלי כח מדמה כמו
 שגראה היות דעת אבן רשד במקום הנזכ' וז' אמנם כאשר נאמר
 שהמושכל אשר אלני והמושכל אשר אלכך הם רבים בנושא מחד מה
 שהמושכל אחתי והוא בורת המדמה ושהוא אחד בנוש' מחד מה שהוא שכל
 נמצא והוא השכל ההיולאני נתייר כל אלה הספקות עד כ"ל * הנה
 אז נשיב ונאמר שאם כן לא ימלט מאחד משני פנים וזה אם שנאמר
 שאותו האמת הקנוי בהשכל נשאר בשכל ההיולאני אשר בו יטלם ותקנה
 שלמות שני כמו שגראה היות דעת ארסנו' בספר הנזכ' מאמר ג' פ' ב'
 ופ' ב' או שנאמר שאותו האמת הקנוי בהשכלה יעבור אל הכח
 המדמה וישאר בו לא ישאר בהיולאני * אמנם לא ידבק זה האופן
 השני כי אמנם לפי זה האופן יהיה הכח המדמה הוא המקבל המושכל
 ובו תהיה ידיעתו עם היותו כח בחומר ונפסד והנה על הסך זה
 יעיד הכוסף הטבעי אשר בנו לדעת את המושכלות האלה היות והכח
 אשר בנו לדעת אותם עם היות הידיעה בהם בלתי מועלת בדברים
 ההיום ונפסדים וכמו כן יעידו מופתי ארסנו' כאשר יתבאר לפיכך
 ובנו שגראה שביאר אבן רשד נגד אבוכפר כן אלכאזי בביאור
 הספר הנזכ' מאמר שלישי פ' ב' חמישי יסאר אם כן האופן
 הראשון והוא שידיעת אמתות המושכלות נשארת בהיולאני ובו נכירים
 ונדעם ומה יתחייב שאם זה ההיולאני אחד בלבד משותף לכל
 העין האנושי היה מתחייב שיהיה ענין המושכל המושג אלל אחד

מזמנתי עיניו יחדו השוים במדרדת העיון כמו שהיה ענין הנראה
 המושג בעין משותף למביטיו רבים כאשר יקרב העין ההוא לכל אחד
 מהם יחדו בטוה שאותו המושג בלי ספק יטגהו כל אחד מהם בטוה כאשר
 התבאר למעלה וכן אם אולי יתבקש החולק ויאמר שלף ימנא
 לעולם טווי בהכנה ודבקות בין שני מעיניו מכל מקו' יתחייב שאותו
 האחד מן המעייני אשר הוא יותר מוכן ודבק עם אותו הסכל המשותף
 ישיג כל המושכלות אשר הושגו באותו הסכל אעפ"י שהובלו מכוח
 המדות רבות וזה נראה שקרה לחוש המשותף כי אמנם יובלו אליו
 מוחשות מתחלפות מחושים מתחלפים ועם היות המובילים מתחלפי'
 הנה האדם האישי אשר לו אותו החוש המשותף משיג את כל המוחשות
 המושגות באותו החוש ומרכיב אותם ומשער יחס קבצתם לקבצתם כאשר
 יעוד הנסיון וכאר זה ארסטו בספר הנפש מאמר ב' פרק קמ"ה

ובלעדו זאת אם היה הסכל ההיולאני אחד בלבד ובלתי נספר הנה לא
 ימלט מאחד משני עיניו וזה אם שנאמר שהוא בכח אל אינה שלמות
 אשר לא ישיגהו לעולם ואם כן היה בו אותו הכח למעלה או שנאמר
 שאיפטר ששיג את השלמות הנו' ואם כן הוא בהכרח בכל כך עולמי'
 אשר היו מלפנינו כבר השיג מה טכחו להשיג באופן שאינו עתה בכח
 כלל אבל הוא בפעל גמור ואם כן היה מתחייב טכדבקותו עתה נשיג
 כל מושכל שאיפטר שיושב בדבקותו הנה מכל אלה יתבאר שהוא מן
 הנמנע שיהיה הסכל האנושי אחד במספר משותף לאישים רבים

שאר א"כ שיתרבה כמספר אישי המין הדומי בצורה וכאשר נחבר עם זה
 טכבדלים הדומים זה לזה לגמרי לא יפול מספר אישי יתחייב שהסכל
 האנושי הנספר הוא בלתי נבדל ומזה יתחייב שהוא בלתי נכחי

שלישית

יתבאר שהנפש השכלית המיוחדת לאיש מאישי המין
 האנושי אינה דבר נכחי כי אמנם אינה דבר נמנא
 בפעל א"כ אינה דבר נכחי הנה חייב התולדה יתבאר באופן זה כי
 אמנם הנכחי הוא הדבר אשר יהיה לעולם נמנא כאשר הוא מבוחר
 בעצמו וביאר אותו ארסטו בספר השמים מאמר א' פרק ק"ד א"כ אם
 היתה השכלית הנו' נכחית היתה נמנאת בהכרח אחר המסד אותו האיש
 אשר היא מיוחדת לו ומזה היה מתחייב שתהיה או דבר נמנא בפעל
 אם כן כאשר יתבאר שהיא בלתי נמנאת בפעל יתחייב שהיא בלתי
 נכחית אמנם ההקדמה אשר אמרנו בה שהשכלית אינה דבר נמנא
 בפעל תתבאר בראית ארסטו בספר הנפש מאמר ג' פרק ה' באמרו

בריות

בהיות שאין לשכל האנושי שום טבע זולת זה שהיא כוחיות ח"כ זה החלק מהנפש הנקרא שכל רבני לומר אותו הדבר אשר בו נבדיל ונחשוב אינו כפעל דבר מהנמנאות קודם שיתבונן עכ"ל וגם שנאמר שאחר שתתבונן תהיה דבר נמנא כעל כמו שנראה מדברי הפילוסוף הנז' מכל מקום יתחייב מזה שתהיה דבר נפסד בהיותה דבר מחדש כמו שהוא מבואר במופת ארסטו' בספר השמים מאמר ח' פרק קכ"ו וקכ"ד באמרנו וז"ל נאמר שהדבר אשר הוא נמנא נכחי אינו הווה ולא נפסד והוסיף ואמר הדבר אשר הוא הווה ונפסד אינו נמנא נכחי כי אם היה נמנא נכחי היה בו כח להיות נמנא לעולם וכח בל"א להיות נמנא לעולם וזה הוא נמנע -

רביעית

יתבאר שהנפש הנז' היא בלתי נכחית באופן זה . כי אמנם אינה עבס שכלי אבל היא כח מדמה ומזה יתחייב שהיא כח חמרי אם כן היא בלתי נכחית . הנה חייב התולדה הוא מבואר כי אמנם כל כח בחומר הוא בהכרח נפסד בהפסד הנושא החמרי . וההקדמה שאמרנו בה שהנפש הנזכ' אינה עבס שכלי תתבאר באופן זה כי אמנם פעלת השכל היא ישרה תמיד והנה פעולת הנפש הנזכ' אינה תמיד ישרה ואם כן אינה עבס שכלי . אמנם מה שאמרנו שפעולת הנפש הנזכ' אינה תמיד ישרה הוא מבואר כי פעמים רבות יקרה בה מן הטעות וכך מה שאמרנו שפעלת השכל היא ישרה תמיד הוא מבואר כי פעולת השכל היא לעולם הבחנת האמת והשגתו וזאת הפעולה היא ישרה תמיד . וכך יתחייב שהטעות לא יקרה זולתי מהכח המדמה . וכך ביאר ארסטו' בספר הנפש מאמר ג' פרק כ"א באמרנו כל פעולת השכל היא ישרה אמנם התאווה והדמיון הם לפעמים ישרים ופעמים בלתי ישרים .

אמנם

הפך זה רבני לומר שהנפש האנושית השכלית היא נכחית יתבאר באופן זה כי כל דבר בלתי מעורב בחומר הנק' עבס נבדל הוא נכחי והנה הנפש הנז' היא עבס בלתי מעורב בחומר ח"כ היא נכחית הנה חייב התולד' הוא מבואר בעצמו וההקדמת' בזה שאמרנו שכל עבס נבדל הוא נכחי הוא ג"כ מבואר כי אמנם כל נבדל הוא פשוט וכל פשוט הוא מעד עצמו בלתי נפסד וכך הוא נכחי ח"כ יתחייב שכל נבדל הוא נכחי הנה חייב זאת התולדה הוא מבואר בעצמו וג"כ ההקדמה כמה שאמרנו שהפשוט הוא בלתי נפסד כי ההפסד הוא מסובב מהתנגדות הפכים נמצאים בנושא אחד בהיותם מתקוממים זה על זה ומפסידים זה את זה כמו שביאר הפילוסוף בספר

השמים מאמר א' פרק כ' באמרו ההוייה וההפסד בהכרח נמצאים בהפכים עכ"ל *

ובלעדי

זאת בהיות הפשוט בלתי מעורב עם חומר הוא בהכרח בלתי נפסד כי לא יקרה הפסד זולתי במורכב מחומר וצורה כמו שביאר ארסטו בספר מה שאמר מאמר י' ב' פרק י"ב וכן ביאר אכן רשד בביאורו לספר הגפס מאמר ג' פרק ד' באמרו המתפשלים המשתנים הם הצורות החמריות וזה בעצמו ביאר בספר הפלת ההפלה מאמר ב' חקירת ח' באמרו כי הפשוט לא יסתנה ולא יתהפך אל עצם אחד ולזה אמר אפוקרטוס אס האדם היה נוצר מדבר אחד בלבד לא היה מתפשט לעולם אבל היה לעולם בלתי נפסד ובלתי משתנה עכ"ל אמנם מה שאמרנו שהגפס הסכלית הגו' אינה כח בגוף וס' היא נכדלת מחומר יתבאר במופת ארסטו בספ' הגפס מאמר ג' פרק ד' באמרו מחוייב הוא שבהיותו מקבץ ומסיג כל דבר שיהיה בלתי מעורב עם חומר כמו שאמר אכסאגוראס כי אס היה עם חומר היה מונע כל צורת זולתו עכ"ל ודבריו אלה ביאר אכן רשד באמרו שאס היה לזה הכח הסכלי בורה עצמית כמו שיש לדברים החמריים הגה אותה הצורה היתה מונעת את עצם הכח הסכלי הגו' מקבל צורות מתחלפות זרות זולתה *

ובלעדי

זאת יתבאר זה כי אמנם זה הכח שופט בעתידות אשר אין דרך לפסו כח בגוף להסיגו ואס כן אין ליחס זה המטפס זולתי לאיזה כח נכדל כמו שביאר ארסטו בספר הגפס מאמר ג' פרק כ' באמרו הסכל מכריח אותנו להשמר מאיזה דבר מפני איזה עתיד והתאווה תביט לתענוג ההויה עתה עכ"ל ובלעדי זאת יתבאר זה בראיית אכן רשד בספ' הגו' מאמר הגו' פר' ה' באמרו והסבה אשר בגללה זה הסכל מסיג ומקבץ והחומר הראשון לא יסיג ולא יבין היא כי אמנם החומר הראשון מקבל צורות אישייות וזה הכח מקבל צור' כלליות והוסיף ואמר ולכן יתחייב סויה הטובע הנקר' סבל יקבל הצורות באופן אחד מהאופן אשר בו מקבלים הצורות או החמרים והוסיף ואמר ולכן לא יתחייב שיהיה ממין או החמרים אשר אחד מהם החומר הראשון כי אס היה כן הגה אופן קבלת הצורות בהם היה ממין אחד בעצמו כי אמנם התחלפות טובע המקובל הוא סבה להתחלפות טובע המקבל וזה הביא ארסטו לומר מביא זה הטובע אשר הוא נכדל מטובע החומר הראשון ומטעם הצורה ומטובע כל המורכב עכ"ל הגה מכל אלה הורה סבהו' ס' החומר הראשון והכח החמרי מקבלי צור' אישיות מוחשו' בלבד וזה הכח הסכלי

מקבל הצורות הכלליות המושכלות יתחייב טבע זה הכח הוא נבדל
 מטבע האומר והאמריים והם המורכבים מחומר וצורה ושהוא נבדל ב"כ
 מטבע הצורה ומזה יתחייב שהוא נבדל מכל חומר וזה בעצמו נראה
 שיתבאר בראיית ארסנו' בספר ההוייה וההפסד מאמר ב' פרק מ"ה
 באמרו לא יתכן שהנפש תתהוו מהיסודות כי פעולות הנפש מחוץ
 יבואו אליה ודבריו אלה ביאר אכן רשד באמרו כי היה נמנע
 לתת סבה לפעולות הנפש ומיני התפעלותה שיהיו מן היסודות
 והוסף ואמר איך ליחס טוס אחת מפעולותיה לפעולות הגשמיים עכ"ל
 וזה בעצמו יתבאר במופת ארסנו' בספר הנפש מאמר ג' פרק נ'
 באמרו ולזה יתחייב שזה הכח לא יהיה כח בגוף כי אם היה כח בגוף
 היה לו אינו תכונה מחוס או קור ואי היה לו איזה כלי גשמי כאשר יש
 לחושים ואמנם זה אינו כן ודבריו אלה ביאר אכן רשד באמרו אם היה
 כח בגוף הגה או היה לו תכונה אחרת ואיכות אחר או היה מתיחס אל
 הקור או החוס כלומר אל המצג כאשר הוא מצג או לאיזה איכות במצג
 כלכד נוסף על המצג כמו שהוא הענין בנפש המרגשת והדומים לה ואם
 כן היה לו איזה כלי גשמי וכדיות שאין לו איכות שתייחס אל חוס או אל
 קור ואיך לו גם כן כלי גשמי אם כן אינו כח בגוף עכ"ל :

שנית

יתבאר שזה הכח השכלי הוא עצם נבדד במופת ארסנו'
 אשר ביאר בספר הנפש מאמר ג' פרק ס"ה באמרו
 אמנם השכל נראה שהוא עצם אשר הוא דבר בפעל ואינו נפסד כי אם
 היה נפסד היה יותר ראוי שיפסד בליאות אשר הכל הזקנה עכ"ל וזה
 בעצמו ביאר בספר הנזכ' מאמר א' פרק ס"ו באמרו אמנם השכל ראוי
 שיהיה דבר אלהי ובלתי מתפעל עכ"ל וצוה ביאר גם כן שאינו מוזקין
 ומזה יתחייב שלא יפסד כי אמנם הזקנה היא התפעלות בתנועת
 החסרון ההולך אל ההפסד כמו שמבואר בחוס וביאר אותו אכן רשד
 בספר ההוייה וההפסד מאמר א' פרק מ"ד " ובלעדי זאת בהיות
 זה הכח בלתי מתפעל יתחייב שיהיה בלתי נפסד כי אמנם ההפסד
 הוא אחרית ההתפעלות הנעשה בתנועת ההפסד "

שלישית

יתבאר זה שאמרו רבנו לומר שהכח האינסי
 השכלי הוא דבר בלתי נפסד במופת ארסנו' בספ'
 הנפש מאמר ג' פרק ז' באמרו אמנם העדר ההתפעלות בחושים
 ובפעולות הניור בשכל הוא בלתי דומה הגה הוא מבואר בחוס כי אמנם
 החושים לא ירבונו אמרי הרגסס מחוס חזק דרך משל אחר שמיעת קול

חזק או אחר שהריוח ריח חזק אכל הטבל כאמר הבין מושכל חזק אז לא יגרע מלהבין מה שלמטה מן הראשון אבל יבינהו יותר וזה כי החסם אינו חזק מהגוף וזה הכח הוא גבול ודבריו אלה באר אכן רסוד באמרנו וכו' גרע שלח יתפעל ולא ישתנה זה הכח הסכלי מן המושכל החזק עכ"ל ובהיות מכל זה מכואר טזה הכח הוא בלתי מתפעל התבאר שהוא בלתי נפסד ומזה יתחייב שהוא נכחי וזה הוא מה טרבינו לבאר

נשיב

אס כן להתיר ספק החקירה הנזכ' שהנפש האנושית הסכלית אשר בה באמר שהאדם הוא בעצם חי מדבר הוא עצם נכחי ויפול עליו רבוי כמספר אישי המין האנושי ומקורו מטבע כחיו משותף לכל המין האנושי שופע מנדלים עליוני באמרו נעשה אדם בגלמנו ואמרו ר"ל במלאכי המרת מכלך כלומר סנתן להם כח לחיות ההשפעה ולזה אולי התעורר ארסנו' כפי מה שביאר אכן רסוד בשמו בספר מה שאמר ז' פרוק ל"א באמרו שהכח הסכלי יתהיה מהנדלים וכן ביאר בספר הנז' מאמר י"ב פרוק י"ח בפס אפלטון באמרו שהנפש האנושית נאללת מן האלהים הטניים והנה יחס זה הטבע השופע הוא אל הגורות האנושיות האישייות ביחס החומר הראשון אל אישי נושאי המוחמות הנמצאים בפועל ועל זה הטבע נראה שאמר ארסנו' בספר הנפש מאמר ג' פרוק ה' שאינו דבר נמצא בפועל קודם שיתבונן וזה הטבע נעשה עצם נמצא בפועל אחר סמכע על נושא אישי מיוחד אליו ונעשה כורת איתו הנושא האישי ואמר שפע עליו זה הטבע כי אז יוכל להתבונן באמצעות הכחות הגשמיות הנמצאות באותו הנושא האישי וזה כאשר יוכלו אליו תמונות המוחמות מן הבח המדמה אשר באותו הנושא וכו' ישתדל לקנות הטלמות הטני כי אז יוכל לפעול פעולתיו בתמונות הנז' המוגבלות לזו להפטיס ולקבלם ויוכל גם כן לבנות לכלי הכחות החמרייות אשר באותו הנושא ויביא אותם לעשות הפעולות הבחיריות וזה בכח הבחירה הנתקן בו ברצון אלהי היא נפלאות בעינינו וזה העצם הנמצא על שלמותו הראשון אשר בו יהיה האדם כחיו על ההתבוננות קודם שיתבונן ויחנה השלמות הטני נראה טרבה ארסנו' בספר הנפש מאמר ג' פרוק י"ד באמרו שאינו בשלמותו עד שיכין והוסוף ואמר והוא כמו לוח מוכן אל הביורים בהיותו בלתי מכור כלל ועל זה העצם נראה שאמר בספר הנז' מאמר ב' פרוק כ"א ו"ל וזה בלבד יוכל להבדל כמו שהנכחי יבדל מהבלתי נכחי וכן באמרו בספר הנז'

מאמר ואפרק מ'ה וזל. הטבל אמנם נראה שהוא עצם נמצא בפעל והוא בלתי נפטר עכ"ל. ועל זה העצם נראה שהיו דבריו כמסופקים בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק י"ז באמרו שהוא אולי נמצא טאיתו העצם אשר הוא טבל יפטר.

הנה

כבר התבאר מעט היות טהה המבצע המופשט הוא נמצא בכח בלבד קודם שינוח על הנושא האישי. ואז אינו במספר הנמצאות בפעל כאשר התבאר למעלה. הוא אמנם מתהוה נמצא בפעל בהתאחרו עם נושא אישי מיוחד אליו והוא האיש האנושי כמו שיקרה לחומר בפרט לחומר הראשון אם היה איפטר מופשט מכל צורה כי אז היה נמצא בכח בלבד ולא היה במספר הנמצאות בפעל עד בוא אליו הצורה האישיית כי אמנם בטוב הצורה בחומר יהיה החומר אז חלק מורכב נמצא בפעל. ובהיות טהה הצורה אשר היא הנפש האנושית השכלית היא דבר בלתי מעורב עם הגוף. הנה יחס זאת הצורה אל הנושא האישי אשר היא צורה לו כיחס נפש הגלגל אל הגלגל אשר היא צורה לו. כי הוא אמנם בלתי מעורבת עם גוף הגלגל עם היותה לו צורה אישיית. כמו שבאר אבן רושד בספר הנפש מאמר ג' פרק ה'. באמרו אם נמצאו בעלי חיים אשר שלמותם הוא עצם נבדל כאשר יחשב על עצם הגלגל. וכן באר בספר עצם הגלגל פרק ה'. באמרו היה בהכרח טהה הכח שהוא בלתי קל ובלתי כבד יהיה כגשם פשוט ושאינו לו נושא ולא הפכי ושיהיה נפש בלתי מעורב עם חומר אבל הוא נפש של גשם נכחי באופן טהה הנפש אינה מופשטת מן הגשם שלה ועם זה היא נבדלת ממנו ויה נראה שהעיד הנביא באמרו כי רוח החיה באופנים.

מחוקק א'

וכן

נראה שהתרה הכתוב באמרו ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר. וזה כי בהיות הארץ נמשלת ליהודים רגליו באמרו והארץ יהודים רגליו ותכלית הארץ והנכבד בה הוא המין האנושי באמרו והארץ נתן לבני אדם ותכלית האדם והנכבד בו הוא עצם הנפש השכלית החיוריית באמרו ונבשה אדם בכלמנו כדמותנו אמר שתחת רגליו נמצא כמעשה לבנת הספיר הנבדרת כל המצאות ומקבלת כל תראה לספיריותה.

כי אומנם בזה תהיה הנפש האנושית הסכלית בהיותה מוכנת לקבל בורת שלמות כל מושכל . ועם זה אמר שהיא כעצם השמים לטוהר ולנקיות מכל ערוב גממי . וזה כי כמו שנפש השמי' אשר היא עצם שלהם ובורתם אשר בה יתנועעו היא עם זה עצם נבדל בלתי מעורב עם גשם השמים כן נפש האדם הסכלית עם היותה בורה לו אשר בה יטלם ויהיה אדם כאמרו אדם אתם היא אומנם עצם נבדל בלתי מעורב בחומר האדם כלל .

ואת

אלה נראה שהרגיש אכן רשד בנדמה בספר הנפש ומאמר ב' פ' ר' ה' באמרו ראוי לחשוב עזה הדבר הוא מיץ מציאות רביעי כי כמו שהמציאות הסכלי המוחם יחלק אל חומר ובורה כן המציאות הסכלי יחלק באופן דומה לזה סיהיה בו דבר דומה לבורה ודבר דומה לחומר .

ולטענות

החולק באמרו שכל בורה נפסד היא נפסדת . נטיב טים לחלק כי יש בורת נפסד מעורבת עם חומר ובכמו זאת הצורה ידק שהיא תפסד בהכרח בהפסד המורכב אומנם יש בורה לנפסד שהיא בלתי מעורבת בחומר . והיא האנושית הסכלית וכמו כן נפשות הגלגלים . וכמו אלה לא ידק סיפסדו בהפסד הנושא או האיש אשר הם בורה לו . ועל מה טענך החולק באמרו שהדבר אשר הוא נמצא בפעל הוא נמצע טכעודו בפעל יתהפך אל נמצא אחר בעצם . נטיב כי זה ידק כאשר שני הנמצאים בפעל יסארו על ענינם הראשון אחר הרכבתם אבל לא ידק כאשר יקרה לבורות הראשונה השתנות בענינם כאשר יתרכבו כמו שיקרה בהתהוו' המורכב' מן היסודות כאשר באר ארסטו בספר ההויה וההפסד מאמר א' פרק פ' ד' ובמאמר ב' פרק מ' ח' ואכן רשד בספר השמים ומאמר ג' פרק ס' . ולכן בהיות טכבוא הצורה הסכלית יגרע ענין הצורה הראשונה אשר בה היתה תאויה בהמית יתכן שמאותו הנושא אשר נגרע ענין בורתו ומתצורה הסכלית שתנוח עליו יתהוה ונמצא בעצם . וכל סכן בהיות פואתה הצורה הסכלי' קודם שתנוח על אותו הנושא האישי הוא נמצאת בכח בלבד תתהפך אל שתהיה בורת איויה איש נמצא בפעל כמו שהחומר הוא נמצא בכח בלבד ומתהפך אל סיהיה נושא לאיויה נמצא בפעל . ועל טענת החולק באמרו שאם זה הכח הסכלי הוא עצם נבדל נמצא בפעל לא יתכן סיהיה בורה משותפת לכל אישי המין . נטיב טכבהיות טענע זה הכח קודם סינוח על איש תאישי המין הוא

המקור

תהלים כ"ד

נמצא בכח בלבד כאשר התבאר יתכן באופן זה שנאמר עליו שהוא אחד
בלבד משותף לכל המין . ולזה נראה שכיון המעורר באמרו אשר
לא נשא לשון נפשו . כי אמנם המתקבל זה הטובע המשותף לכלנו והוא
לא ישתדל להטלימו הנה הוא לשון קבל אותו מהמשפיע . ועם זה
יתכן שיפול עליו מספר במספר האישים הנמצאים בפעל . כי אמנם
זה הטובע מצד מה שאין בו הבדלים אישיים אשר הם יתרבה יבדק
ואמרנו עליו שהוא אחד . ומצד מה שאין בו מציאות בפעל באופן שיהיה
בו אחד באמת יבדק ואמרנו עליו שהוא משותף ויתרבה כאשר יתהוה בו
צורות רבות נמצאות בפעל כאשר יקרה לחומר הראשון כמו שבאר חכין
רמז בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק י"ד באמרנו ראוי להודיע אך יתכן
שאחד במספר ימצא ברבים . כי זה אמנם לא יעלה על לב בדבר
הנמצא בפעל אבל בדבר הנמצא בכח בלבד יבדק שהוא אחד ומשותף
מפני שאין לו הבדלים אישיים שבהם יובדלו האישים זה מזה כי מצד מה
שההבדלים האישיים בלתי נמצאים בו ובכך הוא חסר הצורות אשר בהם
ימצא הרבוי במספר יבדק ואמרנו עליו שהוא אחד . ומצד מה שהוא
חסר הצורה אשר בה יאמר על הדבר שהוא אחד במספר יבדק עליו
שהוא משותף לרבים רבים במספר לא שתהיה לו צורה משותפת כמו
שהוא הענין בסוג . ואם כן יבדק עליו שהוא אחד מצד מה שאין בו
הבדלי הצורות האישייות לא מפני שתהיה לו צורה אישיית . ומצד מה
שאין לו צורה אישיית בפעל הוא משותף לרבים עכ"ל .

אמנם

עם היות זה הטובע נמצא קודם שיטפע על אישי המין
לא תתחייב אותה הסתירה אשר היתה מתחייבת אם
היה הזומר הראשון נמצא קודם שתחול עליו צורה . וזה כי אמנם
הזומר הראשון בהיות מציאותו הכוחי בלתי שופע מנמצא זולתו .
הנה אם היה נמצא קודם שתחול עליו צורה היה מתחייב מזה
שהיה לו מציאות בפעל . ועם זה בהיות מציאותו בכח בלבד הוא
מצד עצמו בלתי נמצא בפעל . ויבדקו עליו מני חלקי הסותר
אשר לא יתכן כמו שבאר חכין רמז בספר השמים מאמר ג' פרק כ"ט .
אבל זה הטובע הטכני השופע מן הטכנים ראוי שיהיה לו מציאות
כחי במשפיע קודם שיטפע בפעל . ולא יטפע בפעל זולתי
בהמצא גושא מיוחד אליו ומוכן לקבלו . ויהיה אז מציאות וצורת
בפעל לאותו הגושא . כי כמו שיקרה לגשם המזויר שלא יגית

אורנו זולתי בגמס פסירוי מוכן לקבלת אורנו כמו כן לא יטבע זה הטבע
השכלי זולתי על אים מהמין שיהיה מוכן לקבלו כאוכל שיהיה זה הטבע
השכלי בורה בפעל לאים הנז' ובכן יתרבה זה הטבע הנז' כמספר
האימים אשר יטבע עליהם ועל גענת החולק השלישית באמרו
סוה הטבע אינו נמצא בפעל ובכן לא יברק עליו שיהיה נמצא נכחי
נטיב טעם היות שקודם שיטבע על אים מאישי המין הוא בלתי
נמצא בפעל אבל ככה כמטפיע בלבד ובכן לא יברק עליו שיהיה
נכחי ולא שיהיה נפסד אמנם הוא קונה מציאות בפעל בהיותו שופע
על אים מאישי המין מיוחד לו בהיותו בורה בפעל לאים הנז' מוכנת
לפעול כי אמנם תוכל לפעול בכחות האים הנז' את הפעול המיוחדות
לה כמו שהתבאר למעלה ויהיו בה אן בטבע המושכלות הראשונות
כאשר יעיד החוש ובאר זה אכן רסד בספר הנפש מאמר ב' פרק ל'
ובאמר זאת הגורה השכלית תברף אותם המושכלות הראשונות כראוי
תעסה פעלת ההשכלה אשר היא הפעולה המיוחדת איה וכמו כן יהיה
בה אן בגזרת אלהית הבחירה אשר בה תוכל להתבונן כסתרבה ולבנות
לכחות בעלות הכלים הגשמיים וזה הוא שלמותה הראשון אשר בו
תוכל לקנות מעלות שלמות מתחלפות ובה השלמות הראשון
היא כמו לוח נקי מוכן לקבל יצורים בעוד שאין בו סוס ציור כמו שבאר
ארכטנו בספר הנפש מאמר ב' פרק י"ד וכך הורו רז"ל באמנם משל למלך
מחלק בגדי מלכו לבעדיו פקחים טבהם קבלום והניחו בקופסא טופשים
טבהם הלכו ועשו בהם מלאכה לימים בקם המלך את בגדיו פקחים
טבהם החזירו טבהם מנהגים טופשים טבהם החזירו טבהם מלובלבים
טבהם המלך לקראת פקחים וכעס לקראת טופשים

ולא

תמנע בורת זה השלמו הראשון מלקבל בורות המושכלות
הנקנות כמו שבאר אכן רסד בביאור ספר הנפש מאמר
ב' פרק ה' באמרו אמנם מאמר האומר שלא יתכן שלמקבל יהיה אזה
דבר בפעל ממה שהוא מקבל לא יאמר בהחלט אבל עם תנאי כי אמנם
אינו מן ההכרח שלא יהיה דבר נמצא בפעל כלל אבל בריך שלא יהיה
דבר ממה שהוא מקבל

ואם

יטעון חולק ויאמר שבהיו סוה העצם הוא דבר מחדם אשר
שלא היה ועם זה הוא נכחי יתחייב מזה סימנא דבר
מחדם בלתי נפסד והנה הסך זה התבאר בראיית ארכטנו בספר
הטמים מאמר ח' פרק קכ"ד כמו שהתבאר למעלה נטיב ובאמר
פראוי לחלק בין מיני החדום כי אמנם יש חדום הווה בתנועת ההווה

אמר

הטבע

טבת פ' הטבל

אמר בה יתנועע החומר באיזה זמן מצורה לכורה והנה בנושא זה המין
מן החדוש יש בהכרח איזה כוחיות והכנה להיותו נפסד ובלתי נמנח
ובזה המין מן החדוש תבדק ראיית ארסנו' הנזכ' ויש מין אחר מחדוש
אשר הוא הווה מלא צורה אל אינו צורה . וזה המין מן החדוש יקרא בריא'
כמו שביאר אבן רשד בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק י"ח אשר בה לא
יבוקם שום נושא שתוביאהו הבריאה מן הכח אל הפעל והמחדש בזה
האופן הוא מצד עצמו בלתי נפסד וזלתי אס ברצון בוראו ישוב לאין כמו
שהיה קודם הבריאה . וכן נרא' שהיה דעת אפלטון באמרו שהוא איפסד
שהיה איזה מחדש מלא יפסד כפי מה שהתב' בביאור ספ' השמים מאמר
א' פרק קכ"ד והנה חדוש זה העצם הסכלי הוא מזה המין השני שהוא
מבלתי מציאות בפעל אל מציאות ולכן הזכיר הכתוב לשון בריאה
בחדוש זה הכח באמרו ויברא אל הים את האדם בצלמו ולזה יתכן שהוא
כמו שאר הברואים שהם אמנם בלתי נפסדים מצד עצמם ועל
הטענה הרביעית טעין החולק באמרו טפעלת זה הכח הסכלי אינה
ישרה תמיד ומזה יתחייב שאינו עבס סכלי כבדל אכל הוא כח חמרי .
נסיב שהוא מן הסקר שתהיה פעולתו בלתי ישרה ועל הראיה
שהביא החולק על זה מהטעות הקורה : נסיב שהטעות אינו מפעלת
הסכל אכל לפעמים יקרה מהעדר פעלתו כאשר בבחירתו יתמשל
מהתבונן וזו לא יספוט האדם בסכל אכל הולך אחר דמיונות הכח
המדמה ולפעמים יקרה הטעות מהנחות כוזבות מובלות אליו מן
המדמה אשר מהם יתחייב תולדה כוזבת והנה אותם ההנחות המובלות
אינם מפעלות הסכל אכל מפעולת הכח המדמה וזה יקרה מפני היות
זה הכח הסכלי כוחי בלבד אל השלמות השני וכזה הוא חסר מן
הסכל הנבדל אשר הוא סכל בפעל באמרו ותחסרהו מעט מאלהים כי
עם היות שהוא סכל בפעל בענין המושכלות הראשונות אשר הם בו
בטבע כמו שביארנו למעלה הוא אמנם כוחי בלבד בענין שאר
המושכלות אשר לא ישיג כי אס אחר שיוכלו אליו פרטי המוחשות
ויפטיטס ויקבלס וירכיב עמהם את המושכלות הראשונות ולכן
כאשר יוכלו אל זה הכח הסכלי דמיונות כוזבות יהיה מטפט הסכלי כוזב
אכל זה הכוזב לא יקרה מהיות פעלת הסכל בלתי ישרה רכוני לומר
סיספטוט מטפט מעוקל אכל יקרה מעדות עדי סקר שיוכל אליו כמו
שיקרה לשוטט ישר שהעירו לפניו עדי סקר כי הוא עם היותו ישר
יספטוט מטפט כוזב כלי ספק .

ולזה

יקרו לזה העצם השכלי קצת מקרים מצד מה שהוא באופן
 מה שכל בפעל גם שהוא חסר ולמטה מהשכלים הנבדלים
 שהם שכל בפעל גמור. וקצת מקרים יקרו לו מצד מה שהוא נמצא בכח
 בלבד כענין השלמות השני וכזה יקרא חסר בערך אל השכלים הנבדלים
 ואשר בהם שכל בפעל שלם. וקצת מקרים יקרו לו מצד שניהם כל מצד
 מה שהוא שכל בכח ומצד מה שהוא שכל בפעל. ואמנ' מצד מה שהוא שכל
 בפעל יקרה לו שלא יצטרך בפעלו המיוחדות ליו למסו כלי חומרי כאשר
 באר ארסטו בספר הנפש מאמר ג' פר' ובאמרו אס היה זה הכח מעורב
 עם חומר הנה אז היה על איו תכונה בחסו אז בקור או היו לו כלים
 חומריים כאשר הם לחושים ופעלותיו אמנם הם ההתבונן במושכלות
 ראשונ' ופעלת ההפסטה וקבלת המושכלו וחבור המושכלות הראשונות
 עם המושכלות הקניות בהפסטה כמו שבאר אכן רשד בספ' הנפש מאמר
 ג' פרק ל' באמרו וכאשר נקדים אליו הטני יסודות רבני לומר מהשכל
 אשר בנו יש לו שתי פעולות והם שהוא מקבל המושכלות ושהוא ממציאם
 על דרך הפסטה כי אמנם המושכלות הם שני מינים קצתם יהיו כו
 בטבע והם המושכלות הראשונות אשר אין לנו יודעים מתי ומאיך ואיך
 נמצאו לנו וקצתם הם לנו בבחירה והם המושכלו הקניות מן המושכלות
 הראשונות עכ"ל. וקצת ענינים יקרו לזה הכח השכלי מצד מה שהוא
 שכל חסר וזה שהוא כריך להתחלה מן המוחמים המושכלים ועם זה כי
 הוא לא ישיג מהדברים אשר הם מבוארים אצל הטבע זולתי קצתם
 בעמל וזה כי אמנם יחסו אליהם הוא כיחס העגולף אל האור כמו
 שביאר ארסטו בספר מה שאמר מאמר ב' פרק א' והסך זה בהכרח
 יקרה לשכלים הנבדלים אשר לא ישתמשו בחושים כלל כי אמנם יחס
 הנבדל אל המושכלות הוא כיחס העין אל המראות וכיחס השכל שלנו
 למושכלות הראשונ' ויקרה לשכל אשר בנו חסרון ידיעה בדברים אשר
 הם אפסרי ההשגה אכלו בהיותו בלתי מתבונן כראוי וכך יסאר על
 שלמותו הראשון שהוא יכול להתבונן ולדעת ויחסר השלמות השני
 אשר הוא הידיעה בפעל וכמו כן יקרה לו טבעות ושכוס הסברה וזה
 בסגנת הכוחות המושכלות אליו דמיונות כוונות כנזכ' למעלה'
 וקצת מקרים יקרה לשכל אשר בנו מצד שלמותו ומצד חסרונו
 והוא היכולת על הפעולות הבחיריות והרצוניות אשר בו יבאר
 ויבשר אחד מסני הפסכים עם היותו יודע שהוא יכול לעשו הפכו כמו
 שבאר הפילוסוף בספר המדות מאמר ה' פרק י"ב. באמרו אומר אני
 שארכון הוא כשהעפעל הוא עומד בבחירתו ויודע זה. ודבריו אלה

באר אכן רעד באמרו וזה כאשר ידע שהדבר תלוי בו . ולכן יקרה
 טמא האדם המסכיל יבאזו פעולות בלתי ישרות . וזה על אשר
 משלשה דרכי הדרך הראשון הוא אופן הפעולה ההוות מצד חסרון השכל
 אשר פנו כשיוכלו אזו דמיונות כוזבות ע"י הכחות המופלות ההכרחיות
 לפעולות ההשכלה אשר בה יקנה המושכלות כנ"ל . ולזה יקרה לו
 טענות ושכוח הסברא וזה החסרון ושלם בכחירת העיון וההתבוננות
 לקנות השלמות השני הנ"ל . באמרו היו זהיר בתלמוד טעגת תלמוד
 עולה ודון . והדרך השני הוא בעצלות בחירוי וזה כשיתעצל השכל
 אשר בנו ולא יתקומם על הכח המתאזה השמי אשר רבתיאותיו בלתי
 ישרות ולא יסיר תקפו ונבורתו עד שימנעו מלהשיג . כמו שתהיה
 ראוי שיעשה באמרו פגע כך מנוול זה מטכחו לבית המדרש אס אכן הוא
 כימות ואס ברזל הוא מתכונן . והנה הפעולה הבלתי ישרה אשר תקרה
 באופן זה אינה פעולת זה הכח השכל אכל היא משלילת פעולתו .
 והדרך השלישי הוא כאשר יתחכם השכל אשר בנו וימציא דרכים
 אשר בה ישיג הכח המתאזה ואיזה תכלית בלתי ישר אשר היה מתאזה
 ולא התקומם עליו השכל כאשר התעצל מהסכיל והבין לאחריותו .
 והנה אז פעולת השכל אשר היא אצתה ההמצאה אינה בלתי
 ישרה . אכל היא בהכנה שכלית וישרה אלא שהיא רעה ומגונה
 בסבת התכלית המגונה אשר ישיג באמצעותה הכח המתאזה . באמרו
 חכמים המה להרע . וזה באר ארסנו' בספר השמע מאמר ח' פרק
 ח' באמרו לפעמים יחטא החכם כאשר ישתמש בחכמתו להרע עד
 כאן לשונו . ובהיות שהשכל יודע שתאזה הכח המתאזה הוא מגונה
 ומזיק ושיוכל הוא להתקומם על המתאזה הנז' ולמנעו . ועם זה יחדל
 פעמים רבות מלהתקומם עליו הוא מבואר שזאת הבחירה היא נתונה
 לו ברצון אלהי על כד הפלא . ובה נאמר עליו שהוא פועל רבני .
 וזה הורה באמרו ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו .
 וזה כי אמנם אין במציאו שום פועל רבני בהחלט זולתי האל יתברך
 והמין האנושי . אמנם האל יתברך באופן יותר נכבד בומר בטוב
 בלבד בכונה ורצון כאשר באר אכן רעד בספר הפלת ההפלה מאמר
 י"א חקירת א' אכל שאר הנמצאות הם כלם פועלים טבעיים יפעלו בטבע
 בלבד או בגור' הא ית' וסדרו כמו שבאר אכן רעד בס' הנז' מאמר ג' חקיר י"ח
 באמרו כל אחד מהנמצאות מבקש תכליתו בתנועה רבני לומר כמה שהוא
 מתנועע אלו מתאזה אל התכלית . אמנם האדם יעשה זה ברצון ושאר
 הנמצאות יעשו זה בטבע עכ"ל . ועל זה נכחל ארסנו' בספר המדות

ההוא

הא

הא

הא

מאמר ז' ספרק ה' ותמה אף יקרה זה שלפעמים החכם יעבור חוק המוסר
ועם אחר אכן רשד וזל הם אמנם שתי כוונות מתנגדות זו לזו בטובע .
זהם הכוונה הכללית אשר היא מפאת הסכל והשרטות אשר היא מפאת
המתאזה עכ"ל . הנה בדבריו אלה נראה שכיון אל מה שאמר ארסטו
בספר הנפש מאמ' ג' ספרק נ"ג באמרו הסכל מכריח אותנו להתמע מפני
העתיד והמתאזה תהיה מפני התענוג ההווה עתה עכ"ל .

הוא יתעורר ויחשוב ויבין ויפיק תועלת מהענין הנכונה .

כראסית י'י

וזה

הורה הכתוב באמרו נעשה אדם בכלמנו בדמותנו .
ונה כי באמרו בכלמנו הורה על הסכל האנושי אשר הוא
נפשו הסכלית אשר באמרו שהוא כלם אלקים הודיע שהוא טובע כדל
ובכן הוא נכחי ועם זה הודיע שבידיע' טובע זה הסכל אשר נדעו ומתוך
פעולותיו נוכל להשיג איזו ידיעה מהאל יתברך ומהעצמים הנבדלים .
ובאמרו בדמותנו הודיע שיהיה פועל בידיעה והכרה ובה ידיעה לאל
יתברך ולמלאכיו ולא כן יקרה למאן הנמשכות הפועלות בטובע בלבד .
כי אמנם ההדמות יהיה בצורה והצורה תודע בפעולו הנמשכות ממנה
אמנם אחר בדמותנו עם כף הדמיון להורות שההדמות הוא בלתי טמם .
זה כי האדם הוא נבדל בפעולותיו בצד מה מהאל ית' עם היותו דומה
לאל יתברך בענין הבחירה . וזה כי בחירת האל יתברך היא לעולם
לטוב כי אמנם הטוב יהיה מצד התכלית . והנה אף תכלית יותר נכבד
מהפקת רצונו יתברך אבל האדם עם היותו בחירוי לפעמים יהיה
תכליתו בלתי טוב וזה כנטותו מהרצון האלהי ה' כל . באמרו הדרכי לא
יתכנו בית ישראל הלא דרכים לא יתכנו . ובצד מה הוא נבדל
מהמלאכים בפעולותיו עם היותו דומה להם בענין היותו פועל
בידיעה והכרה . כי אמנם פעולת המלאכי עם היותם בידיעה והכרה
הם בלתי בחירה מאתם . וזה כי בהיותם סכל בפעל לעולם בלתי

יחזקאל י"ח

התנגדות כח מתאזה תהיה פעולתם יסרה לעולם ולא יקרה בהם
החטא הקורה בפעולו האדם לבטת המתאז והתרשלו הסכל מלהתקומם
מבלתי היותו סכל בפעל לעולם כמו שהעיד המשור' באמרו הללוהו כל
מלאכיו בו' . ויעמיד לעד לעולם חק נתן ולא יעבול . ובאמרו למשפטוך
עמדו היום כי הכל עבדך אבל פעולת האדם הם בחירויות רצוניות
כדו לעשור רצון קונו והפכו באמרו מה ה' אהיך טו' מעמך כי אם לרעה
כולאחבה את האלהיך בו' . ואמרו הכל בידי טמים חזן מיראת טמים
• ובה הורה שהאדם בהיותו כשלמותו הטמי הוא מצד פעולותיו .

תהלי קמ"ח
תהלים ק"ח

דברים י'
ברכות סרס
אין עומד

ואם כן גם מצד צורתו אשר בה תהיינה אותן הפעולות יותר נכבד
 מכל שאר הנמצאים העובעו יעם היותן קצתם נכחיים ^{הם} כמו השמים
 וכל צבאם באמתו הן לך אל היך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה
 רח באכותיך חסד ה' אמנם באמרו נעשה אדם כנמלך בפמילייתו שלו
 בדברי ר"ל נראה מהורה טגור אז האל יתברך שתהיה ברויאת זה הכח
 השכלי ושפשו באדם מאת מטרתיו הנבדלים או מאחד מהם ונתן אז
 שבבדל כח להספיעו כמו שהתבאר למעלה וזה אולי רצה אפלטון
 במאמרו אשר הביא אכן רסד בביאור ספר מה שאמר מאמר י"ב פר' מ"ד
 באמרו מהאל ברא את המלאכים בידו וכו' שיברא את הגפסדים

בראשי רבה

וכשאר הוא במנוחה

וקצת מזה מהורה הכתוב במתו תיבות הנזכ' לעיל נראה מהורה
 אכן רסד ברב דברי צפ' הנפש מאמר' או פרח ב' באמרו ודע
 שתועלת חכמת ידיעת הנפש ג' ידיעת שאר החכמות ימצא על שלמה
 פנים . והוסוף ואמר אמנם החוקר באלהיוות יקבל מזאת החכמה את
 עצם הנושא שלו כי בה יתבאר שהצורות הנבדלות הם משכילות וכאלה
 רבות מדיעות תכונות מחויבות לשכל הנבדל כאשר הוא נבדל עכ"ל
 וזה בעצמו ביאר בספר הנזכ' מאמר ג' פרח ה' באמרו ואם לא
 היה זה המין מן הנמצאות שאנו יודעים בדיעות הנפש לא היינו יכולים
 להבין רבו בעצמים הנבדלים כמו שאם לא היינו יודעים טבע השכל
 לא היינו יודעים שהכחות המניעות ראוי שתהיינה שכל

המופתים שאמרנו בענין נחשויות הנפש השכלי ביאר

וכל

בקוצר מלין המשורר כאשר הודיע במה יזכה האדם את
 ארחו להיות מאושר בהתחילו אשרי האיש אשר עזה האושר יושג בשלמות
 המדות ובשלמות המוסכלות אמנם שלמות המדות הוא אשר לא הלך
 בעצת רשעים והם החוטאים בדברים שבין אדם לחברתו והסך דרכם הוא
 לעשות בדיקה ומשפט באמרו ואים כי יהיה בדיק ועמה משפט ובדיקה
 והוסוף ואמר ובדרך חטאים לא עמר והם החוטאים בדברים שבין
 אדם ליוצרו באמרו וחטאים לה' מאד והוסוף ואמר ובמושב לבים לא ישב
 והם הנמשכים אחר התאוות וכו' נמנעים מהשכלת האמת ומשלמות
 המוסכלות באמרו לך היין הומה הסכר וכל שוגה בו לא יחסם והוסוף ואמר
 כי אם בתור' ה' חפצו וזה אמר בכל החלק העיוני המורה אמתות הכורח
 גדלו ועוכו אשר מהם תהיה אהבתו ויראתו באמת אשר הם כוונת כל
 התורה בכללה . אמנם החלק המעשי יקרא מטה כמו שביאר הוא ית'
 באמרו והתורה והמנוחה אשר כתבת להורותם והביא המשורר מופתים

תהלים א'

שכללים על אומר ונצחיות האיש הנזכ' בהבואו רחיה על טבע זה
 הכח השכלי אשר בו ישאר מאמר ונצחי באיש . ראשונה באמרו והיה
 בעצ' שתול על פלגי מים כלומר כי כמו שהעץ השתול על פלגי מים
 לא יבטור לעבוד אדמה סובאו אליו מן החוץ להובאו את פריו מן הכח
 אל הפעל כן זה הכח השכלי לא יבטור בפעולותיו והם ההפסט והקבול
 אל שום דבר מן ממשנו כמו שהתבאר למעלה והפך זה יקרה לכחות
 הגשמיות שהם כלם כריכות לכלי גשמי וזה יורה על היות זה הכח
 בלתי גשמי ומזה יתחייב שהוא עצם פשוט ונצחי . שנית באמרו אשר
 פריו יתן בעתו שהוא כמו שופט ויודע בורך בני האדם העתיד להיות
 באותו הזמן וכמו כן זה הכח השכלי שופט בעתידות ומכלי און דרך
 לשום כח גשמי להתעסק בעתידות כלל התבאר שזה הכח הוא בלתי
 גשמי ומזה יתחייב שהוא עצם נצחי כמו שהתבאר . שלישית באמרו
 ועלהו לא יוכל כלומר שלא יזקין וכמו כן זה הכח לא יחלש אבל יגבר
 לעת זקנה כמו שאמרו ז"ל תלמידי חכמים כל זמן שמזקנים חכמה
 ניתוספת בהם וכוה יבחן שהוא נצחי כי כל דבר שלא יזקין הוא בלי
 ספק בלתי נפסד . רביעית באמרו וכל אשר יעשה יבליח וכוה יורה
 על היות זה הכח נבדל מכל הכחות הגשמיות בשמים ראשונה שזה הכח
 כפי מה שיוסף לפעול פעולת ההסכלה המיוחדת אליו ויוסף הבנה
 ויכולת להשיג מושכלות זולת המושגים בהשכלתו הראשונה . כמו שאמרו
 אס שמוע בים תשמע בחדש . והפך זה יקרה לכחות הגשמיות שכלם
 כאשר יפעלו יתפעלו ויקרה להם לירות ויגיעה כמו שהתבאר למעלה .
 וכוה יבחן שזה הכח הוא בלתי גשמי וכוה יבחן שהנצחי כמו שהתבאר
 לעיל . שנית ביאר באמרו וכל אשר יעשה יבליח שכל פעולות זה
 הכח ישרות כאשר התבאר והפך זה קרה לכל כח גשמי כי רבות
 מפעולותיו הם בלתי ישרות . וזה בעצמו נראה שביאר ישעיהו
 באמרו ולאין אונים עבמה ירבה וייעפו נערים ויגעו כו' וקווי ה' יחליפו
 כח . וזה כי באמרו ולאין אונים עבמה ירבה ביאר שלעת זקנה
 אשר אין אונ' לבגוף הנה זה הכח עבמה ירב' כמו שאמרו חכמה ניתוספת
 בהם . והאוסף ואמר וייעפו נערים ויגעו כו' וקווי ה' יחליפו כח
 יעלו אכר כנערים ירוכו ולא ייגעו . כלומר שהכחות הגשמיות עם
 היותם בתקופת הנערים ובכחורם לא ימלטו מן הלילות והעיסו' בפרט
 בהרבותם פעולתם אומנם זה הכח גם מן הפעולה החזקה במרוכה לא
 ישיגה לירות ויגיעה כי אומנם בהרבותו להסכיל ובהסכילו מושכל חזק
 יוסף אמן ויחלי' כח יותר שלם . ושתי אלה יורו שזה הכח הוא בלתי גשמי

שלישית

שלישית

ישעיהו ח'

ובלתי מתפעל ומזה יתחייב שהוא נכחי בלתי נפקד • עה הוא מיה
סרצה הנכחיל לבאר •

שלוש עשרה נחקור

אם מעלת המדות אשר בה יכוין האדם אל

המעשים הטובים תכנס בשלמות

ואת הנפש השכלית

ונראה

בתחלת העיון שאין לה ענין במלמו' הנפש השכלית
הנז' כלל • וזה כי אמנם שלמות הנפש השכלית
מנד מיה שהיא כושיית הוא נאותה מן הכח אל אותו הפועל אשר היא
בושיית עליו והוא פעל ההשכלה אשר בו תהיה משכלת בפעל •
וזה הפעל לא תשיגהו זולתי בהפסיטה המוחשית מן החומר ובקבלה
אותם • והנה מעלת המדות בהיות כל ענינה בפעולו' הוות ונפסדות
בראה שאינה פעל השכלה ולא דרך אליה אם כן יתחייב שלא תכנס כלל
בשלמות הנפש השכלית • אבל יהיה ענינה נאות לשלמות הנהגת
המדונה כלבד כמו שבאר אכן רשד בביאור ספר מיה שאחר מאמר בן
פרק יב באמרנו שלמות בני האדם לא יהיה זולתי בקבוצן והקבוצן ישלם
בעוב המדות כי עוב המדות הוא הכרחי להם אמנם ידיעת האמת היא
להם בלתי הכרחית עדי כאן לשוננו •

אמנם

הפך זה יתבא' באופן זה • כי אמנ' בהיות איזה דבר יותר
דומה לא ית' אשר הוא השלם שבמציאות יבדק עליו שהוא
יותר שלם מכל מציא שהוא למטה ממנו בזה ההדמות • והנה הנפש
השכלית אשר בה מעלת המדו' הנז' היא יותר דומה לא ית' מנפש השכלי
אחרות אשר תהיה נעדרת מעלת המדות הנז' גם שתהיינה שוות בכל
מיה שוות זה • איך הנפש השכלית בעלת מעלת המדות היא יותר
שלמה • ומזה יתחייב שתקנה איזה שלמות בסבת מעלת המדות •
אם כן יתחייב שזעלת המדות תכנס בהכרח בשלמות הנפש השכלית
הנז' • הנה חייב זאת התולדה הוא מבואר • וכן ההקדמה במיה שאמרנו
שכל מיה שהוא יותר דומה מזולתו אל השלם שבמציאות והוא הבורא ית'
הוא ית' שלם מכל מיה שלמטה ממנו בזה ההדמו' • כי אמנ' כל מיה שנתאר
בו הבורא ית' הוא דבר אחד עם עצמו ואשר הוא השלם בתכלי השלמות

מעשיות

אמנם מה שאמרנו שאותה הסכלי אשר לה מעלת המד' היא יותר דומה
לא יתע' ממה שלמטה ממנה בואת המעלה הנה יתבאר באופן זה כי
בהיות שמציאות הנמצא' לא יוסף שלמות למציאו' הבורא ית' ולא יגרע
ממנו . יתחייב שמציאותם וסדרם וקיומם האווים מאותו יתברך
באמצעי או בלתי אמצעי כאשר התבאר לא יהיו מאתו זולתי מצד חסדו
שהוא דבר אחד עם עצמו באמרו אמרתי עולם חסד יבנה ותכלית
מציאותם הוא להפיק רצון חסדו אשר הוא המעלה שבמיני התכלית
באמרם וכל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו שנאמר
כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יברתיו חף עשיתיו . וזה באר
אלגזיל באמרו שהביא אכן רשד בשמו . בספר הפלת ההפלה מאמר ה'
חקירת ד' באמרו וכאשר אמרו הפילוסופים שהאל יתברך הוא טוב ירבו
בזה שהנמצאות הוות מאתו על כד החסד המוחלט לא לתקות סכר ולא
לבורך עצמנו אבל בטובו המוחלט . ובהיות שמעלת המדות המכוונת
אל המעשים הטובים היא תכונה בנפש הסכלי אשר בה תכין לעשות
מעשים דומים למעשי האל יתברך כדי להדמות לו כפי האפשר למען
עשות רצונו לא לתקות סכר ולא מיראת עונש . אבל מאהבת טובו
ומיראת גדלו . התבאר שמי שעלה אל זאת המעלה הוסיף בנפשו
תכונת שלמות סכלי . מכון אל תכלית מכון מהאל גם כן . וכך
ידמה לו ומזה יתחייב שאות המעלה תכנס בשלמות הנפש הסכלית וזה
הוא מה שרצינו לבאר . ולזה הסכים אלגזיל באמרו אשר
הביא אכן רשד בספר הפלת ההפלה מאמר ארבעה עשר חקירת
א' באמרו כאשר ילכס אזיה אדם לבושי מעלת המדות ומעלת החכמות
יהיה אז קרוב לאל יתברך יותר משאר בני אדם . ולזה נראה
שהסכים אכן רשד גם באמרו שהגלגלים ומתדמים לבורא יתברך בזה
שהם נותנים חיים לנמצאים הספלים .

שנית

יתבאר זה כי אמנם תכונת מעלת המדות אשר בה
יכוין אל המעשים הטובים היא אמנם תכונת המדות
הנחה כוללת עם משפט יסר . והנה כל התכונות והסכל בזה
בכנס בני ספק בשלמות הנפש הסכלית אם כן מעלת המדות הנו' תכנס
בשלמות הנפש הסכלית . הנה חייבו התולדה הוא מבואר וכך החלק
השני מן ההקדמה הנו' . כי אמנם שלמות הנפש הסכלית והוא כעל
ההסכלה אשר היא כוחית עליו יהיה בהכרח בהתכוון ל הנחות כוללות
עם משפט יסר אשר לא יהיה זולתי בפעלת הסכל . אמנם החלק
הראשון ממנה אשר בה אמרנו שתכונת מעלת המדות היא אמנם
תכונת

תבונת התבוננות עם משפטו ישר יתבאר באופן זה כי הנה התבונה הנזכ' אינה דבר אחר זולתי התבוננות בשכל משיג זה הכולל מהאדם המתדמה לבורא ית' באופן מה בהשתדלות המעשים הטובים ושזה הדמיות הוא נאות לרצון לו לפני ה' וזהו הנקרא עושה לשמה אצל ה' ובהכירו והתבוננו ל זה יבנה לכלים הגשמי' לעשות אותם המעשים הטובים ומתקומ' על הכח המתאווה הדורש ההנאות הגשמיות המנגדות לכוננתו הנזכ' כאשר הוא מצואר' בחוש וביאר אותו הפילוסו' בספר הנפש מאמר ג' פרק כ"ב באמרו השכל מכריח אותנו שנחדל מאיזה דבר מפני הנזק העתיד והמתאווה מתנגד מפני ענין הנאה לאוהה עכ"ל ולזה הסכים אכן רשד בספר המדות מאמר ז' פרק ה' באמרו הם אס כן שתי כוונות הפכיות בטבע רצוני לומר הכוונה הכללית אשר היא מצד השכל והפרטית אשר היא מצד המתאווה :

נשיב

אס כן להתיר ספק החקירה הנזכ' שמעלת המדות היא נכנסת בשלמות הנפש השכלית וזה בהיות תכליתה להדמות לאל יתברך בלכתה בדרכיו להפיק רצונו החפץ בשלמותה כראוי לכל פועל מירצה שלמות פעלו'

ולמענת

החולק נשיב שפעם היות שהמעשים הטובים קצתם לא יהיו מצד עצמם דבר שכלי שכן תשלם הנפש השכלית ואננס תבונת החפץ בהם לרצון בוראה אשר בה יבנה השכל לעשותם כאשר ביארנו היא שכלית מתחייבת ממה שידע והכיר זה השכל שזה המעשה רצוי לבורא ולכן הוא ראוי ונאות ותכנס בהכרח בשלמות הנפש השכלית מצד מה שהיא שלמות שכלי ומצד שהיא הדמות לבורא יתעלה והמעשי' הנמשכים למנותה הרצויים לפני ה' יתברך ראוי שירבו לה אישור ואור פני מלך בחייה הנכחיים בלי ספק כראוי לאוהבי המלך המשתדלים להפיק רצונו באמרו ועושה חסד לאוהבי ובאמרו והכל לפי רב המעשה'

סמות כ'
מסכת אבו'

ולהבינ

ולתורות היות כוונת המכונות והתורה בכללה שידמה האדם ליוצרו בכד מה כפי האפשר בהיות זאת כוונת בוראו כמו שהעיד באמרו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו והוא על זם אחר שביאר כללי התורה או רבם באמרו קדושים יהיו כי קדוש אני ה' ואני ובהאמרו והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ובהאמרו כל התורה כלה ותכליתה באמרו כל המצו' הזאת אשר אנכי מצוה היום לעשותה לאהב' את ה' אלהים ללכת בכל דרכיו ולרבוה בו וזו העיד היות כוונת המכונות להעירנו אל אהבת הבורא ית' וזה בהודיענו בחוש'

ויקרא י"ט
ויקרא כ'
דברים י"ח

מעשיות

שכלי חסדו וטובו לכל המציאות בכלל ולישראל בפרט. שנית להדריכנו
 לזכות בכל דרכיו למען נדמה לו כפי האופטר ותכלית כל זה למען
 נדבק בו באישור נאחי הראוי לכל דומה לו באופן הנב' באמרו אשרי
 תבחר ותקרב וזה ייעד בראשי' מתן תורה באמרו אם שמוע תשמעו
 וכו' אתם תהיו לי וכו' וגוי קדוש וכן בסוף התורה באמרו זה האמריך
 היום להיות לו לעם סגולה וכו' ולהיותך עם קדוש. כי אמנם לא נדר
 לנו קדושת יראת שטח אשר לא תושג זולתי בבחירה בלבד. אבל נדר
 הנבחייות אשר הוא קדוטה בהחלט באמרו מה קדוש לעולם קיים אף הם
 לעולם קיימים וכן ייעד באמרו והייתם קדושים כי קדוש אני וזה
 כי בזה שנת קדש בהדמות לבוראנו במדות ובמושכלו כי קדוש הוא ובכן
 יקדשנו באישור נאחי באמרו והייתם קדושים וזה העירו רז"ל באמרו
 אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה למטה מקדשין אותו
 למעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא.

תהלים מ"ה
סמות י"ט

דברים כ"ו

ויקרא י"א

ארבע עשרה נחקר

אם השלמות השני לנפש האנושית השכלית

הנוכר יושג בכח אנושי בלבד ולא יושג

בכח אלהי או טבעי בשום פנים

ונראה בתחלת העיון שזה צמנע כי אמנם אין שום דבר שיחיה
 איפשר העשותו בכח קטן שלא יהיה יותר איפשר
 העשותו בכח גדול וחזק ממנו והנה הכח הטבעי כל טבא האלהי הוא
 יותר גדול וחזק מן הכח האנושי אך יתחייב שזה השלמות שאיפשר שיושג
 בכח אנושי יהיה יותר ראוי בהכרח שתהיה השגתו אפשרית בכח
 אלהי או טבעי.

היום
השבת

שנית נראה היות מן הנמנע שיושג בכח אנושי שלמות לנפש
 השכלית וזה כי כל פעולה טבעית כל טבא אלהית היא
 בתכלי שלמות לא יחסר כל בה מכל הדרי למציאותה והנה הנפש השכל'
 היא פעולה אלהית או טבעית אך יתחייב שלא תבטור לשלמות נוסף
 שיושג בכח אנושי. הנה חייב התגדרה הוא מבואר. וגם
 כן החלק השני מההקדמה אמנם החלק הראשון ממנה התבאר
 בנסיון ממנה שיעיד החוס על רבות מפעולות הטבע. וזה ביאר
 ארסנו בספ' הנפש מאמר ג' פרק מ"ה באמרו הטבע לא יעשה דבר

היום
השבת

לבעולה ועושה בשלמות הדברים ההכרחיים אס' לא על דרך הפלג וזה בעצמו ביאר בספר הנהגת המדינה מאמר א' באמרו שהטבע לא עשה דבר בלתי טלם הנה מכל זה נראה שהתבאר שהנפש השכלית בהיותה פעל אלהי או טבעי היא שלמה בהכרח ומזה יתחייב טלג תבטורך אל טוס שלמות שיושב בטוס כח זולת זה :

אמנם

הפך כל זאת יתבאר באופן זה כי אמנם הדברים אשר יקרו על המעט לא ייוחס לכח טבעי כש' לכח אלהי והנה השלמות השני לנפש השכלית הוא על המעט אס' כן לא ייוחס לכח טבעי כל טכן לכח אלהי - הנה חייוב התולדה הוא מבואר וגם כן החלק השני מההקדמה הנזכ' כי הנה מעט הם אישי האדם אשר תשלם נפסם השכלי בשלמות האפשר לה אמנם החלק הראשון ממנה יתבאר באופן זה כי אמנם כשהפועל יפעל תמיד באופן אחד ולא יהיה לו מונע תהיינה כל פעולותיו באופן אחד אס' כן בהיות הטבע או הכח האלהי פועל אישי כל מין על אופן אחד ואין לו מונע לפחות על הרוב יתחייב שתהיינה פעולותיו לפחות על הרוב באופן אחד לא על המעט בלבד ונה ביאר ארסנו' בספר השמע מאמר ב' פרק כו' באמרו אלו האברים וכל הדברים ההויים בטבע נמצאים תמיד על הענין אשר הם בו או על הרוב ונה בעצמו ביאר טס פרק עח' באמרו וכאשר הוא מוכן לבעשות כן הוא עושה תמיד אס' לא יהיה לו מונע "

שנית

יתבאר זה בעדוה הנסיון כי אמנם לא שמענו עד כה ואין מגיד בכתבי ראשונים אשר היו לפנינו שאזה איש מאישי האדם השיג את השלמות הנז' בכח אלהי או טבעי בלתי השתדלות בחיירי אס' כן נראה שהוא נמנע שזה השלמות יושג בכח אלהי או טבעי כי אס' היה אפשר זה לא יעלה על הדעת שהכח האלהי או הטבעי יהיו כל כך כרי עיץ טלג נתנו זאת ההסגה לטוס איש מאישי האדם באופן שיוספר לדור "

נשיב

אס' כן להתיר ספק החקירה הנזכ' שהשלמות השני לנפש השכלית האנושית לא יושג זולתי בכח אנושי בחיירי ונה כשיתכוון להדמות לבורא בעיון ובמעשה וכאשר יעשה זה אזהה איש מאישי האדם להפיק רצון האל יתברך תהיה או נפסם שלמה דומה כד מה לאל יתברך וראויה שתהיה לרצון לפניו בעבודת מאהבה ובכך יאוסר חלקה בחיים במובאת שלום כמשפט רואי פני המלך המוכיאים חן בעיניו הוטבים ראשונה במלכות "

בחירות

ועל

נענית החולק ראשונה באמרו שכל מה שיוכל עליו הכח
 החלוט יוכל עליו יותר בלי ספק הכח החזק ממנו .
 נשים טוהות ההנחה תבדק באותן הפעולות אשר להן יבוקש בהן זולתי
 חזוק הכח הפועל . כי אף בהיות הבחינה על הכח אצל רב גדלו ומיעוטו
 יתחייב בהכרח שתבדק ההנחה הנז' מכח אותו המושכל ראשון שיאמר
 בו שהכל גדול מן החלק אשר ממנו יתחייב שכלל יהיה כמות החלק ויותר
 ממנו . וכך באיכות הכח הגדול נמצא שיעור איכות הכח הקטן ממנו
 ויותר . ומזה יתחייב שכאשר תהיה הפעלה איפשרית בשיעור איכות
 הכח הקטן יהיה יותר ראוי שתהיה איפשרית בכח הגדול ממנו אשר בו
 השיעור הנז' ויותר . אמנם בפעולות אשר יבוקש בהן יחס מוגבל בין
 הפועל והמתפעל להן תבדק ההנחה הנז' כי אמנם כשנאמר שמעליה
 אחת בחוס תבטל איה בישול באיזה דבר מוגבל . להן יתחייב מזה
 ששתי מעלות בחוס יבטלו בו אותן הבטול או יותר כי אולי יתוכהו או
 יזרפיהו ולא יבטלוהו כלל להעדר היחס המוגבל הכריך לפעולת אותו
 הבטול . וכמו כן בהיות שלשלמות הכפס הסכלי תבוקש תכונת מעלות
 המדיות מכוונת אל המעשים הטובים להדמיות לבורא ית' . ובכך יתחייב
 שיהיה כל זה בבחירה אישיי להן בכח אלו או טבעי מכריח לזה להן תבדק
 בכמו זה ההנחה הנז' באופן שנאמר שבהיות השגת שלמות הכפס הנז'
 איפשרית בכח אנושי אישיי תהיה איפשרית יותר בכח אלהי או טבעי
 כי אמנם היה זה מקבץ שני חלקי הסותר אשר להן יבדקו יחדיו בשום
 פנים . תה כי מצד היות המושג הוא השלמות הנרצה לאל יתברך
 יתחייב שיהיה בחירוי . ומצד היותו מושג בכח אלהי או טבעי היה
 בלתי בחירוי וזה להן יתכן . ועל הטענה השנית טוען החולק באמרו
 שאם יושג שלמות לכפס הסכלית בכח אנושי אישיי נוסף על אשר מקודם
 יתחייב שהכח הטבעי או האלהי אשר המציא אותה עשה פעולה חסרה
 . נסיב כי אמנם החסרון בכפס הנז' יאמר על אחד משני פנים . ראשונה
 על חסרון שלמותה הראשון וזה האופן מהחסרון להן יבדק עליה כלל .
 כי אמנם היא שלמה בשלמות הראשון בתכלית מה שאיפשר להיותה
 מוכנת אל השלמות השני . שנית יאמר בה חסרון מצד מה שיחסר
 בה השלמות השני . וזה אמנם יבדק עליה ולא ייוחס זה לחסרון פעולת
 הפועל . כי אמנם כוונת הפועל הוא שתהיה מוכנת בתכלית אל השגת
 שלמות שני אשר הוא נמצא שיוסג זולתי בבחירה אישיי כאשר התבאר .

ויקרא י"ט

וזה

תהלים כ"ה
דברים י'

כאשר אני קדוש בפעולות מסוארות בחוריות שהם חסד ואמת באמרו
כל אורחות ה' חסד ואמת וזה למען תדמו לי בצד מה . וזה הורה באמרו
מה ה' אליהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אליהיך ללכת בדרכיו וכו'
ולא הבה וכו' כלומר שזה אינו בידו להיותו חפץ שיהיה כל זה בבחירתך .
באמרו הכל בידו שמים חוץ מיראת שמים . והוסיף ואמר לנוכח
כלומר ראה מה שאלתו בכל אלה כי איך שאלתו לנוכח עצמו . אבל
היא מפני שהוא חפץ בנוכחך . ואם כן ראוי שאתה גם כן תעשה כל
זה להפיק רצונו באמרו עשה רצונו כרצונך "

חמש עשרה נחקור

אם מציאות הגרמים השמימיים הוא לתכלית

מציאות הנמצאים השפלים רצוני

לומר להויית ההווים ונפסדים

ונראה שאין לחשוב זה כלל כמו שבאר אבן רשד בספ' הפלגת
ההפלה מאמר י"ד חקירת א' . באמרו אם היתה
הכוונה הראשונה בתנועת הגלגלים לתועלת הנמצאים השפלים היה
אם כן מציאות הנכבד בעד הנקלה וזה הוא סקר . כי הגרמי השמימיים
אבל כל החכמים הם יותר נכבדים מכל שאר הגופות . ולזה אינו נאות
שיהיה מציאותם לתכלית מציאות הנקלה מהם "

שנית

יתבאר היות זה נמנע באופן זה כי אם היה מציאות
הגרמים השמימיים לתכלית מציאות ההווי' ונפסדים
אשר הויית כל אחד מציאותם הוא הפסד איש אחד מהם . וכן הפסד
כל אחד מציאותם הוא הויית איש אחד מהם כמו שיעיד החוש . ובאר
זה ארסטו בספר ההויה וההפסד מאמר א' פרק כ"א . יתחייב שהמציאות
את המציאות בכללו ובזרואו אשר הוא חכם בתכלית כמו שיעידו עליו
פעולותיו כיון אל תכלית פחות מאד ומרבה הכל וזה לא יתכן . אמנם
שזה יתחייב הוא מבואר . כי אמנם אין שום דבר מהנפסדים עומד על
ענין אחד אפילו שעה אחת . וזה כי תכף בהגיעו אל תכלית תנועת
גדולו יתנועע תכף א' הירידה וההפס' כאשר יעיד החוש על רבים מהם
בפרט בניני הכתמים ובניני בעלי חיים . ועם היות שתנועת ההויה
תחזור חלילה באופן שכונה יתקיימו הסוגים והמינים הנה זה לא יועיל

תכלית כל גשמי

כלל למציאות נמצאים חוץ לנפש כי הסוגים והמינים איך להם מציאות
 צולת בנפש לוא חוץ לנפש כלל כמו שבאר ארסנו בספר מה שאחר מאמר
 א' פרק כ"ב ומ"ד . באופן שהיה מתחייב מזה שהאל יתברך אשר הוא
 בכבוד מכל אשר זולתו ידמה במעשהו ה' ליוצר כלי חרס העושה תמיד
 איהו כלי בשלמותו ותקף טובר אותו ועושה בחמרו צורה אחרת ותקף
 טובר השני ונותן בחמרו צורה שלישית . והנה יוצר כזה היה נחשב
 לאיזל ומחביל כלי ספק חלילה לאל יתברך שתצא כזאת מלפניו כי כל
 דרכיו מעשגו וכל מעשיו בכורתם ותבניתם וסדרם וקיומם יורה על
 חכמה מאד נעלה היו נשלחת בעינינו .

ה' ספר
 ספר

אמנם

הפך זה רכוני לומר שמציאות הגרמים השמימיים הוא
 מכונן לתכלית מציאות השפלים ההווים ונפסדים יתבאר
 באופן זה . כי אמנם מציאות הגרמים השמימיים הוא לתכלית תנועותם
 . והנה תנועותם הם לתכלית תנועת ההיוה וההפסד . אם כן
 מציאות הגרמים השמימיים הוא לתכלית תנועת ההיוה וההפסד ההוה
 למציאות ההווים ונפסדים . ומזה יתחייב שמציאות הגרמים השמימיים
 הג' הוא לתכלית מציאות ההווים ונפסדים . הנה חייב התולדות הוא
 מתבאר וההקדמה במה שאמרנו שמציאות הגלגלי הוא לתכלית תנועותם
 יתבאר בראיית אופן רשד אשר הביא בספר עבש הגלגל פרק ב' באמרנו
 קצת מן הפועלים קודם לפעולתו בזמן . וזה הוא כל פועל אשר בכדור
 זה המציאות . וקצתם קודם לפעולתו בזמן ובטבע וזה הוא הגלגל
 אשר ימשך אליו הזמן . ופועל הגלגל רכוני לומר העושה אותו
 בתכונות הכרחיות להשיג התכלית אשר בעברו נמצא ורכים אשר
 לא ידעו שזה דעת ארסנו אמרו עליו שלא אמר סבה פועלת אבל
 אמר הסבה המניעה בלבד וזה היה מגונה מאד . ואיך ספק
 שהמציאות אותו הוא המניע אותו כי המניע אותו בתנועה המיוחדת לו
 הוא אשר נתן לו קודם ההכנות אשר בס הוא משיג את התנועה
 המיוחדת לו עד כאן לשונו . וזה בעצמו באר שם פרק ד' באמרנו הגלגל
 הוא נמצא בסביל תנועתו . ואם השמים היו אובדים היתה אובדת ג"כ
 תנועת הנמצאים השפלים עד כאן לשונו . הנה בכל דבריו אלה באר
 שהגלגלים וכמו כן הכוכבים שהם חלקי הגלגלים נמצאי' בסביל התנועות
 וכי מציאות התנועות הוא תכלית מציאות הגלגלים וחלקיהם ועל זה
 הביא ראיה מהכנותיהם ההכרחיות אל התנועה אשר מהם התבאר
 שמציאותם הוא בסביל התנועה . כי אמנם יעידו על זה תמוכותם

X

תכלית כל גשמי

ושיעורו כמות המוגבלים עד כמוט הסערה באופן שהם נוגעים זה
 בזה וכלתו מונעים זה את זה מן התנועה ואין ביניהם ריקות ולא גוף
 אחר וזה בעצמו נראה שבאר אלגורית ואכן רשד לפי מה שנראה ממאמר
 אכן רשד בספר הפלת הפסלה מאמר ט' חקירת ג' באמרו נאמר
 אכחנו טעם דברי זה האיש אלגורית ראוי לתמוה כי הוא משיג על הפילוסוף
 באמרו שהם לא יוכלו להגיד כועל זולתי הגרס השמימי כי היו ברוכים
 להטיב על עקר אחד אשר הם כופרים וזה כי הגלגל הם מוגבלים
 במדות מיוחדות בסבת מגביל גם שהיה אפשר שיהיו בהם שיעור
 כמות זולת אלה והאסף ואמר הם אמנם הפילוסוף ירבו בזה המקום
 בענין זאת ההגבלה שהחכמה נתנה במקצת כל מה שיש בו בטבע
 וזאת היא הסבה התכליתית כי אמנם אבל הפילוסוף אין שום איכות
 ולא שום כמות בשום נמצא שלא יהיה מציאותם בו הווה מנת החכמה
 הנזכר כי אם היה בגבראים כמות או איכות שלא תהיה מציאותם מאת
 החכמה הנזכר היה מתחייב שניחם לבורא הראשון מה שאין ראוי
 שייחס לבעל תלפחה חמרי פחות והאסף ואמר הם הוא מבואר אם
 בן שיש למציאות פועל חכם וכבוד אשר ממנו הנמצא על סדרם ע"כ
 הנה בדבריו אלה הארה ששיעורי הכמות המוגבלים הנמצאים
 בגרמים השמימיים יורו על תכלית מכון מציזה פועל מכון ובהיות
 שאין שום פעולה נמשכת לשיעורי כמות הגלגלים ותמונותיהם זולתי
 התנועה התבאר אם כן שהתכלית המכון בשיעורי כמותם ותמונותיה
 היא התנועה ומזה יתחייב שמציאות הגלגלים וכוכביהם הוא בשביל
 התנועה וזה הוא מה שרצינו לבאר אמנם החלק השני מהקדמתנו
 הנזכר באמרנו שתנועת הגלגלים מכוננת לבורך השכלים הנפסדים
 יתבאר באופן זה בי אמנם התנועה היא פעולה בלתי שלמה
 מתנהלת חלק אחר חלק אל השלמות אשר יתהווה בה וזה במאמר
 העבס או במאמר הכמה או באכות או במקום כאשר ביאר אכן רשד
 בספר השמש מאמר ג' פרק ד' וזולתו ובהיות שבתנועת הגלגלים
 לא יושג אייית איזה שלמות מכל אלה בגרמים השמימיים יתחייב
 שיהיה תכליתה להשיג איזה שלמות מהם בשכלים ההווים ונפסדים
 ומזה יתחייב שמציאותה הוא לבורך ההווים ונפסדים וזה הוא מה שרצינו
 לבאר אמנם מה שאמרנו שתנועת הגלגלים לא תסב
 שום אחד מהשלמות הנזכר בגרמים השמימיים הוא מבואר כי אמנם לא
 יקרה בהם השתנות בעבס ולא באיכות ולא בכמות ולא במקום כי לא
 בפי הכל ולא כפי החלק יתנועע אל המקום אשר יבואו בו זמן מה

חכלית כלגשמי

שנית

יתבאר זה שאמרנו שתכלית מציונות הגרמים השמימיים
הוא מציונות השפלים הנפסדים ויתבאר באופן זה .
כי אמנם להויות מיני הנפסדים בפרט אותם אשר בהם כלים תכלים
שונים יבטרו הכנות חמרים מיוחדות לצורות אותם המינים ולהויות
אותם ההכנות יבטרו מדרגות חום מוגבלות מתהוות בתנועת הגרמים
השמימיים . ואם כן מציונות הגרמים השמימיים אשר הוא לתכלית
תנועותיהם כמו שהתבאר למעלה הוא לתכלית מציונות השפלים
הנפסדים . הנה חייב התולדה הוא מבואר כי אם לא היה מציונות
הגרמים הנז' לבד ההויות הנז' . בסדור שוגל מכויץ לזה היה מתחייב
שכלתי טוס כונה היתה זאת . לנפסדים ולממכיאם שהאומר המשותף
לכלם ישיב הכנות בשעורים מיוחדי' כפי צורך כל אחד ממיני הנפסדים .
וזה אם כן קרה במקרה כמו שבאר ארסטו בספר השמע מאמר
ב' פרק כ"א באופן שלולי קרה זה המקר' ולולי היה מתמיד היה הממכיא
בטול' והיה גם כן לבטלה מציונות האומר הראשון ההכרחי בשתפנו
למציונות מיני הנפסדים ולהיותם חוזרים חלילה כי לא היה יוכל לפעול
דבר מכל זה ולולי הגרמים השמימיים ותנועותיהם באשר התבאר וכל
זה לא יעלה על לב . ובלעדי זאת בהמנח כל כך הכנות על
שיעורים מוגבלים מתהוות משיעורי חום מוגבלים כל אחד מהם מיוחד
להכנה מיוחדת הכרחית לחיזו צורה מיוחדת לה . הנה מי שיאמר
שכל זה היה במקרה בלתי כונת טוס מכויץ יהיה כמתעתע בלו ספק
כמו שבאר ארסטו בספר השמים מאמר ב' פרק מ"ה באמרנו אם אולי כוכב
אחד או שנים בלבד היו על זה האופן לא היה כל כך רחוק שיהיה מקרה
אבל בהיות כל כוכבי לכת על אופן זה . הנה זה המאמר הוא מאמר
מתעתע עכ"ל . הנה מכל אלה יתחייב מציונות הגלגלי וכוכביהם
אשר הוא בשביל התנועה כתבואר לעיל הוא לצורך מציונות השפלים
הנפסדים . וזה הוא מה שרצינו לבאר .

אמנם

מה שאמרנו שלמציונות מיני הנפסדים יתחייב בהכרח
מציונות ההכנה הנז' על שעורי המוגבלים יעיד עליו
החום בפרט כרבים ממיני החמחים הנמשכים בצורותם וכמות' ואזכותם
אחר התחלפות תנועות הגרמים השמימיים ויתבאר גם כן בראיות
אכן רשד אשר הביא בבוארו לספר השמע מאמר ח' פרק מ"ו באמרנו
שאם לא היתה לכל צורה חיזו הכנה מיוחדת לה לבדה היה מתחייב
שיתהווה כל דבר מכל דבר ועל הפך זה יעיד החום ולזה כתב בבוארו
בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק י"ח ונה לשוננו מיני החום המתהווים מחום

הנכבדים

הזכוכי' המהוים כל מיץ ומיץ ומיני בעלי חיים יש להם מדות מיוחדות
 והוסף ואמר ואלו המדות באות ממלאכה אלהית שכלית *
נשיב ואם כן להתיר ספק החקירה הנזכ' שמציאות הגרמיים
 השממיים הוא לבורך השפלים הנפסדי' וזה בכונת וברזן
 פועל מנין שהמציאם וסדרם לזה *

ולטענות

החולק נשיב אחר טקדום שלם הנחות ראשונה
 שתכלית כל ההוים ונפסדים הוא המיץ האנושי
 שהוא הנכבד מכלם כמו שביאר ארסטו' בספר הנהגת המדינה באומרו
 וכמו כן ראוי לחשוב גם בהוים ונפסדים שהמחיס הם בטביל
 הבעלי חיים ושאר הבעלי חיים הם בטביל המיץ האנושי * קצתם שהם
 בני תרבות הנה הם לתועלתו ואשר אינם בני תרבות לעשות מהם
 מלבושים וכלים אחרים גם שלא יצדק זה על כלם ובהיות שהטבע לא
 עשה דבר בלתי שלם ולא דבר לבטלה * יתחיים שעשה כל אלה
 בטביל המיץ האנושי * שנית שהנפש האנושית השכלית היא
 בלתי שלמה בשלמות השני ותשיב אותו בפעולה אנושית בחיריית
 כמבואר לעיל * שלישית שהנפש השכלית הנז' היא עצם נבדל אשר
 בהיותו בשלמותו השני הוא יותר דומה מכל נמצא לאל יתברך * ואחר
 שהקדמנו אלו השלם הקדמות אשר הם מבוארות במופת ממה שקדם
 ואמר שמכל אלה יתחייב שהנפש האנושית בהיותה עצם נבדל היא
 נכבדת מן הגרמיים השממיים ולזה כאשר טען החולק באמרו שאם
 היה מציאות הגרמיים השממיים לבורך השפלים הנפסדים היה מתחייב
 שיהיה מציאו' הנכבד לבורך מה שלמטה ממנו * נשיב שזה היה מתחייב
 אם היה מציאות הנפסדים הוא התכלית האחרון אמנם בהיות מציאות
 הנפסדים לבורך שלמות עצם נבדל נכבד מן הגרמיים השממיים לא
 יתחייב שום נמצא * וזה כי אמנם בהיות הנפש האנושית השכלית
 עצם נבדל הנה היא יותר נכבדת מכל עצם גשמי * ובהיות שלא יושב
 שלמות זה העצם בלתי פעולה אנושית בחיריית * ולא יתכן מציאות
 זאת הפעולה באופן שלם בלתי מציאות ההוים ונפסדים * אם כן
 ראוי שיהיה מציאות גרמיים השממיים לצרכי ההוים ונפסדים אשר
 מציאותם הכרחי לשלמות העצם הנז' * וכך כאשר טען החולק
 שנית באמרו שאם הגרמיים השממיים היו נמצאים לצרכי הנפסדים
 יתחייב שהיו הנפסדים תכלית המכוון במציאות כל המוחש בכללו וזה
 היה מגונה ומרבה הבל * נשיב גם כן שזה היה מתחייב אם היה מציאות
 הנפסדים הוא התכלית האחרון * אמנם לא כן הדבר אבל היה מציאותם

תכלית כל גשמי

לצורך שלמות הנפש השכלי הנו אשר בשלמותה תהיה נמצא יותר דומה
לא ית' ויותר נכבד מכל שאר הנמצא' בפרטו מן הנמצאות הגשמיות *

זוה

דברים י

נראה שהורה הכתוב באמרו ועתה ישראל מה ה' אליך שאל
מעמך כי אם ליראה את ה' אליך וללכת בדרכיו וכו'.

ה' לה' אליך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה רק באבותיך חסך
ה' לאלהיה אותם ב'. כלומר בהיות חסך האל ית' בשלמותך הבחירי
זוה שתיראהו אשר לא יהיה זולתי השכל וידוע אותו ושתלך בדרכיו שהם
חסד ואמת וכבן תדמה לו בצד מה. וכל זה חסך הוא שיהיה בבחירתך
לכן הוא שואל ממך שתעשה כן מבלי היות זה בידו כמבואר לעיל.

ובאמרו הכל ביד שמים חוץ מיראת שמים. והודיע שזה יקר בעיני
יותר מן השמים ומן הארץ. באמרו ה' לה' אליך השמים וכו' רק
באבותיך חסך *

וכן

ישעיה ס"ג

באר ישעיהו באמרו כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום
רגלי כו'. ואת כל אלה ידי עשתה ויהיו כל אלה כאם
הואל זה אבינו אל עבדי ונכה רוח וחרד על דברי. הנה באר שעם היות
השמים כסא ה' יתברך והארץ הדום רגליו אמנם הנדיק וחרד על דברו
יקר בעיניו יתברך יותר מן השמים והארץ. באמרו גדולים מעשיהם
של בדיקים יותר משמים וארץ *

ולהבין

ישעיה מ"ט

זלהורות למה זה ועל מה זה אמר הנביא הנו' ויאמר
לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר. כלומר שה'
ית' מתפאר בבדיקו' כמו שיתפאר האומן בפעולה השלמה שבפעולותיו
גלה יתפאר בישראל. כי אמנם בהיות האדם הוא המין הדומה ליוצא
יותר משאר הנמצאים באמרו געשה אדם בכלמנו כדמותנו ובמין האדם
הנה ישראל חלק ממנו יותר דומה לאל יתברך וקרוב אליו בהיותו מכיר
את רבונו ומחזיק בכריתו. ומתכוין לעבדו שכם אחד יותר מכל

שאר המין האנושי אשר אין לפניהם בלתי אם גויותם
וגאות דמיוניהם. באמרו לה ברכוהו באסוס

ואנחנו בשם ה' אליהינו נזכיר. ובאמרו

חביב אדם שנברא בצלם חביבין

ישראל שנקראו בניו למקום

ראוי ח"כ שיתפארו בישראל

אשר הוא מבחר מעשיו

הוא יכוננו

עלין יתן מזיון תשובת ישראל *

הן כל אלה יתנו עדיהם

בהשקוף עלימו מעטיל ויבחנו דברי תופשי התורה וחכמי הגויים כי
 יספר בקוצר מלין מעלול ודרך שניהם להתיר הספקות הנזכ' ולהשיב
 בהם דעות אמתיות. הלא הם דרכים טובים רב ההכרח ביניהם ובהביע
 המציין אל שני ההפכים יחד יטפוט על נקלה איזה יבאר הזה או זה
 כמו שאמר הפילוסוף בספר השמים והעולם מאמר ב' פרק מ'
 כי אמנם הפילוסוף אשר ראו היות במוחשים פעל והתפעלות נודע
 אכלס היות ההתפעלות מכד החומר והפעל מכד הכורה ובכן ידעו
 היות המוחש מורכב מכורה ונושאה ויסדו דעותם על הנחות אשר
 חשבו הכרחיות *

הן הנה היו

ראשונה שהוא מן הנמנע שיתהוה יש מאיז נזאת ההנחה אמנם
 אמתית בלי ספק כי בהפכה יאמר דבר והפכו וזה
 כי באמרנו על דבר שהוא בלתי נמצא כלל אמרנו בלי ספק שאינו חומר
 לדבר נמצא כי אם היה חומר לנמצא היה חלק ממנו ולא ידק עליו
 שאינו נמצא כלל אבל ידק עליו סותר זה ונאמר שהוא נמצא בלי
 ספק ובחשבם היות כמו כן נמנע שיתהוה דבר בלתי שיתהוה מדבר
 אחר נמצא ולא ילך זה אל לא תכלית כמבואר לעיל אמרו היות מן
 ההכרח שיהיה איזה מין מן החמרים נושא ראשון לכל הנושאים ובהיות
 מן הנמנע שיתהוה אותה הנושא מנושא אחר קודם לו בהיותו ראשון
 לכלם והיה מן הנמנע אכלס שיתחדש לא מדבר אחר אמרו שהוא
 בהכרח בלתי מחדש ואם כן היה מעולם ונקרא קדמון וכאשר ראו
 שכל המוחשים משתנים זה לזה באמנעו או בלתי אמנעו ומן הנמנע
 שיהיה דבר נמצא בפעל בעודו בפעל מתהפך לדבר אחר זולתו כ"א
 כן היה מתלבש שתי צורות יחד וידק עליו שם עצמו ושם זולתו
 אשר לא יעלה על לב אמרו שאותו הנושא הראשון הוא חומר נמצא בכח
 לא בפעל ובכן התחייב שלא נמצא לעולם בלי צורה והוא הנקרא
 אכלס חומר ראשון וכאשר חשבו היות צורות היסודות ראשונות
 לכל צורות המוחשים הוות בחומר הראשון בלתי אמנעו התחייב
 אכלס שיהיו היסודות גב קדמונים *

שנית בחשבם היות התנועה קדמונית בהכרח עד שאמר
 שמי שיאמר הפך זה הוא בלי ספק סכל או מתעתע *

כלל העולה

מה באמר' שהוא מן הנמנע שיתחדס דבר בלתי תנועה שתניע המחדס
לחדס אותו הדבר . ואם כן באמרנו שהתנועה התחדסה באמר בהכרח
שהתחדסה בתנועה קודמת וילך הדבר אל לא תכלית . ולכן התחייב
אבלס שתהיה התנועה קדמונית . הנה בהיות מן הנמנע המבא
תנועה בלתי מניע ומתנועע אמרו סמויה יתחייב שימצא מניע
ומתנועע קדמונים והם אכלס הגלגלים ומניעיהם . וכחשס טבהמבא
היסודות ותנועות הגלגלים המחוייבים למציא' ההוייה וההפסד נמצא
אז בהכרח ההוייה וההפסד התחייב אבלס היות תנועת ההויי' וההפסד
קדמונית . ובהיות נמנע אבלס היות צורה מן הצורות
זולתי בחומר מוכן אליה ואם כן לא היה אדם כי אם מורע אדם .
וכן שאר המינים התחייב שלעולם נמצא אדם ושאר המינים . ובהיות
אבלס תנועת הגלגלים קדמונית לכלי תכלית ומשבו היותה בלתי
אפשרית זולתי בכח מניע בלתי בעל תכלית וגם ראו היות תנועת
הגלגלים בתכלית השווי' אמרו שמאלה יתחייב שיהיה המניע נמצא
פשוט בלתי גוף ובלתי כח בגוף הן בסבת שווי התנועה אשר היא בלתי
איפשרית למניע חמרי הן בסבת נבחייות התנועה אשר הוא נמנע
אבלס שתמצא על ידי כח בחומר אשר הוא אמנם בעל תכלית .
אם כי על הראייה הטנית חלקו אמנו הכבא ואמרו היות מניע הגלגל
כח בגוף . ועם היותו בעל תכלית לא ימנע היותו מניע נבחי
פי הכח ההוא לא יתפעל מהתנועה ולכן לא ייעבף ולא ייגע וזה
מנפיק אבלס אל שיהיה מניע נבחי . כמו מספר אכן רשד בספר מה
שאמר מאמר "ב פרח מ"א" . וכאשר ביארנו הפילוסופים הנו' היות
המניע הנו' בלתי כח בגוף התחייב אבלס בהכרח היותו אחד במספר כי
המספר לא יכול על נבדלים מחומר אשר הוא סבת המספר בפרטים
זולתי בהיותם נבדלים במין .

שלישית

בהיות מן המפורסם שאי אפשר שימצאו נמצאים
בלתי בעל תכלית במספר בזמן אחד . כי
הנמצאים אשר יצדק עליהם שהם כלם בזמן אחד הנה יש להם תכלית
בלי ספק כי מה שאין תכלית לו לא תצדק עליו הגבלה מקפת בכל
לכן התחייב אבלס שתהיה כל נפש אדם פרוי נפסדת . וזה כי
באמרם שלעולם היה מין האדם נמצא בזמן בלתי בעל תכלית אם
היתה נפש האדם דבר בלתי נפסד היו נפשות בני אדם קדומות בזמן
אחד בלתי בעלת תכלית במספר . ומזה התחייב אבלס שנאמר
אחת משתים אם שתהיה נפש האדם נפסדת . ואם שתהיה שכל נבדל

כלל העולה

כצחי אחד במספר ומנותף לכל המין האנושי לא שיהיו שכלים נבדלים
 רבים במספר בני האדם . ומזה יתחייבו שלא יהיה אחר המות הבדל
 בין בדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו . ולפי זה חנם מס
 בנו הטוב תאות ידיעת האמת בדברים האלהיים הכלתי ברוכי לקבץ
 המדיני אשר כל אדם נכסף לדעת אותם לפחות כאשר העירוהו עליו
 ויקץ כיטן מתרוכז מייץ *

רביעית

באמרם שהדב' הקדמון ונצחי אין לו פועל באמת
 וזאת ההנחה אמתית ומבוארת בעצמה . אין
 ספק בה כי הפועל יקדם בזמן לפועלו בלי ספק . והדבר אשר היה
 לפעול בזמן בלתי בעל תכלית לא היה דבר קודם לו . לכך התחייב
 אכלס שאין לכלל המציאות פועל בהיות אכלס השמים והעולם קדמונים
 היינו הגרמים השמימיים והיסודות ותנועת ההגוייה וההפסד ומציאות
 החומר הראשון כנו לעיל . וכאשר ראו היות במציאות סדור והתקשרות
 קבצו בקצתו בפרט בתנועת המניע הראשון ובהתקשרות
 הנו' היה המציאות בכללו אחד במספר והתחייב מזה שיש נמצא מקיץ
 ההתקשרות הנו' אמרו שיש מסדר בלי ספק . ולפי זה יהיה פעול
 אכלס לסדר ולקשר נמצאות אשר הוא לא המציאס . וככך לפי דעת
 זה מקרה הוא היה לנמצאו' שיתבא מסדר נצחי מסדר ויקשרם בו זולתו
 היו בלתי סדר וקשר . ומקרה הוא היה למסדר שיתבאו נמצאות יסדרם
 הוא ויקשרם כי זולתם היה בטול ובלתי פועל . והוא אס כן בפעולתו
 זאת דומה לקורא אשר דגר ולא ילד . וכאשר היה זה אכלס בלתי נמצע
 התחייב שגם טביאו ראיה מופתית על היות המניע הראשון אחד
 ובלתי גוף לא יתחייב מזה שלא ימצאו זולתו שכל נבדל מזה לו במעלה
 שיהיה מסדר המציאות ומקשרו ויפול מספר עליה' בסבת הבדל פעול
 המורה על הבדל בורתם . בו יהיו נבדלים במין כאשר באר אין רשד
 בספ' הפלת ההכלה מאמר הפרק ב' . ולפי זה יתחייב שיפול מס' האות
 על מניהם במה או שלא יהיה אחד מהם אלה . והנה הם מתאמצים
 להבין ולהורות הפך זה היינו שאין אלהו' כי אס אחד במספר במבואר
 בספר מה שאמר מאמר י"ב פרק ל"ט ומ"ט וזולתם *

חמשית

בראותם היות השבת ידיעה אכלנו על אחד משני פנים
 האחד בחושים וזה בפרטו המוחשים אשר לא נשיגם
 כי אס בחושים . והשני בטכנ' וזה במיני המושכלות המופ' טעות מחומר
 אמרו שהוא מן הנמצע שתפול ידיעה אלהית על פרטו המוחשים כמו
 שחשב איוב באמרו העיני במר לך וכו' . וכל שכן שהוא במבואר

כלל העולה

אכלם שלא תפול עליהם השגחה אלהית כמו שביאר אבן רשד בספר
 מה שאחר מאמר יב' פרק ל"ו ומזה יתחייב שלא יבדיל האל יתברך בין
 בדיק לרשע בין חכם לבסיל לא בחייהם ולא אחר מותם להיותם פרטו
 מוחסוס אשר לא תפול ידיעתו עליהם כל טכן השגחתו וכאשר ראו
 היות השגחה פרטית באיברי כל חי מכוונים בלי ספק לתועלת הכרח
 לפרטיו ההוא אצרו היות כל זה פעלת הטבע ובהיות שכל מכוין
 לתכלית הוא כח סכלי בלי ספק והיה הכח המצויר הכלים בבעלי
 חיים מצוירם בלתי כלי חמרי אשר לא יאות לכח בחומר כאשר הורה אבן
 רשד בשם ארסנו' בספר מה שאחר מאמר ז' פרק לח' הנה אם כן
 יתחייב שיהיה הטבע הפועל לתכלית בלי כלי חמרי אם טכל נבדל
 מכוין ואם כלי לו כמו שהורה אבן רשד בספר הנזכ' מאמר י"ב פרק י"ח
 ומזה יתחייב שיהיה אותו הסכל הנבדל מטגיה בפרטים וישאר הספק
 אשר אצרו שלא יאות לטכל נבדל לדעת פרטיו כל טכן להטגיה עליהם *

אמנם

תורת אלוהינו תודיע במופתים נכוחים למבין דעות אמתיות ולהתיר
 הספקות הנזכ' כוננה עלינו מסלול ודרך רב ההבדל מדרך הפילוסופי'
 הנזכ' בו ובווא כל מעיין להכיר רבוננו יתהלל הטכל וידוע נסלאו מתורתו
 כי כבר התבאר אכל כל מעיין בחפוט הנסיון עד היותו
זוה במוטכל ראטון שהדבר הנמצא מתמיד בנמצאים רבים
 במספר לא יטול בהם במקרה היינו בלתי מכוין מאיזה טועל רבוני או
 טבעי כמב' בספר השמים והעולם מאמר ב' פרק מה' ובספר טמע
 טבעי מאמר ב' פרק תח' אכל יהיה בהכרח מפעלת טועל רבוני
 מכוין לתכלית מה או מפעולת טועל טבעי מכוון ועוטה במכות
 והנהגת מטכיל מכוין בלי ספק כמו שביאר אבן רשד בספר מה שאחר
 מאמר י"ב פרק י"ח *

שנית

התבאר טככל אחר מהגלגלים אשר נודעה תנועותם
 בחוט טהם לפחות טמנה נמצאת קצבת כמות מוגבלת
 אשר אם היתה יותר או פחות כחוט השערה היה בנייה ריקות או היו
 מונעים זה את זה מן התנועה ומן ההגבלה הנזכ' הנמצאת בכל אחד
 מיהם נודע אכל כל מעיין היות כמותם המוגבל כנזכ' והעצם
 הנשוא אותו הכמות בהכרח מכוונים מפועל רבוני או פעלת טועל
 טבעי המציאם בהנהגת ומכות טועל רבוני מכוין כנזכ' *

כלל העולה

ט

ישעיה מ"ח

זוה הודה ישעיה באמרו וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם ועמדו יחדיו כלומר טפחתי ומדרתי אותם על אופן שיוכלו לעמוד יחדיו ולא ימנעו זה את זה מפעלת תנועתם *

שלישית

התבאר מן החום שביביר הנפסדי' בעלי האיברים נמצאו איברים רבים במספר על תמונות שונות וכל אחת מהן תועלת מבואר לפרטוי ההוא אשר לא היה מטיגו זולתה בתמונה ההיא • ומזה התבאר היותם ממונים מפועל רצוני או טבעי בהנהגת רצוני מכויז כנז' • כמו שהורה המפורר באמרם הנטוב און הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט כלומר הלא ידע וישגיח • הסך מאמר הכופרים באמרם לא יראה ולא יבין אלהי יעקב • והאסוף מופת על היותו בהכרח מטיגו באישי המין האנושי מצד המוסר והמוסכלות הראשונות אשר נמצאו בטבע באישי המין הנזכ' באמרם היוצר גויים הלא יוכיח המלמד אדם דעת • וזה כי אמנם הם אינם זולתי כלים לשלמות מוסכלות נקנות בכחירה אישיות כי במוסר ובסוף ליריע האמת גם באהיות הכלתי הכרחיית לבקוץ המדיני ובמוסכלות הראשונות יהיה איפשר לו זה בכחירה אישיות לא זולתה • ומזה יתחייב שתהיה ההשגחה על הכחירה האישיות *

תהלים כג'

רביעית

התבאר בנסיון טלפעלות תולדות הנפסדים יצטרך בהכרח מציאו' טבע החומר הראשון אשר זולתו לא יתהוו זה מזה ויכלה החומר ברכ הזמן כאשר באר אבן רשד בספר מה שאמר מאמר יב' ערך לב' ומציאות תנועת הגלגל היומי הישרה ומציאות תנועות הכוכבים המעוותות בפרט תנועת השמש המעוותת ומציאו' אור השמש והכוכבים וחומם כמבואר בחום ובארו אבן רשד בביאור הספ' הנז' מאמר הכנז' ערך ח' ובהיות בורך התולדות הנז' שיהיה כל אחד מאלה עם יחס מיוחד לכל תולדה ותולדה נודע בלי ספק טלח הסכימו כלם לפעלת התולדות במקרה אבל הסכימו בהכרח בכוננת פועל רצוני או טבעי כנזכ' ומסבב הסכמתם ומציאותם באמצעי או בלתי אמצעי ליתכלית פעלת התולדות הנזכ' • וזה הורה ישעיה

ישעיה מ"ח

באמרו עושה שלג וכורא רע אני ה' עושה כל אלה כלומר שמתקן מציאות השלג אשר בין תנועת הגלגלים המתנגדו'וה עם זה מסכימו יחד בפעלת התולדות הנזכ' ומתקן מציאות החומר הראשון אשר נקרא רע אבל רבים מהקדמונים כנזכ' לבי' התבאר שאני ה' רל' מהיה אחר אפיסות מוחלט באמרו עושה כל אלה וזה כי אלה ודאי לא פתהו מנושא קודם מבלי און נשא קודם לחומר הראשון ולא לגלגלים

כלל העולה

ותנועותיהם הנז' ואם כן התבאר שהיה מציאותם מוכח בחירתו :

חמישית

התבאר בחוש כי מציאות מיני בעלי חיים לא יתקיי' בלתי מיני הצמחים אשר בס יחיו ומציאות האדם לא יעוב בלתי מיני הצמחים וקצת מיני הבהמו' בפרט הבייתות העובדות אולתו במיני האוסף ומן המבואר שלא היה זה מקרה קרה לכל אחד מיני בעלי חיים שימצאו מיני הצמחים הכרחיים לקיוונם קצתם או רובם מיוחדים למין זולת מין ולא מקרה קרה למין האנושי שימצאו מיני הצמחים מיוחדים לקיוונם ומיני בהמות מיוחדות לעבודותיו אבל

התחייב שהיה מציאות כלם מכוון מפועל רבוני או טבעי ממסדר מרכזן פועל רבוני מכוון אל תכלית כנוכ' כמו שביאר המסורר באמרנו מציאות חכיר לבהמה ועשב לעבודת האדם להנכיח לחם וכו' :

וכאשר

התבאר מכל אלה ונולתם לעיל איש' על מקומו שמציאות הגלגלים וכוכביהם ותנועותיהם ומציאות החומר הראשון היו בהכרח פעלת פועל רבוני שהמציאם לתכלית וזה בהכרח דרך בריאה מבלי איך נושא קודם כנוכ' והתבאר שמציאות תול דית הנפסדים לא יהיה בלתי פעלת הגלגלים ופעלת כוכביהם ופעולת ותנועותיהם והתפעלות החומר הראשון הנה התבאר היות מציאות כלם והנהגתם וקשרם לפעולת פועל רבוני הוא מציאם ומנהיגם באמרו בראשית

בראשית א'

ברא אלהים והוא הטס המורה מנהיג ומסדר כלומר שהנהגתו וסדרו בנמצאות מורים שהוא ברא את כלם והוסיף לבאר המופת באמרו אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים כלומר שבהיות תולדות הנזכ' תולדות השמים והארץ כי לא תהיינה בלתי מציאות עבם השמים ומציאות כוכביהם ומציאות תנועותיהם ואורם וחומם הפועלים בחמרים ומציאות החומר הארצוי המתפעל מהם אשר לא יעלה על לב שגמכאו כלם הכרחיים לתולדות במקרה אבל יורו היותם פעלת פעל רבוני שהמציאם ובראם ועם זה התבאר היות הכרחית לתולדות הסכמת כלם בפועל והתפעלות הנה אס כן יורו היות הסכמתם פעולת מכוון בה לתכלית מה

בראשית ב'

ומכונות מאלו יתברך * היה בהבראם מאלת ה' המהווה ובורא אחר אפימות מוחלט והסכמתם יחד בתולדות היתה מפעולתו באשר הוא אלהים מסדר ומנהיג אשר אחר שברא עשה וסדר ארץ ושמים להסכים לפעולת

בראשית ג'

מכונות מאלו יתברך * אלה הנה התבאר שלכל פעולת פועל חוץ מן הבריאה יצטרך בהכרח היות איזה נושא נמצא בו יפעל הפועל את פעלו

כלל העולה

את פעלו וכמו כן יבטורך להתפעלות המתפעל... שימצא פועל יפעל
בו ואם כן התחייב שלא היה מציאות אחד מהם בלתי מציאות חברו ואם
לא היה מציאות בטל

שנית הנה התבאר שמציאות הנמשך לא יתחייב מציאות עבס
הפועל וכך מתציאות הפועל לא יתחייב מציאות עבס

הנמשך אם לא שנאמר שיהיה כל אחד מהם סבה למציאות חברו ואם
נאמר כן הנה יתחייב שיהיה כל אחד מהם סבה למציאות עבמו אשר
לא יבטור וזה כי לא יבטור שיהיה מציאות עבס מתחייב מציאות זולתו
כי אם בדרך עילה ועלול יתחייב אם כן שיהיה מציאות כל אחד מהם
בלתי מחייב מציאות חברו אבל יהיה אצלנו מציאות חברו מקרה
בלבד ובכך התחייב שיהיה איפשרות פעלת הפועל וכך איפשרות
התפעלות המתפעל מקרי כי לולי קרה לפועל איפשרות מצד

המתפעל הבלתי מסובב ממנו היתה פעלתו בלתי איפשרית וכך
התפעלות הפועל היתה בלתי איפשרית לולי קרה לו שימצא פועל
שיפעל בו ובכך התחייב שיהיה מציאות הפועל והמתפעל מקרי
בלתי הכרחי בעצמו כי בהעדר אפשרות הפועל וההתפעלות יתחייב
העדר הכורות אשר מהם ימשך הפעל וההתפעלות ואם לא נאמר
שיהיו כורות בלתי שום כח וזה לא יעלה על לב ובכך התחייב שלא
היה אחד מהם קדמון אבל נמשך לפעלת פועל מכיון כי הקדמון אמנם
הוא מחייב המציאות בעצמו בלתי שיבטור אל מציאות נמצא אחר

כמצב במופת ארסנו' בספר השמים והעולם מאמר א' פרק ק"ד
ואת כל אלה הורה המורה לבדקה יתברך באמרו אני אל שדי

התהלך לפני והיה תמים כלומר אני לבדי נמצא אשר די במציאותי
לפעולה המיוחדת לי והיא הבריאה וזה לא יתכן לשום נמצא
זולתי היינו שישפיק מציאות עבמו לבדו לפעולה המיוחדת לכורתו אם
כן אין שלם בשלמותו ובכך התהלך לפני ללכת בדרכי למען תקנה
שלמות מעשיו ותהיה שלם במיך

וכאשר יתבאר היות מן הנמנע שתהיה הבריאה פעולת שום
נמצא בשמי אנוכח בגסם הנה יתבאר היות הכורא אחד
בלבד ואין זולתו וזה כי אמנם בכדלים מחומר המתדמים לבמרי לא
יכול רבו ולא מנין כאשר התבאר לעיל במופת

ובהיות מן ההכרח שימצא חיה נמצא קדמון כי באופן אחר ילך
הדבר אל לא תכלית הנה מן ההכרח שיהיה חיה נמצא
כורא מבלי אין קדמון זולתי הנמצא אשר פעלו הבריאה אמנם היות

כלל העולה

מן הנמנע שתהיה הכריו' פעלת פועל גממי או כח בגוף הנה יתבאר
 באופן זה: כי בהיות הבריאה המצויה דבר אחר האפיסות
 המוחלט וההעדר הגמור וכין המציאות וההעדר הגמור אין אומנעי
 כלל להיותם שני חלקי הסותר הנה יתחייב שלא תהיה הבריאה כי אם
 ברבע בלתי מתחלק כאשר העיד באמרנו בראשי ברא' להי' כלומר בראשית
 הזמן אשר היה בהכרח רגע בלתי מתחלק. ובה הארה שקודם הבריאה
 לא היה זמן כלל וכך לא היתה תנועה שיונע בה הפועל לפעלו אשר
 משבו הפילוסוף היותה הכרחית וקדמונית. ובהיות כי אין זמן בין
 תחלת הבריאה וסופה ומזה התבאר שלא תפול בה תנועה ולא כלי
 חמרי וכבר התבאר שבכל פעולת כח בגוף יהיה בהכרח זמן ותנועה
 וכלי חמרי בין תחלת הפעולה וסופה. אם כן יתחייב מזה שהבורא
 הפועל בלעדי כל זה אינו כח בגוף כלשכך שאינו גוף בלתי חי אשר אין
 לו פעולה באמת וכן הורה באמרנו ונשמרתם מאד לפעולותיכם כי לא
 ראיתם כל תמונה.

דברים ד'

זכהיות במציאות המגמה שכלית מפורסמת. לפחות בנפסדים
 בעלי גלים אשר בהרבבותם במבואו אברים וכלים וכלים
 שונים מכוונים לתכלית בעלת אותנו הפרטי אשר בו האברים הפרטיים
 וההשגחה הנזכ' היא בלי ספק מכוונת מאת המבורא ית' באומנעי
 וא בלתי אומנעי כי אם לא היתה מכוונת מאת היותה מקרית כנז' לעי'
 הנה התחייב מזה שהבורא ית' משגיח במיני' ובפרטויהם כמו חלקי המין
 באומנעי או בלתי אומנעי כאשר הורה באמרנו הגנוע און הלא ישמע.

תהלים צב

זכהיות במין האנושי כח מיה להשיג מושכלות בלתי מושכלות
 לקבץ המדיני עם תאיה טבעית להשיגם. מורה על
 היות השגתם מכוונת מאת מסדר בטוונה וברצון. ועם זה לא תמצא
 השגתם כי אם בבחירה פרטית וזה ביוחידים באחרים. להתבונן ולהשיג
 בדרכים שונים ותהיה השגתם על מעלות שונות ויחידים וזולתם רבים
 נרפים מהשיג או מואסים או מתקוממים לכוננת המסדר הנזכ' הנה
 התחייב שהשגת המסדר הנזכ' החפץ בשלמות האנושי הנזכ'
 המכוון ממתנת היות פרטית בפרטו האדם באש' הם פרטים לא באש' הם
 חלקי המין לבד. אבל תהיה השגחה פרטית על כל אחד מהפרטים
 אשר קצתם מביא כוננת המסדר אל תכלי' וקצתם מואס בה או מתקומם
 עליה באמרנו יורע מחשבות אדם וכול' אשרי הגבר וכו' כי אומנע
 עלת זה היה הסתדרותו חסר מן הראוי למשתדל החפץ להביא מכוונת

כלל העולה

בראשית ט'

תכלית באמרו כי לא יעוּס ה' את עמו וכן הורה באמרו ויך את דמכם לנפשותיכם ודרוּם להבין ולהורות היות השגחתו פְּרִטוּת כְּמִין האנושי לסבת נפשו האלהית כאשר הוסיף לבאר באמרו כי בכלם אלהי עשה את האדם

ובהיות ידיעתו בלתי מסובבת מהנמצאות

להיותה קודמת לנמצאות וסבה להם ומן הנמנע לנמצא שימציא את עצמו והפך זה יקרה לשכל האנושי כי אמנם לא תהיה לו ידיעה כי אם מסובבת מהנמצאות וכיוצא המובל אליו מן החושים אחר אשר יפסוט מחומר ויעשה מהם כללים ובכך לא יאמר עם ידיעה באמת על ידיעת הבורא וידעתנו כי אם בשתוף השם. אם כן יתחייב שאע"פ שלא תפול ידיעת שכל אנושי על הנמצאות בלתי תנאים בהם היינו שיהיה הכרחי כללים מפסטים מחומר בלתי בעלי תכלית במספר כי רק בהיותם על התנאים הנזכ' תפול עליהם ידיעת שכל אנושי ולא תפול על רבים איך תכלית למספרם ולא על מקרים ולא על פרטים כי אמנם לא ישיג האדם אחד מאלה כי אם בחושים לא בהשגה תכלית אם כן אכל הידיעה האלהית אשר היא בלי ספק בלתי מסובבת מהנמצאות כנזכ' לעיל יתחייב שלא יהיה הפרש בין נמצא לנמצא ולכן ראוי שתפול על רבים איך תכלית למספרם כמו על בעלי תכלית ועל הפרטים כמו על הכללים ועל המקרי' כמו על הדברים ההכרחיים ועל החמרי' כמו על המופסטים מחומר ועל העתיד כמו על ההווה בפרט כאמ' לא יהיה איפסרות מציאות כל אחד מהם זולתי מציאותו ית' שהוא דבר אחד עם ידיעתו וכן הורה באמרו היפלה מה' דבר וזה הורה הנביא במופת הנזכ' באמרו אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא

בראשית י"ח
ירמיה כ"ג

ובהיות

שהבורא יתברך המציא הפכים אשר לא ימציאם פועל טובעי ובכל אחד מהפכים נולד תכלית אשר לא יעלה על לב היותו בלתי מכוון מפועל רבני הנה התבאר היות הבורא פועל רבני וכן הורה באמרו יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא רע ואני ה' עושה כל אלה

ישעיה מ"ה

ובהיות

הבורא שלם ומעלה מכל הנמצאות התבאר שכל נמצא היומה לו הוא יותר נכבד ושלים מיתר הנמצאות. מסלמות הבורא חכמתו וחסרו גודע אצלנו מצד מעשיו באמרו כלם בחכמה עשית ובאמרו וחסיד

תהלי' קמ"ה

כלל העולה

ככל מעשיו . וזה בהיותו מעניב בלתי חייב ובלתי כריך . הנה התבאר
מכשירי האדם להדמות לבורא יתברך כפי האיפשר יבטורח היותו חכם
ומסיד כל שכן שיהיה נדיק .

ובהיות

חסד הבורא ונדקו באים מאתו ברצון ובחירה בלתי
מוכרח כלל בהיותו פועל רצוני כנז' יודע שני הפכים
ויכול עליהם בשוה וכומר בטוב מהם עם היותו יודע שיוכל לעשות הפכו
הנה התחייב שפעלת הטוב אשר תבוא מאת האדם הדומה לבורא
תהיה מאתו ברצון ובחירה מוחלטת בלתי מוכרחת כלל עם שידע
היותו יכול לעשות הפכה באמרו ובחרת בחיים .

דברים 3

ובהיות

זה המין מן הבחירה נמנע בנבואים כי אם בשכל
בלתי שלם אשר לפעמים הוא בלתי משכיל בפעל .

ובכן לא יתקומם להעביר את דעת הכח המתאזה המצוה לכחות
הגשמיות דברים אשר לא כן כמו סיקרה לבעלי חיים בלתי מדברים .

באמרו נמשל כבהמות נדמו . גם שידע שיוכל להתקומם עליו ברצונו
עם אהים . וזה בהיותו משכיל בפעל . ומזה המין היו הנפש האנושית

השכלית הנקרא כלל אלהים . אשר לו כח בחירה רצונית הנקרא בכתוב
דמות אלהים . ולא יקרה זה לזולתו כמו שבאר אבן רשד בספר הפלת

ההפלה מאמר ג' חקירת י"ח . באמרו שלא תמצא לאחד מן הנמצאים
בחירה כי אם לאדם לבדו . כי אמנם האחרים זולתו יפעלו בטבע בלבד

הנה אם כן יתחייב שלא תמצא בחירה זולתי לבורא יתבר' באופן נכבד
ומעולה ולאדם באופן שפל כאשר הורה אבן רשד בספר הנז' מאמר י"א

פרק א' אם כן כאשר חפץ הבורא להמציא נמצא דומה לו כפי האיפשר
אשר יהיה בהכרח מבחר הנמצאות ותכליתם היה מן המחוייב שיבחר

האדם בדמותו כלבמו כאשר העיר לעשות בסוף מעשה בראשית .
באמרו אדם צלמנו כדמותנו . וזכנו לעשות האופש' אצלנו להדמות לנו

ויקרא י"א

אני . וכאשר תדע הנפש השכלית שתוכל להדמות לבורא
בעיוון ובמעשה . ושבוה ישוג הבורא יתברך חפצו וכוונתו אשר לא

תושג בכח אלהי מכריח כי אמנם אם לא תהיה הבחירה רצונית אשר בה
תבחר הנפש השכלית בטוב משני הפכים בלתי מכריח שיטעו אליו לא

יהיה כלל הדמות המכוון מאתו . ובכן לא יאזת שיוכיח הבורא את כח
האדם לפעל בלתי הסמכת ורצון כפשו השכלית באמרו מה ה' אלהיך

דברים י"ב

שואל מעמך וכו' . ואמרו הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים . אם כן
לאשר תבחר ותקרב הנפש האנושית את עבמה ואת זולתה להדמות

כלל העולות

נח

לבורא למען ישיג בוראס חפצו תהיה בלי ספק כבן עובד אביו מאהבה
באמרו בניו אתם לה' אלהיכם *

דברים י"ד

ובהיות

הבורא יתעלה שלם מכל הנמצאים וממנו הווה כל
שלמות וכל כח בהיותו רב מחולל כל באמצעי או

דברי הימי'
כ"ט

בלתי אמצעי . כאשר התבאר באמרו לך ה' הגדולה והגבורה כי כל
בשמים ובארץ לך ה'וכו' . בפרט כי בהיותו חסיד כמבואר לעיל כל

שכן שהוא בדיק באמרו בדיק ה' בכל דרכיו . הנה התבאר שיהיה בדיק
ומינו הגמול המחוייבם מצד בדיקו הנו גדולים וטובים מכל גמול אשר

בשאר הנמצאות . ובכך התחייב שיגמול טוב בלי ספק לעושי רצונו
אשר כוונו . שיעיג הוא חפצו בכח בחירתו וכאב את בן ירעה . באמרו

עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך ואלה יקראו בניו כנו' .
אמנם העושים זה מיראת עונש או לתקות גמול יקראו עבדים . ולהם

יאות הגמול הראוי לעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס .
אמנם הכדיקו גמורים יקראו לפעמי' עבדים בערך ה' המלאכי הנקראים

בני האלהים להיות הדיוק שכל מהם בהשכלה בפרט בעולם הזה .
וכן התחייב שיטפוט האל בדקו ויענוש את הנרפים מעשות רצונו

ומבוקשו בפרט בהכירם טיובלו לעשותו . כל שכן שיענוש המוואסים כ"ט
המתקוממי' ומונעים יציאת המכוון לפעל והורסי' פנת כוונתו ותכליתו

במצואות באמרו אם לא בריתי יומם ולילה חוקת שמים וארץ לא שמתי .
ולכן יקראו הנרפים בהמות באמרו נמשל כבהמות נדמו והמוואסים

והמתקוממים נקראי' פושעים אויבים ושונאים זכרים . באמרו הלא
משנאיך ה' אשנא ובתקוממיך אתקוטע . ויקרא הבורא יתברך נוקס
באמרו נוקס ה' ובעל חמה וזה נגד המתקוממים לכוננתו וחפצו
ומשתמשים בכח בלמו להתקומם עליו ובכן נקראו זרים באמרו נוקס
ה' לזריו *

תהלי' ק"ט

ובהיות

הנפש השכלית דבר נכחי כאשר התבאר במופת'
לעיל ויעיד עליה טובע פעלתה הנעשיות בלתי כלם

חומרי והיותה בלתי עיפה בהשכלת מושכל חזק ובלתי מוקנת . אשר לזה
נקראת בלם אלהים לא יאות לכל משכיל להעלות על לב במוס אופן

שהיה גמולה או עונשה דבר נפסד ולזה כאשר בארה התורה את הגמול
המכוון לנפש השכלית מאת הבורא ית' העבדה שהבורא ית' יקדש אתה

להבין ולהורות שיתן לה נכחיות מושכל . באמרו ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים וגוי קדוש . וכן באמרו וה' האמירך כו' ולהיותך עם
קדוש כו' . וכן יארה באמרו והקיימתי את בריתי כו' . ברית עולם

שמות י"ט
דברים כ"ו

כלל העולה

להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו . כי בהיות כוננת המנהיג הטוב
 לחיים הנמצאי בהנהגתו וסדרו על הטוב שבתכוננו כפי אפשרו המקבלים
 . הנה בהיות הזית ברך הוא המנהיג בלתי אמצעי המכניז זה יהיה
 הקיום בהנהגתו נכחית על הטוב שבתכונות כפי אפשרות המקבלים .
 ובכן לנפש השכלית הבלתי נפסדת בטבעה כנז' לעיל . יהיה
 בריתו ברית עולם נותן לה השלמה להיות נכחיותה על הטוב
 שבתכונות כפי מדרגת שלמותה . ולזה כאשר בארה התורה את
 העונש הראוי לה אמרה ונכרתה הנפש והאברתי את הנפש א"כ כאשר
 ייעד בתורה הטובות והרעות הנפסדות היתה הכוונה שיתן לעבדיו
 הצריך להם לעבודתו באמרו ויתן להם ארצות גויים כו' בעבור יסמרו
 חקי ותורותיו כו' . ושיביא על אויביו רעות מונעות אותם מהתקומם
 נגדו ומהפר כוננתו . וכך העיד באמרו ויבנו ה' אלהינו לעשות כו' .
 לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה וכדקה תהיה לנו כו' .

ה' טו
 ויקרא כב'
 תהלים קה'
 דברים ו'

אמנם

כל סר לראות ומצא דברי חפץ . ופרטנו כל
 הנזכ' במאמר רחב באותות ומופתים הלא
 אתם ומצא לעיל איש על מקומו ובו ידע וימצא מקור
 מבועס ומקבת בורס בספרי הקדש וספרי
 הפילוסופים אזיבין יראת ה' ודעת
 קדושים הנגשים אליו ונקדש
 בכבודו

עלף למה
 עילוי היום
 על סימון

אמרו הצעירים המדפיסים יצו

מורשת זאת לכל יודע מלאכת הדפוס היות מן הנמנע שלא ימצא איזה טעות שהמיינו האומנים אות או מילה בית בכף או איסוף או כי לא תשורנו עין בהגהתו וחס מבער הוא יוכל להיות רב האיוכות ולהחליף חו' כוונת המחבר כי שגיאות מני יבין . לכן במרגו אחרי שנבעש' באולה תהיה לו וכתננו אותו למאור הגדול באוננו המחבר יצו ובעיניו ראה את

אשר עוותו וסב ורפא להם . ופה נעלה אותם חקוקים על לוח הרק והשורה

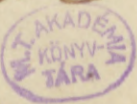
אשר בה נמצא הטעות למען ירזן הקורא בו ויברכנו ברכת טוב

בדף ב' מצד השני בסורת ב' יראו רל ייראיו * בדף ג' בסורת יח כפרטיה רל כפרטיהס * בדף ד' בסורת יח סיכויים רל סיכויים * בסורת כ' אישיית' רל אישיית * בסורת כ"א במופת רל במופת * בסורת כ"ג שגיאות רל שגיאות * מצד השני בסור' ב' מאמרי רל במאמרי * בסורת ח' באמרו רל באמרו * בסורת י' בתורה רל כבודה * בסורת ל"ג להחזיק רל להרחיק * בדף ה' בסורת ט' ושותפי רל ושותפי * בסורת ג' המדינית רל המדינה * מצד השני בסורת ל"ג מישראל רל מישראל * בדף ו' בסורת ל"א ולנמשכים אשר חסר ביניהם אחרני * מצד השני בסורת ח' שאינו גדר חסר ביניהם שומר * בדף ח' מצד השני בסורת א' התמדת רל התמדות * בדף ט' בצד השני בסורת א' ס' ג' רל ס' ג' בסורת כ"ז במספר רל במספר * בדף י' בסורת ו' וזנה רל וזנה * בסורת י"ו נמצא רל נמצאו * בסורת י"ח במלאכת רל במלאכה * בסוף סורת כ' שהטבע בשלמות חסר ביניהם פועל * מצד השני סורת א' תנועת רל לתנועת * בסורת ד' תנועת רל לתנועת * בדף י"א בצד השני בסורת ט' ומוה רל ומוה * בסורת ט"ו התחדשות רל התחדשות * בדף י"ד בצד השני בסורת י"ח בעצמו בספר חסר ביניהם באר * בסורת י"ט ויעלה רל ולא יעלה * בדף ט"ו בסורת י"ב והמוחסים רל המוחסים * מצד השני בסורת י"א בקדמותו רל בקדמותו * בדף י"ו סורת ג' לבאת רל למציאות * מצד השני בסורת ד' היות

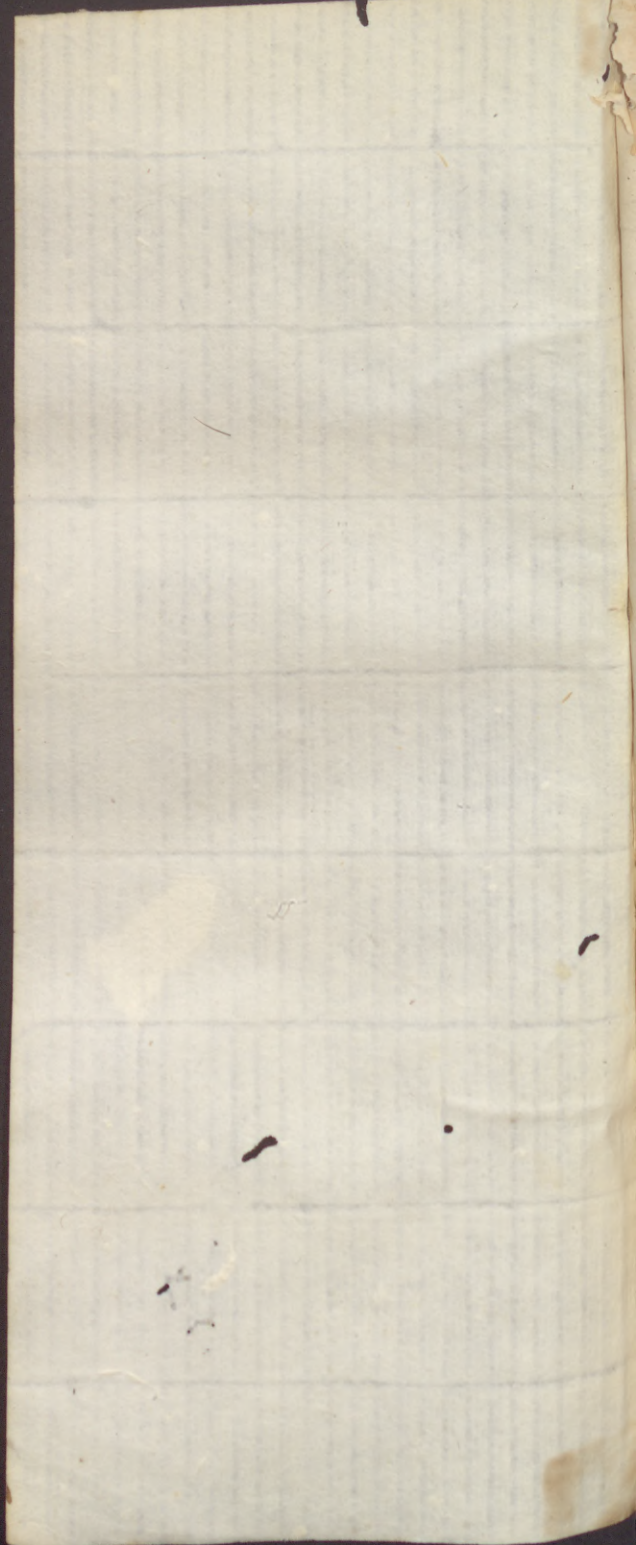
ר"ל היותו * כסורת ל"ד וכאר ר"ל נבאר * בדף י"ז מצד הסני מונעים
 את חסר ביניהם זה * כסורת כ"א כזה ר"ל כזה * כסורת ל"ד שהחכמה
 ר"ל שהחכמה * בדף י"ח מצד הסני כסורת א"ז סמט ר"ל שהסמט *
 בדף י"ט כסורת ה' האוכרת ר"ל האומרת * כסורת ל"ג פעל ר"ל בעל *
 בדף כ"א כסורת ל"ד כשמך ר"ל כמטך * בדף כ"ב כבד הסני כסורת
 א"ז מתנועות ר"ל מתנועות * בדף כ"ג כסורת ט' כמו באר ר"ל כמבאר
 * כבד הסני כסורת ב' האומיות ר"ל האומתי * בדף כ"ז כסורת כ"ט
 נוטא נאמר חסר ביניהם ל"א * כבד הסני כסורת י"ז המניחות ר"ל
 המניחו * בדף כ"ח כסורת ל' התחלת ר"ל התחלה * כבד הסני
 כסורת ג' תנועות ר"ל תנועת * כסורת י"ז עצמיה ר"ל עצמית *
 כסורת ל"ג באר ר"ל באמרו * בדף י"ט כבד הסני כסורת כ"ז כנו' ר"ל
 וכו' * בדף ל' כסורת י"ב טעות ר"ל טענת * מצד הסני כסורת כ"ב
 מניהם ר"ל ומיניהם * כסורת ה' היא אשר היה חסר ביניהם בו *
 בדף ל"א כסורת י"ד תבחין ר"ל תבחן * כסורת י"ט בסכת ר"ל מצד *
 כסורת כ"ז בהיועבס ר"ל בהיותם * בדף ל"ב כסורת ג' ומה ר"ל לזה *
 כסורת כ"ב סיתחייב ר"ל סיחייב * מצד הסני כסורת י' באמרו ר"ל
 באמרו * בדף ל"ד כסורת ל"ג מחאת ר"ל מחאת * בדף ל"ט כסורת
 נו" בפעולת ר"ל בפעולה * בדף מ' כסורת ו' נקרה ר"ל נקרא *
 בדף מ"א מצד הסני כסורת ח' וככלגו ר"ל ובכללו * בדף מ"ד כבד הסני
 כסורת נו" למעלה ר"ל לבטלה * בדף מ"ה כבד הסני כסורת כ"ח אחר
 מהאופן חסר ביניהם נבדל * בדף מ"ו מצד הסני כסורת י"ז ביחס ר"ל
 ביחס * בדף מ"ז כסורת כ"ד שהתרה ר"ל שהורה * מצד הסני כסורת
 א"ז כזה ר"ל כזה * כסורת י"ג כורה ר"ל כורת * כסורת כ"ז ונמכא ר"ל
 נמכא * בדף מ"ט כסורת ל"ד כשהעגל ר"ל כשהפעל * בדף כ"ו
 כסורת י"ג הסכל ר"ל הסכלי * בדף כ"ב כסורת כ"ג אחרות ר"ל אחרת *
 מצד הסני כסורת י' באמרו ר"ל באמרו * בדף כ"ד כסורת ל"ב כמנכאת
 ר"ל כמנכאת * כסורה הנ' המוכיאים ר"ל המוכאים * בדף כ"ז
 כסורת ז' הגבל ר"ל הגבלים * בדף כ"ז כסורת י"ט ואמר ר"ל נאמר
 * בדף ס' מצד הסני כסורת י"ח לפעולת ר"ל מפעולת *

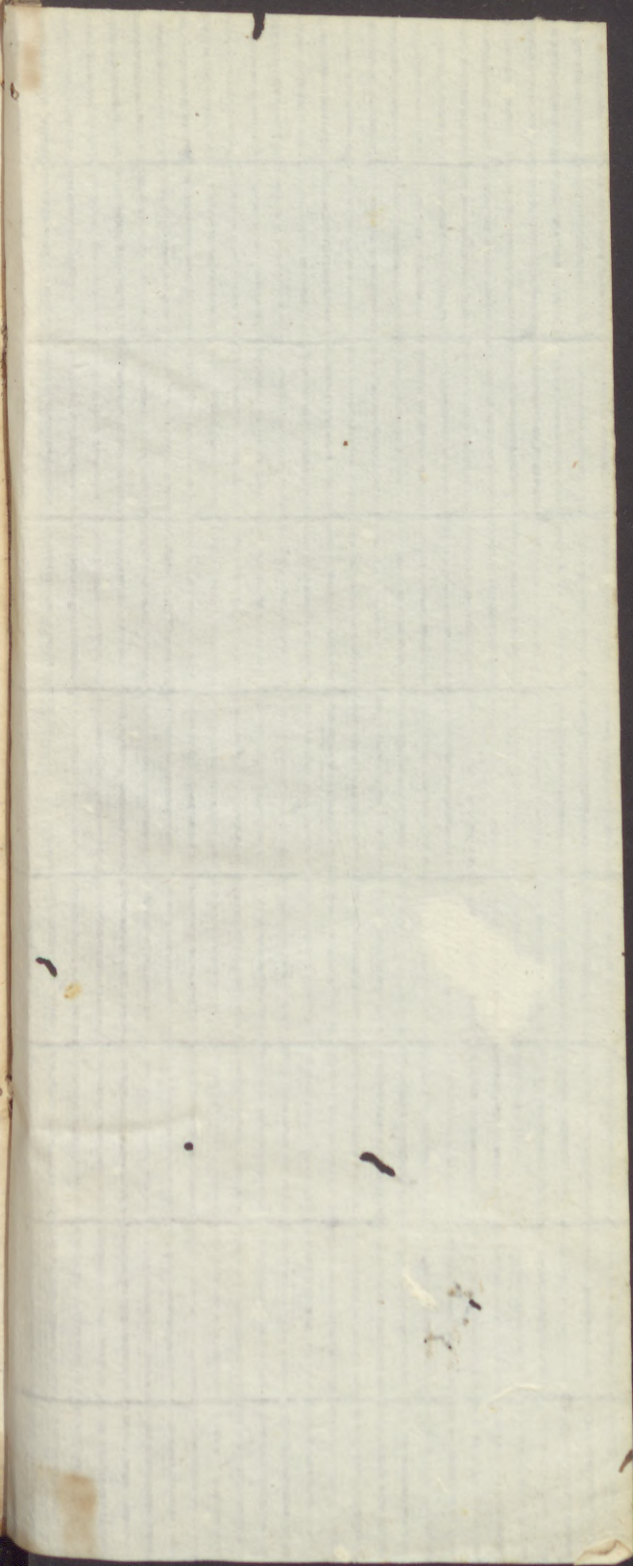
Handwritten signature in cursive script.

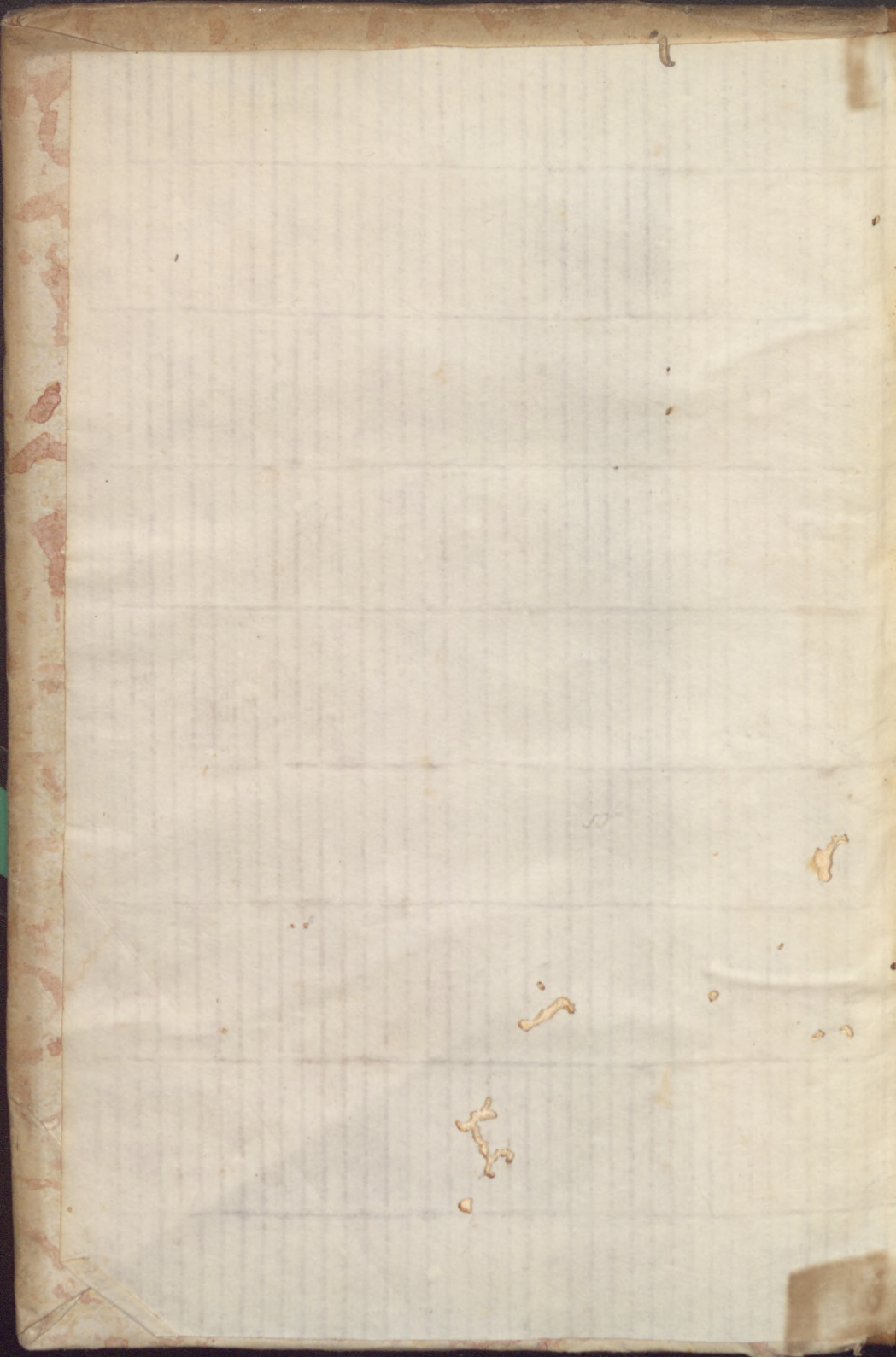
100

Magyar Kir. Akadémia Könyvtára

B

54.

731

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9

7/9